

การศึกษาความหลากหลายของพรรณไม้ในตำบลคลองด่าน
อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

The study of plant diversity in Khlong Dan Subdistrict,
Bang Bo District, Samut Prakan Province.

ยุทธธร สถาปนศิริ
วิภาพรรณ ชนะภักดิ์
วัลวิภา เสืออุดม
สุพิชชา วัฒนะประเสริฐ
รัมภ์รดา มีบุญญา

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ปีการศึกษา 2559

ชื่อเรื่อง	การศึกษาความหลากหลายของพรรณไม้ในตำบล คลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ
ผู้วิจัย	ยุคลธร สถาปนศิริ วิภาพรรณ ชนะภักดิ์ วัลวิภา เสืออุดม สุพิชชา วัฒนะประเสริฐ รัมภ์รดา มีบุญญา
สถาบัน ปีที่พิมพ์	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ 2563
สถานที่พิมพ์	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
แหล่งที่เก็บรายงานฉบับสมบูรณ์	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
จำนวนหน้ารายงานวิจัย	210 หน้า
คำสำคัญ	ความหลากหลายของพรรณไม้ พรรณไม้ในตำบล คลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ
ลิขสิทธิ์	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
	บทคัดย่อ

การศึกษาความหลากหลายของพรรณไม้ในตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ได้ดำเนินการตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2560 ถึง เดือนมกราคม พ.ศ. 2562 เก็บตัวอย่างพืช บันทึกภาพถ่าย จัดทำพรรณไม้แห้งและระบุชนิด ผลการศึกษาพบพรรณไม้ทั้งหมดจำนวน 81 วงศ์ 213 สกุล 284 ชนิด จัดแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพวกผักกูดหรือเฟิร์น 2 วงศ์ 3 สกุล 3 ชนิด กลุ่มพวกสนหรือพืชเมล็ดเปลือย 1 วงศ์ 1 สกุล 1 ชนิด กลุ่มพืชใบเลี้ยงเดี่ยว 15 วงศ์ 37 สกุล 49 ชนิด กลุ่มพืชใบเลี้ยงคู่ 63 วงศ์ 172 สกุล 231 ชนิด วงศ์พืชที่มีความหลากหลายของชนิดมากที่สุดคือ วงศ์ถั่ว จำนวน 23 สกุล 30 ชนิด โดยตัวอย่างพรรณไม้แห้งจะจัดเก็บที่สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Research Title	The study of plant diversity in Khlong Dan Subdistrict, Bang Bo District, Samut Prakan Province.
Researchers	Yukontorn Sathapanasiri Wipapan Chanapag Wanvipa Sueudom Supichar Wattanaprasert Rumrada Meeboonya
Institution	Huachiew Chalermprakiet University
Year of Publication	2020
Publisher	Huachiew Chalermprakiet University
Sources	Huachiew Chalermprakiet University
No. of Pages	210 pages
Keywords	Plant diversity, Plant in Khlong Dan Subdistrict, Bang Bo District, Samut Prakan Province
Copyright	Huachiew Chalermprakiet University

ABSTRACT

The study of plant diversity in Khlong Dan Subdistrict, Bang Bo District, Samut Prakan Province was conducted from August 2017 to January 2019. Plant collection, photograph, herbarium specimens and identification were done. The results showed that the total of 81 families , 213 genera , 284 species, which could be classified into 4 groups ; ferns 2 families , 3 genera , 3 species ; gymnosperm 1 families , 1 genera , 1 species; monocotyledons 15 families , 37 genera , 49 species ; and dicotyledons 63 families , 172 genera , 231 species. The most diverse family is FABACEAE, comprise of 23 genera and 30 species. Dried specimens were deposited at Biological Science Department, Huachiew Chalermprakiet University

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้ทรงความรู้ในแต่ละหมู่บ้านที่ให้การสนับสนุนและความอนุเคราะห์ในการเดินทางเข้าเก็บข้อมูลภาคสนาม

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หอพรรณไม้ กรมป่าไม้ และเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานธรรมชาติวิทยาที่ให้การแนะนำ และอำนวยความสะดวกในการตรวจสอบความถูกต้องของชนิดพรรณไม้

ขอขอบคุณครอบครัวที่ให้ความสนใจและการสนับสนุนรวมถึงเพื่อนร่วมงานในคณะฯ ที่ช่วยเก็บตัวอย่างพรรณไม้ และช่วยเหลือในการบันทึกภาพตลอดจนให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการจัดทำรูปเล่มงานวิจัย ทำให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ยุคลธร สถาปนศิริ

สารบัญ

	หน้า	
บทคัดย่อภาษาไทย	ก	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข	
กิตติกรรมประกาศ	ค	
สารบัญ	ฅ	
สารบัญตาราง	ง	
สารบัญรูปภาพ	จ	
บทที่ 1	บทนำ	
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
	สมมติฐานของการวิจัย	2
	ขอบเขตของการวิจัย	2
	นิยามศัพท์เฉพาะ	2
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	20
บทที่ 3	ระเบียบวิธีวิจัย	21
บทที่ 4	ผลการวิจัย	23
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	196
	สรุปผลการวิจัย	196
	อภิปรายผล	198
	ข้อเสนอแนะ	203
บรรณานุกรม		204
ภาคผนวก	ประวัติย่อผู้วิจัย	209

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ชื่อหมู่บ้านและจำนวนพื้นที่ในตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ	7
2	รายชื่อพีชในตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ที่สำรวจระหว่างเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2560 ถึง เดือนมกราคม พ.ศ. 2562	23
3	กลุ่มของพรรณไม้ที่พบในพื้นที่ศึกษา	197
4	รายชื่อพรรณไม้ป่าชายเลนในพื้นที่ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ	200

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่มาตราส่วนมาตรฐานเพื่อแสดงสถานที่สำคัญ เส้นทางคมนาคม แหล่งน้ำ และอาณาเขตการปกครองในตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ	9
2	ส่วนต่าง ๆ ของพืช	12
3	ชนิดและส่วนประกอบของใบ	13
4	แบบของใบประกอบ	14
5	การเรียงใบ	14
6	ลักษณะรูปใบ	15
7	ปลายใบ	15
8	ขอบใบ	16
9	โคนใบ	16
10	ส่วนประกอบของดอก	17
11	รูปดอก	17
12	ช่อดอก	18
13	ส่วนต่างๆ ของผล	18
14	ผลมีเนื้อ	19
15	ผลแห้ง	19
16	ผักกูด (<i>Diplazium esculentum</i> (Retz.) Sw.)	148
17	ปรงทะเล (<i>Acrostichum aureum</i> L.)	148
18	กูดเขากวาง (<i>Ceratopteris thalictroides</i> (L.) Brongn.)	148
19	ปรง (<i>Cycas</i> sp.)	148
20	ว่านน้ำ (<i>Acorus calamus</i> L.)	148
21	อเมซอนใบกลม (<i>Echinodorus cordifolius</i> (L.) Griseb.)	148
22	บอน (<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott)	149
23	คุณ (<i>Colocasia gigantea</i> Hook. f.)	149

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
24	หมากนวล (<i>Adonidia merrillii</i> (Becc.) Becc.)	149
25	เต่าร้าง (<i>Caryota</i> sp.)	149
26	มะพร้าว (<i>Cocos nucifera</i> L.)	149
27	จาก (<i>Nypa fruticans</i> Wurm.)	149
28	พุทธรักษา (<i>Canna indica</i> L.)	150
29	ผักปลาบใบกว้าง (<i>Commelina benghalensis</i> L.)	150
30	ผักปลาบใบแคบ (<i>Commelina diffusa</i> Burm. f.)	150
31	หญ้าไผ่น้ำ (<i>Tradescantia</i> sp.)	150
32	หญ้าใบคม (<i>Cyperus compactus</i> Retz.)	150
33	กกขนาก (<i>Cyperus difformis</i> L.)	150
34	กกทราย (<i>Cyperus iria</i> L.)	151
35	กกสามเหลี่ยมเล็ก (<i>Cyperus pilosus</i> Vahl)	151
36	กกขี้หมา (<i>Cyperus polystachyos</i> (Rottb.) P. Beauv.)	151
37	กก (<i>Cyperus</i> sp.)	151
38	แห้วทรงกระเทียม (<i>Eleocharis dulcis</i> (Burm. f.) Trin. ex. Hensch.)	151
39	หญ้าหางหนู (<i>Fimbristylis schoenoides</i> (Retz.) Vahl)	151
40	หญ้าหนวดแมว (<i>Fimbristylis</i> sp.)	152
41	หญ้าหางหนู (<i>Fimbristylis tristachya</i> R. Br.)	152
42	หวายลิง (<i>Flagellaria indica</i> L.)	152
43	ธรรมรักษา (<i>Heliconia psittacorum</i> L. f.)	152
44	คล้า (<i>Schumannianthus dichotomus</i> (Roxb.) Gagnep.)	152
45	หญ้ามาเลเซีย (<i>Axonopus compressus</i> (Sw.) P. Beauv.)	152
46	หญ้าขน (<i>Brachiaria mutica</i> (Forssk.) Stapf)	153
47	หญ้าตีนติด (<i>Brachiaria reptans</i> (L.) C. A. Gardner & C. E. Hubb.)	153
48	หญ้าบู่ (<i>Cenchrus brownii</i> Roem. & Schult.)	153

สารบัญรูปลูกภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
49	หญ้าสอนกระจับ (<i>Cenchrus echinatus</i> L.)	153
50	หญ้ารังนก (<i>Chloris barbata</i> Sw.)	153
51	เด็ดยหิน (<i>Coix lachryma-jobi</i> L.)	153
52	หญ้าแพรง (<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers.)	154
53	ตะไคร้ (<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf)	154
54	หญ้าปากควาย (<i>Dactyloctenium aegyptium</i> (L.) Willd.)	154
55	หญ้านกสีชมพู (<i>Echinochloa colona</i> (L.) Link)	154
56	หญ้าตีนกา (<i>Eleusine indica</i> (L.) Gaertn.)	154
57	หญ้ากระตักไก่ (<i>Ischaemum rugosum</i> Salisb. var. <i>rugosum</i>)	154
58	หญ้าดอกขาว (<i>Leptochloa chinensis</i> (L.) Nees)	155
59	หญ้างิณี (<i>Panicum maximum</i> Jacq.)	155
60	หญ้าขจรจบดอกเล็ก (<i>Pennisetum polystachion</i> (L.) Schult.)	155
61	หญ้าขจรจบดอกเหลือง (<i>Pennisetum setosum</i> (Sw.) L. C. Rich.)	155
62	แฉม (<i>Phragmites karka</i> (Retz.) Trin. ex Steud.)	155
63	อ้อย (<i>Saccharum officinarum</i> L.)	155
64	ผักตบชวา (<i>Eichhornia crassipes</i> (Mart.) Solms)	156
65	ธูปฤาษี (<i>Typha angustifolia</i> L.)	156
66	ว่านหางจระเข้ (<i>Aloe vera</i> (L.) Burm. f.)	156
67	ข่า (<i>Alpinia nigra</i> (Gaerth.) B. L. Burtt)	156
68	ไพล (<i>Zingiber montanum</i> (J. Koenig) Link ex A. Dietr.)	156
69	เหงือกปลาหมอ (<i>Acanthus ebracteatus</i> Vahl)	156
70	ฟ้าทะลายโจร (<i>Andrographis paniculata</i> (Burm. f.) Wall. ex Nees)	157
71	อ่อมแซบ (<i>Asystasia gangetica</i> (L.) T. Anderson)	157
72	ย่าหยา (<i>Asystasia gangetica</i> (L.) T. Anderson subsp. <i>gangetica</i>)	157
73	แสมขาว (<i>Avicennia alba</i> Bl.)	157

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
74	แสมทะเล (<i>Avicennia marina</i> (Forssk.) Vierh.)	157
75	แสมดำ (<i>Avicennia officinalis</i> L.)	157
76	เสลดพังพอนตัวผู้ (<i>Barleria lupulina</i> Lindl.)	158
77	เสลดพังพอน (<i>Clinacanthus nutans</i> (Burm. f.) Lindau)	158
78	ใบเงิน (<i>Graptophyllum pictum</i> (L.) Griff.)	158
79	ทองพันชั่ง (<i>Rhinacanthus nasutus</i> (L.) Kurz)	158
80	ต้อยติ่งเทศ (<i>Ruellia simplex</i> C. Wright)	158
81	ต้อยติ่ง (<i>Ruellia tuberosa</i> L.)	158
82	รางจืด (<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.)	159
83	ผักเบี้ยทะเล (<i>Sesuvium portulacastrum</i> (L.) L.)	159
84	ผักเบี้ยหิน (<i>Trianthema portulacastrum</i> L.)	159
85	หญ้าพันงูขาว (<i>Achyranthes aspera</i> L.)	159
86	ผักเป็ดน้ำ (<i>Alternanthera philoxeroides</i> (Mart.) Griseb.)	159
87	โคกกระสุนเล็ก (<i>Alternanthera pungens</i> Kunth)	159
88	ผักเป็ดไทย (<i>Alternanthera sessilis</i> (L.) DC.)	160
89	ผักขม (<i>Amaranthus viridis</i> L.)	160
90	หงอนไก่ไทย (<i>Celosia argentea</i> L.)	160
91	บานไม่รู้โรยป่า (<i>Gomphrena celosioides</i> Mart.)	160
92	บานไม่รู้โรย (<i>Gomphrena globosa</i> L.)	160
93	มะม่วง (<i>Mangifera indica</i> L.)	160
94	มะกอก (<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz)	161
95	ทุเรียนเทศ (<i>Annona muricata</i> L.)	161
96	น้อยหน่า (<i>Annona squamosa</i> L.)	161

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
97 การเวก (<i>Artabotrys siamensis</i> Miq.)	161
98 บัวบก (<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.)	161
99 แฉ่วแฉั่ว (<i>Hydrocotyle umbellata</i> L.)	161
100 ชวนชม (<i>Adenium obesum</i> (Forssk.) Roem. & Schult.)	162
101 รั้ว (<i>Calotropis gigantea</i> (L.) Dryander ex W.T.Aiton)	162
102 มะม่วงหาว มะนาวโห่ (<i>Carissa carandas</i> L.)	162
103 ตีนเป็ดทะเล (<i>Cerbera odollam</i> Gaertn.)	162
104 ข้าวสารดอกเล็ก (<i>Raphistemma hooperianum</i> (Blume) Deene)	162
105 เครือประสงค์ (<i>Streptocaulon juvenas</i> (Lour.) Merr.)	162
106 โมกบ้าน (<i>Wrightia religiosa</i> (Teijsm. & Binn.) Benth. ex Kurz)	163
107 ผักปลัง (<i>Basella alba</i> L.)	163
108 ปีบ (<i>Millingtonia hortensis</i> L. f.)	163
109 เหลืองปรีดียาธร (<i>Tabebuia aurea</i> (Silva Manso) Benth. & Hook. f. ex S. Moore)	163
110 ทองอุไร (<i>Tecoma stans</i> (L.) Kunth)	163
111 คอร์เดีย (<i>Cordia sebestena</i> L.)	163
112 หมันทะเล (<i>Cordia subcordata</i> Lam.)	164
113 หญ้าวงช้าง (<i>Heliotropium indicum</i> L.)	164
114 มะละกอ (<i>Carica papaya</i> L.)	164
115 ผักเสี้ยน (<i>Cleome gynandra</i> L.)	164
116 ผักเสี้ยนสีม่วง (<i>Cleome rutidosperma</i> DC.)	164
117 ผักเสี้ยนผี (<i>Cleome viscosa</i> L.)	164
118 พุ่มมร (<i>Combretum constrictum</i> (Benth.) M. A. Lawson)	165

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
119 สะแกนา (<i>Combretum quadrangulare</i> Kurz)	165
120 ฝาดดอกขาว (<i>Lumnitzera racemosa</i> Willd.)	165
121 หูกวาง (<i>Terminalia catappa</i> L.)	165
122 สาบแร้งสาบกา (<i>Ageratum conyzoides</i> L.)	165
123 สาบเสือ (<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R. M. King & H. Rob.)	165
124 ดาวกระจาย (<i>Cosmos sulphureus</i> Cav.)	166
125 หญ้าหมอน้อย (<i>Cyanthillium cinereum</i> (L.) H. Rob.)	166
126 กะเม็ง (<i>Eclipta prostrata</i> (L.) L.)	166
127 ทางปลาช่อน (<i>Emilia sonchifolia</i> (L.) DC.ex Wight)	166
128 ป่าช้าเหงา (<i>Gymnanthemum extensum</i> (Wall. ex DC.) Steetz)	166
129 จี๋เหล็กย่าน (<i>Mikania cordata</i> (Burm. f.) B. L. Rob.)	166
130 ขลุ่ (<i>Pluchea indica</i> (L.) Less.)	167
131 ผักแครด (<i>Synedrella nodiflora</i> (L.) Gaertn)	167
132 ตานหม่อน (<i>Tarlmounia elliptica</i> (DC.) H. Rob., S. C. Keeley, Skvarla & R. Chan)	167
133 ตีนตุ๊กแก (<i>Tridax procumbens</i> L.)	167
134 ผักคราดทะเล (<i>Wedelia biflora</i> (L.) DC.)	167
135 กระดุมทองเลื้อย (<i>Wedelia trilobata</i> (L.) Hitchc.)	167
136 บานชื่น (<i>Zinnia violacea</i> Cav.)	168
137 ชมจันทร์ (<i>Ipomoea alba</i> L.)	168
138 ผักบู่ (<i>Ipomoea aquatica</i> Forssk.)	168
139 มันเทศ (<i>Ipomoea batatas</i> (L.) Lam.)	168

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
140 ผักบั้งต้น (<i>Ipomoea carnea</i> Jacq. subsp. <i>fistulosa</i> (Mart. ex Choisy) Austin)	168
141 สะอึก (<i>Ipomoea marginata</i> (Desr.) Verdc.)	168
142 สะอึก (<i>Ipomoea maxima</i> Don ex Sweet)	169
143 สะอึก (<i>Ipomoea obscura</i> (L.) Ker Gawl.)	169
144 ผักบั้งทะเล (<i>Ipomoea pes-caprae</i> (L.) R. Br.)	169
145 ขยุ่มตีนหมา (<i>Ipomoea pes-tigridis</i> L.)	169
146 คอนสวรรค์ (<i>Ipomoea quamoclit</i> L.)	169
147 เถาสะอึก (<i>Merremia hederacea</i> (Burm. f.) Hallier f.)	169
148 ช้องสามย่าน (<i>Kalanchoe integra</i> (Medik.) Kuntze)	170
149 ตำลึง (<i>Coccinia grandis</i> (L.) Voigt)	170
150 ฟักทอง (<i>Cucurbita moschata</i> Duchesne)	170
151 กะดอม (<i>Gymnopetalum chinense</i> (Lour.) Merr.)	170
152 ขี้กาขาว (<i>Gymnopetalum scabrum</i> (Lour.) W. J. de Wilde & Duyfjes)	170
153 น้ำเต้า (<i>Lagenaria siceraria</i> (Molina) Standl.)	170
154 มะระขี้นก (<i>Momordica charantia</i> L.)	171
155 มะตาด (<i>Dillenia indica</i> L.)	171
156 มะกอกน้ำ (<i>Elaeocarpus hygrophilus</i> Kurz)	171
157 ตำแยแมว (<i>Acalypha indica</i> L.)	171
158 เปล้าทุ่ง (<i>Croton bonplandianus</i> Baill.)	171
159 หญ้ายาง (<i>Euphorbia heterophylla</i> L.)	171
160 น้ำนมราชสีห์ (<i>Euphorbia hirta</i> L.)	172

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
161	เบื้อแดง (<i>Euphorbia parviflora</i> L.)	172
162	แสยก (<i>Euphorbia tithymaloides</i> L. subsp. <i>tithymaloides</i>)	172
163	ตาตุ่ม (<i>Excoecaria agallocha</i> L.)	172
164	สบู่เลือด (<i>Jatropha gossypifolia</i> L.)	172
165	มันสำปะหลัง (<i>Manihot esculenta</i> Crantz)	172
166	มะยม (<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels)	173
167	ลูกใต้ใบ (<i>Phyllanthus amarus</i> Schumach. & Thonn.)	173
168	มะขามป้อม (<i>Phyllanthus emblica</i> L.)	173
169	ว่านธรณีสาร (<i>Phyllanthus pulcher</i> Wall. ex Müll. Arg.)	173
170	ก้างปลาเครือ (<i>Phyllanthus reticulatus</i> Poir.)	173
171	ละหุ่ง (<i>Ricinus communis</i> L.)	173
172	กระถินณรงค์ (<i>Acacia auriculiformis</i> A. Cunn. ex Benth.)	174
173	กาหลง (<i>Bauhinia acuminata</i> L.)	174
174	ชงโคดอกเหลือง (<i>Bauhinia tomentosa</i> L.)	174
175	หางนกยูงไทย (<i>Caesalpinia pulcherrima</i> (L.) Sw.)	174
176	ถั่วกระเป๋ากว้าง (<i>Canavalia cathartica</i> Thouars)	174
177	ถั่วคล้ำ (<i>Canavalia rosea</i> (Sw.) DC.)	174
178	ราชพฤกษ์ (<i>Cassia fistula</i> L.)	175
179	ถั่วลาย (<i>Centrosema pubescens</i> Benth.)	175
180	อัญชัน (<i>Clitoria ternatea</i> L.)	175
181	หางนกยูงฝรั่ง (<i>Delonix regia</i> (Bojer ex Hook.) Raf.)	175
182	ทับแถบ (<i>Derris trifoliata</i> Lour.)	175

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
183 ทองหลางน้ำ (<i>Erythrina fusca</i> Lour.)	175
184 ทองหลางป่า (<i>Erythrina subumbrans</i> (Hassk.) Merr.)	176
185 ครามขน (<i>Indigofera hirsuta</i> L.)	176
186 กระถิน (<i>Leucaena leucocephala</i> (Lam.) de Wit)	176
187 ถั่วฝัก (<i>Macroptilium lathyroides</i> (L.) Urb.)	176
188 ไมยราบ (<i>Mimosa pudica</i> L.)	176
189 กระเฉดโคก (<i>Neptunia javanica</i> Miq.)	176
190 มะขามเทศ (<i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.)	177
191 ประดู่บ้าน (<i>Pterocarpus indicus</i> Willd.)	177
192 สร้อยนกเขา (<i>Sauropus bacciformis</i> (L.) Airy Shaw)	177
193 ชะอม (<i>Senegalia pennata</i> (L.) Willd. subsp. <i>insuavis</i> (Lace) I. C. Nielsen)	177
194 ชุ่มเห็ดเทศ (<i>Senna alata</i> (L.) Roxb.)	177
195 ชี้เหล็ก (<i>Senna siamea</i> (Lam.) H. S. Irwin & Barneby)	177
196 ชี้เหล็กอเมริกัน (<i>Senna spectabilis</i> (DC.) H.S.Irwin & Barneby)	178
197 ทรงบาดาล (<i>Senna surattensis</i> (Burm. f.) H. S. Irwin & Barneby)	178
198 แคบ้าน (<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Poir.)	178
199 โสน (<i>Sesbania javanica</i> Miq.)	178
200 มะขาม (<i>Tamarindus indica</i> L.)	178
201 ถั่วงอก (<i>Vigna adenantha</i> (G. Mey.) Maréchal, Mascherpa & Stainier)	178
202 ก้านเกรา (<i>Fagraea fragrans</i> Roxb.)	179
203 ไฮเดรนเยีย (<i>Hydrangea macrophylla</i> (Thunb.) Ser.)	179

สารบัญรูปลูกภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
204 กาชะลองเทศ (<i>Clerodendrum longisepalum</i> Dop)	179
205 โหระพา (<i>Ocimum basilicum</i> L.)	179
206 ยี่หระ (<i>Ocimum gratissimum</i> L.)	179
207 กะเพรา (<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.)	179
208 หญ้าหนวดแมว (<i>Orthosiphon aristatus</i> (Blume) Miq.)	180
209 ส้มมะงา (<i>Volkameria inermis</i> L.)	180
210 จิกทะเล (<i>Barringtonia asiatica</i> (L.) Kurz)	180
211 กาฝากมะม่วง (<i>Dendrophthoe pentandra</i> (L.) Miq.)	180
212 อินทนิลน้ำ (<i>Lagerstroemia speciosa</i> (L.) Pers.)	180
213 ทับทิม (<i>Punica granatum</i> L. var. <i>granatum</i>)	180
214 ลำแพน (<i>Sonneratia alba</i> Sm.)	181
215 ลำพู (<i>Sonneratia caseolaris</i> (L.) Engl.)	181
216 ลำแพน (<i>Sonneratia ovata</i> Backer)	181
217 เซอร์ไทย (<i>Malpighia glabra</i> L.)	181
218 กระเจี๊ยบมอญ (<i>Abelmoschus esculentus</i> (L.) Moench)	181
219 ฝ้ายผี (<i>Abelmoschus moschatus</i> Medik. subsp. <i>moschatus</i>)	181
220 ครอบจักรวาล (<i>Abutilon indicum</i> (L.) Sweet subsp. <i>indicum</i>)	182
221 ปอกระเจาฝักยาว (<i>Corchorus olitorius</i> L.)	182
222 ปอทะเล (<i>Hibiscus tiliaceus</i> L.)	182
223 ปอคัน (<i>Malachra capitata</i> (L.) L.)	182
224 เสี่ยงเล็ก (<i>Melochia corchorifolia</i> L.)	182
225 หญ้าขัดใบยาว (<i>Sida acuta</i> Burm. f.)	182
226 โปทะเล (<i>Thespesia populnea</i> (L.) Soland. Ex Corr.)	183

สารบัญรูปลูกภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
227 สะเดา (<i>Azadirachta indica</i> A. Juss. var. <i>siamensis</i> Valetton)	183
228 กระท้อน (<i>Sandoricum koetjape</i> (Burm. f.) Merr.)	183
229 ตะบูนขาว (<i>Xylocarpus granatum</i> J. Koenig)	183
230 ตะบูนดำ (<i>Xylocarpus moluccensis</i> (Lam.) M. Roem.)	183
231 ตะบัน (<i>Xylocarpus rumphii</i> (Kostel.) Mabb)	183
232 ย่านาง (<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels)	184
233 จิงช้าชาลี (<i>Tinospora baenzigeri</i> Forman)	184
234 บอระเพ็ด (<i>Tinospora crispa</i> (L.) Meirs ex Hook. f. & Thoms.)	184
235 สะเดาดิน (<i>Glinus oppositifolius</i> (L.) A. DC.)	184
236 สาเก (<i>Artocarpus altilis</i> (Parkinson ex F. A. Zorn) Fosberg)	184
237 ขนุน (<i>Artocarpus heterophyllus</i> Lam.)	184
238 ไทรทอง (<i>Ficus altissima</i> Blume)	185
239 ไทรย้อยใบแหลม (<i>Ficus benjamina</i> L.)	185
240 โปศรัมหาโพธิ (<i>Ficus religiosa</i> L.)	185
241 ไทรย้อยใบทู่ (<i>Ficus retusa</i> L. var. <i>retusa</i>)	185
242 โปชันก (<i>Ficus rumphii</i> Blume)	185
243 หม่อน (<i>Morus alba</i> L.)	185
244 มะรุม (<i>Moringa oleifera</i> Lam.)	186
245 ตะขบฝรั่ง (<i>Muntingia calabura</i> L.)	186
246 กลัวยน้ำว้า (<i>Musa x paradisiaca</i> L.)	186
247 หว้า (<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels)	186
248 ชมพู่แก้มแหม่ม (<i>Syzygium samarangense</i> (Blume) Merr. & L. M. Perry)	186

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
249 บัวหลวง (<i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn.)	186
250 ผักขมหิน (<i>Boerhavia diffusa</i> L.)	187
251 ผักขมหินตั้ง (<i>Boerhavia erecta</i> L.)	187
252 เฟื่องฟ้า (<i>Bougainvillea spectabilis</i> Willd.)	187
253 แสงจันทร์ (<i>Pisonia grandis</i> R. Br.)	187
254 บัวเผื่อน (<i>Nymphaea nouchali</i> Burm. f.)	187
255 จงกลนี้ (<i>Nymphaea pubescens</i> Willd.)	187
256 มะลิ (<i>Jasminum sambac</i> (L.) Aiton)	188
257 เทียนนา (<i>Ludwigia hyssopifolia</i> (G. Don) Exell)	188
258 ตะลิงปลิง (<i>Averrhoa bilimbi</i> L.)	188
259 ส้มสามตา (<i>Oxalis corniculata</i> L.)	188
260 ผีเสื้อ (<i>Oxalis triangularis</i> A. St.-Hil.)	188
261 กะทกรก (<i>Passiflora foetida</i> L.)	188
262 ว่านตีนตะขาบ (<i>Muehlenbeckia platyclada</i> Meissn.)	189
263 ส้มกุ่ม (<i>Ardisia helperiana</i> Kurz)	189
264 พุทรา (<i>Ziziphus mauritiana</i> Lam.)	189
265 ยอ (<i>Morinda citrifolia</i> L.)	189
266 หญ้าลิ้นงู (<i>Oldenlandia corymbosa</i> L.)	189
267 พริกฝรั่ง (<i>Rivina humilis</i> L.)	189
268 ผักกระสัง (<i>Peperomia pellucida</i> (L.) Humb., Bonpl. & Kunth)	190
269 ช้ำพูล (<i>Piper sarmentosum</i> Roxb. ex Hunter)	190
270 พวงชมพู (<i>Antigonon leptopus</i> Hook. & Arn.)	190
271 คุณนายตื่นสาย (<i>Portulaca grandiflora</i> Hook.)	190

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
272 ผักเบี้ยดอกเหลือง (<i>Portulaca oleracea</i> L.)	190
273 ผักเบี้ยหนู (<i>Portulaca quadrifida</i> L.)	190
274 รู่ย (<i>Bruguiera cylindrica</i> (L.) Blume)	191
275 พังกาหัวสุมดอกแดง (<i>Bruguiera gymnorhiza</i> (L.) Savigny)	191
276 โปรงแดง (<i>Ceriops tagal</i> (Perr.) C. B. Rob.)	191
277 โกงกางใบเล็ก (<i>Rhizophora apiculata</i> Blume)	191
278 โกงกางใบใหญ่ (<i>Rhizophora mucronata</i> Lam.)	191
279 เข็มญี่ปุ่น (<i>Ixora chinensis</i> Lam.)	191
280 เข็มแดง (<i>Ixora coccinea</i> L.)	192
281 เข็มทอง (<i>Ixora javanica</i> (Blume) DC.)	192
282 เข็มขาว (<i>Ixora lucida</i> R. Br. ex Hook. f.)	192
283 ตดหมูตดหมา (<i>Paederia linearis</i> Hook. F.)	192
284 มะนาว (<i>Citrus aurantifolia</i> (Christm.) Swingle)	192
285 มะกรูด (<i>Citrus hystrix</i> DC.)	192
286 หนามพุงดอ (<i>Azima sarmentosa</i> (Blume) Benth. & Hook. f.)	193
287 โศกกระออม (<i>Cardiospermum halicacabum</i> L.)	193
288 ละมุด (<i>Manilkara zapota</i> (L.) P. Royen)	193
289 มะเขือเทศ (<i>Lycopersicon esculentum</i> Mill.)	193
290 โทงเทง (<i>Physalis minima</i> L.)	193
291 มะเขือยาว (<i>Solanum melongena</i> L.)	193
292 มะแว้งเครือ (<i>Solanum trilobatum</i> L.)	194
293 ผักปอด (<i>Sphenoclea zeylanica</i> Gaertn.)	194
294 โสมไทย (<i>Talinum fruticosum</i> (L.) Juss.)	194

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
295 ผกากรอง (<i>Lantana camara</i> L.)	194
296 หญ้าพันงูเขียว (<i>Stachytarpheta indica</i> Vahl)	194
297 ถោคัน (<i>Cayratia trifolia</i> (L.) Domin)	194
298 เพชรสังฆาต (<i>Cissus quadrangularis</i> L.)	195
299 หนามกระสุน (<i>Tribulus terrestris</i> L.)	195

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตศูนย์สูตรและเป็นเขตร้อนชื้น มีฝนตกชุกจึงพบความหลากหลายของพรรณไม้ต่างๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งพรรณไม้ต่างๆ เหล่านี้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม หรือยารักษาโรค ปัจจุบันได้มีการศึกษาวิจัยความหลากหลายของพรรณไม้ในประเทศไทยในหลายลักษณะ เช่น การสำรวจความหลากหลายของพรรณไม้เฉพาะพื้นที่ การสำรวจและศึกษาพรรณไม้เฉพาะกลุ่ม เป็นต้น โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดการศึกษาค้นคว้าและวิจัยในวงกว้าง อาทิเช่น โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำหรับงานวิจัยในลักษณะที่เป็นการสำรวจความหลากหลายของพรรณไม้เฉพาะพื้นที่ได้มีการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่รวมถึงมีการพบพืชชนิดใหม่ที่ไม่เคยมีรายงานว่าพบในประเทศไทยหรือพบพืชชนิดใหม่ของโลก อีกทั้งพบการกระจายพันธุ์ในพื้นที่ที่ไม่เคยมีรายงานมาก่อน [1]

คลองด่าน เป็นตำบลเก่าแก่ที่ตั้งขึ้นมากกว่า 100 ปี ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ แบ่งเขตการปกครองเป็น 14 หมู่บ้าน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ดินอ่าวไทย มีพื้นที่ป่าชายเลนและลำคลองธรรมชาติเป็นจำนวนมาก มีพื้นที่ทั้งหมด 60 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 37,500 ไร่ [2] และเนื่องจากตำบลคลองด่านเป็นพื้นที่เป้าหมายที่มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติดำเนินการให้บริการวิชาการ ดังนั้นการศึกษาความหลากหลายของพรรณไม้ในพื้นที่ตำบลคลองด่านจึงเป็นประโยชน์ในการที่จะทำให้ทราบถึงจำนวนชนิดพันธุ์ แหล่งที่อยู่อาศัย การกระจายพันธุ์ ตลอดจน การนำมาใช้ประโยชน์เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรพรรณไม้ที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของทรัพยากรพรรณไม้ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความหลากหลายของพรรณไม้ในพื้นที่ตำบลคลองด่านให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหลากหลายของพรรณไม้ในพื้นที่ตำบลคลองด่าน
2. เพื่อศึกษาลักษณะทางอนุกรมวิธานของพรรณไม้แต่ละชนิด
3. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพรรณพืชที่มีอยู่ได้อย่างยั่งยืน

สมมติฐานของการวิจัย

พรรณไม้ที่พบในพื้นที่ตำบลคลองด่านคาดว่าจะมีอยู่ประมาณ 200 - 300 ชนิด

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาพรรณไม้ที่มีอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองด่าน
2. ศึกษาพรรณไม้โดยการสำรวจ ถ่ายภาพ เก็บตัวอย่างพืช และศึกษาสัณฐานวิทยาของพืช
3. รวบรวมข้อมูลที่ได้ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2536 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจและทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของพันธุกรรมพืชต่างๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทย ก่อให้เกิดกิจกรรมเพื่อให้มีการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนให้มีการจัดทำระบบข้อมูลพันธุกรรมพืชให้แพร่หลายสามารถสื่อถึงกันได้ทั่วประเทศ [3]

2. อนุกรมวิธาน

อนุกรมวิธานเป็นการศึกษาที่ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม ได้แก่

2.1 Classification การจัดสิ่งมีชีวิตให้เป็นหมวดหมู่โดยใช้เกณฑ์ต่างๆ เริ่มจากหมวดหมู่ในระดับเล็กแล้วขยายให้ใหญ่ขึ้นจนครอบคลุมสิ่งมีชีวิตที่ศึกษา

2.2 Identification เป็นขั้นตอนการตรวจหาชื่อวิทยาศาสตร์และหมวดหมู่ของสิ่งมีชีวิตที่ศึกษาสังกัดอยู่โดยอ้างอิงกับระบบมาตรฐาน

2.3 Nomenclature การตั้งชื่อวิทยาศาสตร์ จะกระทำก็ต่อเมื่อลักษณะของสิ่งมีชีวิตที่ศึกษาอยู่ไม่เข้ากับหมวดหมู่ที่มีอยู่ก่อน โดยใช้หลักเกณฑ์ตาม ICN. – International Codes of Nomenclature for algae , fungi , and plants. ซึ่งมีการปรับปรุงเป็นระยะ [4]

3. การเก็บตัวอย่างพืช

การเก็บตัวอย่างพืชเป็นงานที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับการศึกษาทางด้านพฤกษศาสตร์ โดยเฉพาะงานทางด้านอนุกรมวิธาน และงานทางด้านอื่นที่ต้องการทราบชื่อวิทยาศาสตร์ของพืช เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยหรือเป็นตัวอย่างอ้างอิง ตัวอย่างพืชที่เก็บต้องมีความสมบูรณ์ สามารถแสดงลักษณะและส่วนประกอบของพืชได้อย่างชัดเจน ในปัจจุบันการเก็บตัวอย่างพืชโดยทั่วไปจะใช้วิธีการอัดแห้ง ยกเว้นพืชบางกลุ่มที่เมื่ออัดแห้งแล้วจะทำให้ได้ตัวอย่างที่ไม่สมบูรณ์ เช่น พืชที่มีลักษณะอวบน้ำ พืชที่มีกลีบดอกบาง หรือตัวอย่างผลที่มีขนาดใหญ่เป็นต้น ในกรณีดังกล่าวการเก็บตัวอย่างพืชควรใช้วิธีการดองหรือวิธีการแยกอบให้แห้งต่างหาก [5]

4. สันฐานวิทยาของพืช

สันฐานวิทยาของพืชเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะและโครงสร้างภายนอกของพืชตลอดจนวงชีพของพืช [6]

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความหลากหลายของพรรณไม้ในตำบลคลองด่าน
2. ทำให้ทราบชื่อวิทยาศาสตร์รวมถึงการจัดจำแนกหมวดหมู่ของพรรณไม้แต่ละชนิด
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปประกอบการวางแผนการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพรรณไม้ที่มีอยู่ได้อย่างยั่งยืน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประเทศไทยเป็นแหล่งที่มีความหลากหลายของชนิดพืชอยู่ในลำดับที่สูงมากแห่งหนึ่งของโลก เนื่องจากตั้งอยู่ในเขตโซนร้อนเหนือเส้นศูนย์สูตรเล็กน้อยและอยู่ติดทะเลจึงมีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการอยู่รอด การเจริญเติบโต และการแพร่พันธุ์ของพืชชนิดต่างๆ ตลอดปี อีกทั้งประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับทะเลและแผ่นดินใหญ่จึงเป็นศูนย์กลางที่มีการกระจายพันธุ์ของพืชเข้ามาจากพื้นที่ต่างๆ รอบด้าน [7] การที่จะนำเอาพรรณไม้ต่างๆ เหล่านี้มาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายของพรรณไม้ที่มีอยู่ ดังนั้นจึงมีหลายหน่วยงานประสานความร่วมมือและให้การสนับสนุนเพื่อให้เกิดการศึกษาค้นคว้าและวิจัยในวงกว้าง อาทิเช่น โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นต้น ปัจจุบันได้มีการศึกษาวิจัยความหลากหลายของพรรณไม้ในประเทศไทยในหลายลักษณะ โดยทวีศักดิ์และต่อศักดิ์ [1] ได้แบ่งการสำรวจและการศึกษาออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ตามลักษณะงานดังนี้

การสำรวจและศึกษาพืชเฉพาะกลุ่มทั่วทั้งประเทศ

งานศึกษาวิจัยจะเน้นการศึกษาอนุกรมวิธานของพืชเฉพาะกลุ่มในลำดับวงศ์หรือสกุล ซึ่งมีขอบเขตการศึกษาครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ตัวอย่างงานวิจัยลักษณะนี้ เช่น

1. ความหลากหลายของกล้วยไม้ในอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง โดย อ้อพร เพื่อกคล้าย และคณะ [8]
2. อนุกรมวิธานของกกสกุล *Cyperus* L. ในอุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี โดย วลัยภรณ์ เสริมงคลนิมิต และ ฉัตรชัย เงินแสงสรวย [9]

การสำรวจและวิจัยด้านชีวอนุกรมวิธาน (Biosystematics)

งานวิจัยจะเน้นกลุ่มพืชที่มีปัญหาในการจัดจำแนก หรือเป็นงานวิจัยที่พยายามใช้ลักษณะอื่นๆ ของพืชนอกเหนือจากลักษณะสัณฐานของพืชในการจัดจำแนก ซึ่งเป็นงานวิจัยที่นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์แขนงอื่นๆ มาใช้เป็นข้อมูลในการจำแนกหน่วยอนุกรมวิธาน (taxon) เช่น การศึกษาสารประกอบทางเคมีที่พบในพืช (chemotaxonomy) การศึกษาเซลล์พันธุศาสตร์ของพืช (cytotaxonomy) การศึกษาวิจัยสัณฐานวิทยาละอองเรณู (palynology) การศึกษาลักษณะของพืชในเชิงปริมาณซึ่งใช้ความรู้ทางด้านสถิติขั้นสูง (numerical taxonomy) และการใช้ข้อมูลทางด้านชีวโมเลกุลมาประกอบในการจัดจำแนกพืช (molecular systematics) เป็นต้น ตัวอย่างงานวิจัยลักษณะนี้ เช่น

1. สันฐานวิทยาเรณูของพืชสกุลว่านสี่ทิศ (hippeastrum) 6 พันธุ์ปลูก โดย ประภัสสร อารยะกิจเจริญชัยและฉันทนา สุวรรณธาดา [10]

2. ความหลากหลายทางพันธุกรรมของพุทธรักษาวิเคราะห์โดยเครื่องหมายอาร์เอพีดี โดย โองการ วณิชชีวะ [11]

พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน-ภูมิปัญญาท้องถิ่น

พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน (Ethnobotany) หมายถึง พืชพื้นบ้านที่คนในกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยเป็นการใช้ที่สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ แบ่งพืชพื้นบ้านออกเป็น พืชสมุนไพร พืชอาหาร พืชให้สีแต่งอาหารและให้สีย้อม พืชมีพิษ และพืชที่ใช้ในงานหัตถกรรมพื้นบ้าน การศึกษาวิจัยพฤกษศาสตร์พื้นบ้านเป็นการศึกษาหาความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับพืช โดยศึกษาชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อพื้นเมือง ถิ่นกำเนิด ประโยชน์หรือโทษของพืช ส่วนของพืชที่นำมาใช้ และต้องมีการเก็บตัวอย่างพรรณไม้ (herbarium specimen) ไว้เป็นหลักฐานในการตรวจหาชื่อวิทยาศาสตร์ ตัวอย่างงานวิจัยลักษณะนี้ เช่น

1. พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวอาข่า หมู่บ้านห้วยห้วยกป่าโซ อำเภอแม่ฟ้าหลวงและหมู่บ้านใหม่พัฒนา อำเภอ แม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดย ปรัชญา ศรีสง่า และคณะ [12]

2. พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของม้ง บ้านปางช้าง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน โดย อัญชลี น่วมมี และคณะ [13]

การสำรวจความหลากหลายของพรรณไม้เฉพาะพื้นที่

งานศึกษาวิจัยจะเน้นวิจัยสำรวจความหลากหลายของพรรณไม้เฉพาะพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ของประเทศไทยที่ไม่เคยมีการสำรวจทางพฤกษศาสตร์มาก่อน โดยงานวิจัยในลักษณะนี้จะต้องมีความรู้ใหม่ พบพืชชนิดใหม่ที่ไม่เคยมีรายงานว่าพบมาก่อนในประเทศไทย (new record) พบพืชชนิดใหม่ของโลก (new species) พบการกระจายพันธุ์ในพื้นที่ที่ไม่เคยมีรายงานมาก่อน ตัวอย่างงานวิจัยลักษณะนี้ เช่น

1. ความหลากหลายของพืชมีเมล็ดในป่าชายน้ำตามแนวคลองศก จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดย กาญจนา คงเอียด และคณะ [14]

2. ความหลากหลายชนิดของพืชดอกในป่าชายน้ำบริเวณลำห้วยหญ้าเครือและห้วยพรมแล้ง อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ โดย พิมพวดี พรพงศ์รุ่งเรือง, ณัฐภูมิ ไตรยุทชัย และ ธีระวัฒน์ ศรีสุข [15]

3. พรรณพืชในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ถ้ำผาท่าพล โดย จรรย์ มากน้อย และ ชาญวิทย์ แสงสร้อย [16]

4. พรรณไม้หายาก จังหวัดเพชรบุรี โดย เมธิณี ตาพุมาศสวัสดิ์ [17]

5. ไม้ล้มลุกบริเวณหินข้างสี่ อุทยานแห่งชาติน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น โดย ธีระ ธรรมวงศา
วรพล ตีปราสัย และ อมรรัตน์ ประจักษ์สูตร [18]

พื้นที่ในการศึกษา

ลักษณะทั่วไป

คลองด่านเป็นตำบลเก่าแก่ที่ตั้งขึ้นมากกว่า 100 ปี เดิมเรียกว่า “ตำบลบางเหี้ย” เนื่องจากสภาพพื้นที่มีความชุ่มชื้น มีสัตว์น้ำและป่าไม้อยู่เป็นจำนวนมากจึงเป็นแหล่งอาศัยของตัวเงินตัวทอง ต่อมาเกิดภาวะสงครามทางทหารจึงได้มีการตั้งด่านขึ้นและแปรเปลี่ยนเป็นด่านศุลกากร จนภายหลังได้ยกเลิกด่านไป ชาวบ้านจึงเรียกว่า “คลองด่าน” จนถึงปัจจุบัน พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอบางบ่อ [2] มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลบางเพรียง ตำบลบางบ่อ ตำบลระกาศ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

ทิศใต้ จรดทะเลอ่าวไทย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลบางปู อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

จากการศึกษาเอกสารอ้างอิงขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองด่าน [19] พบว่าสภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานเป็นดังนี้

1. จำนวนหมู่บ้านและเนื้อที่

ตำบลคลองด่านมีหมู่บ้านทั้งสิ้น 14 หมู่บ้าน และมีจำนวนพื้นที่ประมาณ 60 ตารางกิโลเมตร หรือ 37,500 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ชื่อหมู่บ้านและจำนวนพื้นที่ในตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนพื้นที่โดยประมาณ (ไร่)
1	บ้านคลองปึกกา	5,315
2	บ้านสุเหร่าคลองกันยา	2,332
3	บ้านท้องคู้	2,187
4	บ้านสามเรือน	1,300
5	บ้านริมคลองชลประทาน	2,192
6	บ้านริมคลองด่านน้อย	938
7	บ้านในคลองด่าน	5,000
8	บ้านสร้างไศก	2,500
9	บ้านคลองด่านปากอ่าว	1,563
10	บ้านคลองด่านปากอ่าว	782
11	บ้านคลองนางหงส์	3,750
12	บ้านสีลัง	4,266
13	บ้านตลาดคลองด่านฝั่งเหนือ	2,875
14	บ้านคลองนางหงส์	2,500
	รวม 14 หมู่บ้าน	37,500

2. ภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของตำบลคลองด่าน ทางด้านทิศใต้ติดต่อกับอ่าวไทย พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลน ป่าไม้โกงกาง ส่วนทางด้านตรงฝั่งถนนสุขุมวิท เป็นพื้นที่ราบที่เดิมเคยเป็นป่าชายเลนมาก่อน มีคลองและทางน้ำไหลผ่านในเขตพื้นที่ตำบลคลองด่านอยู่หลายสาย

3. ภูมิอากาศ

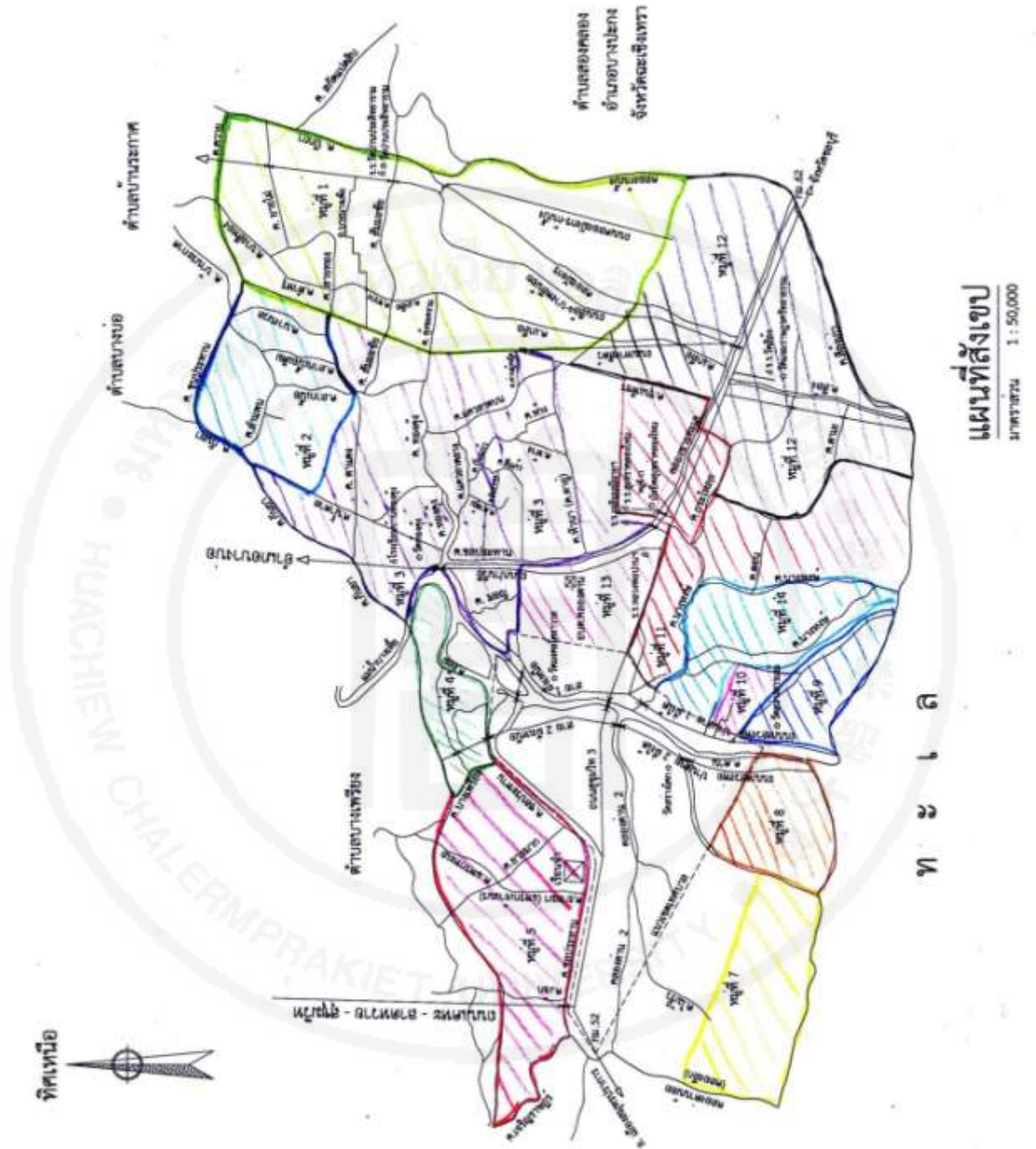
เป็นอากาศแบบชายทะเล โดยมีอากาศเย็นสบายไม่ร้อนจัดในช่วงฤดูร้อน มีความชื้นในอากาศสูงเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากลมทะเลของอ่าวไทยและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้แต่ยังพบลักษณะของปริมาณฝนตกหนักในช่วงเดือนกันยายน ตุลาคม ซึ่งเป็นผลจากอิทธิพลของร่องความกดอากาศต่ำทำให้เกิดการก่อตัวของพายุไต้ฝุ่นและพายุโซนร้อนในทะเลจีนใต้

4. ลักษณะของดิน

ลักษณะทางธรณีวิทยาของตำบลคลองด่านพบว่าตั้งอยู่บนบริเวณที่ราบลุ่ม ตอนกลางเป็นดินเหนียวอ่อนตัวมีความสามารถในการอุ้มน้ำ รับน้ำหนักแรงต่ำมากประมาณ 0.5-3 ตันต่อตารางเมตร เมื่อรับน้ำหนักจะยุบตัวได้ง่าย ถัดลงไปจะเป็นพื้นดินเหนียวซึ่งมีการรับน้ำหนักเพิ่มขึ้นตามลำดับจนถึงชั้นทรายชั้นแรก นอกจากนั้นยังมีพื้นที่บางส่วนติดชายฝั่งทะเลมีสภาพแวดล้อมด้านป่าชายเลนเสื่อมโทรมไป ส่งผลกระทบให้เกิดการกัดเซาะดินบริเวณชายฝั่งทะเล โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ติดชายฝั่งทะเล

5. ลักษณะของแหล่งน้ำ

ตำบลคลองด่านมีคลอง 29 สาย สามารถใช้ประโยชน์ทางด้านเกษตรกรรม และการคมนาคมได้ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 แผนที่มาตราส่วนมาตรฐานเพื่อแสดงสถานที่สำคัญ เส้นทางคมนาคม แหล่งน้ำ และอาณาเขตการปกครองในตำบลคลองด่าน อำเภอบางป่อง จังหวัดสมุทรปราการ

จากสภาพทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ตำบลคลองด่านที่มีหลายลักษณะและเป็นระบบนิเวศที่แตกต่างกันส่งผลให้เกิดความหลากหลายของพรรณพืชนานาชนิดซึ่งงานวิจัยที่ศึกษาความหลากหลายหรืออนุกรมวิธานของพืชกลุ่มต่างๆ ทั้งในระดับวงศ์หรือระดับสกุลในพื้นที่ตำบลคลองด่านยังไม่มีรายงานการศึกษามาก่อนมีเพียงการศึกษาพืชในพื้นที่ใกล้เคียงเท่านั้น

พัชรินทร์และสิทธิ [20] ได้ศึกษาความหลากหลายชนิดของพรรณไม้ป่าชายเลนในพื้นที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) จังหวัดสมุทรปราการ โดยพื้นที่ศึกษามีระยะทางยาว 300 เมตร พบพรรณไม้ป่าชายเลน 17 ชนิด 12 วงศ์ โดยมี วงศ์โกงกาง (Rhizophoraceae) เป็นวงศ์เด่นโดยพบทั้งหมด 3 ชนิด รองลงมาเป็นวงศ์เหงือกปลาหมอ (Acanthaceae) วงศ์ถั่ว (Leguminosae) และวงศ์โพธิ์ทะเล (Malvaceae) โดยพบทั้งหมดวงศ์ละ 2 ชนิด

จิณณาและคณะ [21] ศึกษาถึงการปลูกพรรณไม้ในถิ่นที่อยู่อาศัยในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบจำนวนพรรณไม้ที่ปลูกทั้งหมด 176 ชนิด 72 วงศ์ จัดเป็นไม้ดอกหอมจำนวน 42 ชนิด ไม้ต้น 32 ชนิด ไม้พุ่ม 41 ชนิด ไม้ล้มลุก 38 ชนิด ไม้เลื้อย 6 ชนิด เฟิร์น 6 ชนิด ปาล์ม 4 ชนิด ไม้ 3 ชนิด ไม้หน้า 2 ชนิด กล้วยไม้ 2 ชนิด สำหรับพรรณไม้ดอกหอมที่คนนิยมปลูกมากที่สุดได้แก่ มะม่วง รองลงมาคือ โมกและแก้ว ในส่วนของพรรณไม้อื่นๆ ที่ราษฎรนิยมปลูกมากที่สุดได้แก่ เฟื่องฟ้า รองลงมาคือยอบ้าน มะขาม ชมพู่มะเหมียว แก้วมังกร โป๊ยเซียน พุทธรักษาและเฟิร์นข้าหลวงหลังลาย

ไชศรีและคณะ [22] ได้ศึกษาความหลากหลายของพืชท้องถิ่นบริเวณชายฝั่งทะเล อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อการอนุรักษ์พันธุกรรม จากผลการวิจัยพบพืชท้องถิ่นชายฝั่งทะเลซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ชายเลน 24 ชนิดใน 14 วงศ์ คณะผู้วิจัยได้เลือกพันธุ์ไม้ป่าชายเลน 3 ชนิด คือ โกงกางใบใหญ่ แสมขาวและเหงือกปลาหมอดอกขาว มาทำการศึกษาสัณฐานวิทยา กายวิภาค และพันธุกรรมระดับโครโมโซม ซึ่งในส่วนของการศึกษาพันธุกรรมระดับโครโมโซมนั้น คณะผู้วิจัยไม่สามารถนับจำนวนโครโมโซมของพืชทั้ง 3 ชนิดได้ เนื่องจากมีขนาดเล็ก

ดังนั้นหากมีการศึกษาความหลากหลายของพรรณไม้ในพื้นที่ตำบลคลองด่าน จะทำให้ทราบถึงจำนวนชนิดพันธุ์ แหล่งที่อยู่อาศัย การกระจายพันธุ์ ตลอดจนการนำมาใช้ประโยชน์เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรพรรณไม้ที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังสามารถทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของทรัพยากรพรรณไม้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความหลากหลายของพรรณไม้ในพื้นที่ตำบลคลองด่านให้คงอยู่สืบไป

ลักษณะสัณฐานวิทยาของพืช

การศึกษาสัณฐานวิทยาหรือโครงสร้างภายนอกของพืชมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาด้านอนุกรมวิธานพืช เนื่องจากพืชเป็นกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่มีจำนวนมากและมีความหลากหลายสูง ซึ่งการจำแนกพืชตามลำดับอนุกรมวิธานรวมไปถึงการระบุชื่อพืชที่ถูกต้องนั้นมีความจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลทั้งในด้านถิ่นที่อยู่ ลักษณะวิสัย และสัณฐานวิทยาต่างๆ เช่น ราก ลำต้น ใบ ดอก ผล และเมล็ด [23]

จำลอง เพ็งคล้าย [24] ได้มีการศึกษาและระบุว่าความหลากหลายของพรรณพืชเขตร้อนรวมทั้งพืชเขตอบอุ่นที่แพร่เข้ามาขึ้นอยู่กับตามธรรมชาติในประเทศไทย สามารถแยกเป็นกลุ่มกว้างๆ ได้ดังนี้

1. **กลุ่มพวกผักกูดหรือเฟิร์น (ferns)** ในกลุ่มนี้ทำการทบทวนหรือศึกษาวิจัยและพิมพ์ออกเผยแพร่วรรณกรรมแล้ว (1979 - 1989) โดยประเทศไทยมีผักกูดหรือเฟิร์นขึ้นอยู่กับตามธรรมชาติรวมทั้งสิ้น 637 ชนิด (ชนิดเพิ่มใหม่ 4 ชนิด) จากพรรณพืชรวม 34 วงศ์ และ 132 สกุล

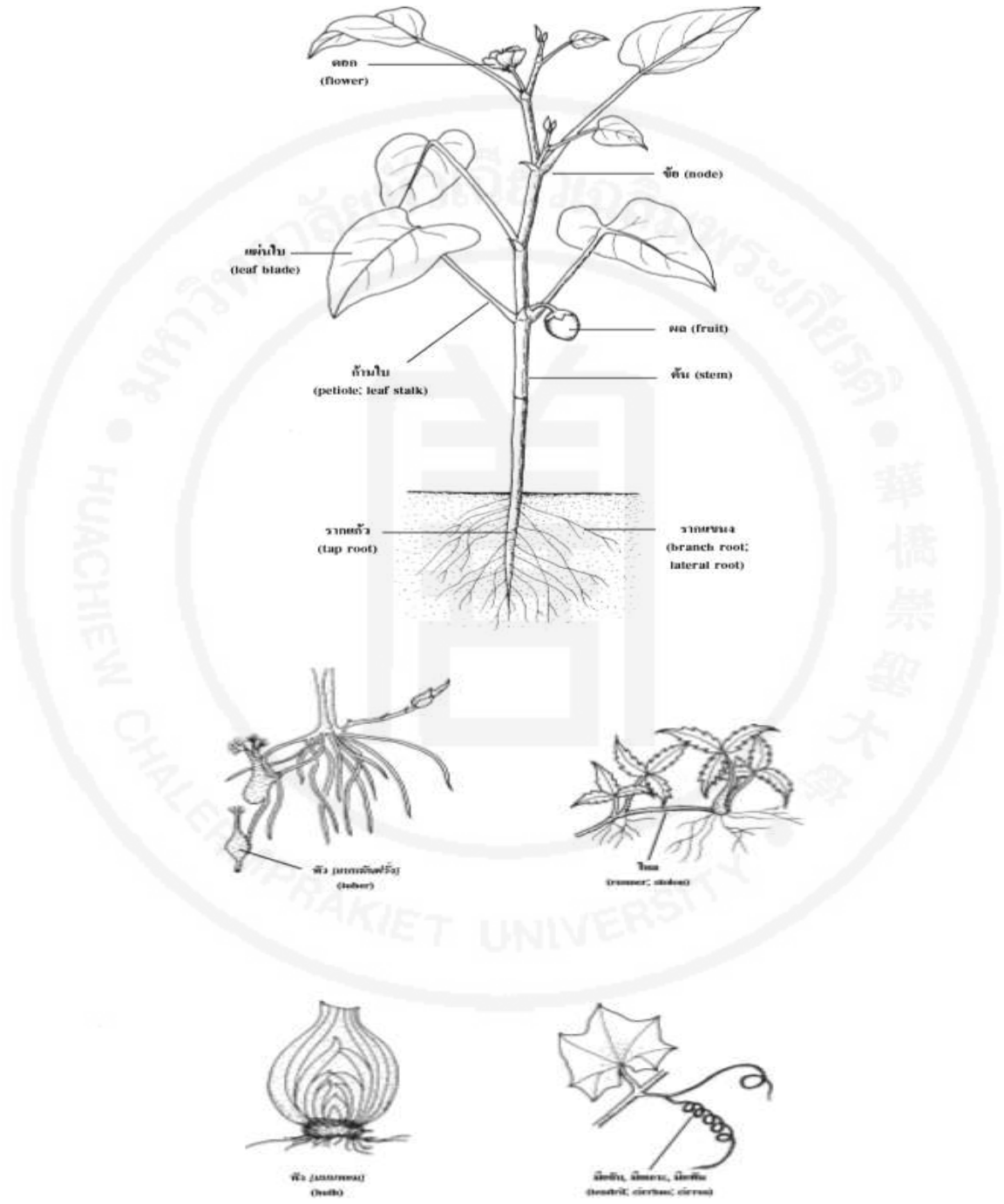
2. **กลุ่มพวกสนหรือพืชเมล็ดเปลือย (gymnosperm)** ในประเทศไทยมีจำนวนน้อยโดยพบเพียง 25 ชนิด จากพันธุ์ไม้ 6 วงศ์

3. **กลุ่มพืชใบเลี้ยงเดี่ยว (Monocotyledons)** มีการปรับเปลี่ยนวงศ์ใหม่ตาม Dr. D. J. Mabberley (1997) พรรณพืชกลุ่มนี้ของไทยมี 50 วงศ์ (Family)

4. **กลุ่มพืชใบเลี้ยงคู่ (dicotyledons)** อาศัยหลักเกณฑ์ตามการทบทวนของ Dr. D. J. Mabberley (1977) ทำให้พรรณพืชกลุ่มนี้ของไทยมี 182 วงศ์ (Family)

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาของพืช เช่น ราก ลำต้น ใบ ดอก ผล และเมล็ด มักมีการบรรยายลักษณะในรูปคำศัพท์เฉพาะเพื่อให้เข้าใจตรงกันว่าคำศัพท์ดังกล่าวมีความหมายอย่างไร ดังนั้นการทำความเข้าใจกับความหมายของคำศัพท์แต่ละคำในการเรียกส่วนต่างๆ ของพืชนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก

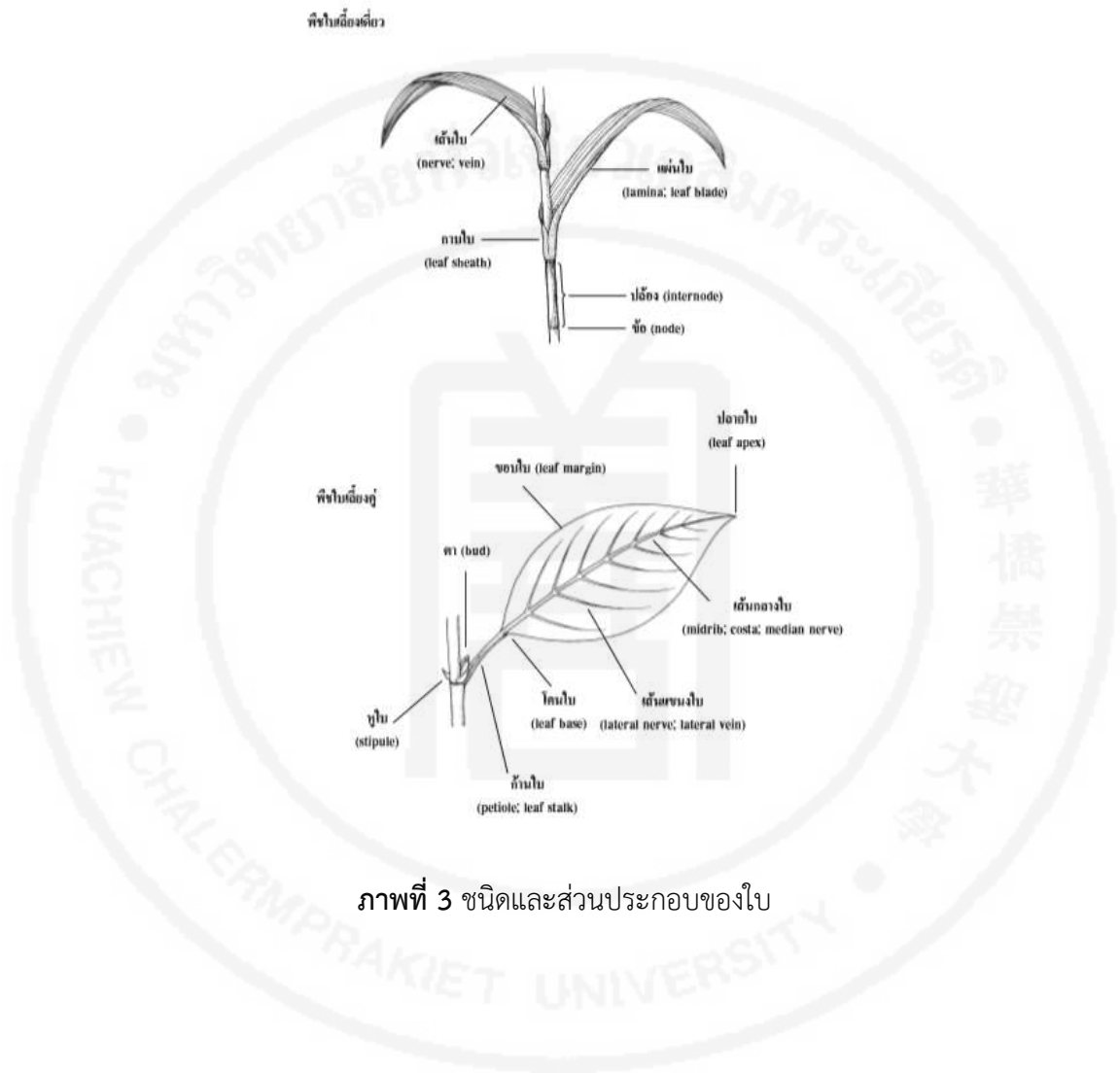
1. ส่วนต่างๆ ของพืช (ภาพที่ 2) [25]

ภาพที่ 2 ส่วนต่างๆ ของพืช

2. ชนิดและส่วนประกอบของใบ (ภาพที่ 3) [25]

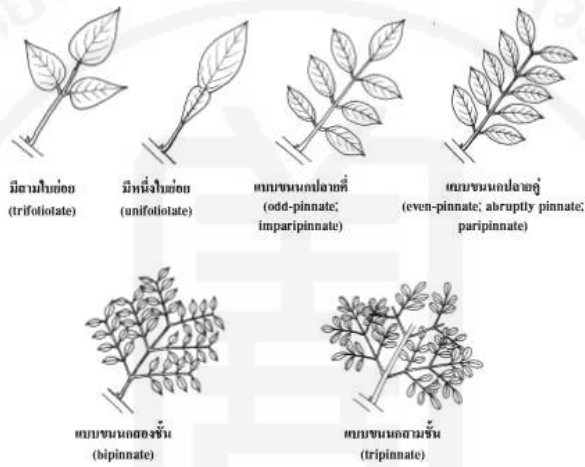
ภาพที่ 3 ชนิดและส่วนประกอบของใบ

3. แบบของใบประกอบ (ภาพที่ 4) [25]

ใบประกอบแบบนิ้วมือ (palmately compound leaf)

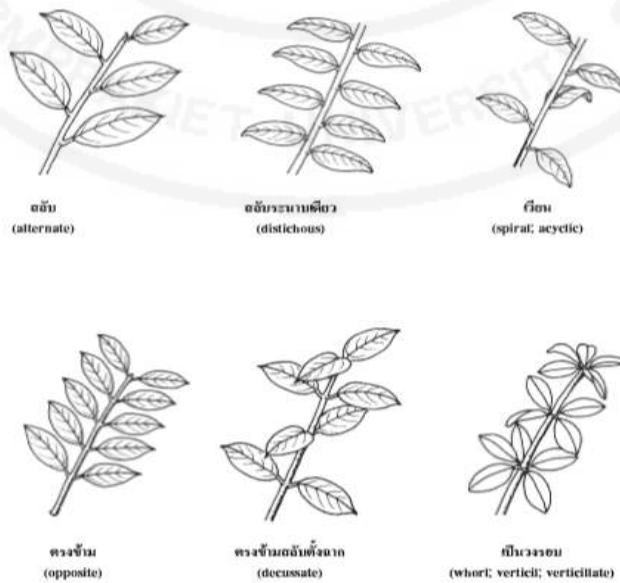

ใบประกอบแบบขนาน (pinnately compound leaf)

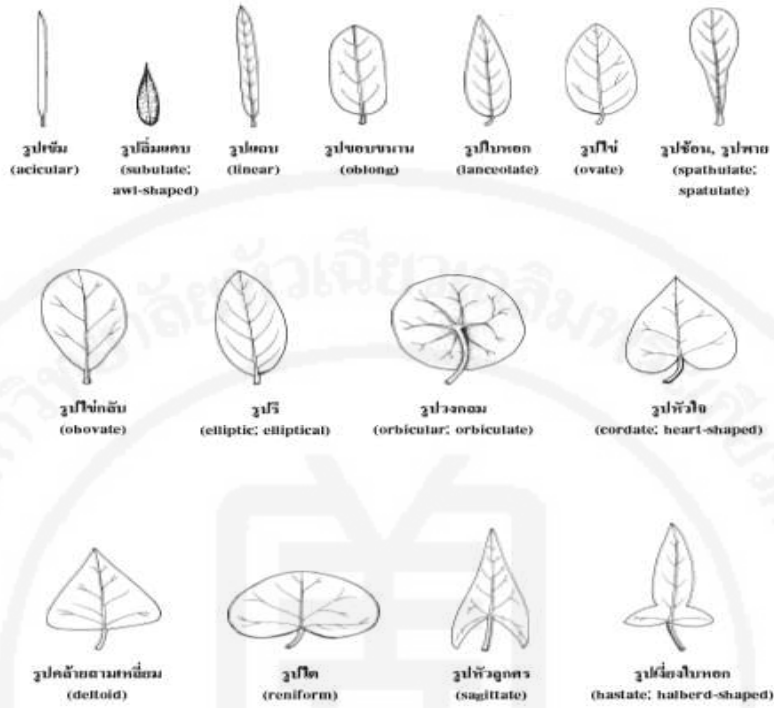
ภาพที่ 4 แบบของใบประกอบ

4. การเรียงใบ (ภาพที่ 5) [25]

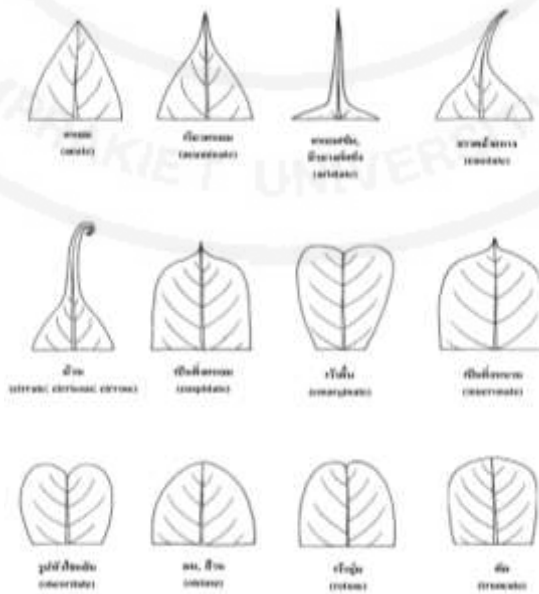
ภาพที่ 5 การเรียงใบ

5. ลักษณะรูปใบ (ภาพที่ 6) [25]

ภาพที่ 6 ลักษณะรูปใบ

6. ปลายใบ (ภาพที่ 7) [25]

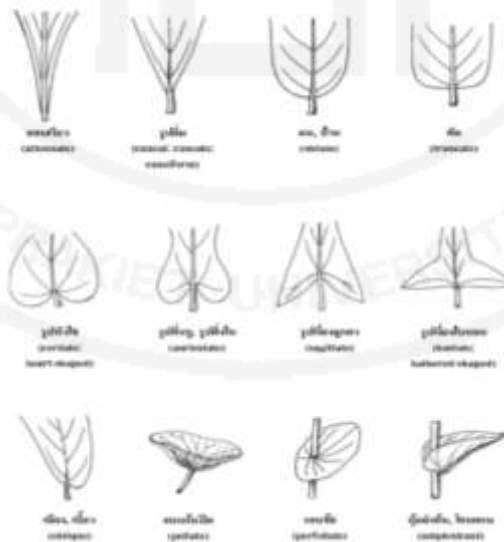
ภาพที่ 7 ปลายใบ

7. ขอบใบ (ภาพที่ 8) [25]

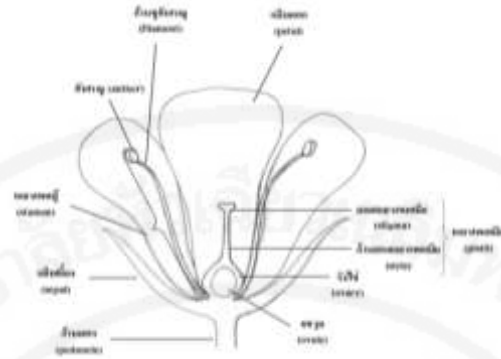
ภาพที่ 8 ขอบใบ

8. โคนใบ (ภาพที่ 9) [25]

ภาพที่ 9 โคนใบ

9. ส่วนประกอบของดอก (ภาพที่ 10) [25]

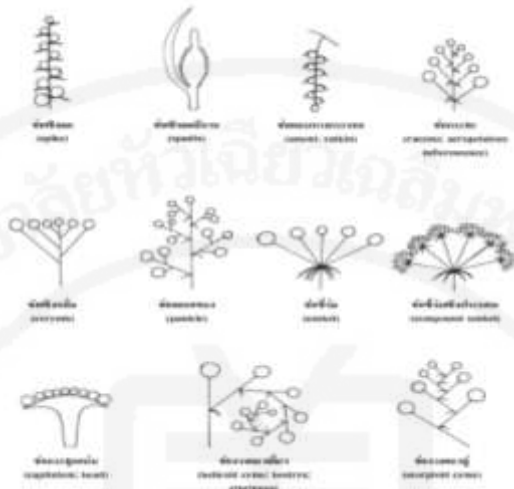
ภาพที่ 10 ส่วนประกอบของดอก

10. รูปลูก (ภาพที่ 11) [25]

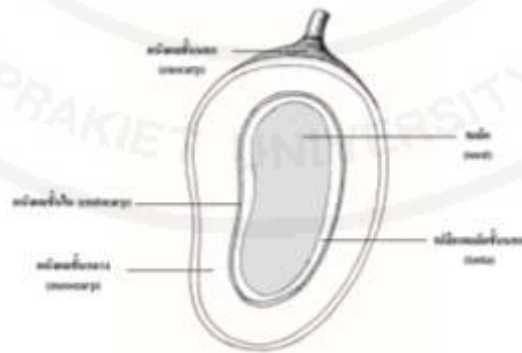
ภาพที่ 11 รูปลูก

11. ช่อดอก (ภาพที่ 12) [25]

ภาพที่ 12 ช่อดอก

12. ส่วนต่างๆ ของผล (ภาพที่ 13) [25]

ภาพที่ 13 ส่วนต่างๆ ของผล

13. ผลมีเนื้อ (ภาพที่ 14) [25]

ภาพที่ 14 ผลมีเนื้อ

14. ผลแห้ง (ภาพที่ 15) [25]

ภาพที่ 15 ผลแห้ง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

1. ความหลากหลายของพรรณไม้ใน
ตำบลคลองด่าน
2. สำรวจพื้นที่และกำหนดเส้นทางศึกษา
3. เก็บตัวอย่างพรรณไม้
4. ศึกษาสัณฐานวิทยาและนำมาตรวจ

ตัวแปรตาม
(Dependent Variable)ทราบความหลากหลายของ
พรรณไม้ในตำบลคลองด่าน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาความหลากหลายของพรรณไม้ได้มีการศึกษาในตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2560 ถึง เดือนมกราคม พ.ศ. 2562 เพื่อให้ครอบคลุมทุกฤดูกาล มีรายละเอียดและขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เก็บรวบรวมพรรณไม้ชนิดต่างๆ ในพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้ของตำบลคลองด่าน โดยเก็บส่วนของต้น ใบ ดอกและผล หรือส่วนที่สามารถใช้ในการตรวจพิสูจน์หาชื่อชนิดของพรรณไม้ได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

2.1 กล้องถ่ายรูป

2.2 อุปกรณ์ในการเก็บตัวอย่างพืช

- แฉกอัดพรรณไม้พร้อมเชือกผูก
- กรรไกรซิก กรรไกรตัดกิ่งไม้ มีดพับและพลั่ว
- ถุงพลาสติกขนาดต่างๆ สำหรับใส่พรรณไม้ที่เก็บระหว่างสำรวจ
- กระดาษอัดพรรณไม้ (กระดาษหนังสือพิมพ์และกระดาษลูกฟูก)
- สมุดจดบันทึก
- ป้ายลำดับหมายเลขสำหรับผูกติดกับพรรณไม้
- ดินสอดำ

2.3 อุปกรณ์ในการตรวจพิสูจน์พรรณไม้ ได้แก่ กระจกสไลด์ เข็มเขี่ย จานแก้ว และกล้องจุลทรรศน์ชนิดสเตอริโอ

3. วิธีดำเนินการ

3.1 เก็บรวบรวมพรรณไม้ตามวิธีของกองกานดา ชยามฤต [26]

- ประเภทไม้ต้น ไม้พุ่ม หรือไม้ล้มลุกบางชนิด เก็บเฉพาะกิ่งที่มีดอก หรือผลติดกับใบ โดยเลือกเก็บต้นหรือกิ่งที่มีขนาดเหมาะสมกับกระดาษติดตัวอย่างพรรณไม้ ซึ่งมีขนาดมาตรฐานคือ 27 x 42 เซนติเมตร ข้อควรสังเกตคือ

1. ใบ เลือกเก็บแต่ใบที่สมบูรณ์ไม่ถูกแมลงหรือสัตว์กัดทำลาย หรือใบเป็นโรคหึงงอ
2. ดอก เก็บเป็นช่อ ควรเก็บให้ได้ทั้งดอกตูมและดอกบานเต็มที่แล้ว แต่ไม่ใช่ดอกที่ร่วงหล่นจากต้น และเก็บช่อดอกที่ติดกับใบด้วย

3. ผล เก็บให้ติดกับใบเช่นกัน ควรเก็บให้ได้ผลอ่อนและผลแก่จัดซึ่งติดอยู่บนต้น ไม่ควรเก็บผลที่หล่นอยู่ใต้ต้น ถ้าผลเป็นผลแห้งขนาดใหญ่ให้ตากแห้งแล้วตัดป้ายหมายเลขให้ตรงกับหมายเลขของตัวอย่างใบและดอกไว้ ในกรณีถ้าเป็นผลสดอาจตากแห้งโดยผ่านผ้าครึ่งตามยาวเพื่อรักษารูปทรงของผลนั้นไว้หรืออาจใช้ดองในขวดที่ใส่แอลกอฮอล์ 70% และตัดป้ายที่ขวดไว้เช่นกัน

- ประเภทไม้ล้มลุกต้นเล็กๆ เช่น หลู่ฟ่า หรือพวกพืชชั้นต่ำอื่นๆ เช่น มอส เฟิร์นต้นเล็กๆ ให้เก็บทั้งต้นทั้งรากถ้ามี

- พรรณไม้ชนิดหนึ่งให้เก็บตัวอย่างประมาณ 3-8 ชิ้น แล้วแต่กรณี เก็บใส่ถุงพลาสติกเมื่อเวลาเดินสำรวจและนำออกมาอัดในแผงอัดพรรณไม้

- พรรณไม้ที่เก็บทุกชิ้นให้ผูกป้ายติดหมายเลขพรรณไม้ให้ตรงกับหมายเลขในสมุดบันทึก

3.2 ถ่ายรูปพรรณไม้ชนิดต่างๆ ที่พบในตำบลคลองด่านโดยจะเน้นลักษณะนิสัย ที่อยู่อาศัย ตลอดจนรายละเอียดต่างๆ ของพืชแต่ละชนิด

3.3 ตรวจสอบลักษณะสัณฐานวิทยาของพรรณไม้ที่เก็บมาพร้อมบันทึกลักษณะต่างๆ ที่พบ

3.4 ตรวจสอบพิสูจน์หาชื่อชนิดของตัวอย่างพืชทั้งหมดที่เก็บมาได้โดยใช้เอกสารทางวิชาการด้านพฤกษศาสตร์ [17, 26-50] รวมถึงนำไปตรวจสอบชนิดของพืชที่ไม่ทราบชนิดโดยเทียบจากตัวอย่างพรรณไม้แห้งในหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (BKF)

3.5 บรรยายลักษณะชนิดของพรรณไม้ทั้งหมด

3.6 จัดทำขึ้นส่วนตัวอย่างพรรณไม้แห้งหรือตัวอย่างดองและเก็บรวบรวมไว้ที่สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษาต่อไป

3.7 สรุปจำนวนชนิดของพืชที่สำรวจพบ

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การศึกษาพรรณไม้ในตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2560 ถึง เดือน มกราคม พ.ศ. 2562 ได้สำรวจ เก็บรวบรวม บันทึกภาพ และตรวจวิเคราะห์รายชื่อพรรณไม้ พบพรรณไม้ทั้งหมดจำนวน 81 วงศ์ 213 สกุล 284 ชนิด สามารถแบ่งพืชได้เป็น 4 กลุ่ม [24] ได้แก่ 1. กลุ่มพวกผักกูดหรือเฟิร์น (ferns) พบจำนวน 2 วงศ์ 3 สกุล 3 ชนิด 2. กลุ่มพวกสนหรือพืชเมล็ดเปลือย (gymnosperm) พบจำนวน 1 วงศ์ 1 สกุล 1 ชนิด 3. กลุ่มพืชใบเลี้ยงเดี่ยว (monocotyledons) พบจำนวน 15 วงศ์ 37 สกุล 49 ชนิด และ 4. กลุ่มพืชใบเลี้ยงคู่ (dicotyledons) พบจำนวน 63 วงศ์ 172 สกุล 231 ชนิด (ตารางที่ 2, ภาพที่ 16-299)

ตารางที่ 2 รายชื่อพืชในตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ที่สำรวจระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2560 ถึง เดือนมกราคม พ.ศ. 2562

กลุ่ม/วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	แหล่งที่พบ (หมู่ที่)													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
กลุ่มพวกผักกูดหรือเฟิร์น (ferns)															
วงศ์กุตทิน (ATHYRIACEAE)															
1. <i>Diplazium esculentum</i> (Retz.) Sw.	ผักกูด										/				
วงศ์ปรงทะเล (PTERIDACEAE)															
2. <i>Acrostichum aureum</i> L.	ปรงทะเล		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	
3. <i>Ceratopteris thalictroides</i> (L.) Brongn.	กูดเขากวาง	/		/											
กลุ่มพวกไม้สนหรือไม้เมล็ดเปลือย (gymnosperm)															
วงศ์ปรง (CYCADACEAE)															
4. <i>Cycas</i> sp.	ปรง								/						
กลุ่มพืชใบเลี้ยงเดี่ยว (Monocotyledons)															
วงศ์ว่านน้ำ (ACORACEAE)															

กลุ่ม/วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	แหล่งที่พบ (หมู่ที่)													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
73. <i>Altemanthera sessilis</i> (L.) DC.	ผักเป็ดไทย	/	/			/	/						/		/
74. <i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักขม	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
75. <i>Celosia argentea</i> L.	หงอนไก่ไทย				/										
76. <i>Gomphrena celosioides</i> Mart.	บานไม่รู้โรย ป่า	/	/	/	/	/					/	/		/	
77. <i>Gomphrena globosa</i> L.	บานไม่รู้โรย		/									/			/
วงศ์มะม่วง (ANACARDIACEAE)															
78. <i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วง			/								/			
79. <i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก		/												
วงศ์กระดังงา (ANNONACEAE)															
80. <i>Annona muricata</i> L.	ทุเรียนเทศ			/											
81. <i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า		/	/	/				/		/				
82. <i>Artabotrys siamensis</i> Miq.	การเวก			/											
วงศ์ผักชี (APIACEAE)															
83. <i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	บัวบก											/			
84. <i>Hydrocotyle umbellata</i> L.	แว่นแก้ว			/				/							
วงศ์ตีนเป็ด (APOCYNACEAE)															
85. <i>Adenium obesum</i> (Forssk.) Roem. & Schult.	ชวนชม														/
86. <i>Calotropis gigantea</i> (L.) Dryander ex W.T.Aiton	รัก	/		/	/			/			/	/	/		/
87. <i>Carissa carandas</i> L.	มะม่วงหาว มะนาวโห่			/				/							

กลุ่ม/วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	แหล่งที่พบ (หมู่ที่)													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
101. <i>Cleome rutidosperma</i> DC.	ผักเสี้ยนสีม่วง	/	/	/	/		/		/		/	/		/	/
102. <i>Cleome viscosa</i> L.	ผักเสี้ยนผี														/
วงศ์สมอ (COMBRETACEAE)															
103. <i>Combretum constrictum</i> (Benth.) M. A. Lawson	พุ่มมร										/				
104. <i>Combretum quadrangulare</i> Kurz	สะแกนา				/										
105. <i>Lumnitzera racemosa</i> Willd.	ฝาดดอกขาว								/			/			
106. <i>Terminalia catappa</i> L.	หูกวาง							/	/	/		/			/
วงศ์ทานตะวัน (COMPOSITAE หรือ ASTERACEAE)															
107. <i>Ageratum conyzoides</i> L.	สาบแร้งสาบกา							/							
108. <i>Chromolaena odorata</i> (L.) R. M. King & H. Rob.	สาบเสือ	/													
109. <i>Cosmos sulphureus</i> Cav.	ดาวกระจาย		/												
110. <i>Cyanthillium cinereum</i> (L.) H. Rob.	หญ้าหมอน้อย	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
111. <i>Eclipta prostrata</i> (L.) L.	กะเม็ง	/	/	/	/	/	/	/				/	/	/	
112. <i>Emilia sonchifolia</i> (L.) DC.ex Wight	หางปลาช่อน	/													
113. <i>Gymnanthemum extensum</i> (Wall. ex DC.) Steetz	ป่าช้าเหงาม	/	/		/	/	/	/	/	/	/				/

กลุ่ม/วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	แหล่งที่พบ (หมู่ที่)													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
114. <i>Mikania cordata</i> (Burm. f.) B. L. Rob.	ซีเหล็กย่าน			/											
115. <i>Pluchea indica</i> (L.) Less.	ขลุ้		/	/		/	/	/	/			/	/	/	/
116. <i>Synedrella nodiflora</i> (L.) Gaertn	ผักแครด			/								/			
117. <i>Tarlmounia elliptica</i> (DC.) H. Rob., S. C. Keeley, Skvarla & R. Chan	ตานหม่อน			/											
118. <i>Tridax procumbens</i> L.	ตีนตุ๊กแก	/	/	/			/	/	/		/	/	/	/	
119. <i>Wedelia biflora</i> (L.) DC.	ผักคราดทะเล								/	/					
120. <i>Wedelia trilobata</i> (L.) Hitchc.	กระดุมทอง เลื้อย		/												
121. <i>Zinnia violacea</i> Cav.	บานชื่น			/											
วงศ์ผักบุ้ง (CONVOLVULACEAE)															
122. <i>Ipomoea alba</i> L.	ชมจันทร์								/						
123. <i>Ipomoea aquatica</i> Forssk.	ผักบุ้ง	/	/	/	/	/	/	/			/	/	/	/	
124. <i>Ipomoea batatas</i> (L.) Lam.	มันเทศ	/							/						
125. <i>Ipomoea carnea</i> Jacq. subsp. <i>fistulosa</i> (Mart. ex Choisy) Austin	ผักบุ้งต้น										/	/		/	/
126. <i>Ipomoea marginata</i> (Desr.) Verdc.	สะอึก			/											
127. <i>Ipomoea maxima</i> Don ex Sweet	สะอึก	/		/		/	/				/				

กลุ่ม/วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	แหล่งที่พบ (หมู่ที่)													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
128. <i>Ipomoea obscura</i> (L.) Ker Gawl.	สะอึก	/	/	/	/	/		/	/		/			/	
129. <i>Ipomoea pes-caprae</i> (L.) R. Br.	ผักบุ้งทะเล								/	/					
130. <i>Ipomoea pes-tigridis</i> L.	ขยุ่มตีนหมา	/	/												
131. <i>Ipomoea quamoclit</i> L.	คอนสวรรค์											/			
132. <i>Merremia hederacea</i> (Burm. f.) Hallier f.	เถาสะอึก								/						
วงศ์กุหลาบหิน (CRASSULACEAE)															
133. <i>Kalanchoe integra</i> (Medik.) Kuntze	ห้อยสามย่าน			/											
วงศ์ฟักแฟง (CUCURBITACEAE)															
134. <i>Coccinia grandis</i> (L.) Voigt	ตำลึง	/	/	/		/	/	/	/		/	/	/	/	/
135. <i>Cucurbita moschata</i> Duchesne	ฟักทอง													/	
136. <i>Gymnopetalum chinense</i> (Lour.) Merr.	กะดอม		/												
137. <i>Gymnopetalum scabrum</i> (Lour.) W. J. de Wilde & Duyfjes	ขี้กาขาว			/	/	/	/	/			/	/	/	/	
138. <i>Lagenaria siceraria</i> (Molina) Standl.	น้ำเต้า			/											
139. <i>Momordica charantia</i> L.	มะระขี้นก	/	/	/					/				/	/	
วงศ์ลิ้น (DILLENACEAE)															
140. <i>Dillenia indica</i> L.	มะตาด			/											
วงศ์มุ่นดอย (ELAEOCARPACEAE)															

กลุ่ม/วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	แหล่งที่พบ (หมู่ที่)													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
141. <i>Elaeocarpus hygrophilus</i> Kurz	มะกอกน้ำ			/	/										
วงศ์ยางพารา (EUPHORBIACEAE)															
142. <i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว			/				/			/	/		/	/
143. <i>Croton bonplandianus</i> Baill.	เปล้าทุ่ง									/					
144. <i>Euphorbia heterophylla</i> L.	หญ้ายาง	/	/												
145. <i>Euphorbia hirta</i> L.	น้านมราชสีห์			/	/	/		/		/	/	/		/	/
146. <i>Euphorbia parviflora</i> L.	เปื้อแดง											/			
147. <i>Euphorbia tithymaloides</i> L. subsp. <i>tithymaloides</i>	แสยก							/							
148. <i>Excoecaria agallocha</i> L.	ตาตุ่ม					/	/	/		/					/
149. <i>Jatropha gossypifolia</i> L.	สบู่เลือด		/									/		/	
150. <i>Manihot esculenta</i> Crantz	มันสำปะหลัง													/	
151. <i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะยม			/			/	/	/	/	/	/	/	/	/
152. <i>Phyllanthus amarus</i> Schumach. & Thonn.	ลูกใต้ใบ	/	/	/				/			/	/	/	/	/
153. <i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม			/											
154. <i>Phyllanthus pulcher</i> Wall. ex Müll. Arg.	ว่านธรณีสาร									/					

กลุ่ม/วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	แหล่งที่พบ (หมู่ที่)														
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
172. <i>Macroptilium lathyroides</i> (L.) Urb.	ถั่วฝัก	/		/	/	/								/		
173. <i>Mimosa pudica</i> L.	ไมยราบ											/				
174. <i>Neptunia javanica</i> Miq.	กระเฉดโคก	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
175. <i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.	มะขามเทศ	/				/			/		/		/	/	/	/
176. <i>Pterocarpus indicus</i> Willd.	ประดู่บ้าน			/												
177. <i>Sauropus bacciformis</i> (L.) Airy Shaw	สร้อยนกเขา												/			
178. <i>Senegalia pennata</i> (L.) Willd. subsp. <i>insuavis</i> (Lace) I. C. Nielsen	ชะอม											/				
179. <i>Senna alata</i> (L.) Roxb.	ชุมเห็ดเทศ			/				/						/		
180. <i>Senna siamea</i> (Lam.) H. S. Irwin & Barneby	ขี้เหล็ก	/	/	/	/	/		/							/	/
181. <i>Senna spectabilis</i> (DC.) H.S.Irwin & Barneby	ขี้เหล็ก อเมริกา				/											
182. <i>Senna surattensis</i> (Burm. f.) H. S. Irwin & Barneby	ทรงบาดาล	/														
183. <i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Poir.	แคบ้าน			/		/	/	/								/
184. <i>Sesbania javanica</i> Miq.	โสน	/	/		/	/	/					/	/			
185. <i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม		/					/		/	/	/				/

กลุ่ม/วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	แหล่งที่พบ (หมู่ที่)													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
186. <i>Vigna adenantha</i> (G. Mey.) Maréchal, Mascherpa & Stainier	ถั่วนก		/												
วงศ์ดอกหรีดเขา (GENTIANACEAE)															
187. <i>Fagraea fragrans</i> Roxb.	กั้นเกรา							/							
วงศ์ HYDRANGEACEAE															
188. <i>Hydrangea macrophylla</i> (Thunb.) Ser.	ไฮเดรนเยีย							/							
วงศ์กะเพรา (LAMIACEAE)															
189. <i>Clerodendrum longisepalum</i> Dop	กาซาลองเทศ		/												
190. <i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา														/
191. <i>Ocimum gratissimum</i> L.	ยี่หระ														/
192. <i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กะเพรา	/			/	/	/	/	/	/					/
193. <i>Orthosiphon aristatus</i> (Blume) Miq.	หญ้านวดแมว														/
194. <i>Volkameria inermis</i> L.	สามงา		/				/	/							/
วงศ์จิก (LECYTHIDACEAE)															
195. <i>Barringtonia asiatica</i> (L.) Kurz	จิกทะเล										/				
วงศ์กาฝาก (LORANTHACEAE)															
196. <i>Dendrophthoe pentandra</i> (L.) Miq.	กาฝากมะม่วง			/											
วงศ์ตะแบก (LYTHRACEAE หรือ PUNICACEAE)															
197. <i>Lagerstroemia speciosa</i> (L.) Pers.	อินทนิลน้ำ							/							

กลุ่ม/วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	แหล่งที่พบ (หมู่ที่)													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
222. <i>Artocarpus heterophyllus</i> Lam.	ขนุน		/												
223. <i>Ficus altissima</i> Blume	ไทรทอง								/						
224. <i>Ficus benjamina</i> L.	ไทรย้อยใบ แหลม			/	/			/							
225. <i>Ficus religiosa</i> L.	โพศรีมหาโพธิ์			/	/									/	
226. <i>Ficus retusa</i> L. var. <i>retusa</i>	ไทรย้อยใบทู่	/		/	/			/				/		/	/
227. <i>Ficus rumphii</i> Blume	โพชันก				/			/			/	/			
228. <i>Morus alba</i> L.	หม่อน			/				/							/
วงศ์มะรุม (MORINGACEAE)															
229. <i>Moringa oleifera</i> Lam.	มะรุม	/			/									/	/
วงศ์ตะขบฝรั่ง (MUNTINGIACEAE)															
230. <i>Muntingia calabura</i> L.	ตะขบฝรั่ง	/										/			
231. <i>Musa x paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำว้า	/	/	/	/			/				/		/	
วงศ์ขมพู่ (MYRTACEAE)															
232. <i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	หว่า			/	/										
233. <i>Syzygium samarangense</i> (Blume) Merr. & L. M. Perry	ขมพู่ แก้มแหม่ม			/											
วงศ์บัวหลวง (NELUMBONACEAE)															
234. <i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn.	บัวหลวง			/											
วงศ์บานเย็น (NYCTAGINACEAE)															
235. <i>Boerhavia diffusa</i> L.	ผักขมหิน		/	/					/		/			/	/
236. <i>Boerhavia erecta</i> L.	ผักขมหินตั้ง		/						/						

กลุ่ม/วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	แหล่งที่พบ (หมู่ที่)													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
237. <i>Bougainvillea spectabilis</i> Willd.	เฟื่องฟ้า						/				/	/			/
238. <i>Pisonia grandis</i> R. Br.	แสงจันทร์							/							
วงศ์บัว (NYMPHAEACEAE)															
239. <i>Nymphaea nouchali</i> Burm. f.	บัวเผื่อน	/													
240. <i>Nymphaea pubescens</i> Willd.	จกกลนี้	/													
วงศ์มะลิ (OLEACEAE)															
241. <i>Jasminum sambac</i> (L.) Aiton	มะลิ			/											
วงศ์พญารากดำ (ONAGRACEAE)															
242. <i>Ludwigia hyssopifolia</i> (G. Don) Exell	เทียนนา			/			/				/				
วงศ์กระเทียมยอด (OXALIDACEAE)															
243. <i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปลิง						/								
244. <i>Oxalis corniculata</i> L.	ส้มสามตา	/		/							/				
245. <i>Oxalis triangularis</i> A. St.-Hil.	ผีเสื้อ			/											
วงศ์กะทกรก (PASSIFLORACEAE)															
246. <i>Passiflora foetida</i> L.	กะทกรก	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
วงศ์ผักไผ่ (POLYGONACEAE)															
247. <i>Muehlenbeckia platyclada</i> Meissn.	ว่าน ตีนตะขาบ			/			/								
วงศ์ฟิลั่งกาสา (PRIMULACEAE)															
248. <i>Ardisia helferiana</i> Kurz	ส้มกุ้งขน				/										
วงศ์พุทรา (RHAMNACEAE)															

กลุ่ม/วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	แหล่งที่พบ (หมู่ที่)													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
249. <i>Ziziphus mauritiana</i> Lam.	พุทรา								/						/
วงศ์เข็ม (RUBIACEAE)															
250. <i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอ			/				/	/	/	/	/	/	/	/
251. <i>Oldenlandia corymbosa</i> L.	หญ้าลั่นจูง			/				/							
วงศ์ PHYTOLACCACEAE															
252. <i>Rivina humilis</i> L.	พริกฝรั่ง			/											
วงศ์พริกไทย (PIPERACEAE)															
253. <i>Peperomia pellucida</i> (L.) Humb., Bonpl. & Kunth	ผักกระสัง			/											/
254. <i>Piper sarmentosum</i> Roxb. ex Hunter	ข้าพลุ			/				/						/	/
วงศ์ผักไผ่ (POLYGONACEAE)															
255. <i>Antigonon leptopus</i> Hook. & Arn.	พวงชมพู		/	/							/				/
วงศ์ผักเบี้ย (PORTULACACEAE)															
256. <i>Portulaca grandiflora</i> Hook.	คุณนายตื่น สาย							/							/
257. <i>Portulaca oleracea</i> L.	ผักเบี้ยดอก เหลือง								/		/				
258. <i>Portulaca quadrifida</i> L.	ผักเบี้ยหนู													/	
วงศ์โกงาง (RHIZOPHORACEAE)															
259. <i>Bruguiera cylindrica</i> (L.) Blume	รุ่ม							/			/				/
260. <i>Bruguiera gymnorrhiza</i> (L.) Savigny	พังกาหัวสุ่ม ดอกแดง							/	/		/	/			

กลุ่ม/วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	แหล่งที่พบ (หมู่ที่)													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
วงศ์มะเขือ (SOLANACEAE)															
274. <i>Lycopersicon esculentum</i> Mill.	มะเขือเทศ										/				
275. <i>Physalis minima</i> L.	โทงเทง							/							
276. <i>Solanum melongena</i> L.	มะเขือยาว							/							
277. <i>Solanum trilobatum</i> L.	มะแว้งเครือ	/	/			/		/	/	/	/	/	/	/	/
วงศ์ SPHENOCLEACEAE															
278. <i>Sphenoclea zeylanica</i> Gaertn.	ผักปอด	/													
วงศ์โสมคน (TALINACEAE)															
279. <i>Talinum fruticosum</i> (L.) Juss.	โสมไทย		/												/
วงศ์ผักกรอง (VERBENACEAE)															
280. <i>Lantana camara</i> L.	ผักกรอง	/													/
281. <i>Stachytarpheta indica</i> Vahl	หญ้าพันงู เขียว														/
วงศ์องุ่น (VITACEAE)															
282. <i>Cayratia trifolia</i> (L.) Domin	เถาคัน	/	/	/	/	/	/	/	/	/		/	/	/	/
283. <i>Cissus quadrangularis</i> L.	เพชรสังฆาต						/								
วงศ์โคกกระสุน (ZYGOPHYLLACEAE)															
284. <i>Tribulus terrestris</i> L.	หนามกระสุน								/						

หมายเหตุ ในแต่ละกลุ่มได้จัดเรียงลำดับตามอักษรภาษาอังกฤษของชื่อวงศ์ และในวงศ์เดียวกันจะเรียงลำดับตามอักษรภาษาอังกฤษของชื่อวิทยาศาสตร์

ข้อมูลด้านพฤกษศาสตร์ของพืชที่สำรวจพบในตำบลคลองด่าน อำเภอบางปะอิน จังหวัด
สมุทรปราการ

กลุ่มพวกผักกูดหรือเฟิร์น (ferns)

ผักกูด

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Diplazium esculentum* (Retz.) Sw.

ชื่อวงศ์ ATHYRIACEAE

ชื่ออื่น กูดกิน กูดคี่ กูดน้ำ ผักกูดขาว หัสดำ

ผักกูดที่อาศัยตามพื้นดิน เหง้าตั้งตรง ใบประกอบแบบขนนก 2 ชั้น แผ่นใบมีขนาดต่างๆ กัน กลุ่มใบย่อยคู่ล่างๆ มักลดขนาด ใบย่อยปลายเรียวยแหลม โคนใบรูปกึ่งหัวใจหรือรูปดิ่งหู ขอบหยักเว้าลึกเป็นแฉก แผ่นใบบาง ก้านใบย่อยสั้นหรือไม่มี ยอดอ่อนและปลายยอดม้วนงอแบบก้นหอย กลุ่มอับสปอร์หรือซอโรสปีร์น้ำตาล เรียงเป็นแถวตามความยาวของเส้นใบย่อย

ประโยชน์ ใบ แก้วร้อน และแก๊พิษอักเสบ ใบอ่อนกินได้

ปรงทะเล

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Acrostichum aureum* L.

ชื่อวงศ์ PTERIDACEAE

ชื่อสามัญ Golden leather fern , Mangrove fern

ชื่ออื่น ปรงหนู ปี่โย ปรงไข่

ลำต้นทอดขนานพื้นดิน รากอ้วนขนาดใหญ่ ใบ หนาหยาบ เมื่อดันยังเล็ก ใบเป็นใบเดี่ยวปกติ รูปแถบขอบขนาน สอบเข้าหาปลาย โคนใบมน เมื่อโตเต็มที่จะเป็นใบประกอบแบบขนนก ขนาดใหญ่ 2 - 4 เมตร ใบย่อยมีก้านใบขนาดแตกต่างกัน ใบย่อยที่สร้างสปอร์มักขึ้นอยู่ตอนบนๆ และมักมีก้านใบสั้นหรือไม่มี อับสปอร์จะขึ้นเป็นกลุ่มอย่างหนาแน่น ตลอดใบใต้ท้องใบ ทำให้มองไม่เห็นเส้นใบ มักจะเห็นเป็นสีน้ำตาลแดง

ประโยชน์ ใบอ่อนรับประทานได้ ลำต้นใช้ขูดใส่บดแผล นิยมปลูกกริมน้ำเป็นไม้ประดับ

กูดเขากวาง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ceratopteris thalictroides* (L.) Brongn.

ชื่อวงศ์ PTERIDACEAE

ชื่อสามัญ Floating staghorn fern, Pod fern, Swamp fern, Water horn fern, Water sprite

ชื่ออื่น กูดเพา ขาเขียดน้ำเค็ม ผักกูดน้ำ ผักหนวดปลาตุก มันปู ผักขาเขียด
 ไม้ล้มลุก มีเหง้าสั้น ๆ มีสีเขียวอ่อนถึงเข้ม ใบ มี 3 ชนิด แบบแรกคือ ใบที่สีบพันธุ์ไม่ได้ เป็น
 ใบประกอบแบบขนนก ใบย่อยเป็นแผ่นคล้ายรูปสามเหลี่ยมถึงขอบขนาน ส่วนแบบที่สองคือ ใบที่
 สีบพันธุ์ได้ มีลักษณะเหมือนชนิดแรกแต่สร้างสปอร์ได้ ใบย่อยแตกออกเป็นหลายแขนงคล้ายเขากวาง
 ปลายแหลม อับสปอร์เกิดเรียงตามเส้นใบเป็นแถวยาว ขอบใบพับลงมาปิด สปอร์มีสีเหลือง มีก้าน
 สั้นๆ และใบแบบที่สามเป็นใบเดี่ยว ขอบใบหยักเว้าแบบขนนก เป็นใบที่พบบนต้นที่เจริญอยู่ใต้น้ำ
 ประโยชน์ รับประทานเป็นผักได้

กลุ่มพวกสนหรือพืชเมล็ดเปลือย (gymnosperm)

ปรง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cycas sp.*

ชื่อวงศ์ CYCADACEAE

ไม้พุ่ม แยกเพศต่างต้น ใบประกอบแบบขนนก เรียงเวียนหนาแน่นช่วงปลายกิ่ง ใบย่อย
 จำนวนมาก รูปแถบ หนา เรียงสลับหรือเกือบตรงข้าม ใบย่อยด้านล่างมักลดรูปเป็นหนาม เส้นกลาง
 ใบนูนเด่นชัด ไม่มีเส้นแขนงใบย่อย ก้านใบมีหนาม เกือบหุ้มยอด เรียวแหลม ส่วนมากมีขนหนาแน่น
 ใบสร้างอับไมโครสปอร์ รูปกลม ปลายแหลมคล้ายหนาม เรียงเวียนเป็นรูปโคน ใบสร้างอับเมกะสปอร์
 เรียงเป็นกลุ่มคล้ายกระจุกแบบกู่หลายซ้น มีก้าน ปลายก้านเป็นแฉกแบบขนนกรองรับอวูล เมล็ด
 รูปรีกว้างหรือกลม

กลุ่มพืชใบเลี้ยงเดี่ยว (Monocotyledons)

ว่านน้ำ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Acorus calamus L.*

ชื่อวงศ์ ACORACEAE

ชื่อสามัญ Myrtle grass, Sweet flag

ชื่ออื่น คาเจียงจี้ ผมผา ส้มชื่น ฮางคาวน้ำ ฮางคาวบ้าน ไคร้ น้ำ ตะไคร้ น้ำ ว่านน้ำ
 เล็กฮาง คาวผา

ไม้ล้มลุก พบขึ้นในที่ที่มีน้ำท่วมขังหรือริมน้ำ ลำต้นเป็นเหง้าใต้ดิน ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปยาว
 เรียวแบน ผิวใบสีเขียวเข้มเป็นมัน

ประโยชน์ เหง้า แก้ปวดท้อง ขับเสมหะ ขับลม รักษาโรคไขข้ออักเสบ ทำให้อาเจียน แก้หอบหืด แก้ท้องอืดเฟ้อ แก้ไอ แก้เจ็บคอ ใบ แก้หวัดคัดจมูก แก้ปวดกล้ามเนื้อและตามข้อ

อเมซอนใบกลม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Echinodorus cordifolius* (L.) Griseb.

ชื่อวงศ์ ALISMATACEAE

ชื่อสามัญ Burhead, Texas mud baby

ชื่ออื่น บัวอเมซอน

ไม้ล้มลุก ลำต้นเป็นเหง้าใต้ดิน ลำต้นเหนือดินเป็นกอ ใบเดี่ยว รูปไข่ถึงรูปหัวใจ ปลายใบแหลมหรือมน โคนใบหยักเว้า ขอบใบเรียบ สีเขียว ก้านใบและก้านดอกเป็นเหลี่ยม โคนก้านใบแผ่กว้างหุ้มประกบกันไว้ ดอกช่อ ก้านช่อดอกยาว มีใบประดับสีเขียวรองรับ ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบดอกบาง 3 กลีบ สีขาว ผลแห้ง รูปทรงกลม เมล็ดสีน้ำตาล จำนวนมาก

ประโยชน์ ปลูกประดับสวนริมน้ำ ปลูกเป็นไม้กระถาง

บอน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Colocasia esculenta* (L.) Schott

ชื่อวงศ์ ARACEAE

ชื่อสามัญ Cocoyam, Taro

ชื่ออื่น เผือก ตุน บอนเขียว บอนจินดำ บอนท่า บอนน้ำ

ไม้ล้มลุก ลำต้นเป็นเหง้า ใบเดี่ยว เรียงสลับ เวียนแผ่ออกรอบต้น รูปไข่แกมสามเหลี่ยม ก้านใบออกที่ตรงกลางแผ่นใบ โคนใบแยกเป็น 2 แฉก ด้านบนสีเขียวด้านล่างสีเขียวอ่อนหรือม่วง ก้านใบเขียวแกมม่วงหรือเขียวแกมเหลือง

ประโยชน์ เหง้า เป็นยาระบาย ขับปัสสาวะ ขับน้ำนม และห้ามเลือด ลำต้น พอกแผล รักษาแผลจากพิษงู น้ำจากลำต้นใต้ดิน แก้พิษแมงป่อง แก้ไข้ น้ำจากก้านใบ ห้ามเลือด เป็นยากระตุ้น และเป็นยาทานวด ทำให้เลือดมาเลี้ยงบริเวณนั้นมาก

คูณ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Colocasia gigantea* Hook. f.

ชื่อวงศ์ ARACEAE

ชื่ออื่น กระดาดขาว กะเอาะขาวบอน โหระา ออกติบ

ไม้ล้มลุก ลำต้นใต้ดิน ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปหอกปนรี ปลายใบมน โคนใบเว้า ริมใบเรียบหรือมีคลื่นเล็กน้อย ผิวใบมันและมีสีเขียวหรือเขียวอ่อน ก้านใบยาวมีสีเขียว เนื้อของก้านใบจะกรอบน้ำประโยชน์ เหง้ากัดเถาดานในท้อง กัดผ้า กัดหนอง รักษา น้ำกัดเท้า สมานแผล ห้ามเลือด เป็นยาบำรุงเลือด

หมากนวล

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Adonidia merrillii* (Becc.) Becc.
 ชื่อวงศ์ ARECACEAE
 ชื่อสามัญ Adonidia palm, Christmas palm, Manila palm, Merrill's palm
 ชื่ออื่น มะนิลาปาล์ม หมากฝรั่ง หมากอินเดีย

ไม้ต้น ลำต้นเดี่ยวไม่มีหน่อ ลำต้นมีข้อปล้องชัดเจน ใบประกอบแบบขนนก ดอกช่อ แยกเพศร่วมต้น สีขาวนวล กลีบดอกสีขาวอมเหลือง ผลสด รูปกลมรี ผลอ่อนสีเขียวอมเทา ผลสุกสีแดง เมล็ดเดี่ยว

ประโยชน์ ปลูกประดับสวน ปลูกประดับตามแนวรั้ว

เต่าร้าง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Caryota* sp.
 ชื่อวงศ์ ARECACEAE

ไม้ต้น ลำต้นตั้งตรง ไม้แตกกิ่ง มักตายหลังจากออกดอกติดผล ลำต้นมีรอยวงก้านใบชัดเจน ใบประกอบแบบขนนก 2 ชั้น เรียงเวียนสลับ ใบย่อยรูปสามเหลี่ยมหยักเว้า ปลายใบแหลม โคนใบเป็นรูปปลีมี แผ่นใบสีเขียวเป็นมัน ดอกช่อ แบบช่อแยกแขนง ช่อดอกห้อยลงมา สีเหลืองนวล ผลกลมสีเขียวแกมเหลือง เปลือกนอกเรียบ มี 1-2 เมล็ด

มะพร้าว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cocos nucifera* L.
 ชื่อวงศ์ ARECACEAE
 ชื่อสามัญ Coconut palm
 ชื่ออื่น ดุง โดง โพล มะพร้าว ย่อ หมากอูน หมากอูน

ไม้ต้น ลำต้นตั้งตรง ไม้แตกกิ่ง มีรอยแผลเมื่อก้านใบหลุดออกไป ใบประกอบแบบขนนก เรียงเวียนหนาแน่นที่ปลายยอด ใบย่อยรูปพัดจีบ

ประโยชน์ รากและดอก แก้ท้องเสีย แก้ปากเปื่อย ดอก แก้สะอึก แก้กำเดา เนื้อในผล แก้กำเดา ขับปัสสาวะ บำรุงไขข้อในร่างกาย น้ำมะพร้าว ขับปัสสาวะ บำรุงหัวใจ แก้กำเดา

จาก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Nypa fruticans* Wurm

ชื่อวงศ์ ARECACEAE

ชื่อสามัญ Atap palm, Nipa palm

ชื่ออื่น อัด๊ะ

ไม้จำพวกปาล์ม มีเหง้าขนาดใหญ่อยู่ใต้ดิน ใบประกอบแบบขนนก รูปแถบ โคนตัด กาบหนา แข็งคล้ายเนื้อไม้ ด้านบนเป็นร่อง ดอกช่อ แยกเพศร่วมต้น ใบประดับคล้ายกาบ ช่อดอกเพศผู้ มี 5-8 ช่อ กลีบเลี้ยงและกลีบดอก อย่างละ 3 กลีบ รูปแถบ ช่อดอกเพศเมีย มีช่อเดียว ทรงกลม ดอกบานหลังดอกเพศผู้ ผลออกเป็นทะลาย ติดเป็นกลุ่มอัดแน่น รูปทรงไข่แบน สีน้ำตาลแดง เป็นเหลี่ยมและมีสัน เปลือกหนามีเส้นใยเหนียว เนื้อในกะลาสีขาวใส

ประโยชน์ ใช้เฝ้าจากรากและใบแก้ปวดฟัน น้ำจากลำต้นที่ยังอ่อนรักษาริดสีดวงทวาร รักษาโรคเรื้อรัง ใบแก้ท้องร่วง แก้ลมจระต่างๆ แก้เสมหะ และดับพิษทั้งปวง ใบอ่อนตากแห้งใช้มวนยาสูบ ห่อขนม ใบแก้ไข้หลังคา เนื้อในเมล็ดกินได้

พุทธรักษา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Canna indica* L.

ชื่อวงศ์ CANNACEAE

ชื่อสามัญ Indian shot, Australian arrowroot, Edible Canna

ชื่ออื่น บัวหลวง พุทธรุ สาคูหัวข่า

ไม้ล้มลุก ลำต้นเป็นเหง้าใต้ดิน สังก้านใบขึ้นมาอยู่เหนือพื้นดิน ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่แกมรูปขอบขนานหรือรูปใบหอก สีเขียวหรืออมม่วง ดอกเดี่ยวหรือออกเป็นช่อ ดอกมีหลายสีมีกลิ่นฉุนขึ้นปน มีกลิ่นหอม ผลแห้งแตกเป็น 3 ส่วน รูปไข่กว้าง มีปุ่มหนาแน่น เมล็ดกลม มีหลายเมล็ด

ประโยชน์ เหง้า แก้โรคตับอักเสบ แก้วัวเหลือง แก้บิดเรื้อรัง แก้ประจำเดือนไม่ปกติ แก้แผลบวมอักเสบ แก้ไอ แก้วัวโรคร บำรุงปอด ฝาดสมาน ดอก ห้ามเลือดในบาดแผลที่มีหนองหรือบาดแผลสด เมล็ด แก้ปวดศีรษะ

ผักปลาบใบกว้างชื่อวิทยาศาสตร์ *Commelina benghalensis* L.

ชื่อวงศ์ COMMELINACEAE

ชื่ออื่น ผักปลาบ หญ้าขวยขวาง

ไม้ล้มลุก ลำต้นอวบน้ำทอดเลื้อย ส่วนปลายตั้งขึ้น ผิวมีขน ใบเดี่ยว เรียงเวียนหรือเวียนสลับ ใบเป็นรูปไข่ยาว ปลายใบแหลม โคนใบเรียวสอบและแผ่เป็นก้านห่อหุ้มลำต้น ขอบใบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย ดอกช่อ สีฟ้าอ่อนหรือสีม่วง มีกลีบดอก 3 กลีบ ขนาดไม่เท่ากัน ผลแห้งแตก

ประโยชน์ ช่วยเจริญอาหาร แก้ปวด แก้ระคายเคืองที่ผิวหนัง เป็นยาระบาย รักษาโรคเรื้อน แก้ปวดเมื่อยถ่ายปัสสาวะ

ผักปลาบใบแคบชื่อวิทยาศาสตร์ *Commelina diffusa* Burm. f.

ชื่อวงศ์ COMMELINACEAE

ชื่อสามัญ spreading dayflower, common spider wort, Frenchweed, wandering jew, watergrass, day flower

ชื่ออื่น ผักปลาบขอบใบเรียว ผักปราย

ไม้ล้มลุก ลำต้นกลม อวบน้ำ ส่วนปลายตั้งขึ้น ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปร่างยาวรีรูปหอก ปลายใบแหลม โคนสอบ ขอบใบเรียบ ก้านใบสั้นมาก เป็นกาบหุ้มลำต้น ดอกช่อ ดอกย่อยทยอยบานครั้งละ 1-2 ดอก ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง 3 กลีบ สีฟ้า กลีบดอก 3 กลีบ สีฟ้า บาง มีก้านกลีบดอก ผลแห้งแตก แบน เมล็ดรูปรี มีสัน

ประโยชน์ พอกฝี พอกแผลมีพิษ

หญ้าไผ่น้ำชื่อวิทยาศาสตร์ *Tradescantia* sp.

ชื่อวงศ์ COMMELINACEAE

ชื่อสามัญ river spiderwort, small-leaf spiderwort

ชื่ออื่น หญ้าจุกเต็กเฒ่า หญ้าดอกชวยอะเจียเฒ่า

ไม้ล้มลุก ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบเรียว ด้านบนสีเขียว ด้านหลังสีม่วงบานเย็น มีก้านเป็นข้ออวบ น้ำ เลื้อยตามดิน ก้านเถามีขนอ่อนๆ

หญ้าใบคมชื่อวิทยาศาสตร์ *Cyperus compactus* Retz.

ชื่อวงศ์ CYPERACEAE

ไม้ล้มลุก มีไรโซมขนาดสั้น ลำต้นกลม สีเขียวอ่อน ใบคม หนา ขอบใบเรียบ ปลอกหุ้มสีแดงหรือสีน้ำตาล ดอกช่อ แบบซี่ร่ม ช่อดอกย่อยอันหนึ่งประกอบด้วยดอกย่อยประมาณ 3-5 ดอก มีกาบหุ้มที่คล้ายใบ

กกขนากชื่อวิทยาศาสตร์ *Cyperus difformis* L.

ชื่อวงศ์ CYPERACEAE

ชื่อสามัญ small flower umbrella sedge , small-flowered umbrella plant

ไม้ล้มลุก แตกเป็นกอ มีเหง้าใต้ดิน ลำต้นเป็นเหลี่ยมเป็นมุม 3 มุม ใบเดี่ยว ออกที่โคนต้น แผ่นใบยาวเรียว ปลายใบแหลม โคนใบแผ่ออกเป็นกาบหุ้มลำต้น ขอบใบเรียบ ไม่แยกเป็นก้านใบและแผ่นใบ ดอกช่อ มีใบประดับช่อดอกคล้ายใบ 2-3 ใบ ดอกย่อยมีลักษณะแคบเรียวยาวถึงรูปทรงกระบอกปลายมน อัดกันแน่น ผลเดี่ยว แบบผลแห้งแก่แล้วไม่แตก ขนาดเล็ก รูปไข่กลับแกมรูปรี

กกทรายชื่อวิทยาศาสตร์ *Cyperus iria* L.

ชื่อวงศ์ CYPERACEAE

ชื่อสามัญ umbrella sedge, rice flatsedge, grasshopper's cyperus

ชื่ออื่น หญ้ากกทราย กกหัวแดง หญ้ากกเล็ก หญ้ารังกาขาว

ไม้ล้มลุก แตกเป็นกอ มีเหง้าใต้ดิน ลำต้นเป็นเหลี่ยมเป็นมุม 3 มุม ใบเดี่ยว ออกที่โคนต้น ใบเรียวยาว โคนใบค่อนข้างบางและเชื่อมติดกัน หุ้มส่วนของลำต้นเอาไว้ แต่ส่วนปลายใบจะขรุขระเล็กน้อย ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ดอกช่อ ที่โคนก้านช่อดอกมีแผ่นสีเขียวคล้ายใบ 3-5 แผ่น รองรับอยู่ ผลแห้งเมล็ดล่อน

กกสามเหลี่ยมเล็กชื่อวิทยาศาสตร์ *Cyperus pilosus* Vahl

ชื่อวงศ์ CYPERACEAE

ชื่ออื่น กกช่อดอกขน

ไม้ล้มลุก แตกเป็นกอ มีเหง้าใต้ดิน ลำต้นเป็นเหลี่ยมเป็นมุม 3 มุม ใบแคบเรียวยาวกว่าลำต้น ขอบใบเป็นหยักฟันเลื่อยเล็กๆ ดอกช่อ ก้านช่อดอกเป็นสามเหลี่ยมแข็ง มีใบประดับรูปร่างคล้ายใบสีเขียวรองรับช่อดอก ช่อดอกประกอบด้วย 3 ช่อดอกย่อย ช่อกลางจะยาวที่สุด แต่ละดอกย่อยจะแตกแขนงที่ปลายยอด มีก้านดอกย่อยสั้น ประกอบด้วยดอกย่อย 5-7 ดอก แขนงช่อดอกแผ่กระจายขนานพื้นดิน ผลแห้ง รูปร่างผลค่อนข้างยาว สีน้ำตาล

กกขี้หมา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cyperus polystachyos* (Rottb.) P. Beauv.

ชื่อวงศ์ CYPERACEAE

ชื่ออื่น แพรกทราย

ไม้ล้มลุก แตกเป็นกอ มีเหง้าใต้ดิน ลำต้นเป็นเหลี่ยมเป็นมุม 3 มุม ใบ ออกจากโคนต้น แผ่นใบรูปแถบ ปลายใบเรียวแหลม ดอกช่อ ออกเป็นช่อเดี่ยว หรือเป็นกระจุก ช่อดอกย่อย รูปแถบถึงรูปขอบขนานแกมรูปแถบ แบน ตั้งขึ้นหรือกางออก ผล มีขนาดเล็ก สีน้ำตาลดำ

กก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cyperus* sp.

ชื่อวงศ์ CYPERACEAE

ไม้ล้มลุก แตกเป็นกอ มีเหง้าใต้ดิน ลำต้นเป็นเหลี่ยมเป็นมุม 3 มุม ใบเดี่ยว เรียงเป็นกระจุกที่โคนหรือเรียงเวียน แผ่นใบที่อยู่ตอนล่างลดรูปเป็นกาบใบ ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ มีเส้นใบ ดอกช่อ ออกที่ปลายยอด ช่อดอกย่อยหนึ่งมีหลายดอกย่อย ออกด้านข้างเรียงเวียน ผล เปลือกแข็ง เมล็ดเดี่ยว

แห้วทรงกระเทียม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eleocharis dulcis* (Burm. f.) Trin. ex. Hensch.

ชื่อวงศ์ CYPERACEAE

ชื่อสามัญ Chinese water chestnut, Water chestnut

ชื่ออื่น กระจูดนา หัวทรงกระเทียมทุ่ง หัวกระดาน หัวกระเทียม หัวจิ้น

ไม้ล้มลุก ขึ้นในน้ำ มีหัวใต้ดินสีน้ำตาล เนื้อสีขาว แตกหน่อขึ้นรวมกันเป็นหมู่ใหญ่ ลำต้นเหนือดินเป็นรูปทรงกระบอกกลม เรียวยาวมีสีเขียว ภายในกลวงมีเยื่อบางเป็นผนังกันขวางเป็นระยะ ใบเป็นปลอกหุ้มส่วนโคนของลำต้น ใบรูปแถบยาว เล็กเรียว ดอกช่อ เป็นแท่งกลมปลายชูถึงแหลม มีสีเขียวอ่อนกว่าสีของลำต้น ผลเดี่ยว แก่แล้วแห้งแข็ง รูปไข่กลับนูนสองด้าน เมล็ดมีขนาดเล็ก

หญ้าหางหนูชื่อวิทยาศาสตร์ *Fimbristylis schoenoides* (Retz.) Vahl

ชื่อวงศ์ CYPERACEAE

ไม้ล้มลุก มีเหง้าใต้ดิน ลำต้นตั้งตรง กาบใบหุ้มลำต้น ลิ้นใบเป็นเยื่อบาง แผ่นใบรูปแถบ วงใบประดับรองรับช่อดอกรูปร่างคล้ายใบ 2-3 อัน ดอกช่อ แบบช่อเดี่ยว แตกช่อแขนง ดอกย่อยรูปไข่ กว้าง ผลรูปไข่หรือค่อนข้างกลม เมล็ดเดี่ยว

หญ้าหนวดแมวชื่อวิทยาศาสตร์ *Fimbristylis* sp.

ชื่อวงศ์ CYPERACEAE

ไม้ล้มลุก มีเหง้าใต้ดิน หรือไหล ลำต้นเป็นสันเหลี่ยม ใบรูปแถบคล้ายใบหญ้า เรียงเป็นกระจุกที่โคนหรือเวียนสลับ เรียงเป็น 3 ระบาย แผ่นใบที่อยู่ตอนล่างลดรูปเป็นกาบใบ มีลิ้นใบ กลีบรวมลดรูปเป็นขนแข็งหรือเกล็ด หรือไม่มีกลีบรวม ดอกช่อ ผล เปลือกแข็ง เมล็ดเดี่ยว

หญ้าหางหนูชื่อวิทยาศาสตร์ *Fimbristylis tristachya* R. Br.

ชื่อวงศ์ CYPERACEAE

ไม้ล้มลุก มีเหง้าใต้ดิน ลำต้นตั้งตรง กาบใบหุ้มลำต้น แผ่นใบรูปแถบ วงใบประดับรองรับช่อดอกรูปร่างคล้ายแผ่นใบ 2-3 อัน ช่อดอกแบบช่อเดี่ยว แตกช่อแขนง 3-5 ช่อ ช่อดอกย่อยรูปไข่ กว้าง ผลรูปไข่กลับ

หวายลิงชื่อวิทยาศาสตร์ *Flagellaria indica* L.

ชื่อวงศ์ FLAGELLARIACEAE

ชื่อสามัญ False rattan

ชื่ออื่น หวายเย็บจาก หวายลี

ไม้เลื้อย ลำต้นเกลี้ยง แข็ง ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปใบหอกหรือรูปแถบ ปลายใบมนงอ ใช้พันเกี่ยวไม้อื่น โคนใบกลมหรือเว้าตื้น ดอกช่อ ช่อดอกแยกแขนง กลีบรวมสีขาว มี 6 กลีบ เรียง 2 วง กลีบรูปไข่ บาง กลีบวงในใหญ่กว่าวงนอกเล็กน้อย มีกลิ่นหอม ผลสุกสีส้ม มีเมล็ดเดี่ยว

ประโยชน์ ใบ ฝาดสมาน รักษาบาดแผล ใบและดอก ขับนิ่ว รักษาโรคทางเดินปัสสาวะอักเสบ ผล รักษาแผลหนอง พุพอง

ธรรมรักษาชื่อวิทยาศาสตร์ *Heliconia psittacorum* L. f.

ชื่อวงศ์ HELICONIACEAE

ชื่ออื่น พุทธรักษาญี่ปุ่น

ไม้ล้มลุก มีเหง้าใต้ดิน ส่วนเหนือดินเรียกว่าลำต้นเทียม ประกอบด้วยกาบใบเรียงซ้อนสลับกัน ดอกช่อ เกิดขึ้นที่กลางลำต้นเทียม ใบประดับมีหลายสี คือ แดง ชมพู เหลือง และแสด ภายในมีดอกเรียงกันอยู่แถวเดียว ดอกสมบูรณ์เพศ แต่ละดอกมีกลีบเลี้ยง 3 กลีบ และกลีบดอก 3 กลีบ หลอมติดกันเป็นหลอด ผลนุ่ม ผลสุกมีสีน้ำเงิน เมล็ดแข็ง

ประโยชน์ ปลูกเป็นไม้ประดับ

คล้าชื่อวิทยาศาสตร์ *Schumannianthus dichotomus* (Roxb.) Gagnep.

ชื่อวงศ์ MARANTACEAE

ชื่ออื่น ก้านพร้าว แหียง เบอร์แม บูแมจี้จ๊ะโฮย

ไม้พุ่ม แตกเป็นกอ ลำต้นและกิ่งกลม แข็ง สีเขียวเข้ม ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปขอบขนานกว้างแกมรี ปลายใบแหลม โคนใบมน ผิวใบมันเล็กน้อย ดอกช่อ กลีบดอกสีขาวอมเหลือง กลีบรองดอก 4 กลีบ กลีบดอก 3 กลีบ ส่วนโคนเชื่อมกันเป็นหลอด ผลรูปทรงเหลี่ยม มี 3 พู สีเขียว เมื่อแก่เปลี่ยนเป็นสีเหลือง มี 1-3 เมล็ด

ประโยชน์ หัวแก้พิษไข้ทั้งปวง แก้อ่อนในกระหายน้ำ แก้ไข้รากสาด แก้ไข้เหนือ แก้ไข้พิษ แก้ไข้กาฬ แก้ไข้ปอดบวม แก้เหือด หัด อีสุกอีใส แก้ฝีดาษ แก้ประดง แก้ไข้จับสั่น

หญ้ามาเลเชียชื่อวิทยาศาสตร์ *Axonopus compressus* (Sw.) P. Beauv.

ชื่อวงศ์ POACEAE (GRAMINEAE)

ชื่อสามัญ Carpet grass, Savanna grass

ชื่ออื่น หญ้าปากควาย

ไม้ล้มลุก ลำต้นแบนและอ่อน รากจะแตกออกจากข้อของลำต้นบนดิน ใบเดี่ยว มีสีเขียวอ่อน ขอบใบมีขน

ประโยชน์ นิยมปลูกเป็นหญ้าสนาม

หญ้าขน

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Brachiaria mutica</i> (Forssk.) Stapf
ชื่อวงศ์	POACEAE หรือ GRAMINEAE
ชื่อสามัญ	Buffalo grass, Mountain grass, Para grass
ชื่ออื่น	หญ้าปล้องขน

ไม้ล้มลุก ลำต้นมีขน โดยตามข้อและกาบใบจะมีขนยาวฟูเห็นได้ชัดเจน ใบเดี่ยว ออกสลับข้างกัน กาบใบยาวหุ้มรอบลำต้น และมีหูใบที่อยู่ระหว่างรอยต่อของกาบใบ แผ่นใบยาวรี และแผ่นแบน สีเขียวอ่อน ผิวใบทั้งด้านล่าง และด้านบนปกคลุมด้วยขนอ่อนนุ่ม

ประโยชน์ ใช้เป็นอาหารหยาบสำหรับโค กระบือ

หญ้าตีนติด

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Brachiaria reptans</i> (L.) C. A. Gardner & C. E. Hubb.)
ชื่อวงศ์	POACEAE หรือ GRAMINEAE
ชื่อสามัญ	running grass, cent per cent, sprawling panicum
ชื่ออื่น	หญ้าตีนติด หญ้าผักไก

ไม้ล้มลุก มีไหล ลำต้นทอดยาวไปตามพื้นดิน ออกรากตามข้อ ใบเดี่ยว มีขนน้อย พบบริเวณด้านล่างของใบและขอบของปลอกหุ้ม ดอกช่อ สีเขียวอ่อน ผลแบบผลธัญพืช

หญ้านึ่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cenchrus brownii</i> Roem. & Schult.
ชื่อวงศ์	POACEAE
ชื่อสามัญ	Slim bristle sandbur
ชื่ออื่น	หญ้าซี่กรอก

ไม้ล้มลุก ต้นสีเขียวปนม่วง-แดง ออกรากตามข้อ ใบเดี่ยว รูปแถบ ปลายใบแหลม โคนใบสอบ ขอบใบเรียบ ผิวใบเกลี้ยง ดอกช่อ ทรงกระบอก แกนช่อเป็นเหลี่ยม เกลี้ยง ช่อดอกย่อยอยู่รวมกันเป็นกลุ่มแน่นและมีก้านสั้นๆเกิดเรียงสลับอยู่รอบๆแกนช่อดอก ผลแห้ง ไม่แตก เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล-แดง

หญ้าสอนกระบจับ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cenchrus echinatus</i> L.
ชื่อวงศ์	POACEAE หรือ GRAMINEAE

ชื่อสามัญ Burgrass, Hedgehog grass

ชื่ออื่น หญ้าซี่ครอก หญ้าบั้ง

ไม้ล้มลุก ลำต้นแตกแขนงได้ดี ใบเดี่ยว รูปแถบ ปลายใบแหลม โคนใบแผ่เป็นกาบหุ้มลำต้น ส่วนบนของกาบมีขน ขอบใบเรียบ ดอกช่อ แบบช่อแยกแขนง รูปทรงกระบอก ช่อดอกย่อยเป็นกลุ่ม อยู่บนแกนกลางช่อดอกซึ่งเป็นเหลี่ยม เกลี้ยง แต่ละกลุ่มมีดอกย่อย 2-3 ดอก มีระยะห่างระหว่างกลุ่ม ทำให้เห็นเป็นช่อดอกโปร่ง สามารถเห็นแกนกลางของช่อดอก ผลแห้ง แก่แล้วไม่แตก รูปรี เมื่อแก่ผล มีสีน้ำตาล-เหลือง

หญ้ารงนก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Chloris barbata* Sw.

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่อสามัญ Swollen finger grass

ไม้ล้มลุก ใบเดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบเรียวยาว ปลายใบเรียวแหลม ขอบใบมีขนสาก ลิ่นใบ เป็นเยื่อบางขอบมีขน ดอกช่อ แบบกระจุกคล้ายนิ้วมือ ออกเป็นช่อรวมกัน 8-20 ช่อ ช่อดอกย่อย สี ม่วง เรียงเป็นแถวบนแกนช่อดอกทางด้านเดียว ผลรูปไข่ สีน้ำตาล

เดือยหิน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Coix lachryma-jobi* L.

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น มะเดือย ลูกเดือย เป๊ณี เบอะมือที่

ไม้ล้มลุก ลำต้นแข็งแรง ตั้งตรง แตกกิ่งก้านสาขาไม่มากนัก ใบเดี่ยว รูปใบหอก ปลายใบ เรียวแหลม โคนใบกลมหรือเว้าเล็กน้อย ขอบใบสากคม สีเขียว แผ่นใบเมื่อจับจะรู้สึกสากๆ มีดอกช่อ แยกเพศร่วมต้น ผล รูปไข่ เปลือกแข็ง ผิวเรียบเป็นมัน สีขาว สีเหลือง หรือสีม่วงอมน้ำตาล ประโยชน์ ราก ใช้เป็นยาขับพยาธิในเด็ก บำรุงม้าม ฆ่าพยาธิ แก้กิดชาน แก้กบวมน้ำ แก้ว ประจำเดือนผิดปกติ เมล็ด ใช้เป็นยาแก้หลอดลมอักเสบ ปอดอักเสบ มีน้ำคั่งในปอด แก้ก้อนอักเสบ ช่วยดับพิษร้อนในร่างกาย และช่วยขับปัสสาวะ

หญ้าแพรก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cynodon dactylon* (L.) Pers.

ชื่อวงศ์ POACEAE หรือ GRAMINEAE

ชื่อสามัญ Bermuda grass, Couch grass, Scutch grass, Star grass

ชื่ออื่น หญ้าแฝด ทนอเก้เต

ไม้ล้มลุก ลำต้นมีขนาดเล็กบางครั้งมีสีม่วงแดง ใบเดี่ยว แต่ละข้อมีใบอยู่ 2 กาบใบ เนื้อบาง โอบลำต้นแบบหลวม ๆ ขอบแผ่เป็นแผ่นบาง ผิวเกลี้ยง แผ่นใบ เนื้อบางอ่อนนุ่ม โคนใบกว้าง ปลายใบแหลม ลิ่นใบ เป็นเยื่อบาง ปลายมีขนสีขาว ด้านข้างและด้านหลังมีขนอ่อนนุ่มคล้ายไหม

ตะไคร้

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cymbopogon citratus* (DC.) Stapf

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่อสามัญ Lapine, Lemon grass

ชื่ออื่น ไคร้ จะไคร้

ไม้ล้มลุก แตกเป็นกอ เหง้าใต้ดินมีกลิ่นเฉพาะ ข้อและปล้องสั้นมาก ใบเดี่ยว เรียงสลับ ตั้งขึ้น รูปขอบขนานแคบ แผ่นใบและขอบใบสากและคม กาบใบสีขาวนวลหรือขาวปนม่วง ยาวและหนาหุ้มข้อและปล้องไว้แน่น

ประโยชน์ เหง้าขับลม รักษาโรคทางเดินปัสสาวะ แก้ไข้ ช่วยเจริญอาหาร ดับกลิ่นคาว แก้ท้องอืด จุกเสียด แน่นเฟ้อ ไบลดความดันโลหิต แก้ไข้

หญ้าปากควาย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dactyloctenium aegyptium* (L.) Willd.

ชื่อวงศ์ POACEAE หรือ GRAMINEAE

ชื่อสามัญ crowfoot grass, Egyptian fingergrass, beach wiregrass

ชื่ออื่น หญ้าปากกล้วย หญ้าตีนกา ปากควาย

ไม้ล้มลุก ลำต้นเรียบตรง ใบเดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปขอบขนาน ปลายใบเรียวแหลม มีลิ่นใบ โคนใบกว้าง มีขนสีขาวกระจาย กาบใบจะแผ่ห่อหุ้มลำต้นไว้ ดอกช่อ แบบช่อกระจุก รูปนิ้วมือ ออกที่ปลาย แกนช่อเป็นเหลี่ยม ช่อดอกย่อยติดที่แกนแขนงช่อด้านเดียว ไร่ก้าน รูปไข่ แบนด้านข้าง ผล แบบผลธัญพืช ผิวเมล็ดเป็นคลื่น

ประโยชน์ เป็นสมุนไพรแก้พิษไข้ ร้อนใน ขับปัสสาวะ

หญ้านกสีชมพู

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Echinochloa colona* (L.) Link

ชื่อวงศ์ POACEAE หรือ GRAMINEAE

ชื่อสามัญ Awnless barnyard grass, Bird's rice, Jungle rice
 ชื่ออื่น หญ้ากึ่งแก หญ้ากึ่งแก้ หญ้าข้าวนก หญ้านกเขา หญ้าปล้องนก
 ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง แตกกเป็นกอ แผ่กว้าง ชูปลายยอดตั้งขึ้น โคนกาบใบสีม่วงแดง ใบเดี่ยว
 ออกสลับข้างกัน ผิวใบเรียบ แผ่นใบเรียวยาว โคนใบแผ่เป็นกาบหุ้มลำต้นไว้ มีแต่มีสีม่วงบนแผ่นใบ
 และกาบใบ ดอกช่อ แบบช่อแขนง ช่อดอกย่อยจำนวนมากเรียงตัวกันแน่นเป็นแถวบนแกนแขนง ช่อ
 ดอกย่อยประกอบด้วย 2 ดอก ดอกกลางเป็นหมัน ดอกย่อยบนเป็นดอกสมบูรณ์เพศ ผล แบบผลธัญพืช
 มี 1 เมล็ด

หญ้าตีนกา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eleusine indica* (L.) Gaertn.
 ชื่อวงศ์ POACEAE หรือ GRAMINEAE
 ชื่อสามัญ Bull grass, Crowsfoot grass, Dog grass, Goose grass, Wire grass,
 Yard grass
 ชื่ออื่น เยอคุม หญ้าตีนนก หญ้าปากควาย หญ้าปากคอก หญ้าผากควาย
 ไม้ล้มลุก ลำต้นเป็นกอ เมื่อสูงมากจะทอดเลื้อยไปตามพื้นดิน ใบเดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบแคบ
 เรียวยาว ขอบใบขนาน ปลายใบแหลม ลิ้นใบเป็นเยื่อบางๆ มีขนบริเวณเขี้ยวใบ ดอกช่อ มีช่อดอก
 ย่อยจำนวนมากบนแกนกลาง ดอกสมบูรณ์เพศ ผล แบบผลธัญพืช
 ประโยชน์ พืชสมุนไพร แก้ไข้ แก้อักเสบ ปวดบวม แก้บิด อาเจียนเป็นเลือด พอกฝี ถอนพิษ
 บวม

หญ้ากระตูกไก่อ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ischaemum rugosum* Salisb. var. *rugosum*
 ชื่อวงศ์ POACEAE หรือ GRAMINEAE
 ชื่อสามัญ winkled duck-beak, winkled grass, saramolla grass,
 saramattagrass
 ชื่ออื่น หญ้าแดง หญ้าแพรงแดง หญ้านกสีชมพู กะเดือยหนู
 ไม้ล้มลุก ลำต้นเป็นกอตั้งตรง หรือกึ่งเลื้อย ใบเดี่ยว แผ่นใบเรียวยาว รูปหอก ปลายใบแหลม
 มีกาบใบที่อัดแน่น ดอกช่อ ออกที่ส่วนปลาย แยกเป็น 2 แขนง แต่แนบติดกันจนเหมือนเป็นอันเดียว
 เมื่อแก่จะแยกออกจากกันเป็น 2 แขนง ดอกย่อยสั้นมาก มีขนละเอียดที่บริเวณดอกย่อย ผล แบบผล
 ธัญพืช รูปร่างเรียวยาวสีน้ำตาล เมล็ด 1 เมล็ด สีน้ำตาลแดง

ประโยชน์ แก้วไธ แก้วไซ้ แก้วร้อนใน ความดันโลหิตสูง ดีซ่าน หนองใน แก้วลมพิษ ผื่นคัน ห้ามเลือด ใช้เย็บมุงหลังคาบ้านพักโรงเรียน เป็นวัสดุคลุมดิน ป้องกันวัชพืช และรักษาความชื้น

หญ้าดอกขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Leptochloa chinensis</i> (L.) Nees
ชื่อวงศ์	POACEAE หรือ GRAMINEAE
ชื่อสามัญ	Chinese sprangletop, feathergrass, ray grass
ชื่ออื่น	หญ้ายอนหู หญ้าเมื่อดงา หญ้ายางคอง หญ้าไม้กวาด

ไม้ล้มลุก ลำต้นกลม เรียบ ภายในกลวง ใบเดี่ยว เรียงสลับ โคนใบแผ่เป็นกาบหุ้มลำต้น แผ่นใบเรียวยาว ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ลิ่นใบเป็นเยื่อบางๆ ปลายแตกเป็นแฉก ดอกช่อ ก้านช่อดอกย่อยแตกเป็นแขนงย่อยจำนวนมาก ช่อดอกย่อยสีเขียวอ่อน-แดง แต่ละช่อดอกย่อยประกอบด้วยดอกย่อย 3-7 ดอก ผล เป็นแบบผลธัญพืช มีเมล็ดเพียง 1 เมล็ด

หญ้างิณี

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Panicum maximum</i> Jacq.
ชื่อวงศ์	POACEAE
ชื่อสามัญ	Guinea grass
ชื่ออื่น	หญ้างิณี หญ้าเสือแกลก

ไม้ล้มลุก แตกกอแน่น ตามซอมีรากและขนยาว ใบเดี่ยว รูปแถบ โคนใบมน ขอบใบมีขนสาก แผ่นใบมีขนยาวหรือขนสั้นนุ่ม ลิ่นใบเป็นเยื่อ ด้านหลังมีขนครุย

ประโยชน์ ปลูกเป็นพืชอาหารสัตว์

หญ้าขจรจบดอกเล็ก

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Pennisetum polystachion</i> (L.) Schult.
ชื่อวงศ์	POACEAE
ชื่อสามัญ	Feather pennisetum, Mission grass, Thin napier grass
ชื่ออื่น	หญ้าขจรจบ หญ้าขจรจบดอกเหลือง

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง บางกิ่งเอนราบกับพื้นดินและแตกกอขึ้นมาใหม่ ใบเดี่ยว รูปแถบ เรียว มีขนทั้งสองด้าน ดอกช่อ สีม่วงอ่อนแต่จะกลายเป็นสีน้ำตาลเมื่อแก่ ช่อดอกแบบช่อแยกแขนง รูปทรงกระบอก ช่อดอกย่อยเรียงชิดกัน ผล แบบผลธัญพืช

ประโยชน์ เป็นพืชอาหารสัตว์

หญ้าจรจบดอกเหลือง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pennisetum setosum* (Sw.) L. C. Rich.

ชื่อวงศ์ POACEAE หรือ GRAMINEAE

ชื่อสามัญ West Indies pennisetum

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง เป็นกอ แตกกิ่งก้าน ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปหอก ปลายใบเรียวแหลม โคนใบมน ขอบใบมีขนสาก ลิ่นใบเป็นเยื่อบาง ดอกช่อ ทรงกระบอก ออกที่ปลายกิ่ง สีคล้ายฟางข้าว แขนกกลางช่อดอกหยาบเมื่อสัมผัส ผล แบบผลธัญพืช

แวม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Phragmites karka* (Retz.) Trin. ex Steud.

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่อสามัญ common reed, phragmites, ditch reed, giant reed, reed grass, yellow cane

ชื่ออื่น อ้อเล็ก อ่อน้อย

ไม้ล้มลุก ลำต้นเหนือดินตั้งตรง แข็ง ปลายลำต้นเหนือดินกลวง ลำต้นใต้ดินทอดยาว ใบเดี่ยว รูปแถบ เรียงสลับ ปลายใบแหลม ขอบใบมีรอยหยักขนครุยและสากมือ ไม่เห็นโคนกาบใบ หูใบเป็นเนื้อเยื่อบางๆ เป็นฝอย คล้ายขน ผิวใบเรียบ ดอกช่อ แบบช่อแยกแขนง สีนํ้าตาล น้ำตาลม่วง ช่อดอกแตกแขนงและมีช่อดอกย่อยจำนวนมาก เมล็ดยาว สีนํ้าตาลเข้ม

อ้อย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Saccharum officinarum* L.

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่อสามัญ Sugar cane

ชื่ออื่น กะทึ อ้อยขม อ้อยดำ อ้อยแดง อําโป

ไม้ล้มลุก ลำต้นสีม่วงแดง มีไขสีขาวปกคลุม ไม่แตกกิ่งก้าน ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบตั้งหรือทอดโค้ง ใบรูปใบหอกแกมรูปแถบ ปลายใบแหลม โคนใบหุ้มลำต้น ขอบใบจักแบบละเอียดและคม ประโยชน์ ลำต้น ขับปัสสาวะ รักษาไตพิการ รักษาหนองใน ขับนิ่ว บำรุงหัวใจ ช่วยเจริญอาหาร แก้หืด น้ำอ้อย บำรุงกำลัง แก้กำเดา แก้ไอ ขับเสมหะ แก้ไข้ใน ขับน้ำเหลือง ขับปัสสาวะ แก้ปวดประจำเดือน

ผักตบชวาชื่อวิทยาศาสตร์ *Eichhornia crassipes* (Mart.) Solms

ชื่อวงศ์ PONTEDERIACEAE

ชื่อสามัญ Water hyacinth

ชื่ออื่น ผักตบปอง สวะ ผักบ่ง ผักปอง

ไม้ล้มลุก ลอยน้ำ รากจำนวนมาก ลำต้นสั้น มีไหลยาว ใบเดี่ยว เรียงเวียน ใบกว้าง ใหญ่ มีรูปร่างค่อนข้างกลม ส่วนโคนใบเว้าเข้าหาก้านใบ แผ่นใบหนา ก้านใบอวบน้ำและพองตรงกลาง ดอกช่อ แบบช่อเชิงลด ช่อๆ หนึ่งมีดอกย่อย 6-30 ดอก กลีบรวมสีม่วง 6 กลีบ รูปรีหรือรูปไข่ กลีบบนกลางกลีบมีสีเหลืองแต้ม ขนาดใหญ่กว่ากลีบล่าง ผลเมื่อแก่แห้งแตก รูปไข่ มีหลอดกลีบรวมแห้งหุ้มเมล็ดขนาดเล็กจำนวนมาก มีปีกตามยาว

ประโยชน์ ช่วยขจัดมล แก้วพิษในร่างกาย ใช้ทาภายนอกแก้แผลอักเสบ

ธูปฤาษีชื่อวิทยาศาสตร์ *Typha angustifolia* L.

ชื่อวงศ์ TYPHACEAE

ชื่อสามัญ lesser reedmace, narrow-leaved cat tail, bulrush, cattail, flag, reedmace tule, narrowleaf cattail.

ชื่ออื่น กกข้าง ปรีอ กกรูป เพื่อ หญ้ากกข้าง หญ้าปรีอ หญ้าสะลาบลวง หญ้าสะลาบลวง หญ้าเพื่อ

ไม้ล้มลุก ลำต้นเจริญตั้งตรงเป็นกอ มีลำต้นใต้ดิน สามารถแตกกอใหม่ได้ ใบเดี่ยว มีกาบใบเรียงสลับในระนาบเดียวกัน ลักษณะใบเป็นรูปแถบ แผ่นใบเว้าใกล้เส้นกลางใบ ดอกช่อเชิงลด ช่อดอกกลมคล้ายรูป สีน้ำตาลเข้มเมื่อแก่ แยกเพศก้านเดียวกัน ดอกเพศผู้เป็นกลุ่มหลวมๆ ที่ปลายช่อดอกเพศเมียอยู่ด้านล่าง ผลมีขนาดเล็ก กลม เรียวยาว มีเมล็ดเดียว

ประโยชน์ ลำต้นใต้ดินและรากใช้เป็นสมุนไพร ขับปัสสาวะ หรือสกัดเป็นแป้ง เพื่อใช้ในการบริโภค ใช้ใบจักสานเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในครัวเรือน

ว่านหางจระเข้ชื่อวิทยาศาสตร์ *Aloe vera* (L.) Burm. f.

ชื่อวงศ์ XANTHORRHOACEAE

ชื่อสามัญ Barbados, Common Aloe, Jafferabad, Star Cactus

ชื่ออื่น ว่านไฟไหม้ หางตะเข้

ไม้ล้มลุก ข้อและปล้องสั้น ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบหนาและยาว ปลายใบแหลม โคนใบใหญ่ ขอบใบเป็นหนามแหลมห่างกัน แผ่นใบหนาสีเขียว มีจุดยารสีเขียวอ่อน อวบน้ำ ช่างใบเป็นวงในสีเขียวอ่อน

ประโยชน์ ใบ รักษาแผลสด แผลเรื้อรัง แผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก แผลไหม้เกรียมจากแสงแดด และการฉายรังสี วัสดุ แก้วตีดรีชชะ ลดความดันโลหิต รักษาแผลในกระเพาะอาหาร และใช้เป็นส่วนผสมในเครื่องสำอาง บำรุงผิวพรรณ ป้องกันผิวหนัง กำจัดเชื้อและผมแตกปลาย

ข่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Alpinia nigra* (Gaerth.) B. L. Burtt

ชื่อวงศ์ ZINGIBERACEAE

ชื่ออื่น ข่าหยวก ข่าหลวง

ไม้ล้มลุก เหง้ามีข้อและปล้องชัดเจน ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปใบหอก รูปวงรีหรือเกือบขอบขนาน ก้านใบสั้นมากหรือไม่มี ผิวเกลี้ยง

ประโยชน์ เหง้าสดตำผสมกับเหล้าโรงใช้ทารักษาโรคผิวหนังที่เกิดจากเชื้อรา เช่น กลาก เกลื้อน เหง้าอ่อนต้มเอาน้ำดื่มบรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ และขับลม ข่าไม่มีฤทธิ์ก่อการกลายพันธุ์และไม่เป็นพิษ หน่ออ่อนและช่อดอกรับประทานสด

ไพล

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Zingiber montanum* (J. Koenig) Link ex A. Dietr.

ชื่อวงศ์ ZINGIBERACEAE

ชื่ออื่น ปูลอย ปูเลย ว่านไฟ มันสะล่าง

ไม้ล้มลุก ลำต้นเป็นเหง้าใต้ดิน เมื่อผ่ามีสีเหลือง มีกลิ่นเฉพาะ แทงหน่อหรือลำต้นเทียมขึ้นเป็นกอ ประกอบด้วยกาบหรือโคนใบหุ้มซ้อนกัน ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปขอบขนานแกมใบหอก ดอกช่อแทงจากเหง้าใต้ดิน กลีบดอกสีนวล ใบประดับสีม่วง ผลแห้ง รูปกลม มีขนาดเล็ก

ประโยชน์ เหง้า แก้เคล็ดขอก ฟกบวม เส้นตึง เมื่อยขบ เหน็บชา สมานแผล แก้วปวดท้อง พบสารมีฤทธิ์ขยายหลอดเลือด แก้บิด สมานลำไส้ บำรุงผิวพรรณ ไล่แมลง ใบ แก้วครันเนื้อครันตัว แก้วปวดเมื่อยตามร่างกาย

กลุ่มพืชใบเลี้ยงคู่ (Dicotyledons)

เหงือกปลาหมอ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Acanthus ebracteatus</i> Vahl
ชื่อวงศ์	ACANTHACEAE
ชื่อสามัญ	Holly-leaved mangrove, Sea holly
ชื่ออื่น	แก้มหมอ แก้มหมอเล จะเกร็ง นางเกร็ง เหงือกปลาหมอ เหงือกปลาหมอ น้ำเงิน อีเกร็ง

ไม้พุ่ม ลำต้นแข็ง มีหนามอ่อนๆ ตามข้อ ชี้ลงเล็กน้อย ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก รูปไข่ รูปวงรี หรือรูปขอบขนาน ขอบใบเว้าหยักซี่ฟันห่างๆ ปลายซี่มีหนามแหลม ดอกช่อ กลีบดอกสีขาว สีขาวขลิบฟ้า หรือสีฟ้าอมม่วง ผลเป็นฝักสีน้ำตาล

ประโยชน์ ราก ขับเสมหะ แก้ไอ ลำต้น รักษาโรคผิวหนัง ผื่นคัน แผลพุพอง แก้ฝีหรือแผลเรื้อรัง แก้ปวดเมื่อยตามร่างกาย

ฟ้าทะลายโจร

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Andrographis paniculata</i> (Burm. f.) Wall. ex Nees
ชื่อวงศ์	ACANTHACEAE
ชื่อสามัญ	Indian snake grass, King of bitters
ชื่ออื่น	ฟ้าทะลาย หญ้าก้านงู ชีปังกี

ไม้ล้มลุก ทั้งต้นมีรสขม ลำต้นเป็นสี่เหลี่ยม ผิวเกลี้ยง ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก รูปไข่ หรือรูปใบหอก ผิวเกลี้ยง ดอกช่อ ดอกย่อยขนาดเล็ก กลีบดอกสีขาว โคนกลีบดอกติดกัน ปลายแยกออกเป็น 2 ปาก ปากบนมี 3 กลีบ มีเส้นสีแดงเข้มพาดตามยาว ปากล่างมี 2 กลีบ ผลแห้งแตก เป็นฝัก สีเขียวอมน้ำตาล รูปทรงรี ปลายแหลม เมื่อผลแก่จะแตกออกเป็น 2 ซีก

ประโยชน์ ราก ขับพยาธิ ขับน้ำเหลือง แก้ไข้รากสาด ไข้มาลาเรีย ทั้ง 5 แก้ไข้ ฆ่าเชื้อแบคทีเรีย แก้ท้องเสีย แก้เจ็บคอ แก้ไอ รักษาต่อมทอนซิลอักเสบ รักษาหลอดลมอักเสบ ระงับอาการอักเสบ และช่วยเจริญอาหาร

อ่อมแซบ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Asystasia gangetica</i> (L.) T. Anderson
ชื่อวงศ์	ACANTHACEAE
ชื่อสามัญ	Chinese violet, Coromandel, Creeping foxglove

ชื่ออื่น บำหยา ยาหยา ผักกูดเน่า อังกาบ บุษบาฮาวาย
 ไม้ล้มลุก ลำต้นและกิ่งเป็นสีเหลือง ตั้งตรงหรือร่อเลื้อย มีขน ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรี รูปไข่ หรือคล้ายรูปสามเหลี่ยม ปลายใบแหลม โคนใบตัดหรือกลม ขอบใบเรียบหรือหยักมน แผ่นใบมีขนสั้นนุ่มหรือเกลี้ยง ดอกช่อ แบบช่อกระจุกด้านเดียว กลีบดอกรูปแตร ปลายแยกเป็น 5 แฉก ขนาดเท่ากัน สีขาว สีเหลือง หรือสีม่วงอ่อน ผลรูปทรงกระบอก มีขนปกคลุม ผลแก่แตกเป็น 2 ซีก เมล็ด 4 เมล็ด เกลี้ยง

ประโยชน์ ใบ แก้ปวดบวม แก้ปวดตามข้อ ถ้ำยพยาธิ และเป็นพืชอาหาร ใช้กินเป็นผัก

ยาหยา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Asystasia gangetica* (L.) T. Anderson subsp. *gangetica*

ชื่อวงศ์ ACANTHACEAE

ชื่อสามัญ Chinese violet, Coromandel, Creeping foxglove

ชื่ออื่น บำหยา บุษบาฮาวาย ผักกูดเน่า

ไม้ล้มลุก ลำต้นและกิ่งเป็นสีเหลือง ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรี รูปไข่ หรือคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลม โคนใบตัดหรือกลม ขอบใบเรียบหรือหยักมน ดอกช่อ แบบช่อกระจุก ดอกรูปแตร ปลายแยกเป็น 5 แฉก เรียงซ้อนเหลื่อม สีขาวครีม สีเหลืองอ่อน สีชมพูหรือสีม่วง ผลแบบแคปซูล รูปทรงกระบอก มีขนปกคลุม ผลแก่แตกเป็น 2 ซีก ภายในมีเมล็ด 3-4 เมล็ด เมล็ดรูปไตแบน สีน้ำตาล
 ประโยชน์ ใบ แก้ปวดบวม แก้ปวดตามข้อ ถ้ำยพยาธิ และเป็นพืชอาหาร ใช้กินเป็นผัก

แสมขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Avicennia alba* Bl.

ชื่อวงศ์ ACANTHACEAE

ชื่ออื่น พิพีเล แหม แหมเล ปีปี

ไม้ต้น ไม่มีพุ่มพอน มีรากหายใจ รูปคล้ายดินสอ เหนือผิวดิน หนาแน่นบริเวณโคน ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก แผ่นใบรูปใบหอกแกมรีหรือรูปขอบขนาน ปลายใบแหลมถึงเรียวแหลม โคนใบแหลม ดอกช่อ ดอกมีขนาดเล็ก ดอกย่อยไม่มีก้านดอก กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบ โคนกลีบติดกัน สีเหลืองอมเขียว ผลรูปคล้ายพริก หรือรูปไข่เบี้ยวแบน ปลายผลมีเงงอย แต่ละผลมี 1 เมล็ด

ประโยชน์ เนื้อไม้ เป็นเชื้อเพลิง ใช้ในการก่อสร้าง แก่น ต้มน้ำ แก้ลม แก้กษัย

แสมทะเลชื่อวิทยาศาสตร์ *Avicennia marina* (Forssk.) Vierh.

ชื่อวงศ์ ACANTHACEAE

ชื่อสามัญ Grey mangrove, Olive mangrove

ชื่ออื่น ปีปี ปีปีดำ ฟีฟี่เล แสม แสมทะเล แสมทะเลขาว แหม แหมเล

ไม้พุ่มหรือไม้ต้น ไม่มีพุ่มพอน มีรากหายใจรูปคล้ายดินสอ เนื้อไม้ผิวดิน ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม สลับตั้งฉาก แผ่นใบรูปรี หรือรูปใบหอกแกมรูปไข่ ปลายใบแหลมหรือแหลมมน โคนใบเรียวสอบ แผ่นใบหนา ขอบใบเรียบมีขนเข้าหากันทางด้านท้องใบ มีลักษณะคล้ายหลอดกลม ดอกช่อ แบบช่อกระจุกแน่น แยกแขนง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบ รูปไข่กว้าง โคนกลีบติดกัน สีส้มอมเหลือง ถึงเหลือง ผลแห้งแตกเป็น 2 ส่วน รูปไข่กว้าง เบี้ยว ถึงเกือบกลมแบนด้านข้าง สีเขียวอมเหลือง มีขนนุ่ม ปลายผลไม่มีจะงอย ผลแก่เปลือกจะแตกด้านข้างตามยาวผล และม้วนเป็นหลอดกลม แต่ละผลมี 1 เมล็ด

ประโยชน์ แก่ท้องร่วง สมานแผลในปาก แก้พิษจากสัตว์น้ำทุกชนิด โดยเฉพาะปลาที่มีพิษจากทะเลทุกชนิด

แสมดำชื่อวิทยาศาสตร์ *Avicennia officinalis* L.

ชื่อวงศ์ ACANTHACEAE

ชื่อสามัญ White mangrove

ชื่ออื่น แสมทะเล แสมทะเลดำ อาปีอาปี

ไม้ต้น เปลือกสีเทาถึงสีน้ำตาลอมเขียว เรียบหรือแตกเป็นร่องเล็กน้อย รากหายใจแผ่กระจายรอบโคนต้น ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก รูปรี รูปไข่กลับถึงรูปขอบขนานแกมรูปรี โคนใบแหลมถึงรูปลิ้ม ปลายใบทุ่ถึงกลม ขอบใบเรียบ

ประโยชน์ ใช้เป็นอาหาร เครื่องจักสานและเครื่องใช้สอย ผลใช้ทำขนมลูกแสม

เสลดพังพอนตัวผู้ชื่อวิทยาศาสตร์ *Barleria lupulina* Lindl.

ชื่อวงศ์ ACANTHACEAE

ชื่อสามัญ Hop-headed Barleria

ชื่ออื่น เซ็กเซ็กเกียม พิมเสนต้น เสลดพังพอน

ไม้พุ่ม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปใบหอก ปลายใบแหลมเป็นติ่ง โคนใบสอบเรียว แผ่นใบเกลี้ยงสีเขียวเข้มหรืออมม่วง ดอกช่อ แบบช่อเชิงลด กลีบดอกสีส้มหรือสีเหลือง หลอดกลีบดอกมีกลีบบน 4 กลีบ เรียงซ้อนแผ่ชิดกัน กลีบล่างขนาดเล็ก พังงอเล็กน้อย ผลแห้งแตก รูปไข่หรือแกมรูปขอบขนาน แบน มี 2 ซีก แต่ละซีก มี 1-2 เมล็ด

ประโยชน์ ราก ถอนพิษงู ตะขาบ แมงป่อง ผึ้ง และปลาแขยง ใบ ตำผสมกับเหล้า แก้พิษแมลงสัตว์กัดต่อย พอกฝี แก้ไข้บวม

เสลดพังพอน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Clinacanthus nutans* (Burm. f.) Lindau
 ชื่อวงศ์ ACANTHACEAE
 ชื่อสามัญ Sabah snake grass
 ชื่ออื่น ผักมันไก่ ผักลิ้นเขียด พญาปล้องคำ พญาปล้องดำ พญาปล้องทอง พญาโย โปะโซ่จาง ลิ้นงูเห่า เสลดพังพอนตัวเมีย

ไม้พุ่ม ลำต้นและกิ่งก้านเกลี้ยงเป็นมัน ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปขอบขนานหรือขอบขนานแกมใบหอก ปลายใบแหลม โคนใบมน

ประโยชน์ ใบ รักษาแผลน้ำร้อนลวก แก้พิษแมลงกัดต่อย รักษาโรคผิวหนัง แก้ผดผื่นคัน รักษาแผลในปาก และรักษาอาการอักเสบเนื่องจากเชื้อไวรัส เช่น งูสวัด และเริม

ใบเงิน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Graptophyllum pictum* (L.) Griff.
 ชื่อวงศ์ ACANTHACEAE
 ชื่อสามัญ Caricature plant, Jamican croton
 ชื่ออื่น ใบทอง ใบนาก

ไม้พุ่ม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปวงรี ขอบใบเป็นคลื่น ใบต่าง มีหลายสี

ประโยชน์ ใบ แก้ไข้ แก้ฝี ห้ามเลือด รักษาโรคผิวหนัง แก้ปวดบวม แก้ปวดหู แก้ท้องผูก ขับปัสสาวะ

ทองพันชั่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Rhinacanthus nasutus* (L.) Kurz
 ชื่อวงศ์ ACANTHACEAE
 ชื่ออื่น ทองคันทั่ง หญ้ามันไก่

ไม้พุ่ม กิ่งอ่อนมักเป็นสันเหลี่ยม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่หรือรูปวงรี ปลายใบและโคนใบแหลม ขอบใบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย ดอกช่อ กลีบดอกสีขาว โคนกลีบติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 2 ปาก ปากล่างมีจุดประสีม่วงแดง ผลเป็นฝักและมีขน มีเมล็ด 4 เมล็ด
 ประโยชน์ รากและใบ รักษาโรคผิวหนัง กลาก เกื้อย แก่ผดผื่นคัน ดับพิษไข้ ลำต้น รักษาโรคความดันโลหิตสูง ใบ ขับปัสสาวะ แก้ผมร่วน

ตัวยิงเทศ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ruellia simplex* C. Wright

ชื่อวงศ์ ACANTHACEAE

ชื่อสามัญ Mexican Petunia

ไม้ล้มลุก มีขนอ่อนๆ ขึ้นปกคลุมอยู่เล็กน้อย ลำต้นมีข้อปล้องชัดเจน ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปมนรี ปลายใบมน โคนใบแหลม ขอบใบเรียบ หรืออาจมีคลื่นเล็กน้อย สีเขียว ดอกช่อ หรือดอกเดี่ยวๆ สีม่วงหรือชมพู กลีบเลี้ยง 5 กลีบ สีเขียว โคนกลีบดอกมีเชื่อมติดกันเป็นหลอดแล้วแยกออก 5 กลีบ คล้ายกรวย สีม่วง ผลแก่สีน้ำตาล แตกออกเมื่อโดนความชื้น เมล็ดมีขนาดเล็ก

ประโยชน์ ปลูกประดับสวน

ตัวยิง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ruellia tuberosa* L.

ชื่อวงศ์ ACANTHACEAE

ชื่ออื่น ตัวยิงเล็ก อังกาบ อังกาบฝรั่ง

ไม้ล้มลุก ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ใบรูปไข่ รูปรี หรือแกมรูปขอบขนาน ปลายใบมน ขอบใบไม่เรียบ เป็นคลื่นเล็กน้อย ดอกช่อหรือออกเดี่ยวๆ มีกลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอกส่วนโคนเชื่อมติดกัน แยกออกเป็น 5 กลีบ รูปปากแตร สีม่วงสด ม่วงอ่อน ชมพูอ่อน หรือขาว ผลแห้งแตก รูปกระสวย ผิวเรียบ มีลักษณะเป็นสัน 5 เหลี่ยม ผิวสีน้ำตาลเข้ม ผลแก่แล้วจะแตกออก ภายในมีเมล็ดสีน้ำตาลถึงดำ 8 เมล็ด

ประโยชน์ รากดับพิษ แก้ปัสสาวะพิการ ทำให้อาเจียน ใบพอกแผล แก้ปวดฟัน เมล็ดพอกแผล รักษาแผลเป็นหนอง แผลเปื่อย ดูดหนอง ทำให้แผลหายเร็ว สมานบาดแผลเก่าและใหม่

รางจืด

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Thunbergia laurifolia* Lindl.

ชื่อวงศ์ ACANTHACEAE

ชื่อสามัญ	Blue trumpet vine, Laurel clock vine
ชื่ออื่น	กำลังช้างเผือก ขอบชะนาง คาย เครือเขาเขียว จอลอดิเออ ชั่งกะ ดูเหว่า ทิดพุด น้านอง ปั้งกะละ ปอหน่อเตอ ยาเขียว ย่าแย้ แอดแอ
	ไม้เถา ใบเดี่ยว รูปรี รูปขอบขนานหรือรูปไข่ ปลายใบแหลมหรือแหลมยาว โคนใบกลม ตัด เว้าตื้น หรือคล้ายลูกศร ขอบใบจักซี่ฟันตื้น ห่าง ๆ แผ่นใบเกลี้ยง ดอกช่อ แต่ละกระจุกมีประมาณ 4 ดอก สีม่วงอมฟ้าหรือขาว ด้านในสีครีมอมเหลือง ผลเป็นฝักยาว เมื่อแก่จะแตกเป็น 2 ซีก
ประโยชน์	ราก แก้อักเสบ แก้ปวดบวม ราก เถา และใบ ถอนพิษเบื่อเมา แก้เมาค้าง แก้ ประจำเดือนไม่ปกติ แก้ปวดหู แก้ปวดบวม แก้ไข้ ใบ ถอนพิษทั้งปวง

ผักเบี้ยทะเล

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Sesuvium portulacastrum</i> (L.) L.
ชื่อวงศ์	AIZOACEAE
ชื่อสามัญ	Sea purslane
ชื่ออื่น	แพงพวยทะเล
	ไม้ล้มลุก ทอดเลื้อย ลำต้นอวบน้ำ กลมมีสีเขียวอมแดง ผิวเกลี้ยง ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูป ขอบขนาน ปลายใบมนแหลมเล็กน้อย ขอบใบเรียบ ตัวใบอวบน้ำ ผิวใบเรียบสีเขียว ดอกเดี่ยว กลีบ เลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ 5 กลีบ กลีบดอก สีชมพูหรือสีม่วง รูปไข่หรือรูปหอก ปลายแหลมตั้ง ผล รูปร่างกลมรี เมล็ดสีดำ ผิวเรียบ
ประโยชน์	ลำต้น ใบเป็นยาแก้โรคลักปิดลักเปิด

ผักเบี้ยหิน

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Trianthema portulacastrum</i> L.
ชื่อวงศ์	AIZOACEAE
ชื่ออื่น	ผักโขมหิน
	ไม้ล้มลุก แผ่นแบนตามพื้น ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปร่างค่อนข้างกลม หรือรูปไข่กลับ ปลายใบ แหลมหรือกลม โคนใบสอบ ขอบใบเรียบ สีแดง เนื้อใบอวบน้ำเล็กน้อย สีเขียว ผิวใบด้านบนเรียบ ดอก เดี่ยว ขนาดเล็ก สีชมพูอ่อน กลีบดอกเชื่อมกันที่ฐาน ปลายแยกเป็น 5 แฉก แต่ละแฉกรูปลิ้น ผลรูป ถ้วย ผลอ่อนสีเขียว เมื่อแก่สีแดง เมล็ดรูปไต ผิวขรุขระเล็กน้อย
ประโยชน์	ราก ทำให้ประจำเดือนมาปกติ เป็นยาระบาย ใช้ปริมาณมากอาจแห้งได้ ดอก บำรุง โลหิต แก้ฟกช้ำ แก้บวม รักษาโรคผิวหนัง ขับเสมหะ

หญ้าพันงูขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Achyranthes aspera* L.

ชื่อวงศ์ AMARANTHACEAE

ชื่อสามัญ Prickly chaff-flower

ชื่ออื่น คอยงู หญ้าตีนงูขาว พันงู

ไม้ล้มลุก กิ่งเป็นเหลี่ยมมน มีขนสั้นนุ่มตามกิ่งอ่อน แผ่นใบ และช่อดอก ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรี รูปขอบขนาน หรือรูปไข่กลับ ปลายใบกลม แหลม หรือแหลมยาว โคนใบเรียวสอบ แผ่นใบบางครั้งเกือบเกลี้ยง ขอบใบหยักเว้า ดอกช่อ แบบช่อเชิงลด แกนช่อเป็นเหลี่ยม ดอกออกเดี่ยว ๆ บนแกนช่อ กลีบรวม 4-5 กลีบ รูปใบหอกแกมรูปไข่ ผลแห้งแตก ปลายตัด เปลือกบาง เมล็ดรูปทรงกระบอก

ประโยชน์ แก้ปวดท้อง ไตอักเสบ นิ่ว ช่วยขับปัสสาวะ เป็นยาระบาย แก้ไข้หวัด มาลาเรีย เจ็บคอ ปวดบวม หนองใน และอาการฟกช้ำ

ผักเป็ดน้ำ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Alternanthera philoxeroides* (Mart.) Griseb.

ชื่อวงศ์ AMARANTHACEAE

ชื่ออื่น ผักเป็ด

ไม้ล้มลุก ลำต้นทอดเลื้อยไปตามผิวน้ำหรือพื้นดิน แตกกิ่งก้านสาขาจำนวนมาก ลำต้นกลมเป็นข้อ ๆ ภายในของลำต้นกลวง ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรียาวหรือรูปไข่กลมรี ปลายใบแหลม โคนใบแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบเป็นสีเขียว ก้านใบสั้น

ประโยชน์ ยอดอ่อนของผักเป็ดน้ำสามารถนำมาใช้ปรุงเป็นอาหารได้

โคกกระสุนเล็ก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Alternanthera pungens* Kunth

ชื่อวงศ์ AMARANTHACEAE

ชื่อสามัญ Sessile joyweed

ชื่ออื่น โคกกระสุน

ไม้ล้มลุก ลำต้นสีออกแดง ใบเดี่ยว ออกเรียงตรงข้าม ขอบใบเรียบ ดอกช่อ แบบช่อกระจุกแน่น ใบประดับปลายแข็งเป็นหนาม ดอกย่อยมีใบประดับบางและแห้ง กลีบรวมมี 3-5 กลีบ โคนเชื่อมกัน เนื้อค่อนข้างบาง แห้ง สีขาว ชมพูหรือแดง ผล เมื่อแก่แตกตามขวาง เมล็ดกลมหรือเป็นรูปเลนส์

ผักเบ็ดไทยชื่อวิทยาศาสตร์ *Alternanthera sessilis* (L.) DC.

ชื่อวงศ์ AMARANTHACEAE

ชื่อสามัญ Sessile joyweed

ชื่ออื่น เป็ร็ยวแดง ผักเบ็ด ผักเบ็ดขาว

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรงหรือเลื้อยทอดไปตามพื้นดิน ปลายยอดชูตั้ง มีขนอ่อนปกคลุม ลำต้นมีสีเขียวออกม่วงแดง ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่กลับ โคนใบเรียวเล็ก ขอบใบเรียบ ผิวใบมีขน โดยเฉพาะใบอ่อน ก้านใบสั้น หรือเกือบไม่มี ดอกช่อ แบบช่อกระจุกกลม ดอกย่อยมีขนาดเล็ก เป็นดอกสมบูรณ์เพศ กลีบดอกสีขาวหรือม่วงแดง ผลเดี่ยว รูปร่างคล้ายไต แห้งแก่แล้วแตกเป็น 2 ซีก แต่ละซีกมีเพียง 1 เมล็ด ขนาดเล็ก เมล็ดสีน้ำตาลดำ

ผักขมชื่อวิทยาศาสตร์ *Amaranthus viridis* L.

ชื่อวงศ์ AMARANTHACEAE

ชื่ออื่น ผักขมหัด ผักขม ผักโหมเกลือ

ไม้ล้มลุก ลำต้นอวบน้ำ สีเขียว โคนมีสีแดงน้ำตาล ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปกลมออกสามเหลี่ยม ปลายใบเรียวมน หรือมีรอยหยักเล็กๆ ที่ปลาย โคนใบกว้าง ขอบใบเรียบหรือเป็นคลื่นน้อยๆ ดอกช่อ สีม่วงปนเขียว ดอกเพศผู้และดอกเพศเมียแยกกันอยู่ในช่อเดียวกัน ผลรูปทรงกลม เมล็ดมีลักษณะกลมสีน้ำตาลเกือบดำ ขนาดเล็ก

ประโยชน์ ราก ถอนพิษร้อนภายใน แก้ไข้ ขับเสมหะ ขับปัสสาวะ ต้มน้ำอาบแก้คัน ใบ แก้พิษแมงป่องต่อย แก้คันตามผิวหนัง

หงอนไก่ไทยชื่อวิทยาศาสตร์ *Celosia argentea* L.

ชื่อวงศ์ AMARANTHACEAE

ชื่อสามัญ Cocks comb, Foxtail amaranth

ชื่ออื่น กระลารอน ชองพู่ ชองพู่ ดอกด้าย ด้ายสร้อย พอคอที สร้อยไก่ หงอนไก่ หงอนไก่แดง หงอนไก่ดอกกลม หงอนไก่ไทย หงอนไก่ฝรั่ง หงอนไก่ฟ้า

ไม้ล้มลุก ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปหอกเรียวยาวถึงรูปแถบ โคนใบเรียวเข้าหากันที่เส้นกลางใบ ขอบใบเรียบ ใบมีสีเขียวและมีแต้มสีแดง ดอกช่อ แบบช่อเชิงลด สีม่วงแกมชมพู ดอกย่อยจำนวนมาก และหนาแน่น ผลแห้งแตก ถูกหุ้มด้วยกลีบรวม

ประโยชน์ ราก แก้โลหิตเป็นพิษ บำรุงธาตุ แก้หืด แก้ไอ ขับเสมหะ แก้ไข้ ใบและก้านใบ แก้
อาเจียนเป็นเลือด ห้ามเลือด แก้ผดผื่นคัน

บานไม่รู้โรยป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Gomphrena celosioides* Mart.

ชื่อวงศ์ AMARANTHACEAE

ชื่อสามัญ Gomphrena weed

ชื่ออื่น มหาภาพ หญ้าดอกขาว หญ้าหัวหงอก

ไม้ล้มลุก ทอดนอน มีขนยาวตามกิ่งและแผ่นใบทั้งสองด้าน ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปใบหอก
กลับ ดอกช่อ แบบช่อเชิงลดสั้น ๆ รูปขอบขนาน สีขาว ผลแห้งไม่แตก รูปแบน เมล็ดกลม เว้า แบน ๆ

ประโยชน์ ต้มน้ำดื่ม แก้เบาหวาน

บานไม่รู้โรย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Gomphrena globosa* L.

ชื่อวงศ์ AMARANTHACEAE

ชื่อสามัญ Bachelor's button, Globe amaranth

ชื่ออื่น กะล่อม ตะล่อม ดอกสามเดือน

ไม้ล้มลุก ลำต้นเป็นเหลี่ยม กิ่งอ่อนมีขนยาว ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรีหรือรูปขอบขนาน
โคนเรียวสอบ แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอกช่อ แบบช่อกระจุกแน่น สีขาว ชมพู หรือม่วงแดงเข้ม
ส่วนมากออกที่ยอด 1-3 ช่อ ผลแห้งไม่แตก รูปไข่ เมล็ดกลมรูปก้นหอย

ประโยชน์ ดอก ขับปัสสาวะ แก้นิ่ว แก้หอบ หืด

มะม่วง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Mangifera indica* L.

ชื่อวงศ์ ANACARDIACEAE

ชื่อสามัญ Mango tree

ชื่ออื่น ชู โคนแฉะ เจาะซอก ซอก โตรัก เปา แป มะม่วงกะเลิง มะม่วงชี้กวาง

มะม่วง

บ้าน มะม่วงสวน สะวาย สำเคาะ สำเคาะสำ หมักโม่

ไม้ต้น ใบเดี่ยว เรียงเวียน ปลายใบปลายแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ ใบอ่อนสีแดง

ประโยชน์ เปลือก ดอก และเนื้อในเมล็ด แก้ก้องเสีย แก้กิด แก้อาเจียน ใบ รักษาโรคเกี่ยวกับ
คอ และไอ ลำต้นและน้ำยางจากผล แก้กัน รักษาโรคผิวหนัง ผล บำรุงกำลัง ขับปัสสาวะ

มะกอก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Spondias pinnata* (L. f.) Kurz

ชื่อวงศ์ ANACARDIACEAE

ชื่อสามัญ Hog plum

ชื่ออื่น กราไฟ้ย กอกกุก กอกเขา กอกหมอง กูก ไฟแซ ไฟ้ย

ไม้ต้น ลำต้นกลม ตั้งตรง เปลือกสีเทา หนา เรียบ ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ เรียงสลับ
ใบย่อยรูปวงรีแกมไข่กลับหรือรูปขอบขนาน ปลายแหลมหรือเป็นติ่งแหลม โคนใบเบี้ยว ขอบใบเรียบ
ประโยชน์ ราก แก้วร้อนในกระหายน้ำ ทำให้ชุ่มคอ และขับปัสสาวะ เปลือก แก้วร้อนใน แก้ว
สะอึก ใบ แก้วปวดในหู ทำให้ชุ่มคอ ผล แก้วเลือดออกตามไรฟัน ทำให้ชุ่มคอ แก้วกระหายน้ำ เมล็ด แก้ว
ร้อนใน แก้วสะอึก

ทุเรียนเทศ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Annona muricata* L.

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ Durian belanda, Guanabana, Sour sop

ชื่ออื่น ทุเรียนแขก มะทุเรียน

ไม้ต้น ลำต้นสีน้ำตาลตามกิ่งอ่อนจะมีขนสีน้ำตาลแดง ใบเดี่ยว เรียงสลับในระนาบเดียวกัน
รูปไข่กลับ ปลายใบเป็นติ่งแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ ด้านบนของใบสีเขียวเข้มเป็นมัน ด้านล่างสี
อ่อนกว่า

ประโยชน์ ใบ ต้มทารักษาโรคผิวหนังที่เกิดกับเด็ก แก้วไอ แก้วปวดตามข้อ ผล แก้วลักปิดลักเปิด
เมล็ด ทำให้อาเจียน แก้วบิด ฝาดสมาน สมานแผล ห้ามเลือด ใช้เบื่อปลา และเป็นยาฆ่าแมลง

น้อยหน่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Annona squamosa* L.

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ Custard apple, Sugar apple, Sweet sop

ชื่ออื่น น้อยแน่ มะนอแน่ มะแน่ ลาหนั่ง หมักเขียบ

ไม้ต้น แตกกิ่งก้านสาขา เปลือกต้นเกลี้ยง สีเทาอมน้ำตาล ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปใบหอก หรือรูปใบหอกแกมขอบขนาน ปลายใบแหลม โคนใบแหลม
 ประโยชน์ รากเป็นยาระบาย เปลือก สมานบาดแผล ห้ามเลือด ใบ แก้ฟกช้ำ บวม พอกฝี แผลพุพอง รักษากลาก เกื้อน เปลือกผลดิบ แก้งูสวัด เมล็ด รักษากลาก เกื้อน เป็นยาฆ่าแมลง ฆ่าเหา และเปื้อปลา

การเวก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Artabotrys siamensis* Miq.

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ Artabotrys

ชื่ออื่น กระดังงาป่า กระดังงาเถา หนามควายนอน นมชะนี นมวัว

ไม้เถาเนื้อแข็ง มีขนตามกิ่งก้านและใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับในระนาบเดียวกัน มีมือเกาะเป็นตะขอ แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรี ปลายใบแหลม โคนใบสอบ ขอบใบเรียบ หลังใบเป็นมัน ดอกเดี่ยว ออกบนส่วนโค้งหรือปลายสุดของก้านช่อตั้งเป็นช่อเดี่ยว ดอกอ่อนสีเขียว แก่สีเหลือง มีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยง 3 กลีบ กลีบดอกเรียงสลับกัน 2 ชั้นๆ ละ 3 กลีบ กลีบโค้งงุ้มเข้า ผลแบบกลุ่ม จำนวน 8-12 ผล รูปกลมรี ผลอ่อนสีเขียว สุกสีเหลือง

ประโยชน์ ปลูกเป็นไม้ประดับ ให้ร่มเงา

บัวบก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Centella asiatica* (L.) Urb.

ชื่อวงศ์ UMBELLIFERAE หรือ APIACEAE

ชื่อสามัญ Asiatic Pennywort, Tiger Herbal

ชื่ออื่น ผักแว่น ผักหนอก

ไม้ล้มลุก มีไหลทอดเลื้อย ออกรากตามข้อ ใบเดี่ยว เรียงสลับ แตกจากบริเวณข้อ รูปไตถึงรูปแฉกกลม ปลายใบกว้าง โคนใบเว้ารูปหัวใจ ขอบใบหยัก ก้านใบยาว

ประโยชน์ เปลือก ลำต้นและใบ ช่วยเพิ่มความจำดี ช่วยบำรุงร่างกาย บำรุงหัวใจ แก้ช้ำใน แก้ร้อนในกระหายน้ำ แก้ท้องเสีย ขับปัสสาวะ รักษาแผลเปื่อย แผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ลดรอยเหี่ยวย่น ลดการอักเสบ และเป็นยาอายุวัฒนะ

แว่นแก้ว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Hydrocotyle umbellata* L.

ชื่อวงศ์	APIACEAE
ชื่อสามัญ	Dollarweed, Manyflower marsh pennywort, Water pennywort
ชื่ออื่น	บัวแก้ว บัวบก

ไม้ล้มลุก ลำต้นเป็นไหลทอดยาวตามพื้นดิน มีข้อปล้อง มีรากและใบงอกตามข้อทุกส่วน ใบเดี่ยว ออกสลับข้อละ 1-2 ใบ รูปค่อนข้างกลม ริมใบหยักโค้งกว้างๆ ก้านใบยาว ติดกับใบที่บริเวณกลางใบ ผิวใบมัน ดอกช่อ แบบช่อซี่ร่ม ดอกย่อยมีสีขาว ขนาดเล็ก ก้านช่อดอกยาว กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ ผลแห้งแตกออกเป็น 2 ซีก เมล็ดมีขนาดเล็ก

ประโยชน์ ใช้ปลูกเป็นไม้ประดับหรือไม้กระถาง

ชวนชม

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Adenium obesum</i> (Forssk.) Roem. & Schult.
ชื่อวงศ์	APOCYNACEAE
ชื่อสามัญ	Desert rose
ชื่ออื่น	ลั่นทมแดง ลั่นทมยะวา

ไม้พุ่มขนาดเล็ก ทุกส่วนมีน้ำยางขาว โคนต้นมักอวบอ้วน ใบเดี่ยว เรียงสลับ ออกเป็นกลุ่มที่ยอด รูปไข่กลับถึงรูปแถบ ปลายใบมีติ่งแหลม แผ่นใบหนา เป็นมัน ก้านใบสั้น มีต่อมที่ซอกใบ ดอกช่อแบบช่อกระจุกแยกแขนงสั้น ๆ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ รูปไข่แคบ กลีบดอก 5 กลีบ สีแดง ชมพู ขาวอมชมพู ม่วง หรือขาว เชื่อมติดกันเป็นหลอด ผลเป็นฝักคู่ รูปกระสวย แตกตะเข็บด้านเดียว เมล็ดจำนวนมาก แบน มีกระจุกขนสีขาว

ประโยชน์ ไม้ประดับทั่วไป

รัก

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Calotropis gigantea</i> (L.) Dryander ex W.T.Aiton
ชื่อวงศ์	APOCYNACEAE
ชื่อสามัญ	Crown flower, Giant milk weed, Indian bowstring hemp, Swallow-wort
ชื่ออื่น	ปอเถื่อน ป่านเถื่อน รักดอก

ไม้พุ่ม เปลือกไม้สีเทาคล้ายขี้เถ้า แตกเป็นร่องตามยาว น้ำยางสีขาว ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรียาวรี แผ่นใบหนา ปลายใบแหลม โคนใบรูปหัวใจ ขอบใบเรียบ ผิวใบมีขนละเอียดสีขาวปกคลุม ดอกช่อ กลีบดอกติดกันมีสีขาวหรือสีม่วง กลีบดอกแข็ง รูปรีเหมือนมงกุฎวางกรอบบนกลีบเลี้ยง 5 กลีบ ผลออกเป็นคู่ๆ รูปรี คล้ายเรือ

ประโยชน์ เปลือกกราก ขับเหงื่อ ขับเสมหะ ทำให้อาเจียน ใบ แก้कुटชะราด รักษาแผลติดเชื้อ
รักษาริดสีดวง น้ำยาง เป็นยาถ่ายอย่างแรง ขับพยาธิ รักษากลากเกลื้อน แก้ปวดฟัน ปวดหู ดอก ช่วย
ย่อย ช่วยเจริญอาหาร แก้ไอ และรักษาโรคหืด ผล แก้วรงค์

มะม่วงหาว มะนาวโห่

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Carissa carandas* L.
ชื่อวงศ์ APOCYNACEAE
ชื่อสามัญ Carunda, Christ's thorn, Karanda, nam daeng
ชื่ออื่น มะนาวไม่รู้โห่ มะนาวโห่ หนามซี่แฮด หนามแดง

ไม้พุ่ม มีน้ำยางสีขาว ลำต้นและกิ่งก้านมีหนามแหลม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่กลับ ปลาย
ใบมนหรือเว้าเข้าเล็กน้อย โคนใบกลม ผิวใบสีเขียวเข้มเป็นมัน ดอกช่อ สีขาวหรือชมพู โคนเชื่อมเป็น
หลอด ปลายแยกเป็นแฉก ผลเดี่ยว ออกรวมกันเป็นช่อ รูปกลมรีหรือรูปไข่ ผลอ่อนมีสีขาวอมชมพู ผล
ดิบมีน้ำยางมาก ผลจะค่อยๆ เข้มขึ้นเป็นสีแดง กระทั่งสุกจึงกลายเป็นสีดำ มี 1 เมล็ด ติดอยู่ที่ส่วน
ปลาย รูปไต สีน้ำตาลอมเทา มีเปลือกแข็งหุ้ม

ประโยชน์ ผลสุกรับประทานได้ มีสารต่อต้านอนุมูลอิสระ และนำมาใช้ประโยชน์ได้เกือบทุก
ส่วน

ตีนเป็ดทะเล

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cerbera odollam* Gaertn.
ชื่อวงศ์ APOCYNACEAE
ชื่อสามัญ Grey milkwood, Pong pong tree, Sea mango, Suicide tree
ชื่ออื่น ตีนเป็ด ตีนเป็ดน้ำ ตุ่ม สั้งลา มะตะกอ

ไม้ต้น ลำต้นมีเทอมน้ำตาล มีน้ำยางสีขาว ใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปใบหอกหรือรูปไข่กลับ
ปลายใบแหลม โคนใบรูปลิ้น ขอบใบเรียบ

ประโยชน์ ราก ขับเสมหะ เปลือกเป็นยาถ่าย แก้ไข้ แก้บิด กระพี้ รักษาเกลื้อน แก่น กระจาย
ลมอัมพฤกษ์ ใบ แก้ไข้หวัด ดอก รักษาโรคผิวหนัง ผล แก้วผมหงอก

ข้าวสารดอกเล็ก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Raphistemma hooperianum* (Blume) Deene
ชื่อวงศ์ APOCYNACEAE
ชื่ออื่น เมื่อยสาร

ไม้ล้มลุก น้ำยางสีขาว ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่ ปลายใบแหลมเป็นหางยาว โคนใบเว้าทั้ง สองข้างคล้ายรูปดิ่งหู ขอบใบเรียบ เนื้อบางใส ดอกช่อซี่ร่ม กลีบดอกสีขาว เชื่อมติดกันเป็นรูประฆัง ผลเป็นฝัก รูปกระสวย สีเขียว

ประโยชน์ ราก ระวังพิษทั้งปวง ทำยาหยอดตา แก้กตาฝ้า ตาแดง และตามัว ดอกและผล รับประทานเป็นฝัก

เครือประสงค์

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Streptocaulon juvenas* (Lour.) Merr.

ชื่อวงศ์ APOCYNACEAE

ชื่ออื่น หยั่งสมุทหรน้อย ต่ายานฮากหอม จุกโรหิณี นวยนั้ง นอยนั้ง เกาประสงค์

ไม้เถาเลื้อยพัน มีขนละเอียดสีน้ำตาลแดงขึ้นปกคลุม น้ำยางสีขาวข้น ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่แกมขอบขนานหรือรูปใบหอกกลับ ปลายใบแหลมหรือมน และเป็นติ่งแหลม โคนใบมนหรือเป็น รูปหัวใจ ขอบใบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย

ประโยชน์ เครือสดสามารถนำมาใช้มัดสิ่งของได้

โมกบ้าน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Wrightia religiosa* (Teijsm. & Binn.) Benth. ex Kurz

ชื่อวงศ์ APOCYNACEAE

ชื่อสามัญ Water jasmine, Wild water plum

ชื่ออื่น โมกซ้อน หลักป่า ปิดจงวา

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก เปลือกต้นเรียบเกลี้ยงเป็นสีน้ำตาลเข้ม และมีจุดเล็ก ๆ สีขาวประ อยู่ทั่วไป ทุกส่วนของต้นมีน้ำยางสีขาว ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรีหรือรูปไข่ ปลายใบแหลมหรือมน โคนใบมนหรือสอบเข้าหากัน ขอบใบเรียบไม่มีหยัก เนื้อใบบาง ท้องใบเรียบ

ประโยชน์ ราก รักษาโรคผิวหนัง ฝี และคุดทะราด

ผักปลัง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Basella alba* L.

ชื่อวงศ์ BASELLACEAE

ชื่อสามัญ Ceylon spinach, East Indian spinach, Malabar nightshade

ชื่ออื่น ผักปลังใหญ่ ผักปั้ง

ไม้เถาเลื้อยทุก ส่วนของต้นอวบน้ำ เถาสีม่วงแดง ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่กว้าง ปลายใบแหลม โคนใบแหลมหรือรูปหัวใจ ขอบใบเรียบ เนื้อใบหนานุ่ม เมื่อขยี้มีเมือกเหนียว ดอกช่อ แบบช่อเชิงลด ช่อที่ปลายกิ่งเหมือนช่อแยกแขนง ดอกย่อย สีชมพู ไม่มีก้านดอก ผลสด ฉ่ำน้ำ สีดำ มีเมล็ดเดี่ยว

ประโยชน์ ราก รักษามือเท้าต่าง แก้กึ่งแค แก้กึ่งผูก ขับปัสสาวะ ใบ รักษากลาก เกื้อน ขับปัสสาวะ รักษาหนองใน แก้กึ่งเพาะอาหารพิการ รักษาริดสีดวง เป็นยาระบาย ดอก รักษากลาก เกื้อน รักษาโรคผิวหนัง

ปีบ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Millingtonia hortensis</i> L. f.
ชื่อวงศ์	BIGNONIACEAE
ชื่อสามัญ	Indian cork tree, Tree jasmine
ชื่ออื่น	กาชะลอง กาดสะลอง กั้นของ เต็กตองโพ

ไม้ต้น เปลือกต้นสีเทา ขรุขระ ใบประกอบแบบขนนก 2-3 ชั้น เรียงตรงข้าม รูปรี รูปขอบขนาน หรือแกมรูปไข่ ปลายใบแหลม โคนใบมน ขอบหยักเป็นซี่หยาบ ดอกช่อ แบบช่อกระจุกแยกแขนง สีขาวเป็นหลอดยาว ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบบน 2 กลีบ กลีบล่าง 3 กลีบ รูปใบหอกแกมรูปไข่ ด้านในมีขน มีกลิ่นหอม ผลแห้งแตก เป็นฝักแบน เมล็ดจำนวนมาก รูปรีหรือขอบขนาน

ประโยชน์ ราก บำรุงปอด รักษาวัณโรค ปอดพิการ แก้ไอ และเหนื่อยหอบ ดอก มีฤทธิ์ขยายหลอดลม แก้ลม รักษาโรคหืด รักษาริดสีดวงจมูก บำรุงน้ำดี บำรุงโลหิต บำรุงกำลัง

เหลืองปรีดียาธร

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Tabebuia aurea</i> (Silva Manso) Benth. & Hook. f. ex S. Moore
ชื่อวงศ์	BIGNONIACEAE

ไม้ต้น ใบประกอบแบบนิ้วมือ เรียงตรงข้าม มีใบย่อย 5-9 ใบ รูปขอบขนานหรือรูปใบหอก ปลายใบแหลมหรือมน โคนใบรูปปลีมนกว้าง มน หรือเว้าตื้น ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา ดอกช่อ แบบช่อกระจุกแยกแขนง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ สีเหลือง เชื่อมติดกันเป็นหลอด กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลือง เชื่อมติดกันเป็นหลอดรูปแตร ผลแห้งแตกเป็น 2 ซีก รูปขอบขนาน ไม่มีสัน มีเกล็ดปกคลุมหนาแน่น เมล็ดบาง มีปีกบางทั้งสองด้าน

ประโยชน์ นิยมปลูกเป็นไม้ประดับริมถนน

ทองอุไร

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Tecoma stans</i> (L.) Kunth
ชื่อวงศ์	BIGNONIACEAE
ชื่อสามัญ	Yellow Elder, Yellow Bell, Trumpet Vine
ชื่ออื่น	พวงอุไร

ไม้พุ่ม ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก รูปขอบขนานหรือรูปหอกยาว ขอบใบจัก ปลายใบแหลม โคนใบสอบ ขอบใบจักเป็นซี่ เนื้อใบบางคล้ายกระดาษ ดอกช่อ แบบช่อกระจุก กลีบดอกบางและนุ่ม สีเหลือง รูปแตร โคนหลอดกลีบแคบ มี 5 กลีบ เรียงซ้อนเหลื่อม รูปค่อนข้างกลม ผลเป็นฝักยาว แห้งแตกเป็น 2 ซีก รูปแถบแบน ปลายเรียวแหลม ด้านในมีเมล็ดสีน้ำตาลจำนวนมาก แบน รูปรี ขอบมีปีกบางใส

ประโยชน์ เป็นไม้ประดับ

คอรีเดีย

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cordia sebestena</i> L.
ชื่อวงศ์	BORAGINACEAE
ชื่อสามัญ	eiger tree, Geranium tree

ไม้พุ่มหรือไม้ต้น กิ่งมีช่องอากาศ ใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปไข่ ปลายใบแหลม โคนใบรูปหัวใจหรือกลม ขอบใบหยัก ดอกช่อ แบบช่อกระจุกเรียงแบบช่อเชิงหลั่น ช่อดอกมี 10-40 ดอก กลีบเลี้ยงมีปลายแยกเป็นแฉกสั้น ๆ 3-5 แฉก มีขนปกคลุม ดอกรูปแตรหรือรูปประฆัง สีขาว เหลือง หรือส้ม บานออก มี 5-7 กลีบ ผลรูปรี เมื่อสุกมีสีขาว มี 1-2 เมล็ด สีน้ำตาลเข้ม

ประโยชน์ เป็นไม้ประดับ ผลสุกมีกลิ่นหอม กินสดหรือปรุงสุก

หมั่นททะเล

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cordia subcordata</i> Lam.
ชื่อวงศ์	BORAGINACEAE
ชื่อสามัญ	Glueberry, Narrow-leafed bird lime tree, Sea trumpet, Snottygobbles

ไม้พุ่มหรือไม้ต้น เนื้อไม้สีส้ม ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ใบรูปไข่กว้างแกมรูปสามเหลี่ยม ปลายใบแหลม โคนใบเบี้ยวเล็กน้อย ก้านใบยาวเรียว ดอกช่อ มีขนาดใหญ่ สีส้ม ออกเป็นช่อสั้นๆ ที่ปลายกิ่ง กลีบดอกติดกันคล้ายรูปแตร ปลายแยกเป็น 5-8 กลีบ รูปกลม ๆ บานตกลงไปด้านหลัง ผลเดี่ยว ผลมีกลีบเลี้ยงที่เจริญหุ้มจนมิด รูปกลมรี มี 1-4 เมล็ด

ประโยชน์   ปลูกเป็นไม้ประดับ

หญ้างวงช้าง

ชื่อวิทยาศาสตร์   *Heliotropium indicum* L.

ชื่อวงศ์   BORAGINACEAE

ชื่อสามัญ   Indian heliotrope

ชื่ออื่น   ผักแพวขาว หญ้างวงช้างน้อย

ไม้ล้มลุก ลำต้นไม่มีเนื้อไม้ มีขนสั้นๆ จับแล้วเหนียวมือ มีกลิ่นเฉพาะตัว ใบเดี่ยว เรียงสลับ ปลายใบแหลม โคนใบมนรีหรือเรียวต่อลงมาถึงก้านใบ ขอบใบเป็นคลื่น ดอกช่อ ปลายช่อมีขนเหมือนงวงช้าง เป็นดอกสมบูรณ์เพศ เรียงเวียนบนแกนช่อดอกทางด้านเดียว กลีบดอกเชื่อมกันเป็นรูปประฆังสีขาวหรือสีฟ้า ผลแห้งไม่แตก เนื้อแข็งมี 2 พู เชื่อมติดกัน แต่ละพูมี 2 เมล็ด

ประโยชน์   ราก แก้เจ็บตา ตามัว ตาฟาง รากและใบ ใช้ปริมาณน้อย เป็นยาขับระดู ใบ พอกแผล หยอดหู รักษาโรคผิวหนัง รักษาสิว แก้ตาฟาง

มะละกอ

ชื่อวิทยาศาสตร์   *Carica papaya* L.

ชื่อวงศ์   CARICACEAE

ชื่อสามัญ   Papaya, Pawpaw, Tree melon

ชื่ออื่น   ก้วยลา แดงต้น บักหุ้ง มะก้วยเทศ มะเต๊ะ มะละกอ ลอกอ สะกุกเส่ หมักหุ้ง หมากซางพอ

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรงมักไม่แตกกิ่ง ไม่มีแก่น ต้นอวบน้ำ มีรอยแผลเป็นของก้านใบที่หลุดร่วงไป น้ำยางสีขาว ใบเดี่ยว เรียงเวียน บริเวณใกล้ยอด ใบรูปฝ่ามือเว้าเป็นแฉกลึก 7 แฉก และจักฟันเลื่อย ก้านใบ เป็นท่อนกลางยาว

ประโยชน์   ราก ขับปัสสาวะ บำรุงน้ำนม ใบ รักษาแผลเรื้อรัง รักษาฝี บำรุงหัวใจ ขับพยาธิ แก้ไข้ แก้บิด ผล ช่วยเจริญอาหาร ช่วยย่อยอาหาร บำรุงน้ำนม แก้โรคเลือดออกตามไรฟัน น้ำยางจากผล ลบรอยฝ้า แก้อุดต่างดำบนใบหน้าและตามผิวหนัง

ผักเสี้ยน

ชื่อวิทยาศาสตร์   *Cleome gynandra* L.

ชื่อวงศ์   CAPPARACEAE หรือ CLEOMACEAE

ชื่ออื่น   ผักส้มเสี้ยน ผักเสี้ยนขาว

ไม้ล้มลุก ส่วนต่าง ๆ มีต่อมขน ใบประกอบแบบนิ้วมือ มี 5 ใบย่อย เรียงสลับ รูปไข่กลับหรือรูปใบหอกกลับ ใบประดับคล้ายใบมี 3 ใบย่อย ดอกช่อ สีขาวอมม่วง 4 กลีบ กลีบรูปรีหรือรูปไข่ กลีบเลี้ยงรูปใบหอก ติดทน ผลเป็นฝัก รูปทรงกระบอก เมล็ดสีน้ำตาลแดงปนดำ

ประโยชน์ ราก แก้เลือดออกตามไรฟัน แก้ไข้ รักษาโรคผอมแห้งในสตรีหลังคลอดบุตร ใบ แก้ปัสสาวะพิการ ขับเสมหะ แก้ปวดเมื่อย แก้ปวดเส้นประสาท ไขข้ออักเสบ แก้ริมน้ำกัดเท้า แก้ปวดหู เมล็ด ขับพยาธิ แก้เหา ขับเสมหะ

ผักเสี้ยนสีม่วง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cleome rutidosperma</i> DC.
ชื่อวงศ์	CLEOMACEAE
ชื่อสามัญ	spider flower, consumption weed, yellow cleome
ชื่ออื่น	ผักเสี้ยนดอกม่วง ผักเสี้ยน ผักเสี้ยนผี

ไม้ล้มลุก มีต่อมขนกระจายหรือเกลี้ยง ใบประกอบ 3 ใบย่อย เรียงสลับ ใบย่อยรูปไข่ รูปใบหอกกลับหรือคล้ายสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด ปลายใบแหลมหรือแหลมยาว โคนใบเรียวสอบ ขอบใบจักฟันเลื่อยละเอียด บางครั้งมีขนครุยหรือเรียว ใบประดับคล้ายใบมี 3 ใบย่อย ก้านสั้น ดอกช่อ กลีบเลี้ยงรูปใบหอก ขอบมีขนครุย กลีบดอกสีม่วงหรือน้ำเงิน มีได้ประมาณ 6 ดอก ผลเป็นฝัก เมล็ดสีน้ำตาลแดงปนดำ

ผักเสี้ยนผี

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cleome viscosa</i> L.
ชื่อวงศ์	LEOMACEAE
ชื่ออื่น	ผักส้มเสี้ยน ผักเสี้ยนขาว

ไม้ล้มลุก ตามลำต้นมีขนปกคลุม ส่วนต่างๆ มีต่อมขนเหนียว ใบประกอบแบบนิ้วมือ มี 3-5 ใบย่อย เรียงสลับ รูปรี รูปขอบขนาน หรือรูปไข่กลับ ขนครุย ปลายใบแหลมหรือมน โคนใบเรียวสอบ ขอบใบเรียบ ดอกช่อ กลีบดอก 4 กลีบ สีเหลือง รูปรี ผลเป็นฝัก รูปทรงกระบอก เมล็ดสีน้ำตาลแดง

ประโยชน์ ขับหนองในร่างกาย รักษาฝีในปอด ลำไส้ ตับ แก้ไขข้ออักเสบ แก้บิด ขับพยาธิในลำไส้ แก้หูอักเสบ รักษาโรคผิวหนัง ช่วยเจริญอาหาร รักษาแผลเรื้อรัง แก้ปวดศีรษะ ต้มอบสมุนไพร แก้เส้นเลือดขอด

พุ่มร

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Combretum constrictum</i> (Benth.) M. A. Lawson
-----------------	--

ชื่อวงศ์	COMBRETACEAE
ชื่อสามัญ	Powderpuff, Combretum
ชื่ออื่น	แสงอาทิตย์

ไม้พุ่มรอเลื้อย เปลือกต้นสีน้ำตาลอมเทา ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรี รูปขอบขนาน หรือแกมรูปไข่กลับ ปลายใบมน โคนใบสอบ ขอบใบเรียบมีขนอ่อน แผ่นใบค่อนข้างหนา สีเขียวเข้ม ดอกช่อแบบช่อกระจุก โคนกลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นหลอดยาวปลายแยกเป็น 5 แฉก รูปสามเหลี่ยม กลีบดอก 5 กลีบ สีแดง รูปขอบขนาน ผลแห้งไม่แตก รูปรี มีห้าเหลี่ยม ไร้ก้าน

ประโยชน์   ปลูกประดับสวน ทำเป็นซุ้มไม้เลื้อย

สะแกนา

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Combretum quadrangulare</i> Kurz
ชื่อวงศ์	COMBRETACEAE
ชื่ออื่น	แก ขอนแซ่ จองแซ่ ชังแก แผง สะแก

ไม้ต้น ลำต้นมักมีกิ่งที่ลดรูปเป็นหนาม เปลือกเรียบ กิ่งอ่อนเป็นรูปสี่เหลี่ยม ส่วนต่าง ๆ มีเกล็ดปกคลุมหนาแน่น ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปวงรีหรือรูปไข่กลับ ปลายใบมน โคนใบสอบ ขอบใบเรียบ เนื้อใบสีเขียวซีด ก้านใบสั้น ดอกช่อแบบช่อเชิงลด ดอกย่อยมีขนาดเล็ก กลีบดอกสีขาว มี 4 กลีบ รูปหอกกลับ หลุดร่วงง่าย ผลแห้ง รูปทรงกลม มีปีก 4 ปีก

ประโยชน์   ราก รักษาแกมโรค รักษาโรคผิวหนัง ขับพยาธิ แก้อาเจียนเป็นเลือด แก้กามโรค แก้กามโรค รักษาหนองใน แก้อาเจียนเป็นเลือด ใบ แก้ปวดเมื่อย รักษาบาดแผล แก้บิดมูกเลือด เมล็ด แก้กามโรค แก้กามโรค ขับพยาธิ

ฝาดดอกขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Lumnitzera racemosa</i> Willd.
ชื่อวงศ์	COMBRETACEAE
ชื่อสามัญ	Buttully – poll
ชื่ออื่น	ฝาด ขวาด กะลุง

ไม้ต้นกิ่งไม้พุ่ม มีรากหายใจรูปเข่า ลำต้นตรง เนื้อแข็ง เปลือกเรียบ สีน้ำตาลอ่อน ใบเดี่ยว ออกเวียนสลับ เนื้อใบหนามันคล้ายแผ่นหนังทั้งสองด้าน อวบน้ำ รูปไข่กลับ ปลายใบกลมเว้าตื้น โคนใบรูปลิ้ม ขอบใบเรียบ หรือหยักมนถี่ ดอกช่อ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ สั้นมาก รูปไข่กว้าง เรียวแหลม กลีบดอก 5 กลีบ รูปรีแคบถึงรูปใบหอก สีขาว ผล รูปทรงรีแบนด้านข้าง มีเหลี่ยมมน ผิวผลเกลี้ยง

ประโยชน์ เนื้อไม้ ใช้สร้างบ้านเรือน ทำฟืน ทำถ่าน เปลือก นำมาทาบแช่น้ำให้สีฟาด ใช้ย้อมผ้า
ย้อมจีวรพระสงฆ์

หูกวาง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Terminalia catappa* L.
ชอวงศ์ COMBRETACEAE
ชื่อสามัญ False kamani, Indian almond, Tropical almond
ชื่ออื่น โขน โคน ตัดมือ ตัดมือ ตาปิง ตาแบห์ หลุมปิง

ไม้ต้น ผลัดใบ เปลือกเรียบ เรือนยอดแผ่กว้างในแนวราบ กิ่งแตกรอบลำต้นตามแนวนอนเป็น
ชั้นๆ คล้ายฉัตร ใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปไข่กลับ โคนใบสอบแคบเว้า ปลายใบแหลมเป็นติ่งสั้นๆ เนื้อใบ
หนา เมื่อแก่เปลี่ยนเป็นสีส้มแดง

ประโยชน์ ราก ทำให้ประจำเดือนปกติ เปลือก ขับลม ใบ เป็นยาขับเหงื่อ แก้ต่อมทอนซิล
อักเสบ ผล เป็นยาถ่าย

สาบแร้งสาบกา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ageratum conyzoides* L.
ชอวงศ์ COMPOSITAE หรือ ASTERACEAE
ชื่อสามัญ Bill-goat weed, Goatweed
ชื่ออื่น ตั๊กแตนเล็ก เทียมแม่ฮาง หญ้าสาบแร้ง หญ้าสาบแฮ้ง

ไม้ล้มลุก ลำต้นกลม มีขน ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่หรือรูปรี ปลายใบแหลม โคนใบมน
ขอบใบจักฟันเลื่อยห่างๆ แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอกช่อ แบบช่อกระจุกแยกแขนง กลีบดอกสีขาว
หรือม่วง ผลแห้งไม่แตก

ประโยชน์ ใบ แก้คัน รักษาแผลเรื้อรัง ห้ามเลือด แก้ปวดบวม แก้ท้องอืดเฟ้อ แก้ไข้ แก้เจ็บตา
ราก ยังยั้งการเจริญเติบโตของก้อนนิ่ว แก้ไข้

สาบเสือ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Chromolaena odorata* (L.) R. M. King & H. Rob.
ชอวงศ์ COMPOSITAE หรือ ASTERACEAE
ชื่อสามัญ Camfhur grass, Christmas bush, Common floss flower, Devil
weed, Siam weed
ชื่ออื่น ช้างผัดคราด ชิโพกวย ไซโปกวย เซโพกวย บ่อโส้ บ้านร้าง เบญจมาศ ผัดคราด

ฝรั่งรุทที่ ฝรั่งเหาะ เพาะจีแค มนทน มั่งกระต่าย ยี่สุนเถื่อน รำเคย สาบเสือ
 หน้ำค่าพั้ง หน้ำดงร้าง หน้ำดอกขาว หน้ำฝรั่งเศส หน้ำพระศิริไอยสวรรค
 หน้ำเมืองววย หน้ำเมืองฮ้าง หน้ำลิมเมือง หน้ำเลาฮ้าง หน้ำเหม็น หมา
 หลง

ไม้พุ่ม ลำต้นและกิ่งก้านปกคลุมด้วยขนอ่อนนุ่ม ก้านและใบเมื่อขยี้จะมีกลิ่นแรงคล้าย
 สาบเสือ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก รูปรีค่อนข้างเป็นสามเหลี่ยม ปลายใบแหลม โคนใบกว้าง
 เรียวสอบเข้าหาก้านใบ ขอบใบจัก ดอกช่อ สีขาวหรือขาวแกมม่วง กลีบดอกหลอมรวมกันเป็นหลอด
 ผลแห้งไม่แตก รูปห้าเหลี่ยม สีน้ำตาลหรือดำ มีหนามแข็งบนเส้นของผล ปลายผลมีขนสีขาว ช่วยพยุง
 ให้ผลและเมล็ดปลิวตามลม

ประโยชน์ ลำต้น แก้ปวดท้อง ท้องเฟ้อ แก้นมคัด แก้บวม ตูดหนอง ใบ รักษาแผลสด ห้าม
 เลือด แก้ตาฟาง ตาแฉะ รักษาโรคผิวหนัง ทวารหนัก ดอก แก้ร้อนในกระหายน้ำ แก้อ่อนเพลีย บำรุง
 หัวใจ และแก้ไข้

ดาวกระจาย

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cosmos sulphureus</i> Cav.
ชื่อวงศ์	COMPOSITAE หรือ ASTERACEAE
ชื่อสามัญ	Sulfur Cosmos, Yellow Cosmos
ชื่ออื่น	คำแพ คำเมืองไหว คำอั้งวะ

ไม้ล้มลุก ต้นเป็นเหลี่ยม ตั้งตรง มีขนปกคลุม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปใบหอก ปลายแหลม
 โคนสอบ ขอบหยักเว้าลึกแบบขนนก 5-7 แฉก สีเขียวเข้ม ดอกช่อ มีหลายสี ดอกวงนอก เป็นหมันมี
 8 กลีบ ดอกวงใน สมบูรณ์เพศ ปลายจัก 5 พู ตื้นๆ ผลแห้งเมล็ดล่อน เมล็ดเรียวยาว หัวและท้ายเรียวยาว
 แหลม มีสีน้ำตาลอมดำ

ประโยชน์ ดอก นำมาบดทารักษาบาดแผล และใช้ต้มดื่มแก้อาการท้องเสีย

หน้ำหมอน้อย

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cyanthillium cinereum</i> (L.) H. Rob.
ชื่อวงศ์	COMPOSITAE หรือ ASTERACEAE
ชื่อสามัญ	Little iron weed
ชื่ออื่น	ก้านรูป เสิวซัวเฮา ถั่วแฮะดิน ฝรั่งโคก เสือสามขา หน้ำดอก หน้ำละออง หน้ำสามวัน หมอน้อย

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง เป็นสันมีขนนุ่มปกคลุม ใบเดี่ยว เรียงเวียน แผ่นใบรูปไข่ รูปไข่กลับ รูปขอบขนานหรือรูปหอก ปลายใบมนหรือแหลม โคนใบสอบแคบไปทางก้านใบ ขอบใบเรียบ ดอกช่อ เป็นกระจุกแน่น กลีบดอกสีม่วงหรือสีชมพู ผลแห้ง เมล็ดล่อน รูปทรงกระบอกแคบ สีน้ำตาลเข้ม ประโยชน์ รักษาแผลสด แผลเรื้อรัง ห้ามเลือด แก้ไข้ แก้ไอ แก้ปวดท้อง ใบ ตำพอกปิดแผล รักษากลากเกลื้อน เรื้อนกวาง

กะเม็ง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Eclipta prostrata</i> (L.) L.
ชื่อวงศ์	COMPOSITAE หรือ ASTERACEAE
ชื่อสามัญ	False daisy
ชื่ออื่น	กะเม็งตัวเมีย คัดเม็ง บังกีเช่า หญ้าสับ ฮ่อมเกี้ยว

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม แผ่นใบรูปรีถึงรูปใบหอก ปลายใบแหลมถึงมน โคนสอบแคบ ขอบใบเรียบหรือจักฟันเลื่อยตื้นๆ ผิวใบมีขนนุ่มทั้งสองด้าน ก้านใบสั้นมาก ดอกช่อ เป็นกระจุกแน่น ดอกย่อยรอบนอกเป็นดอกตัวเมีย มีลักษณะเป็นแผ่นสีขาวปลายมน ดอกย่อยที่อยู่ตรงกลางเป็นดอกสมบูรณ์เพศ มีลักษณะคล้ายรูปถ้วย กลีบดอกจะติดกัน ปลายกลีบดอกแยก ออกเป็นแฉก ผล รูปสามเหลี่ยมสันมนหรือรูปสี่เหลี่ยมสันมน แก่แล้วแตก เมล็ดจะหลุดออกมา ประโยชน์ ทั้งต้นเป็นยาผัดสมาน แก้ตักขาว คอติบ มะเร็ง อาเจียนเป็นโลหิต ไอเป็นเลือด ปัสสาวะเป็นเลือด ถ่ายเป็นเลือด โรคลำไส้อักเสบ บำรุงไต ใบตำเป็นยาพอกแผลห้ามเลือด แก้โรค ผิวหนัง ใบและดอกต้มทาเหงือกแก้ปวดฟัน

หางปลาช่อน

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Emilia sonchifolia</i> (L.) DC.ex Wight
ชื่อวงศ์	COMPOSITAE หรือ ASTERACEAE
ชื่อสามัญ	Cupid's shaving bru
ชื่ออื่น	ผักกาดนกเขา ผักแดง ผักบั้ง หูปลาช่อน เฮียะเออ

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง กลมมน แตกกิ่งก้าน บริเวณโคนต้นมีขนละเอียด ใบเดี่ยว เรียงสลับ มีหลายรูปร่าง ใบบริเวณโคนต้นรูปวงรี ขอบใบหยักมนตื้นๆ ถึงเว้าเป็นพูไม่เป็นระเบียบ ใบบริเวณ ปลายกิ่งรูปไข่แกมใบหอก ขอบใบเป็นคลื่นถึงเว้าเป็นพูไม่เป็นระเบียบ ดอกช่อ กลีบดอกสีชมพู เชื่อม ติดกันเป็นหลอด ผลแห้ง เมล็ดล่อน รูปทรงกระบอก สีน้ำตาล สันเป็นเหลี่ยม 5 มุม มีกลีบเลี้ยงลดรูป เป็นเส้นเล็กๆ ติดอยู่

ประโยชน์ ใบ ขยี้ทารักษาหูด ทั้งต้น ขับปัสสาวะ แก้ไอ หืด

ป่าช้าเหงา

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Gymnanthemum extensum</i> (Wall. ex DC.) Steetz
ชื่อวงศ์	COMPOSITAE หรือ ASTERACEAE
ชื่อสามัญ	Bitterleaf tree
ชื่ออื่น	ป่าช้าหมอง หนานเฉาเหว่ย

ไม้ต้น ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปรี ปลายใบแหลม โคนใบป้านเกือบมน สีเขียวเข้มเป็นมัน ใบอ่อนและใบแก่ มีรสขมจัด ดอกช่อ สีขาว ผลรูปทรงกลม เมล็ดสีน้ำตาล
ประโยชน์ ช่วยลดน้ำตาลในเลือด ลดความดันโลหิตสูง รักษาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย
ปวดข้อ ใบให้สีเขียวอ่อนสำหรับย้อมผ้า

ซีเหล็กย่าน

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Mikania cordata</i> (Burm. f.) B. L. Rob.
ชื่อวงศ์	COMPOSITAE หรือ ASTERACEAE
ชื่ออื่น	ซีไถ่ย่าน สลาปู้ตู่โงะ

ไม้เลื้อย ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ใบรูปหัวใจหรือรูปรี ปลายใบแหลม โคนใบโค้งเว้ารูปหัวใจ ผิวใบสีเขียวขรุขระ ตัวใบบาง ขอบใบเป็นหยักห่างๆ ผิวเกลี้ยง ใบแก่มีสีเหลืองและเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล
ดอกช่อ แบบแตกแขนง กลีบเลี้ยงสีเขียว กลีบดอกสีขาวแกมเขียว โคนเชื่อมติดกัน ตรงปลายแยกออกเป็น 5 แฉก ผลเดี่ยว สีเขียว ขนาดเล็กรูปกรวย ผลแห้ง เมื่อแก่สีน้ำตาลเข้ม ผลอ่อนสีขาว ถ้าแห้งเป็นสีแดง เมล็ดยาวสีดำ มีขนที่ขั้วกางออกเกือบเป็นทรงกลม
ประโยชน์ ใช้เป็นพืชคลุมดิน

ขลุ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Pluchea indica</i> (L.) Less.
ชื่อวงศ์	COMPOSITAE หรือ ASTERACEAE
ชื่อสามัญ	Indian Marsh Fleabane
ชื่ออื่น	หนวดจั่ว หนวดจั่ว หนวดจั่ว หนวดจั่ว

ไม้พุ่ม มีขนตามกิ่งอ่อน วงใบประดับ และฐานดอก ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่กลับหรือแกมรูปขอบขนาน ปลายใบแหลม มีติ่ง โคนใบสอบเรียว ขอบใบหยักซี่ฟันห่างๆ แผ่นใบค่อนข้างหนา ไร้ก้านหรือมีก้านสั้น ดอกช่อ แบบช่อกระจุกแยกแขนง กลีบดอกสีม่วง ดอกวงนอกจำนวนมากเป็นดอกเพศเมีย กลีบรูปเส้นด้าย ดอกวงในมี 2-7 ดอก คล้ายเป็นดอกเพศผู้ รูปหลอด ปลายจักตื้น ๆ 5 จัก ผลแห้ง ไม่แตก เมล็ดล่อน เป็นเหลี่ยม แปะพัศยาวเท่า ๆ กลีบดอก

ประโยชน์ ใช้ทั้งต้นต้มกินเป็นยาขับปัสสาวะ แก้เบาหวาน ต้มน้ำอาบแก้ผื่นคัน น้ำคั้นใบสด
รักษาโรคผิวหนัง

ผักแครด

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Synedrella nodiflora* (L.) Gaertn
ชื่อวงศ์ COMPOSITAE หรือ ASTERACEAE
ชื่อสามัญ American weed, porterbrush, synedrella, nodeweed
ชื่ออื่น ผักขี้หมา สับกา

ไม้ล้มลุก ลำต้นเป็นเหลี่ยม มีการแตกกิ่งก้านสาขา ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรีหรือรูปไข่
ปลายใบแหลม โคนใบสอบ ขอบใบจักฟันเลื่อย แผ่นใบสีเขียว เนื้อใบบาง ผิวใบทั้งสองด้านมีขนปก
คลุมอยู่ ก้านใบสั้น ดอกช่อ มีสีเหลือง ดอกแบ่งออกเป็น 2 วง วงนอกปลายแหลมและมีขนสีขาวปก
คลุมอยู่ประปราย วงใน ปลายมนผิวเกลี้ยง กลีบดอกสีเหลือง ผลเป็นสีน้ำตาลหรือดำ ขนาดเล็ก รูป
ทรงกระบอก

ตานหม่อน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Tarlmounia elliptica* (DC.) H. Rob., S. C. Keeley, Skvarla & R.
Chan
ชื่อวงศ์ COMPOSITAE หรือ ASTERACEAE
ชื่ออื่น ข้ามักหลุด ข้ามักหลุด ลีควนยู ตานหม่น ตานค้อน

ไม้เถา เปลือกเถาเรียบเป็นสีน้ำตาล ตามกิ่งอ่อนและยอดอ่อนมีขนสีขาวปกคลุมอยู่หนาแน่น
ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ รูปรีแกมรูปไข่กลับ ปลายใบแหลม โคนใบสอบ ขอบใบเรียบหรือบางครั้งเป็น
หยักห่าง ๆ ใบเป็นสีเขียวเข้ม แผ่นใบเรียบหนาค่อนข้าง หลังใบเกลี้ยง ส่วนท้องใบมีขนสีเงินหรือสี
ขาวนวล ดอกช่อ แบบช่อกระจุกแน่น ดอกย่อยเป็นสีขาวนวล กลีบดอกเป็นเส้นเล็ก ๆ จำนวนมาก
ดอกมีกลีบเลี้ยง 5 กลีบ โคนกลีบเชื่อมติดกัน ด้านนอกมีขน ผลแห้ง ไม่แตก มีสัน 5 สัน เมล็ดอ่อน
เป็นสีดำ ลักษณะเป็นรูปกระสวย

ประโยชน์ ราก ใบ ดอก แก้ตานขางในเด็ก รักษาไส้เลื่อน ฆ่าพยาธิ ยอดอ่อนนำมาต้ม ลวก หรือ
นึ่ง รับประทานเป็นผักกับน้ำพริกหรือลาบ

ตีนตุ๊กแก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Tridax procumbens* L.
ชื่อวงศ์ COMPOSITAE หรือ ASTERACEAE

ชื่อสามัญ Coat buttons, Tridax daisy

ชื่ออื่น หญ้าตีนตุ๊กโต หญ้าตุ๋บโต

ไม้ล้มลุก ทอดเลื้อย มีขนละเอียดปกคลุม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปปลายหอก ปลายใบแหลม ขอบใบหยักห่างๆ มีขนขึ้นปกคลุมทั้งสองด้าน ดอกช่อ แบบกระจุกแน่น มีดอกย่อยจำนวนมาก ดอกย่อยมี 2 ชั้น ดอกชั้นนอกมี 5-6 ดอก แต่ละดอกมี 1 กลีบ สีเหลืองอ่อน ดอกด้านในเป็นดอกสมบูรณ์เพศ มีลักษณะเป็นรูปกรวยอัดกันแน่น สีเหลือง ผลแห้ง เมล็ดล่อน รูปทรงรี ยาว สีดำ มีขนปกคลุม

ประโยชน์ ใบ ตำพอกแก้ปวด แก้อักเสบตามข้อ และพอกฝี

ผักคราดทะเล

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Wedelia biflora* (L.) DC.

ชื่อวงศ์ COMPOSITAE หรือ ASTERACEAE

ชื่ออื่น เบญจมาศน้ำเค็ม

ไม้เถา ลำต้นเป็นสัน มีขนขึ้นกระจายปกคลุมอยู่ทั่วไป ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ใบเป็นรูปไข่แกมรูปขอบขนาน ปลายใบแหลม โคนใบสอบหรือเป็นรูปลิ้ม ขอบใบจักเป็นฟันเลื่อย ๆ ห่าง แผ่นใบเป็นสีเขียว ผิวใบมีขนทั้งสองข้าง ดอกช่อ กระจุกแน่น กลีบดอกวงนอกสีเหลืองสด ดอกวงในสีน้ำตาลอมเหลืองเป็นกระจุกแน่นที่กลางดอก ผลแห้ง รูปทรงไข่งกลับ สีน้ำตาลเข้ม ปลายผลตัด โคนผลสอบแคบ มีสัน 3 สัน และมีขนแข็งที่ตอนบนของผล

ประโยชน์ ใบ รักษาโรคผิวหนังต่าง รักษาบาดแผล ฟกช้ำ แก้พิษแมลงกัดต่อย แก้เส้นเลือดอุดตัน บำรุงสตรีหลังคลอดบุตร

กระดุมทองเลื้อย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Wedelia trilobata* (L.) Hitchc.

ชื่อวงศ์ COMPOSITAE หรือ ASTERACEAE

ชื่อสามัญ Creeping daisy

ไม้ล้มลุก มีขนสั้นแข็งกระจายเกือบทุกส่วน ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรีหรือรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ ปลายใบแหลม โคนใบรูปลิ้ม ขอบใบจักเล็กน้อย ดอกช่อ แบบกระจุก ดอกย่อยวงนอกเพศเมีย สีเหลือง รูปลิ้น ปลายหยัก 3 พู ดอกย่อยวงในสมบูรณ์เพศ จำนวนมาก สีเหลือง กลีบเชื่อมติดเป็นหลอด ปลายหยัก 5 พูสั้นๆ ผลแห้ง เมล็ดล่อน รูปไข่กลับ สีดำ มักเป็นเหลี่ยม

ประโยชน์ ปลูกเป็นไม้ประดับคลุมดิน

บานชื่น

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Zinnia violacea</i> Cav.
ชื่อวงศ์	COMPOSITAE หรือ ASTERACEAE
ชื่อสามัญ	Showy Zinnia

ไม้ล้มลุก ลำต้นมีขนหยาบหรือสาก ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม แต่ละคู่ตั้งฉากกัน รูปไข่หรือรูปขอบขนาน มีขนสากหรือเกลี้ยง ปลายใบมนหรือค่อนข้างแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ ไร้ก้านหรือเกือบไร้ก้าน ดอกช่อ แบบช่อกระจุกแน่นบานออก ดอกวงนอกมีสีแดง หรือสีอื่น ๆ ตามสายพันธุ์ กลีบรูปใบพาย ดอกวงในมีสีเหลือง ผลแห้ง เมล็ดอ่อน ผลจากดอกวงนอกเป็นเหลี่ยม ผลจากดอกวงในแบน มีขนครุยสั้น ๆ ไม่มีแปปพิส

ประโยชน์ ใช้ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ

ชมจันทร์

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Ipomoea alba</i> L.
ชื่อวงศ์	CONVOLVULACEAE
ชื่อสามัญ	Moonflower
ชื่ออื่น	ดอกพระจันทร์ บานดึก ผักบุ้งดอย

ไม้เถาเลื้อย ลำต้นมักมีหนาม ใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปไข่กว้าง เป็นเหลี่ยมหรือจัก 3 พู ตื้น ๆ ปลายใบแหลม โคนใบรูปหัวใจ ขอบใบเรียบ ดอกช่อ แบบช่อกระจุก มี 1 หรือหลายดอก บานตอนกลางคืน กลีบเลี้ยงขนาดไม่เท่ากัน ติดทน รูปรีหรือรูปไข่ ดอกรูปลำโพง กลีบดอกสีขาว มีแถบสีเขียวอ่อน หลอดกลีบดอกเรียว ปลายบานออกจกตั้ง ๆ ผลแห้ง รูปทรงไข่ ปลายมีติ่งแหลม เมล็ดรูปรี

ประโยชน์ ดอกเป็นยาระบายอ่อนๆ ขับปัสสาวะ บรรเทาอาการริดสีดวง แก้อ่อนใน บำรุงเลือด

ผักบุ้ง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Ipomoea aquatica</i> Forssk.
ชื่อวงศ์	CONVOLVULACEAE
ชื่อสามัญ	Swamp morning glory, Water spinach
ชื่ออื่น	ผักทอดยอด

ไม้ล้มลุก ขึ้นในน้ำหรือพื้นดิน มีรากตามข้อ ลำต้นกลวง ใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปไข่ รูปขอบขนาน หรือรูปใบหอก ปลายใบเรียวแหลม โคนใบกว้างคล้ายรูปหัวใจหรือเจียงลูกศร ขอบใบเรียบ ดอกช่อ ดอกรูปแตร กลีบดอกสีชมพูหรือม่วงอ่อน ใจกลางดอกมักเป็นสีม่วงหรือสีขาวทั้งหมด ผลแห้งแตก รูปไข่ เมล็ดมีขนสั้น

ประโยชน์ ราก แก่สตรีตกขาว แก้ปวดฟัน แก้ไอเรื้อรัง น้ำยาง เป็นยาถ่าย

มันเทศ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ipomoea batatas* (L.) Lam.

ชื่อวงศ์ CONVOLVULACEAE

ชื่อสามัญ Sweet potato

ชื่ออื่น แต้ล่อ มันแกว หมักอ้อย

ไม้ล้มลุก รากเป็นหัวใต้ดิน ลำต้นเลื้อยแผ่ไปตามพื้นดิน น้ำยางสีขาว ใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปไข่กว้างแกมรูปโล่ ใบจะมีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน โดยปกติแล้วขอบใบจะเว้าลึกเป็นแฉก 3-7 แฉก ดอกช่อ มีกลีบเลี้ยง 5 กลีบ ลักษณะเป็นรูปช่อขนาน กลีบดอกสีม่วงอ่อน มีกลีบดอก 5 กลีบ โคนกลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นรูปกรวย มีลักษณะคล้ายกับดอกผักบุ้ง ผลแห้งแตก มีเปลือกแข็งหุ้ม

ประโยชน์ หัว เป็นยาระบาย แก้กระหาย บำรุงกระเพาะ ม้าม ไต เป็นอาหารสำหรับคนพื้นไร่ แก้อาการเมาคลื่น รักษาแผลไฟไหม้ ยอดอ่อน เป็นยาพอกฝี ใบ พอกฝีตะมอย

ผักบุ้งดิน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ipomoea carnea* Jacq. subsp. *fistulosa* (Mart. ex Choisy) Austin

ชื่อวงศ์ CONVOLVULACEAE

ชื่อสามัญ Bush morning glory, Pink morning glory

ชื่ออื่น ผักบุ้งฝรั่ง ผักบุ้งรั้ว

ไม้พุ่ม น้ำยางสีขาว มีขนละเอียด ใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปไข่กว้างหรือแกมรูปช่อขนาน ปลายใบแหลมยาว มีติ่งเรียวแหลม โคนใบรูปหัวใจหรือตัด ดอกช่อ ออกที่ซอกใบและปลายกิ่ง ใบประดับรูปไข่ขนาดเล็ก ร่วงเร็ว กลีบเลี้ยงรูปไข่กว้าง ดอกรูปแตร สีชมพูอ่อนหรือม่วงอ่อน โคนด้านในมีสีเข้ม หลอดกลีบดอกด้านนอกและแถบกลางกลีบมีนวลแป้ง ผลแห้งแตก รูปไข่ ปลายเป็นติ่งแหลม เมล็ดมีขนยาวคล้ายไหมสีน้ำตาลหนาแน่น

ประโยชน์ ใบ รับประทานเป็นผัก น้ำคั้นจากใบ หยอดตา รักษาตาต้อ

สะอึก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ipomoea marginata* (Desr.) Verdc.

ชื่อวงศ์ CONVOLVULACEAE

ไม้ล้มลุก ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่กว้าง รูปโล่หรือรูปไต ปลายใบสอบหรือเรียวแหลม โคนใบรูปหัวใจตื้น ถึงตัดและเว้าเป็นพุกกลมหรือแหลม ขอบใบมักมีสีม่วงหรือจุดประสีม่วง มีขน ดอกช่อ

แบบช่อกระจุกคล้ายซี่ร่ม ออกที่ซอกใบ ดอกย่อยจำนวนน้อยหรือหลายดอก กลีบดอกเชื่อมติดกัน เป็นรูปกรวย สีม่วงอ่อน ชมพูหรือเกือบขาว ตรงกลางดอกสีม่วง ผลแห้งแตก รูปกลมแบน มี 4 เมล็ด

สะอีก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ipomoea maxima* Don ex Sweet

ชื่อวงศ์ CONVOLVULACEAE

ไม้ล้มลุก ตามลำต้นมีขนค่อนข้างแข็ง ใบเดี่ยว ออกเรียงเวียนสลับ รูปหัวใจ ปลายใบแหลม โคนใบเว้า ขอบใบเรียบ และมักมีสีม่วงหรือจุดเป็นสีม่วง แผ่นใบเป็นสีเขียว ดอกช่อ ดอกรูปแตร ปลายกลีบแยกออกเป็นแฉก มีสีชมพู สีม่วงอ่อน ๆ หรือเกือบขาว ส่วนกลางดอกเป็นสีม่วงเข้ม ผลเป็นรูปวงกลม แบน ผิวผลเกลี้ยง และแบ่งออกเป็น 2 ช่อง ภายในผลมีเมล็ดอยู่ 4 เมล็ด มีขนสั้นสีเทา หรือสีขาวปกคลุมอยู่หนาแน่น

ประโยชน์ ยอดอ่อนสามารถนำมาบริโภคเป็นอาหารได้

สะอีก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ipomoea obscura* (L.) Ker Gawl.

ชื่อวงศ์ CONVOLVULACEAE

ชื่อสามัญ Obscure morning glory

ชื่ออื่น โต่งวะ

ไม้ล้มลุก กิ่งเกลี้ยงหรือมีขน ใบเดี่ยว รูปรีกว้างหรือรูปหัวใจ ปลายใบสอบเรียว โคนใบรูปหัวใจ ขอบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย แผ่นใบเกลี้ยงหรือมีขนกระจาย ดอกช่อ แบบช่อกระจุก กลีบเลี้ยงรูปไข่ มีขนด้านนอก ดอกรูปแตร สีขาวหรืออมเหลือง แฉกกลางสีเข้ม โคนกลีบสีแดงอมม่วง ผลแห้งแตก รูปไข่หรือรูปกลม ปลายเป็นติ่งแหลม เมล็ดรูปสามเหลี่ยมกลม มีขนสั้นนุ่ม

ผักบุ้งทะเล

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ipomoea pes-caprae* (L.) R. Br.

ชื่อวงศ์ CONVOLVULACEAE

ชื่ออื่น ละบุเลาะห์

ไม้เถาล้มลุก มีรากตามข้อ ใบเดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปไข่ ไข่กลับ รี กลม รูปคล้ายไต สีเหลือง หรือขอบขนาน ปลายใบกลม เว้าตื้น หรือแฉกลึก โคนใบรูปปลีกว้าง ตัด หรือเว้าตื้น แผ่นใบหนา ดอกช่อ กลีบดอกสีชมพูอมม่วง ที่โคนด้านในสีเข้มกว่าหายากที่เป็นสีขาวล้วน กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นรูปปากแตร ผลแห้งแตกเป็น 4 ซีก รูปทรงกลม เมล็ดมีขนสั้นน้ำตาลหนาแน่น

ประโยชน์ ราก ขับปัสสาวะ แก้ปวดฟัน ใบ ขับปัสสาวะ รักษาโรคผิวหนัง รักษาโรคผิวหนัง ทาแก้
โรคไขข้ออักเสบ

ขยุ่มตีนหมา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ipomoea pes-tigridis* L.

ชื่อวงศ์ CONVOLVULACEAE

ชื่ออื่น เถาสายทองลอย เพาะละบูลู

พืชล้มลุก มีขนสาตามลำต้น กิ่ง แผ่นใบทั้งสองด้าน วงใบประดับ และกลีบเลี้ยง ใบเดี่ยว
เรียงเวียน รูปฝ่ามือ มี 5-9 พู โคนเว้าลึก พูรูปรีหรือรูปขอบขนาน โคนใบเชื่อมติดกันเป็นแผ่น ดอกช่อ
แบบกระจุกแน่น กลีบเลี้ยงรูปใบหอก ดอกรูปลำโพง วงกลีบดอกสีขาว บานตอนกลางคืน ผลแห้ง
แตก รูปไข่ แตกเป็น 4 ซีก มีสีน้ำตาล เมล็ดรูปรี มีขน

ประโยชน์ ระวังพิษสุนัขบ้า แก้ไอ และโรคท้องมาน

คอนสวรรค์

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ipomoea quamoclit* L.

ชื่อวงศ์ CONVOLVULACEAE

ชื่อสามัญ Cypress vine

ชื่ออื่น เข็มแดง แข็งสิงห์ คอนสวรรค์ ประทัดจีน พันสวรรค์ สนกำงปลา

ไม้เถา เมื่อออกดอกแล้วเถาจะเหี่ยวเฉาตาย ใบแฉกรูปขนนก แฉกรูปเส้นด้ายถึงเส้นกลาง
ใบ มี 8-18 คู่ คู่ล่างปลายแยกเป็น 2 แฉก ดอกช่อ ช่อดอกส่วนมากมีดอกเดี่ยว กลีบเลี้ยงรูปขอบ
ขนาน ติดทน ด้านนอกมีปุ่มกระจาย ใต้ปลายกลีบมีติ่งสั้น ๆ ดอกรูปแตร สีแดง สีชมพู หรือสีขาว
ปลายบานออกแยกเป็นกลีบสั้น ๆ ผลแห้งแตก รูปรี มีหลายต่าง

ประโยชน์ นิยมนำมาปลูกกันเป็นไม้ประดับ รากหรือผล แก้ไข้ทุกชนิด ขับน้ำลาย ช่วยย่อย
อาหาร ช่วยเจริญอาหาร ลำต้น ดองสุราดื่ม ช่วยเจริญอาหาร

เถาสะอึก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Merremia hederacea* (Burm. f.) Hallier f.

ชื่อวงศ์ CONVOLVULACEAE

ชื่ออื่น ฉะอึก มะอึก

ไม้เถา มีรากตามข้อ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่กว้าง คล้ายรูปหัวใจ ขอบใบเรียบ จักเล็กน้อย จนถึงหยักเว้าตื้นๆ 3 หยัก แผ่นใบมีขนละเอียดกระจาย ดอกช่อ คล้ายช่อซี่ร่ม ดอกรูประฆัง สีเหลือง ผลรูปกลมแป้น ผิวย่นเล็กน้อย เมล็ดรูปสามเหลี่ยมมน เกลี้ยงหรือมีขน
ประโยชน์ ใบทำยาพอก แก้มือและเท้าแตก

ชื่องามย่าน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Kalanchoe integra* (Medik.) Kuntze

ชื่อวงศ์ CRASSULACEAE

ชื่ออื่น ทองสามย่าน เถาไฟ ฮอมแฮม

ไม้ล้มลุก ลำต้นและใบฉ่ำน้ำ ส่วนต่าง ๆ เกลี้ยง ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ขอบจักมนตื้น ๆ โคนเรียวแคบโอบรอบลำต้น ดอกช่อ แบบช่อกระจุกเชิงประกอบ ดอกรูปดอกเข็ม หลอดกลีบดอกคล้ายรูปคนโท กลีบดอกสีเหลือง ผลแห้ง แตกเป็นตะเข็บเดี่ยว รูปทรงไข่แกมขอบขนาน เมล็ดขนาดเล็กจำนวนมาก

ประโยชน์ ต้นพอกฝี แก้ปวด แก้ขัดเพลง ใบรักษาแผลมีดบาด แก้อ่อนเพลีย ขับปัสสาวะ รักษาโรคทางเดินปัสสาวะ นิ่วในกระเพาะปัสสาวะ แก้อ่อนใน แก่พิษอักเสบปวดบวม แก้พิษแมลงกัดต่อย แก้ละอองซาง

ตำลึง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Coccinia grandis* (L.) Voigt

ชื่อวงศ์ CUCURBITACEAE

ชื่อสามัญ Baby watermelon, Gentleman's toes, Ivy gourd, Little gourd, Scarlet-fruited gourd

ชื่ออื่น ผักแคบ ผักตำลึง แคเตี๊ยะ

ไม้เถาล้มลุก ลำต้นสีเขียว ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปค่อนข้างกลม หักเป็นห้ามุมหรือเว้าลึกเป็นแฉก 3 หรือ 5 แฉก โคนใบเว้าเป็นรูปหัวใจ มีมือเกาะเป็นเส้นยาว ดอกเดี่ยวหรือช่อ 2-3 ดอก แยกเพศต่างต้น กลีบเลี้ยง 5 กลีบ รูปลิ้มแคบ กลีบดอกสีขาว รูประฆัง มีขนสั้นนุ่ม ปลายแยกเป็น 5 แฉก รูปสามเหลี่ยม ผลเป็นผลสด รูปทรงระบอก สุกสีแดงสด มีหลายเมล็ด รูปแบน

ประโยชน์ ราก แก้ไข้ แก้อาเจียน ใบ บำรุงสายตา แก้ไข้ ขับเสมหะ แก้ผดผื่นคัน รักษาโรคผิวหนัง งูสวัด ริม แก้ปวดแสบปวดร้อน แก้พิษแมลงสัตว์กัดต่อย ผล รักษาโรคเบาหวาน

ฟักทองชื่อวิทยาศาสตร์ *Cucurbita moschata* Duchesne

ชื่อวงศ์ CUCURBITACEAE

ชื่อสามัญ Cushaw, Pumpkin, Winter squash

ชื่ออื่น น้ำเต้า ฟักเขียว มะฟักแก้ว มะน้ำแก้ว หมักอ้อ

ไม้เถาล้มลุก มีมือเกาะออกตั้งฉากกับก้านใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่กว้างหรือรูปไตแกมรูปโล่ ขอบใบหยักเว้าเป็น 5-7 แฉก ผิวใบด้านล่างมีขนสีขาว

ประโยชน์ ราก บำรุงร่างกาย บำรุงกำหนด แก้ไอ และพิษของผื่น ผล เป็นยาระบายอย่างอ่อน เยื่อพืชรุนภายในผล ใช้เป็นยาพอก แก้ฟกช้ำ แก้ปวดอักเสบ น้ำมันจากผล บำรุงประสาท เมล็ดแก้ ขับพยาธิไส้เดือน ขับปัสสาวะ และบำรุงร่างกาย

กะตอมชื่อวิทยาศาสตร์ *Gymnopetalum chinense* (Lour.) Merr.

ชื่อวงศ์ CUCURBITACEAE

ชื่ออื่น ชี๊ก้าน้อย ชี๊กาดง ชี๊กาตาย ชี๊กาเหลี่ยม ผักแคบป่า มะนอยจา มะนอยหก มะนอยฟ้า

ไม้เถาล้มลุก ลำต้นสีเขียว ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่แกมรูปหัวใจ ปลายใบแหลม โคนใบรูปหัวใจ ขอบใบเรียบหรือจักฟันเลื่อย แผ่นใบหยักเป็น 3-5 พู ดอกแยกเพศร่วมต้น ดอกเพศผู้ออกเดี่ยวหรือเป็นช่อมี 3-8 ดอก กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นหลอด กลีบดอกรูปแตร สีขาว มีขนนุ่ม ผลมีเนื้อหลายเมล็ด รูปไข่แกมขอบขนาน ผลสุกสีส้มหรือแดง ผิวเรียบ มีสัน 10 สัน ปลายแหลม เมล็ดรูปขอบขนาน

ประโยชน์ อาหาร ผลอ่อนรับประทานได้ แต่ผลสุกผลแก่มีพิษ

ชี๊กาขาวชื่อวิทยาศาสตร์ *Gymnopetalum scabrum* (Lour.) W. J. de Wilde & Duyfjes

ชื่อวงศ์ CUCURBITACEAE

ชื่ออื่น ชี๊กาขาว ชี๊กาแดง แต่งโมป่า มะกาดิน

ไม้เถาล้มลุก มีขนหนาแน่น ใบเดี่ยว รูปไข่กว้างหรือเป็นเหลี่ยม โคนใบรูปหัวใจ ขอบใบเรียบหรือจักฟันเลื่อย ดอกช่อ แยกเพศร่วมต้น ดอกเพศผู้ออกเดี่ยว ๆ หรือเป็นช่อกระจະ ในดอกที่ออกเป็นช่อ ฐานดอกเรียว กลีบเลี้ยง 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยมแคบ ดอกสีขาว มี 5 กลีบ รูปไข่กลับ ขอบ

จักชายครุย ปากหลอดกลีบสีเหลือง ดอกเพศเมียออกเดี่ยว ๆ ฐานดอกสั้น ผลกลม สุกสีส้ม เมล็ดจำนวนมาก รูปขอบขนาน

ประโยชน์ รากลดไข้ แก้ตับหรือม้ามโต เหง้าบำรุงธาตุ บำรุงหัวใจ ลำต้นบำรุงน้ำดี ขับเสมหะ แก้ไอเป็นเลือด ใบแก้ไข้ บำรุงน้ำดี ผลเป็นยาถ่ายอย่างแรง ขับพยาธิไส้เดือน ขับเสมหะ

น้ำเต้า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Lagenaria siceraria* (Molina) Standl.

ชื่อวงศ์ CUCURBITACEAE

ชื่อสามัญ Bottle gourd

ชื่ออื่น คีลุ่ซ่า น้ำเต้า มะน้ำเต้า

ไม้เถาเลื้อย ลำต้นมีมือสำหรับใช้ยึดเกาะต้นไม้อื่น ๆ ตามเถามีขนยาวสีขาว ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่หรือเกือบกลม แผ่นใบเว้าเป็นพู 5-9 พู โคนใบเว้าเข้าถึงเส้นกลางใบ ดอกเดี่ยว แยกเพศร่วมต้น ดอกเพศผู้ กลีบดอกสีขาว 5 กลีบไม่ติดกัน รูปไข่กลับ บางและย่น ดอกเพศเมียมีลักษณะทั่วไปคล้ายกับดอกเพศผู้ ผลสดมีเนื้อในสีขาว มีรูปร่างหลากหลายตามสายพันธุ์ ผลอ่อนเป็นสีเขียว มีเมล็ดจำนวนมาก รูปทรงแบนปานคล้ายเล็บมือ

ประโยชน์ ใบอ่อนและผลใช้รับประทานได้

มะระขี้นก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Momordica charantia* L.

ชื่อวงศ์ CUCURBITACEAE

ชื่อสามัญ Balsam pear, Bitter cucumber, Leprosy gourd

ชื่ออื่น ผักเหี้ยน ผักไห้ มะร้อยรู มะระ มะห้อย มะไห้

ไม้เถาล้มลุก มีมือเกาะ ลำต้นเป็นสี่เหลี่ยม ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปฝ่ามือ ขอบใบเว้าเป็นแฉกลึก ดอกเดี่ยว แยกเพศร่วมต้น กลีบดอกสีเหลือง รูปประฆัง ดอกเพศผู้ กลีบดอก 5 กลีบ เชื่อมกันที่ฐาน ดอกเพศเมียมีกลีบดอกคล้ายดอกเพศผู้ ผลสด รูปรี ผิวขรุขระ มีรสขม หัวท้ายแหลม เมื่อสุกเป็นสีเหลืองส้ม เมล็ด รูปไข่แกมรี เยื่อหุ้มสีแดง

ประโยชน์ ราก รักษาโรคผิวหนัง ใบ ฟอกเลือด ดอก แก้หอบหืด ผล ช่วยเจริญอาหาร บำรุงธาตุ ลดน้ำตาลในเลือด ฟอกเลือด แก้ปากเปื่อย แก้ตับและม้ามอักเสบ ขับพยาธิ น้ำคั้นจากผลสามารถต้านเชื้อไวรัสและมะเร็งได้ เมล็ดขับพยาธิตัวกลม

มะตาด

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Dillenia indica</i> L.
ชื่อวงศ์	DILLENIACEAE
ชื่อสามัญ	Elephant apple, Indian simpoh
ชื่ออื่น	ส้มปฐู ส้านกว้าง ส้านท่า ส้านใหญ่ ส้านป่าว แส้น

ไม้ต้น ลำต้นมักคดงอ เปลือกหนาสีเทาหรือน้ำตาลแดง ลอก เป็นแผ่นบางๆ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่แกมรูปหอกหรือรูปไข่กลับ ปลายใบเป็นติ่งแหลมสั้นๆ โคนใบเรียวหรือมน ขอบใบจักฟันเลื่อย เนื้อใบบาง แผ่นใบเป็นคลื่น ดอกเดี่ยว กลีบดอกสีขาว บาง รูปไข่กลับ หลุดง่าย ผลสด รูปเกือบกลม ใหญ่ มีลักษณะอวบน้ำ สีเหลืองแกมเขียว

ประโยชน์ ราก ถอนพิษไข้ เปลือกและใบ เป็นยาระบาย ผาตสมาน และลดไข้ ผล บำรุงร่างกาย ลดไข้ เป็นยาระบาย แก้ปวดท้อง แก้ไอ น้ำยางจากผลดิบ ใช้สระผม

มะกอกน้ำ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Elaeocarpus hygrophilus</i> Kurz
ชื่อวงศ์	ELAEOCARPACEAE
ชื่ออื่น	สารภีน้ำ สมอพิพาย

ไม้ต้น ใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปไข่กลับหรือแกมรูปขอบขนาน ปลายใบมนหรือกลม โคนใบสอบ ขอบใบจักฟันเลื่อย แผ่นใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน ดอกช่อ สีขาวนวล กลีบเลี้ยงรูปใบหอก ด้านนอกมีขนสั้นนุ่ม ด้านในมีขนที่โคน กลีบดอกรูปไข่กลับ เกลี้ยง ขอบจักชายครุยลึกประมาณกึ่งหนึ่ง ผลสดรูปรี ปลายแหลมหรือมน

ประโยชน์ เปลือก พอกโลหิตหลังคลอด ผล ทำให้ชุ่มคอและแก้กระหายน้ำ

ตำแยแมว

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Acalypha indica</i> L.
ชื่อวงศ์	EUPHORBIACEAE
ชื่ออื่น	ตำแยตัวผู้ หานแมว

ไม้ล้มลุก มีขนสั้นนุ่มตามแผ่นใบด้านล่าง ใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปคล้ายสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด ปลายใบแหลม โคนใบรูปลิ้ม ขอบใบจักฟันเลื่อย แผ่นใบบาง ดอกช่อ แยกเพศร่วมต้น แยกแขนงเป็นช่อกระจุกสั้น ๆ สีเขียว ดอกเพศผู้อยู่ช่วงบน ออกเป็นกระจุก 6-10 ดอก ดอกเพศเมียออกเป็นกระจุก 1-4 ดอก ผลเมื่อแก่แห้งแตก จัก 3 พู รูปกลม ๆ แต่ละชีกมีเมล็ดเดียว

ประโยชน์ ราก ขับเสมหะ ทำให้อาเจียน เป็นยาถ่าย ใบ ขับเสมหะ ขับพยาธิ รักษาแผลเปื่อย เป็นยาระบาย แก้หืด

เปล้าทุ่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Croton bonplandianus* Baill.

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ไม้ล้มลุกหรือไม้พุ่มเตี้ย มีขนสีขาวดูคล้ายเป็นจุดตามกิ่งอ่อนและผล ใบเดี่ยว เรียงเวียน ช่วงปลายคล้ายเวียนรอบข้อ รูปรีถึงรูปใบหอก หรือแกมรูปไข่ ปลายใบแหลม ขอบใบจักฟันเลื่อย ผิวใบมีขนรูปดาว ดอกช่อ แยกเพศร่วมต้น ดอกเพศผู้อยู่ด้านบน กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก สีขาว รูปช้อน 5 กลีบ ดอกเพศเมียมี 2-7 ดอก ไม่มีกลีบดอก ผล แห้งแตก รูปรี เมื่อแก่จะแตกตามรอยประสาน ผิวมีขนรูปดาว เมล็ด 3 เมล็ด สีเทาหรือสีดำ

หญ้ายาง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Euphorbia heterophylla* L.

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่อสามัญ Desert poinsettia, Fire on the mountain, Fireplant, Kaliko plant, Milkweed, Painted spurge, Wild Poinsettia

ชื่ออื่น ใบต่างดอก ลูกเขยตายแม่ยายทำศพ

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง น้ำยางสีขาว ใบเดี่ยว ตอนโคนต้นเรียงสลับ ส่วนตอนบนเรียงตรงข้าม รูปไข่แกมรูปรี ปลายใบแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบหรือจักฟันเลื่อย ผิวใบมีขนก้านใบสีม่วงแดง และมีขน ดอกช่อ แบบช่อกระจุก แยกเพศร่วมต้น มีทั้งดอกตัวผู้และดอกตัวเมียปนกัน ดอกสีขาวอมเขียว ผลแห้งแตก มี 3 พู แต่ละพูมี 1 เมล็ด เมล็ดแก่สีดำ

ประโยชน์ ราก กระทุ้งพิษ แก้พิษฝีภายในและภายนอก ขับน้ำนม แก้พิษงู แก้พิษแมลง แก้ไข้กาฬ รักษาโรคผิวหนังพุพอง ดอกและผล รักษาหิด

น้ำนมราชสีห์

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Euphorbia hirta* L.

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่อสามัญ Garden spurge

ชื่ออื่น นมราชสีห์ ผักโขมแดง หญ้าน้ำหมึก

ไม้ล้มลุก ลำต้นและกิ่งก้านมีสีแดงเรื่อๆ มีน้ำยางสีขาว ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรี รูปไข่ หรือรูปขอบขนาน เบี้ยว ปลายใบแหลม โคนใบโค้งเข้าหาก้านใบ ขอบใบหยักเป็นฟันเลื่อย แผ่นใบมีขนกระจายทั้งสองด้าน ดอกช่อ ดอกแยกเพศ สีเขียวปนม่วงแดง ไม่มีกลีบเลี้ยงและกลีบดอก เมล็ด รูปรี เป็นเหลี่ยม สีน้ำตาลเข้ม

ประโยชน์ ราก แก้ไข้มาลาเรีย ลำต้น แก้แพ้อากาศ ผาดสมาน ห้ามเลือด

เบื้อแดง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Euphorbia parviflora* L.

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่อสามัญ Pill-bearing spurge

ชื่ออื่น น้ำมันราชสีห์ เบื้อแดง

ไม้ล้มลุก ทอดเลื้อย สีเขียวอมแดงหรือน้ำตาล มีขนประปราย ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามห่าง ๆ รูปรีหรือรูปไข่ ปลายใบกลมหรือมีติ่งแหลม โคนใบเบี้ยวข้างหนึ่งรูปหัวใจ ขอบใบเรียบหรือจักฟันเลื่อย แผ่นใบมีขนกระจายด้านล่าง ดอกช่อ แบบช่อกระจุกซ้อน ก้านช่อสั้น ผลจัก 2-3 พู มีขนประปราย ก้านผลสั้น เมล็ดสีน้ำตาลอมเหลือง มีริ้วต้น ๆ 3 ริ้ว

แสยก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Euphorbia tithymaloides* L. subsp. *tithymaloides*

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่อสามัญ Christmas candle, Fiddle flower, Jew's slipper, Milk-hedge, Myrtle-leaved spurge, Red slipper spurge, Redbird Cactus, Zig-zag plant

ชื่ออื่น กะแหยก เคียะโกให้ ตาสีกะมอ นางกวัก มหาประสาน ย่าง ว่านสลี แสยกสามสี

ไม้พุ่ม ตั้งตรง แตกกิ่งก้านมาก ต้นอ่อนสีเขียว แบนเรียบ เป็นปล้องๆ ลำต้นแก่เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลและกลมขึ้น ใบเดี่ยว เรียงสลับ มีน้อยหรือไม่มีเลย ร่วงง่าย รูปใบหอกแกมเส้นตรง ปลายใบแหลม โคนใบสอบ ขอบใบเรียบ ดอกช่อ แบบช่อกระจุกสั้น ออกที่บริเวณข้อ ดอกแยกเพศต่างต้น กลีบรวมสีขาวแกมเขียว มี 5 กลีบ รูปไข่ ผลสด รูปค่อนข้างกลม ผลอ่อนสีเขียว เมื่อสุกสีแดง เมล็ดเดี่ยว สีเหลือง มีสัน 3 สัน

ประโยชน์ แก้วร้อนใน ดับพิษต่างๆ

ตาตุ่มชื่อวิทยาศาสตร์ *Excoecaria agallocha* L.

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่อสามัญ Back mangrove

ชื่ออื่น ตาตุ่มทะเล บูดอ

ไม้ต้น ผลัดใบ มีรากหายใจแผ่กระจายตามผิวดิน มีน้ำยางข้นสีขาวตามส่วนต่างๆ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ รูปรีหรือรูปขอบขนาน ปลายใบแหลมมน โคนใบมน มีต่อม 2 ต่อมบนขอบใบใกล้โคน ขอบใบเรียบหรือหยักเป็นคลื่นเล็กน้อย ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน ดอกช่อ แบบช่อเชิงลด ดอกแยกเพศ ต่างต้น ดอกย่อยขนาดเล็กติดกันเป็นกระจุก สีเหลืองแกมเขียว ผลแห้งแล้วแตก ทรงกลมแป้น มี 3 พู ผิวผลเกลี้ยง สีเขียวถึงน้ำตาลเข้ม เมล็ดกลม สีดำ

สบู่เลือดชื่อวิทยาศาสตร์ *Jatropha gossypifolia* L.

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่อสามัญ Belly-ache bush

ชื่ออื่น ละหุ่งแดง สบู่แดง สลอดแดง สีลวด หงษ์เทศ

ไม้พุ่ม น้ำยางใส สีเปลือกบริเวณใกล้ปลายยอดจะเป็นสีแดงและมีหนามเรียงเป็นแถวบริเวณ รอยแผลที่ใบหลุดร่วงใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบอ่อนมีสีแดงอมน้ำตาล เมื่อแก่จะมีสีเขียว เส้นใบสีแดง ปลายใบแหลม โคนใบโค้งมนรูปหัวใจ ขอบใบหยักลึก ก้านใบยาวมีสีแดง ดอกช่อ กลีบดอกสีแดงหรือ ม่วง ดอกแยกเพศร่วมต้น กลีบดอก 5 กลีบ รูปไข่ ปลายมน ผลเมื่อแก่แห้งแตก แต่ละช่อย่อยมีดอก เพศเมีย 1 ดอก ผลค่อนข้างกลม มี 3 พู เมื่อแก่แตกได้ มี 3 เมล็ด

ประโยชน์ ราก รักษาโรคหืด ใบ แก้ปวดท้อง เป็นยาระบาย แก้ไข้ แก้ฝี แก้ผื่นคัน เมล็ด ใช้ใน ปริมาณน้อยเป็นยาถ่าย น้ำมันในเมล็ด เป็นยาถ่ายอย่างแรง ขับพยาธิ ถ่าน้ำเหลืองเสีย ทารักษาโรค เรื้อน

มันสำปะหลังชื่อวิทยาศาสตร์ *Manihot esculenta* Crantz

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่อสามัญ Cassava, Manioc, Tapioca, Yuca

ชื่ออื่น ต่างน้อย ต่างบ้าน มันตัน มันไม้ มันสำโรง มันหัว สำปะหลัง อูปีกา

ไม้พุ่ม ส่วนต่าง ๆ มีน้ำยางสีขาว รากสะสมอาหารขนาดใหญ่ ใบเดี่ยว รูปฝ่ามือ ส่วนมากมี 3-9 พู โคนเชื่อมติดกัน ปลายใบเรียวแหลม โคนใบสอบ ขอบใบเรียบ เว้าลึก แผ่นใบสีเขียวเข้ม ก้านใบสีแดง

ประโยชน์ ไม้เศรษฐกิจเพื่อเอาแป้งมันจากหัวใต้ดิน

มะยม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Phyllanthus acidus* (L.) Skeels

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่อสามัญ Otaheite gooseberry, Star gooseberry

ไม้ต้น ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว รูปไข่หรือแกมรูปขอบขนาน ปลายใบมีติ่งแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ ดอกช่อ ดอกแยกเพศร่วมต้น สีชมพูแดงหรือสีเขียวอ่อน ดอกเพศผู้ออกเป็นกระจุก 2-6 ดอก มักออกที่โคนช่อตามซอกใบหรือตามกิ่ง ช่อดอกเพศเมียส่วนมากออกตามกิ่ง ดอกเพศผู้มี 4 กลีบ ดอกเพศเมียมี 4-6 กลีบ ผลสด รูปกลมแป้น เมื่อสุกสีขาวอมเหลือง เมล็ดกลมแกมรูปสามเหลี่ยมมน

ประโยชน์ ราก รักษาโรคผิวหนัง เม็ดผดผื่นคัน แก้ น้ำเหลืองเสีย แก้ไอ รักษาโรคหอบหืด แก้ปวดศีรษะ ใบ ดับพิษร้อน ถอนพิษไข้ ต้มน้ำอาบ แก้ผื่นคัน หัด และอีสุกอีใส ผล ขับเสมหะ แก้ไอ แก้หลอดลมอักเสบ ระบายท้อง และขับปัสสาวะ

ลูกใต้ใบ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Phyllanthus amarus* Schumach. & Thonn.

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่อสามัญ Carry me seed

ชื่ออื่น มะขามป้อมดิน ลูกใต้ใบ หล้าใต้ใบขาว

ไม้ล้มลุก ต้นเล็ก ทุกส่วนมีรสขม ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว รูปวงรีหรือรูปขอบขนาน ปลายใบมนกว้าง โคนใบมนแคบ ขอบใบเรียบ ดอกแยกเพศร่วมต้น ดอกเพศเมียเป็นดอกเดี่ยว มักอยู่ส่วนโคน ดอกเพศผู้มักอยู่ส่วนปลายก้านใบ ออกเป็นกระจุก สีเขียวอมเหลือง ผล รูปทรงกลม ผิวเรียบ สีเขียวอ่อนนวล เมื่อแก่แตกเป็นพู แต่ละพูจะมี 1 เมล็ด เมล็ดสีน้ำตาล

ประโยชน์ ใบ แก้ไอในเด็ก แก้ปวดท้อง บำรุงธาตุ ลดไข้ ขับนิ่วในไต แก้ น้ำเหลืองเสีย

มะขามป้อม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Phyllanthus emblica* L.

ชื่อวงศ์	EUPHORBIACEAE
ชื่อสามัญ	Emblic myrabolan, Malacca tree Indian gooseberry
ชื่ออื่น	กำทวด กั้นโตต มั่งลู๋ สันยาสา

ไม้ต้น ลำต้นคดงอ เปลือกนอกสีน้ำตาลอมเทา ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว รูปขอบขนาน ปลายใบมน โคนใบเว้าตื้น เบี้ยว ขอบใบเรียบ แผ่นใบบางคล้ายกระดาษ

ประโยชน์ ราก แก้ไข้ ฟอกโลหิต เปลือก สมานแผล ใบ ลดไข้ ดอก ระบายท้อง ผล แก้ไอ แก้ไข้ ละลายเสมหะ บำรุงร่างกาย เป็นยาระบาย แก้เลือดออกตามไรฟัน

ว่านธรณีสาร

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Phyllanthus pulcher</i> Wall. ex Müll. Arg.
ชื่อวงศ์	EUPHORBIACEAE
ชื่อสามัญ	Tropical leaf-flower
ชื่ออื่น	กระต๊อบยอบ ก้างปลา ก้างปลาติน ก้างปลาแดง คดทราย ครีบยอด ดอกใต้ใบ เดอกอเนาะ ตรังบาดาล รุรี เสนียด

ไม้พุ่ม ลำต้นกลม ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่แกมขอบขนาน ปลายใบมน ปลายสุดมีติ่งแหลมเล็ก โคนใบมนเบี้ยว ขอบใบเรียบ ดอกช่อ แยกเพศร่วมต้น ดอกเพศผู้ออกเป็นกระจุกตามง่ามใบ กลีบดอก 4 กลีบ ดอกเพศเมียมีเกือกอกตามง่ามใบที่ปลายกิ่ง กลีบดอก 6 กลีบ สีแดงเข้ม ผล รูปเกือบกลม ผิวเกลี้ยง สีน้ำตาลอ่อน มี 3 พู

ประโยชน์ ต้น ต้มน้ำกินแก้ปวดท้อง ใบ ตำเป็นยาพอกเหงือกแก้ปวดฟัน และแก้อาการบวมและคันตามร่างกาย

ก้างปลาเครือ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Phyllanthus reticulatus</i> Poir.
ชื่อวงศ์	EUPHORBIACEAE
ชื่ออื่น	กระออง ก้างปลาขาว ก้างปลาแดง ขาคล่อง ตาคะไคคัย สะแบรที หมัดคำหมาเหี่ยว อำอ้าย

ไม้พุ่ม ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่หรือรี ใบกลมเล็กมน ปลายใบมนหรือหยักเว้าเล็กน้อย โคนใบมนหรือสอบ ขอบใบเกลี้ยง ดอกช่อ มีขนาดเล็ก ออกตามใบห้อยลงใต้ใบ รูปกลมรี แยกเพศร่วมต้น สีแดงขอบจาง ผลรูปทรงกลมแป้น ฉ่ำน้ำ เมื่อสุกสีดำ ภายในมี 8-16 เมล็ด

ประโยชน์ ราก รักษาโรคหอบหืด แก้อ่อนในกระหายน้ำ แก้ไข้ เปลือกและลำต้น แก้น้ำเหลืองเสีย ฟอกเลือด ขับปัสสาวะ แก้บิด ลำต้นและใบ แก้เจ็บคอ รักษาโรคหอบหืด ใบ ขับปัสสาวะ แก้เลือดออกตามไรฟัน ถอนพิษฝิ่น

ละหุ่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ricinus communis* L.
 ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE
 ชื่อสามัญ Castor bean, Castor oil, Palma-christi
 ชื่ออื่น คิติ คีเตาะ ปีมั่ว มะละหุ่ง มะโห่ง มะโห่ง ละหุ่งแดง

ไม้พุ่ม ใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปฝ่ามือ ขอบเว้าลึกเป็นแฉก 5-7 แฉก และจักแบบฟันเลื่อย ปลายเรียวแหลม ก้านใบยาวติดที่ฐานใบแบบก้นปิด ดอกช่อ แยกเพศร่วมต้น อยู่ในช่อเดียวกัน ดอกเพศผู้อยู่ช่วงล่าง ดอกเพศเมียอยู่ช่วงบน กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ไม่มีกลีบดอก ผลแห้งแตก รูปรี มี 3 พู มีขนคล้ายหนาม เมล็ดสีน้ำตาลประขาว

ประโยชน์ ราก แก้ไข้เชิงซึม ขับน้ำนม ใบ แก้ปัสสาวะขำร้ว (อาการกลั้นปัสสาวะไม่อยู่) ขับน้ำนม ขับระดู แก้ไข้ตัวร้อน เมล็ดพอกหัวริดสีดวง รักษาฝี รับประทานทำให้ตายได้ น้ำมันจากเมล็ดเป็นยาระบาย

กระถินณรงค์

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Acacia auriculiformis* A. Cunn. ex Benth.
 ชื่อวงศ์ FABACEAE
 ชื่อสามัญ Earleaf Acacia, Wattle
 ชื่ออื่น กระถินเทศ กระถินหอม ดอกคำใต้ บุงหงาละสะมะนา บุงหงาอินโดนีเซีย

ไม้ต้น ใบประกอบแบบขนนกสองชั้นเมื่อยังเป็นกล้าอยู่และร่วงไป เมื่อเจริญขึ้นเหลือเพียงก้านใบซึ่งเปลี่ยนรูปเป็นแผ่นแบนคล้ายใบ ออกเวียนสลับ แผ่นใบโค้งเป็นรูปเคียว ปลายใบและโคนใบแหลม ขอบใบเรียบ ดอกช่อ แบบช่อแยกแขนง สีเหลืองเข้ม มีกลิ่นหอม มีดอกย่อยขนาดเล็กจำนวนมาก ผลชนิดแห้ง ฝักแบนโค้งงอมีวนบิดเป็นวง เมื่อแก่แตกตามแนวตะเข็บทั้งสองข้าง เมล็ดรูปไข่หรือรูปรีสีน้ำตาลดำ 5-12 เมล็ด

กาหลง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bauhinia acuminata* L.
 ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่อสามัญ White orchid tree

ชื่ออื่น โยธิกา ส้มเสี้ยว เสี้ยวน้อย

ไม้พุ่ม ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่กว้าง ปลายแยกเป็น 2 แฉก แฉกเล็กถึงประมาณกึ่งหนึ่ง โคนรูปหัวใจ ดอกช่อ แบบช่อกระจุกสั้น กลีบเลี้ยง 5 กลีบ รูปใบพาย กลีบดอกสีขาว 5 กลีบ รูปขอบขนาน ผลเป็นฝักแบน รูปขอบขนาน ขอบเป็นสัน มี 5-11 เมล็ด

ประโยชน์ ราก แก้ไอ แก้ปวดศีรษะ ขับเสมหะ แก้บิด ลำต้น แก้โรคนิ่ว แก้ลมชัก แก้ลมพิษ รักษาแผลในจมูก ดอก แก้ปวดศีรษะ ลดความดันโลหิต แก้เลือดออกตามไรฟัน และแก้เสมหะพิการ

ชงโคดอกเหลือง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bauhinia tomentosa* L.

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่อสามัญ Yellow Bauhinia

ไม้พุ่ม กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลแดง ใบเดี่ยว เรียงสลับ ปลายใบเว้าลึก มีลักษณะเป็น 2 พู ปลายมน ด้านล่างมีขนสีน้ำตาลประปราย ดอกช่อ แบบช่อกระจุก กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลืองหรือสีม่วงอมชมพู มี 1 กลีบ มีปื้นสีม่วงเข้มที่โคนกลีบด้านใน กลีบรูปไข่กลับ ผล เป็นฝักแบน มีขนสีน้ำตาลแน่น เมื่อแก่จะแตก มีเมล็ด 4-6 เมล็ด

ประโยชน์ ไม้ประดับ เปลือกให้น้ำฝาดแก้บิด ตับอักเสบ

หางนกยูงไทย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Caesalpinia pulcherrima* (L.) Sw.

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่อสามัญ Flower fence, Peacock flower, Peacock's crest, Pride of Barbados

ชื่ออื่น ขวางยอย จำพอ ชมพอ ซ้ำพอ นกยูงไทย พญาไม้ฝู ส้มพ้อ ส้มพอ
หนวดแมว

ไม้พุ่ม ลำต้นเกลี้ยงหรือมีหนาม แตกกิ่งก้านสาขามาก ใบประกอบแบบขนนก 2 ชั้น ปลายคู่ เรียงเวียน ใบย่อยรูปรีแกมขอบขนาน หรือรูปไข่กลับ ปลายใบมนหรือเว้า โคนใบมนหรือเบี้ยว ขอบใบเรียบ ดอกช่อ ออกที่ซอกใบและปลายกิ่ง สีเหลือง แดง ส้ม หรือชมพู กลีบดอก 5 กลีบ กลีบใหญ่ 4 กลีบ กลีบเล็ก 1 กลีบ รูปช้อน ขอบกลีบหยักเป็นคลื่น ผลเป็นฝักแบน เมื่อแก่แตกได้ เมล็ด 8-10 เมล็ด เมล็ดมีรูปร่างกลม

ประโยชน์ รากและดอก ขับโลหิตระดู รักษาวัณโรคระยะบวม เปลือก เป็นยาระบาย ทำให้
ประจำเดือนมาปกติ ใบ ล้างแผลในปาก แก้ไข้ ถ้าใช้ในปริมาณมากเกินไปทำให้แห้งได้

ถั่วกระเป๋

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Canavalia cathartica* Thouars

ชื่อวงศ์ FABACEAE หรือ LEGUMINOSAE

ชื่ออื่น ถั่วจิ้งจ้อ ถั่วผี มะถั่วฟ้า มะฮกฟ้าเครือ ฮกฟ้าเครือ

ไม้เถา เลื้อยตามพื้นดินหรือพาดพันต้นไม้อื่น ไม่มีเนื้อไม้ ใบประกอบแบบนิ้วมือ มี 3 ใบย่อย
สีเขียวเข้ม รูปไข่กว้าง ดอกช่อ ออกตามซอกใบ ดอกย่อยรูปถั่ว สีชมพูอมม่วง ผลแบบฝักถั่ว รูปขอบ
ขนานโค้งเล็กน้อย เมล็ดสีน้ำตาล

ถั่วคล้า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Canavalia rosea* (Sw.) DC.

ชื่อวงศ์ FABACEAE หรือ Leguminosae

ชื่ออื่น ถั่วกระเป๋ ถั่วผี ถั่วแขก ถั่วฝรั่ง ถั่วดาบ ถั่วพริ้ว กำพริ้ว ไก่เตี้ย ถั่วกำพริ้ว

ไม้เถาเลื้อยตามพื้นดิน ลำต้นกลม ผิวเรียบสีเขียวเป็นมัน ใบประกอบแบบใบย่อย 3 ใบ โดย
สองใบแรกมีก้านใบสั้น ส่วนใบที่สามจะมีก้านยาวยื่นออกไปต่างหาก ใบย่อยรูปไข่กลับ ปลายใบมน
หรือเป็นติ่งแหลม โคนใบสอบ ขอบใบเรียบ ดอกช่อ ดอกย่อยรูปถั่ว สีม่วงอ่อน ผลเป็นฝักแบน รูป
ขอบขนานโค้งเล็กน้อย สีเป็นสีน้ำตาลเข้ม เมื่อแก่เต็มที่จะแตก เมล็ดมีเยื่อสีขาวหุ้ม แต่ละฝักมี 3-4
เมล็ด

ประโยชน์ การปรุงอาหาร ฝักอ่อน ใช้ลวกจิ้มน้ำพริกหรือแกงส้ม

ราชพฤกษ์

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cassia fistula* L.

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่อสามัญ Golden shower, Indian laburnum, Pudding-pipe tree

ชื่ออื่น กุเพยะ คุณ ชัยพฤกษ์ ป็อยู บูโย เปอโซ มะเหล้าหู่ ราชพริก ลมแล้ง ลัก
เคยลักเกลือ

ไม้ยืนต้น ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ ใบย่อยรูปไข่หรือรูปวงรี ปลายใบแหลม โคนใบ
รูปลิ้ม ขอบใบเรียบเป็นคลื่นเล็กน้อย เนื้อใบค่อนข้างบาง ดอกช่อ ห้อยเป็นโคมระย้า กลีบเลี้ยง 5
กลีบ รูปไข่แกมรูปรี ผิวด้านนอกมีขน กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลือง รูปไข่กว้าง ผลเป็นฝักกลมรูป

ทรงกระบอก สีสน้ำตาลเข้มหรือดำ เปลือกแข็ง ผิวเรียบ ภายในมีผนังกันเป็นห้อง แต่ละห้องมีเมล็ด 1 เมล็ด มีเนื้อหุ้มเมล็ดสีดำเหนียว เมล็ดรูปรี แบน สีสน้ำตาลเป็นเงา

ประโยชน์ เปลือกทำให้เกิดลมเบ่งในการคลอดบุตร แก่นขับพยาธิไส้เดือน ใบเป็นยาระบาย ขับพยาธิ ดอกแก้ไข้ รักษาแผลเรื้อรัง เนื้อในฝักเป็นยาระบาย แก้ก้องผูก ขับเสมหะ

ถั่วลาย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Centrosema pubescens* Benth.

ชื่อวงศ์ FABACEAE หรือ LEGUMINOSAE

ชื่ออื่น ถั่วสะแตก

ไม้เถา ลำต้นเลื้อยพัน ลำต้นสีเขียวเข้มปนน้ำตาล มีขนสั้น ๆ สีสน้ำตาลแดงปกคลุมปานกลาง ใบประกอบ มี 3 ใบย่อย รูปไข่หรือรูปขอบขนาน ดอกช่อ แบบช่อกระจุก สีขาว ชมพู หรืออมม่วง กลีบกลางกลมมีก้านกลีบสั้น ๆ โคนมีขนยาว มีเดือยสั้น ๆ กลีบปีกและกลีบคู่ล่างขนาดเล็ก กลีบปีกรูปเคียว ข้างหนึ่งมีติ่ง ผลเป็นฝัก สีสน้ำตาล รูปฝักค่อนข้างแบน รอยคอดระหว่างข้อฝักไม่ชัดเจน ปลายมีจะงอย แตกบิดเวียน มี 7-15 เมล็ด รูปรี

ประโยชน์ เป็นอาหารสัตว์สำหรับโค

ถั่วขึ้น

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Clitoria ternatea* L.

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่อสามัญ Blue pea, Butterfly pea

ชื่ออื่น แดงชั้น เอื้องชั้น

ไม้เถา มีขนสั้นนุ่มหนาแน่น ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ เรียงสลับ รูปรีหรือรูปไข่ ปลายใบมน เว้าตื้น มีติ่งแหลม โคนใบมน แผ่นใบบาง มีขนสั้นนุ่มด้านล่างหรือเกลี้ยง ดอกเดี่ยว สีส้มเงินแก่ ฟ้า ม่วงแดง ม่วงอ่อน หรือขาว กลีบกลางรูปไข่กลับ กลีบปีกมีขนสีขาว กลีบคู่ข้างรูปรี กลีบปีกรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ ผลเป็นฝักแบน รูปใบหอกหรือรูปแถบ ปลายมีจะงอยยาว มี 6-10 เมล็ด สีดำ รูปรี

ประโยชน์ ราก แก้ปัสสาวะพิการ ระบายท้อง แก้กตาเจ็บ ตาฟาง ทำยาสีฟันทำให้ฟันทน แก้ปวดฟัน ยอดอ่อน แก้วผดผื่นคัน ดอก บำรุงเส้นผม ทำให้ผมดกดำ เมล็ด ระบายท้อง

หางนกยูงฝรั่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Delonix regia* (Bojer ex Hook.) Raf.

ชื่อวงศ์ FABACEAE หรือ LEGUMINOSAE
 ชื่อสามัญ Flamboyant tree, Flame of the forest, Peacock flower
 ชื่ออื่น นกยูงฝรั่ง ส้มพอหลวง หงอนยูง อินทรี

ไม้ต้น ลำต้นเกลี้ยง เปลือกสีน้ำตาลอ่อนอมขาวถึงสีน้ำตาลเข้ม โคนต้นเป็นพุ่ม ใบประกอบแบบขนนก 2 ชั้น เรียงสลับ แผ่นใบรูปขอบขนาน ปลายใบกลม โคนใบเบี้ยว ผิวใบเกลี้ยง ดอกช่อ ดอกสีส้มแดง กลีบรองดอก 5 กลีบ ด้านในสีแดง กลีบดอก 5 กลีบ รูปช้อนขนาดไม่เท่ากัน ผลเป็นฝัก รูปทรงดาบโค้งเล็กน้อยมีเมล็ดเรียงตามขวาง
 ประโยชน์ เปลือก แก้ไข้

ทับแถบ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Derris trifoliata* Lour.
 ชื่อวงศ์ FABACEAE หรือ LEGUMINOSAE
 ชื่ออื่น ถอบแถบทะเล ถอบแถบน้ำ ถั่วน้ำ ผักแถบ

ไม้เถา ลำต้นมักเลื้อยทอดไปตามพื้นดิน ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ เรียงเวียน รูปรี ปลายใบแหลม โคนใบโค้งมน ขอบใบเรียบ ดอกช่อ รูปร่างของดอกคล้ายดอกถั่ว ดอกมีสีขาวก่อนจะเปลี่ยนเป็นสีชมพูอ่อน ผลเป็นฝัก เบี้ยว รูปขอบขนาน ปลายผลแหลม มีสีเขียวอ่อน ผิวเรียบ มี 1 เมล็ด รูปไต
 ประโยชน์ รากและใบ นำมารับประทานเป็นยาระบาย

ทองหลางน้ำ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Erythrina fusca* Lour.
 ชื่อวงศ์ FABACEAE หรือ LEGUMINOSAE
 ชื่อสามัญ Coral tree
 ชื่ออื่น ทองหลางบ้าน ทองหลางใบมน ทองโหลง

ไม้ต้น โคนต้นเป็นพุ่ม ใบเปลือกต้นสีน้ำตาลอมเทาและแตกเป็นร่องยาว ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ มี 3 ใบย่อย เรียงสลับ รูปไข่หรือรูปขอบขนาน ปลายใบแหลม โคนใบสอบ ดอกช่อ แบบช่อกระจະ ดอกรูปถั่ว สีแดงส้ม ผลเป็นฝักโค้ง ทรงกระบอก มีรอยคอดระหว่างเมล็ด สีน้ำตาลอ่อน เมื่อแก่แตกออก เมล็ดสีน้ำตาลรูปไต

ประโยชน์ ราก แก้วร้อนในกระหายน้ำ แก้ไข้ เปลือกหรือใบ แก้น้ำดีพิการ แก้ไข้ แก้วร้อนในกระหายน้ำ แก้วโรคตา แก้วเสมหะ แก้วลมพิษ

ทองหลางป่าชื่อวิทยาศาสตร์ *Erythrina subumbrans* (Hassk.) Merr.

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่ออื่น ทองมีดขูด ทองหลาง

ไม้ต้น เปลือกลำต้นสีขาวหม่น มีหนามแหลมสั้นๆ กระจายทั่วลำต้นและกิ่ง ใบประกอบ มี 3 ใบย่อย เรียงสลับ รูปไข่กว้างค่อนไปทางรูปสามเหลี่ยม ปลายใบแหลม โคนใบโค้งเข้าหากัน ขอบใบเรียบ ใบกลางใหญ่กว่าใบข้าง

ประโยชน์ เปลือก แก่น ใบ ให้หมู ไก่ กินแก้หวัดตกโรค ใบ ตำพอกรักษากระดูกหักและแก้ปวดกระดูก

ครามขนชื่อวิทยาศาสตร์ *Indigofera hirsuta* L.

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่ออื่น ขี้หนอนแดง

ไม้พุ่ม กิ่งก้านมีขนสีน้ำตาลปกคลุมหนาแน่น ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ใบย่อย 5-9 ใบ ออกตรงข้าม รูปรี ถึงรูปไข่กลับ ปลายใบมนกลม กลม โคนใบรูปลิ้ม ใบย่อยมีขนปกคลุมทั้งสองด้าน หูใบรูปสามเหลี่ยมแคบ ดอกช่อ ออกเป็นช่อแน่น สีส้มแกมชมพู ตั้งขึ้น ดอกย่อย รูปดอกถั่ว กลีบรองดอกรูปถ้วย กลีบดอก 5 กลีบ กลีบบน รูปไข่กลับ ด้านนอกมีขน กลีบข้างรูปขอบขนาน กลีบคู่ล่าง เชื่อมกัน คล้ายรูปท้องเรือ ผล เป็นฝัก รูปทรงกระบอก มีขนสีน้ำตาลหนาแน่น ผลแก่แล้วแตก มี 6-9 เมล็ด เมล็ดรูปกรวย สีน้ำตาล

ประโยชน์ ทั้งต้นต้มน้ำดื่ม บำรุงโลหิต

กระถินชื่อวิทยาศาสตร์ *Leucaena leucocephala* (Lam.) de Wit

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่อสามัญ Horse tamarind, False koa

ชื่ออื่น กระถินไทย กระถินบ้าน ตอเบา สะตอเทศ สะตอเบา ฝักหนองบก

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก ใบประกอบแบบขนนก 2 ชั้น เรียงเวียน ใบประกอบย่อย 4-8 คู่ ใบย่อยรูปขอบขนาน ปลายใบแหลม โคนใบเบี้ยว ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ดอกช่อ แบบช่อกระจุกแน่น รูปทรงกลม สีขาวนวล มีกลิ่นหอม กลีบดอก 5 กลีบ รูปใบพาย ผลเป็นฝักแบน รูปขอบขนาน

ประโยชน์ อาหาร

ถั่วผีชื่อวิทยาศาสตร์ *Macroptilium lathyroides* (L.) Urb.

ชื่อวงศ์ FABACEAE หรือ PAPILONACEAE

ชื่อสามัญ phasey bean, scarlet bean

ไม้ล้มลุก ลำต้นกลม ตามลำต้นมีขน ใบประกอบ มีใบย่อย 3 ใบ รูปไข่แกมรูปหอก ปลายใบแหลม ขอบใบขนาน ดอกช่อ กลีบดอกมีสีแดงเข้ม ก้านดอกสั้น ผลเป็นฝัก รูปทรงกระบอก มีขนปกคลุมเล็กน้อย เมล็ดรูปขอบขนาน หรือสี่เหลี่ยม

ไมยราบชื่อวิทยาศาสตร์ *Mimosa pudica* L.

ชื่อวงศ์ FABACEAE หรือ LEGUMINOSAE

ชื่ออื่น กระทืบยอด หนามหญ้าราบ กะหงับ ก้านของ ระงับ หงับพระพาย หญ้าจียอบ หญ้าป็นยอด

ไม้ล้มลุก ลำต้นและก้านใบมีสีแดง มีหนามอยู่ทั่วไป ใบประกอบ แบบขนนก 2 ชั้น ใบย่อยรูปไข่ ขอบใบมีขน เมื่อได้รับความสั่นสะเทือนใบจะหุบห้อยลง ดอกช่อกระจุกแน่น ดอกไร้ก้าน รูปประฆังแคบ กลีบดอกมนกลม สีชมพู สีม่วงแดง หรือสีม่วงอ่อน ผลเป็นฝักแบน รูปขอบขนาน โค้งงอเล็กน้อย ปลายฝักแหลมมีหนาม

ประโยชน์ ราก แก้บิด ขับปัสสาวะ ใบ แก้โรคม งาม

กระเจตโคกชื่อวิทยาศาสตร์ *Neptunia javanica* Miq.

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่ออื่น กาเสตโคก ฝักกระเจตโคก หัวระบาด

ไม้ล้มลุก ทอดเลื้อย ทุใบรูปหัวใจ ใบประกอบมี 1-3 ใบประกอบย่อย ใบย่อยมี 7-20 คู่ รูปขอบขนาน เบี้ยว ปลายมีติ่ง โคนตัด ดอกช่อ ช่อดอกมี 13-15 ดอก ดอกที่เป็นหมัน กลีบดอกรูปรีหรือรูปใบหอก ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบดอกรูปขอบขนานหรือรูปใบหอก ฝักแบน โค้ง มี 7-11 เมล็ดรูปรี

มะขามเทศชื่อวิทยาศาสตร์ *Pithecellobium dulce* (Roxb.) Benth.

ชื่อวงศ์ FABACEAE หรือ LEGUMINOSAE

ชื่อสามัญ Madras thorn, Manila tamarind

ชื่ออื่น กำเทศ มะขามข้อง มะขามแป

ไม้ต้น กิ่งก้านมีหนาม ใบประกอบแบบขนนก 2 ชั้น เรียงสลับ ใบย่อยรูปรีเบี้ยว ปลายใบมน โคนใบเบี้ยว ขอบใบเรียบ ดอกช่อ แบบกระจุกแน่น รูปทรงกลม รวมกันเป็นช่อแยกแขนงที่ปลายกิ่ง ดอกย่อยสีขาว ผลเป็นฝัก รูปขอบขนานโค้ง เป็นปล้อง ๆ ฝักอ่อนสีเขียว เมื่อแก่เปลี่ยนเป็นสีชมพูหรือแดง เนื้อในเป็นสีชมพูหรือสีขาว เมล็ดสีดำ มีปล้องละ 1 เมล็ด

ประโยชน์ ราก ชะล้างบาดแผล แก้ท้องร่วง เปลือก ฆ่าพยาธิ ชะล้างบาดแผล สมานแผล แก้ท้องร่วง แก้ท้องเสีย แก้โรคในปากในคอ แก้แมงกินฟัน

ประดู่บ้าน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pterocarpus indicus* Willd.

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่อสามัญ Angsana

ชื่ออื่น คูบ้าน ประดู่กิ่งอ่อน ประดู่บ้าน ประดู่ลาย สะโน

ไม้ต้น แตกกิ่งก้านเป็นทรงพุ่มกว้าง ใบประกอบ แบบขนนกปลายคี่ เรียงสลับ รูปมนรี รูปไข่ หรือรูปขอบขนาน ปลายใบแหลม โคนมนหรือค่อนข้างแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา ดอกช่อ แบบช่อกระจุก กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลืองแกมแสด ผลแห้ง รูปกลมหรือรีแบน ที่ขอบมีปีกบางคล้ายกับใบโดยรอบ แผ่นปีกบิดและเป็นคลื่นเล็กน้อย นูนตรงกลาง เป็นที่อยู่ของเมล็ด ภายในมีเมล็ด 1 เมล็ด ผลอ่อนเป็นสีเขียวแกมเหลือง เมื่อแก่แล้วจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอ่อน เมล็ดคล้ายเมล็ดถั่วแดง ผิวเรียบ สีน้ำตาล

ประโยชน์ ปลูกเป็นต้นไม้ประดับริมถนน ไม้ใช้ทำสิ่งปลูกสร้าง เครื่องมือเครื่องใช้ เปลือกให้น้ำฝาดสำหรับฟอกหนัง ให้สีน้ำตาลสำหรับย้อมผ้า แก่นให้สีแดงคล้ำสำหรับย้อมผ้า

สร้อยนกเขา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sauropus bacciformis* (L.) Airy Shaw

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่ออื่น ทองเลี้ยง มะพร้าวรกเขา

ไม้ล้มลุก ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ รูปรี หรือขอบขนาน ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ดอกช่อแยกเพศ ดอกเพศผู้ เป็นช่อแบบกระจุก กลีบเลี้ยง 6 กลีบ ดอกเพศเมีย ดอกเดี่ยว กลีบเลี้ยง 6 กลีบ ผลแบบแห้งแตก รูปไข่ เมื่อแก่จะแตกตามรอยประสานเมล็ด รูปสามเหลี่ยม สีน้ำตาล

ชะอม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Senegalia pennata* (L.) Willd. subsp. *insuavis* (Lace) I. C.
Nielsen

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่ออื่น ผักหละ ผักหา ฝ้าเซ้งตุ๋ อม

ไม้พุ่ม หรือไม้ต้นขนาดเล็ก ลำต้นและกิ่งก้าน มีหนามแหลมปกคลุม ใบประกอบขนนก 2 ชั้น เรียงสลับ ใบอ่อนมีกลิ่นฉุน เฉพาะตัว ใบย่อยมีขนาดเล็กออกตรงข้ามกัน ประมาณ 13-28 คู่ ปลายใบแหลม โคนใบตัดเบี้ยวเล็กน้อย ขอบใบเรียบ ใบย่อยจะหุบในเวลาเย็น และแผ่ออกเพื่อรับแสงในช่วงกลางวัน

ประโยชน์ ราก แก้กท้องอืด ท้องเฟ้อ ขับลมในลำไส้ และแก้ปวดเสียดในท้อง ใบ ช่วยลดความร้อนในร่างกาย

ชุมเห็ดเทศ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Senna alata* (L.) Roxb.

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่อสามัญ Candelabra bush, Ringworm bush

ชื่ออื่น ขี้คาก หมากกะลิงเทศ ชุมเห็ดใหญ่ ตะสีพอ ลับมีนหลวง

ไม้พุ่ม เปลือกลำต้นเรียบ สีน้ำตาล ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ ใบย่อยรูปขอบขนาน รูปวงรีแกมขอบขนาน หรือรูปไข่กลับ โคนใบมน ปลายใบมน กลม หรือเว้าเล็กน้อย ไม่มีต่อม โคนใบมนไม่เท่ากันทั้งสองด้าน ขอบใบเรียบ

ประโยชน์ ลำต้น ขับพยาธิ แก้กุดทะราด แก้กษัยเส้น ขับปัสสาวะ แก้สิว แก้บิด ใบ รักษา กลาก เกื้อน แก้กษัย ขับปัสสาวะ รักษาโรคผิวหนัง เป็นยาระบาย สมานธาตุ ดอก เป็นยาระบาย ผัก ขับพยาธิ

ขี้เหล็ก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Senna siamea* (Lam.) H. S. Irwin & Barneby

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่อสามัญ Cassod Tree, Thai Copper Pod

ชื่ออื่น ขี้เหล็กแก่น ขี้เหล็กบ้าน ขี้เหล็กหลวง ขี้เหล็กใหญ่ ผักจี้ลี่ แมะขี้เหละ พะโตะ

ไม้ต้น ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ ใบย่อย 7-15 คู่ ก้านใบสั้น ใบย่อยรูปรี รูปขอบขนาน หรือแกมรูปไข่ ปลายใบกลมหรือเว้าตื้น มีติ่งแหลม โคนใบกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบด้านล่างมีขนสั้นนุ่ม ใบอ่อนมีขนสีน้ำตาลแกมเขียว ดอกช่อ ออกที่ปลายกิ่ง กลีบดอกรูปเกือบกลม สีเหลือง ผลเป็นฝัก แบนยาวและหนา รอยเชื่อมเป็นสันนูน มี 20-30 เมล็ด

ประโยชน์ ดอกเป็นยานอนหลับ ลดความดันโลหิต ดอกตูมและใบอ่อนเป็นยาระบาย ใบแก้ระดูขาว แก้นิ่ว ขับปัสสาวะ แก่นแก้ไข้ ทำให้อ่อนหลับ รักษาแกมโรค

ซีเหล็กอเมริกัน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Senna spectabilis* (DC.) H.S.Irwin & Barneby
 ชื่อวงศ์ FABACEAE
 ชื่อสามัญ Spectacular Cassia
 ชื่ออื่น สุวรรณพฤกษ์

ไม้ต้น ลำต้นสีน้ำตาลดำ ส่วนที่ยังอ่อนมีขนอ่อนๆ ปกคลุม กิ่งแผ่ออก ใบประกอบแบบขนนก ปลายคู่ ออกเวียนสลับ ใบย่อย 10-15 คู่ แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปหอก โคนใบมน ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ด้านหลังใบสีเขียวเข้มกว่าด้านท้องใบ

ประโยชน์ ใบและก้านใบต้มอบไอน้ำ รักษาอาการตัวเหลือง ดีซ่านและรักษาคนติดฝิ่น

ทรงบาดาล

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Senna surattensis* (Burm. f.) H. S. Irwin & Barneby
 ชื่อวงศ์ FABACEAE หรือ LEGUMINOSAE
 ชื่ออื่น ซีเหล็กบ้าน ซีเหล็กหวาน

ไม้พุ่มกิ่งไม้ต้น ลำต้นแตกกิ่งก้านสาขามาก กิ่งอ่อนมีขนยาว ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ เรียงเวียน รูปรี ปลายใบมน โคนใบมน ขอบใบเรียบ ดอกช่อ แบบช่อกระจุก สีเหลือง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ รูปไข่ สีเขียวอมเหลือง ผลเป็นฝัก แบนยาว เป็นมันวาว ปลายมีจะงอย เมื่อฝักแก่จะแตกตามแนวตะเข็บ มี 20-30 เมล็ด

ประโยชน์ ราก ถอนพิษผิดสำแดง (ใช้ซ้ำ) แก้สะอึก เนื่องจากกระเพาะอาหารขยายตัว

แคบ้าน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sesbania grandiflora* (L.) Poir.
 ชื่อวงศ์ FABACEAE
 ชื่อสามัญ Sesban, Agati Sesbania, August flower, Flamingo bill tree,

Scarlet wistaria tree, Swamp pea, Tiger tongue, Vegetable hummingbird, White dragon tree

ชื่ออื่น แคน แคนแดง แคนบ้านดอกแดง

ไม้ต้น เนื้ออ่อนกิ่งก้านเปราะหักง่าย แตกกิ่งก้านสาขามากไม่เป็นระเบียบ เปลือกเป็นสีน้ำตาลเข้ม มีรอยขรุขระหนา ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ ใบย่อยมีขนาดเล็ก รูปขอบขนาน ขอบใบเรียบ ปลายใบมน ดอกช่อ ออกเป็นกระจุก รูปดอกถั่ว กลีบดอกสีขาวหรือแดง ผลเป็นฝักกลมยาว สีเขียวอ่อน เมล็ดมีลักษณะเหมือนลิ้ม

ประโยชน์ เปลือกต้มน้ำดื่มแก้ท้องร่วง แก้บิด ใช้น้ำต้มเปลือกชะล้างบาดแผลและห้ามเลือด ใบสดกินแก้ไข้หัวลม (ใช้ที่เกิดเมื่อเปลี่ยนอากาศ เปลี่ยนฤดู)

โสน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sesbania javanica* Miq.

ชื่อวงศ์ FABACEAE หรือ LEGUMINOSAE

ชื่อสามัญ Sesbania pea

ชื่ออื่น ฝักทองแฉง สีปรีทลา โสนกินดอก โสนหิน

ไม้ล้มลุก มักพบขึ้นในพื้นที่ชุ่มน้ำ ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ เรียงเวียน ใบย่อยเป็นรูปกลมหรือรูปรีแกมขอบขนาน ปลายใบมน โคนใบมน ขอบใบเรียบ ดอกช่อ แบบช่อเชิงลดหรือช่อกระจุก ดอกย่อยสีเหลืองมีประสีน้ำตาล กลีบเลี้ยงสีเขียว โคนกลีบเชื่อมติดกัน ผลเป็นฝักแบน สีเขียว รับประทาน ราก แก้วร้อนในกระหายน้ำ ลำต้น ขับปัสสาวะ ใบ ตำผสมกับดินประสิว และดินสอพอง แก้ปวดฝี ถอนพิษ ดอก สมานลำไส้ เมล็ด ฝาดสมาน ยอดอ่อนนำมาลวกจิ้มน้ำพริก ดอก รับประทานสด ใส่ไข่ทอด หรือผัดน้ำมัน และยังใช้สีเหลืองจากดอกแต่งสีขนมหวาน เช่น ขนมบัวลอย

มะขาม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Tamarindus indica* L.

ชื่อวงศ์ FABACEAE หรือ LEGUMINOSAE

ชื่อสามัญ Indian date, Tamarind

ชื่ออื่น ตะลูป ม่องโคล้ง มอดเล มะขาม ส่ามอเกล หมากแกง อำเปยล

ไม้ต้น เปลือกสีเทาหรือสีน้ำตาลเข้ม ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ เรียงสลับ ใบย่อยรูปขอบขนาน ปลายใบเป็นติ่งแหลม ขอบใบเรียบ ดอกช่อ แบบช่อเชิงลดห้อยลง กลีบเลี้ยง เป็นแผ่นรูปช้อน 2 แผ่น กลีบดอก มี 5 กลีบ กลีบเจริญ 3 กลีบ สีเหลืองอ่อนมีเส้นภายในสีแดง กลีบดอก 2 กลีบ ลดรูป ผลเป็นฝัก โค้ง ค่อนข้างแบน มีเนื้อหุ้มเมล็ด สีน้ำตาล ฉ่ำน้ำ

ประโยชน์ ราก แก่ท้องเสีย เปลือก แก้ไข้ แก่ท้องเสีย สมานแผล รักษาแผลเรื้อรัง ใบ ช่วยย่อยอาหาร ใช้ช้อบอบสมุนไพร เนื้อในฝัก เป็นยาระบาย แก่ท้องผูก ขับเสมหะ บำรุงผิวพรรณ กระตุ้นการสร้างเซลล์ผิวใหม่ ลบรอยแผลเป็นและรอยเหี่ยวย่น

ถั่วนก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Vigna adenantha* (G. Mey.) Maréchal, Mascherpa & Stainier

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่ออื่น ถั่วผี ถั่วไฟ

ไม้เถา ใบรูปไข่หรือแกมรูปขอบขนาน ปลายแหลมมีติ่งหนาม ดอกช่อ กลีบเลี้ยงสีเขียวปนน้ำตาลอ่อน ดอกสีม่วงอมขาว กลีบปีกรูปขอบขนาน โคนรูปติ่งหู กลีบคู่ล่างสีขาว ฝักแบน รูปแถบ เกี้ยง เมล็ดรูปไต สีน้ำตาลดำ

กันเกรา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Fagraea fragrans* Roxb.

ชื่อวงศ์ GENTIANACEAE

ชื่อสามัญ Tembusa

ชื่ออื่น ตะมะชู ตาเตรตา ต่ามูชู ต่าเสา ทำเสา มันปลา

ไม้ต้น ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปวงรี รูปขอบขนาน แกมรูปไข่หรือรูปไข่กลับ ปลายใบแหลม โคนใบเรียวสอบหรือแหลม แผ่นใบบางแต่เหนียว

ประโยชน์ เนื้อไม้ นิยมใช้ในงานก่อสร้าง เครื่องเรือน ใบ ใช้บำรุงธาตุ แก้ไข้จับสั่น แก้หืดและรักษาโรคผิวหนังพุพอง

ไฮเดรนเยีย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Hydrangea macrophylla* (Thunb.) Ser.

ชื่อวงศ์ HYDRANGEACEAE

ชื่อสามัญ Hortensia, Hydrangea

ชื่ออื่น ดอกสามเดือน ดอกหกเดือน ดอกสามสี

ไม้พุ่ม แตกกิ่งก้านเป็นพุ่มกว้าง ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่หรือรูปไข่กลับ ปลายใบมีติ่งแหลม โคนใบกลมมน ขอบใบจักฟันเลื่อย แผ่นใบหนา สีเขียว ดอกช่อ แบบช่อเชิงหลั่น สีขาว ชมพู หรือฟ้า ดอกรอบนอกเป็นหมัน ดอกรอบในเป็นดอกสมบูรณ์เพศ กลีบดอกโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยก 4-5 แฉก ผลแห้งแตก สีเหลืองถึงน้ำตาล มี 2 เมล็ดต่อผล

ประโยชน์   ปลูกประดับสวน หรือปลูกกลางแจ้ง ให้ดอกสวยงาม มีกลิ่นหอม

กาชะลองเทศ

ชื่อวิทยาศาสตร์   *Clerodendrum longisepalum* Dop

ชื่อวงศ์   LAMIACEAE

ชื่ออื่น   เสลดพังพอนป่า

ไม้พุ่ม ลำต้นและกิ่งเป็นเหลี่ยมหรือค่อนข้างกลม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก รูปรี รูปรีแกมรูปขอบขนานถึงรูปไข่กลับ ปลายใบแหลมหรือเป็นติ่งแหลม โคนใบรูปลิ้น ขอบใบจักฟันเลื่อย ดอกช่อ แบบช่อแยกแขนง ดอกสีขาวหรือขาวนวล กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดแคบ ปลายแยกเป็น 5 แฉก รูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ ปลายมน ผลคล้ายเป็นผลย่อย รูปกลม ผลสุกสีม่วงดำ กลีบเลี้ยงติดทนและขยายใหญ่ เมล็ดรูปรี

ประโยชน์   นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ

โหระพา

ชื่อวิทยาศาสตร์   *Ocimum basilicum* L.

ชื่อวงศ์   LAMIACEAE

ชื่อสามัญ   Common basil, Sweet basil

ชื่ออื่น   ห่อกายห่วย ห่อวอซุ อิมคิมขาว

ไม้ล้มลุก ทุกส่วนมีกลิ่นเฉพาะตัว ลำต้นสี่เหลี่ยม กิ่งอ่อนอาจมีสีม่วงแดงแกมเขียว ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก รูปไข่หรือรูปวงรี ขอบใบจักฟันเลื่อยห่างๆ ใบมีสีเขียวอมม่วงและมีก้านใบยาว ดอกช่อ ออกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงและกลีบดอกแยกเป็น 2 ปาก กลีบดอกสีขาว ปากล่างมีแถบสีม่วงแดงตามยาว ผลแห้ง

ประโยชน์   ราก บำรุงธาตุสำหรับเด็กและลดไข้ ใบ ผาตสมาน แก้บิด บำรุงร่างกาย ขับลม ช่วยย่อย ลดไข้ แก้ไอ ขับเสมหะ เมล็ด แก้บิด แก้ท้องเสีย ขับปัสสาวะ ขับเหงื่อ และเป็นยาระบาย

ยี่หระ

ชื่อวิทยาศาสตร์   *Ocimum gratissimum* L.

ชื่อวงศ์   LAMIACEAE

ชื่ออื่น   กะเพราญวน จันทร์ขี้ไก่ เนียมตัน จันทร์หอม เนียม โหระพาช้าง

ไม้ล้มลุก ทุกส่วนมีกลิ่นหอม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปกลมรี ปลายใบแหลม โคนใบสอบ ขอบใบจักฟันเลื่อย ใบสีเขียวสด ผิวใบสากมือ

ประโยชน์ ใบ รักษาแผลในปาก ช่วยย่อย ขับปัสสาวะ แก้ปวด แก้ปวดท้อง อาเจียน เมล็ด แก้ปวดศีรษะ ปวดปลายประสาท และเป็นยาระบาย

กะเพรา

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.
ชื่อวงศ์	LAMIACEAE
ชื่อสามัญ	Holy basil
ชื่ออื่น	กอมก้อ กอมก้อดง กะเพราชน กะเพราขาว กะเพราแดง ห่อกวอซู ห่อตูปลู อิมคิมหล่า อีตูไทย

ไม้ล้มลุก ทุกส่วนมีกลิ่นเฉพาะ ลำต้นสี่เหลี่ยม กิ่งอ่อนอาจมีสีม่วงแดงแกมเขียว ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่หรือรูปวงรี สีเขียวแกมม่วงแดง ปลายใบแหลม โคนใบสอบเรียบ ขอบใบจักฟันเลื่อยห่างๆ แผ่นใบเป็นคลื่นหรือรอยย่นระหว่างเส้นใบ ดอกช่อ ออกที่ปลายยอด กลีบดอกสีขาวแกมเหลืองหรือสีเขียวย่อน รูปถ้วยหรือรูปแตร ปลายกลีบแยกเป็นปากบนและล่าง ปากบนมี 4 หยัก ปลายกลีบมน ปากล่างมี 1 หยัก ยาวกว่าปากบน รูปคล้ายช้อนยาว ปลายกลีบมน ผลแห้งมี 4 ผลย่อย เมื่อแตกออกจะมีเมล็ดสีดำ รูปไข่

ประโยชน์ รากขับเหงื่อ ใบขับลม แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ บำรุงธาตุ แก้คลื่นไส้ อาเจียน แก้อาการจุกเสียด แน่นท้อง แก้ปวดท้อง ขับเสมหะ ขับเหงื่อ ขับน้ำนม รักษาหอบหืด ใช้แต่งกลิ่นและรสอาหาร ดอก รับประทานกับน้ำผึ้งแก้หลอดลมอักเสบ

หญ้าหนวดแมว

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Orthosiphon aristatus</i> (Blume) Miq.
ชื่อวงศ์	LAMIACEAE
ชื่อสามัญ	Cat's whiskers, Java tea
ชื่ออื่น	บางรักป่า พยับเมฆ อีตูดง

ไม้ล้มลุก ลำต้นรูปสี่เหลี่ยม มีขนสั้นๆ ปกคลุม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก รูปไข่แกมสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด ปลายใบแหลมหรือแหลมยาว โคนใบรูปลิ้ม ขอบใบจักฟันเลื่อย ดอกช่อ ดอกสีม่วงอ่อน รูปปากเปิด กลีบบน 3 กลีบ กลีบกลางเว้าตื้น กลีบล่าง 2 กลีบ กลีบดอกสีขาวหรือขาวอมม่วงอ่อน ผลแห้งไม่แตก รูปขอบขนาน สีน้ำตาลดำ ผิวเป็นร่างแห

ประโยชน์ ขับปัสสาวะ รักษาโรคไต โรคนิ่ว แก้ปวดเมื่อย รักษาโรคเบาหวาน ลดความดันโลหิต ขับกรดยูริก ผู้ป่วยโรคหัวใจไม่ควรใช้

ลำมะงา

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Volkameria inermis</i> L.
ชื่อวงศ์	LAMIACEAE
ชื่อสามัญ	Embrert, Garden quinine, Glory bower, Sorcerers bush, Wild jasmine
ชื่ออื่น	เขี้ยววู คากิ ส้มเนรา สักขรีย่าน ลำปังกา ลำมะลิงา ลำลิงา

ไม้พุ่ม มีขนสั้นนุ่มตามกิ่ง ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปวงรีหรือรูปไข่ ปลายใบแหลมมน โคนใบเรียวสอบหรือมน ก้านใบสีน้ำตาลแดงหรือม่วงแดง ดอกช่อ แบบช่อกระจุกแยกแขนง หลอดกลีบดอกเรียวแคบ ปลายแยกเป็น 5 กลีบ เท่า ๆ กัน กลีบรูปรี สีขาว ผลสด รูปไข่กลับ เมื่อสุกสีน้ำตาลหรือดำ ประโยชน์ ราก รักษาโรคเกาต์ ไขข้ออักเสบ ขับน้ำเหลืองเสีย ใบ รักษาโรคผิวหนังคัน อีสุกอีใส แก้ประดง

จิกทะเล

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Barringtonia asiatica</i> (L.) Kurz
ชื่อวงศ์	LECYTHIDACEAE
ชื่ออื่น	จิกเล โดนเล อามุง

ไม้ต้น ใบเดี่ยว เรียงเวียนหนาแน่นใกล้ปลายกิ่ง รูปไข่ หรือแกมรูปขอบขนาน ปลายใบโค้งมนหรือแหลมเล็กน้อย โคนใบรูปลิ้ม ขอบใบเรียบ ดอกช่อ แบบช่อกระจุก กลีบดอกสีขาวอมชมพูอ่อน กลีบรูปรี ปลายกลีบมน หรือเว้าตื้น ๆ มีกลิ่นหอม ผลเดี่ยว มี 4 พู โคนกว้างเป็นเหลี่ยม ปลายเรียวจรดกลีบเลี้ยง มีเมล็ดเดียว รูปขอบขนาน ประโยชน์ ผลช่วยให้หลับ ใช้เบื่อปลา ผล เปลือก และใบ บรรเทาอาการปวดศีรษะ เมล็ดขับพยาธิ

กาฝากมะม่วง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Dendrophthoe pentandra</i> (L.) Miq.
ชื่อวงศ์	LORANTHACEAE

ไม้พุ่ม เฝื่อนเกาะต้นไม้อื่น ยอดอ่อนมีขน ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หรือเยื้องกันเล็กน้อย รูปใบมีหลายแบบ ส่วนมากรูปรี ปลายใบมน แหลมหรือเรียวแหลม โคนใบสอบแหลมหรือเป็นครีบก ขอบใบมักบิดเป็นคลื่น ดอกช่อ สีเขียว เหลือง หรือสีส้ม ออกเป็นช่อสั้นๆ แต่ละดอกมีใบประดับรองรับ 1 ใบ กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดรูปประฆังแคบหรือกว้าง ปลายแยก 5 แฉก ผลรูปไข่ สุกสีส้ม เมล็ดมียางเหนียวหุ้ม

ประโยชน์ ทั้งต้นตากแห้งซึ่งดื่มลดความดันโลหิต ใบซึ่งต้มแก้ไอ ตำพอกแผล

อินทนิลน้ำ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Lagerstroemia speciosa* (L.) Pers.

ชื่อวงศ์ LYTHRACEAE

ชื่อสามัญ Pride of India, Queen's crape myrtle

ชื่ออื่น ฉวงมู ฉ่องพนา ตะแบกดำ บางอชะชา บาเย บาเอ อินทนิล

ไม้ต้น กิ่งผลัดใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามถึงสลับ รูปรีหรือรูปขอบขนาน ปลายใบเรียวและเป็นติ่งแหลม โคนใบมนหรือเบี้ยว ขอบใบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย แผ่นใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน ดอกช่อตั้งตรง มีขนสั้นนุ่มหนาแน่น ดอกสีม่วงอมชมพู กลีบรูปไข่กลับ ขอบย่น ผลแห้งแตก รูปรีกว้างหรือเกือบกลม เกลี้ยง ปลายมีติ่งแหลม แตกเป็น 6 ซีก

ประโยชน์ ราก รักษาแผลในปาก เปลือก แก้ท้องเสีย แก้ไข้ ใบ ตากแห้งต้มน้ำดื่ม ลดน้ำตาลในเลือด รักษาโรคเบาหวาน แก้ปัสสาวะพิการ ละลายนิ่ว ผล แก้ปวดฟัน เมล็ด รักษาโรคเบาหวาน และทำให้นอนหลับ

ทับทิม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Punica granatum* L. var. *granatum*

ชื่อวงศ์ PUNICACEAE หรือ LYTHRACEAE

ชื่อสามัญ Pomegranate

ชื่ออื่น พิล่า พิลาขาว มะก่องแก้ว มะเกี๊ยะ

ไม้พุ่ม กิ่งเล็กๆ มักเปลี่ยนเป็นหนามแหลม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปวงรีแกมขอบขนาน โคนใบมน ปลายใบเรียวแหลม ขอบใบเรียบและเป็นคลื่นบางช่วง ใบอ่อนมีสีแดง ดอกเดี่ยวหรือช่อ 2-5 ดอก กลีบดอกสีส้มแดง ร่วงง่าย ผลเป็นผลสด รูปกลม ผิวนอกหนาเกลี้ยงแข็งเป็นมัน ผลแก่สีเหลืองปนเขียว เมล็ดเป็นรูปเหลี่ยม เนื้อหุ้มเมล็ดสีชมพูสด

ประโยชน์ เปลือก ราก และเปลือกต้น ขับพยาธิตัวตืดและพยาธิไส้เดือน เปลือกผล แก้ท้องเสีย รักษาแผลเน่าเปื่อยเรื้อรัง แก้โรคผิวหนัง น้ำคั้นจากเนื้อหุ้มเมล็ด แก้เลือดออกตามไรฟัน

ลำแพน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sonneratia alba* Sm.

ชื่อวงศ์ LYTHRACEAE

ชื่อสามัญ Mangrove apple

ชื่ออื่น บูแหม่ ปาด รำปาด ลำแพนทะเล
ไม้ต้น รากหายใจโคนหนา ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก รูปไข่หรือรูปไข่กลับกว้าง ปลาย
ใบกลม โคนใบรูปลิ้ม มน หรือตัด ขอบใบเรียบ

ลำพู

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sonneratia caseolaris* (L.) Engl.

ชื่อวงศ์ LYTHRACEAE

ชื่อสามัญ Crabapple mangrove, Mangrove apple

ไม้ต้น รากหายใจโคนหนา ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่ รูปรี รูปขอบขนาน แกมรูปไข่หรือ
รูปไข่กลับ ปลายใบมนหรือเป็นติ่งแหลมสั้น ๆ โคนใบรูปลิ้ม เส้นกลางใบมักมีสีแดง ดอกเดี่ยวหรือ
เป็นคู่ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ 5-7 กลีบ ดอกสีแดงสด กลีบรูปแถบ บาง ผลสด รูปทรงกลม
แบน ผิวเป็นมันวาว ฐานรูปถ้วยแผ่กว้าง มีกลีบเลี้ยงติด

ประโยชน์ ราก ตับพิษร้อน ถอนพิษไข้ หนอง แก้โรคตา เปลือกต้น รักษาโรคผิวหนัง แก้แผล
เปื่อย แก้โรคปวง แก้กระษัย แก้พยาธิ แก้พิษตานซาง

ลำแพน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sonneratia ovata* Backer

ชื่อวงศ์ LYTHRACEAE

ชื่ออื่น ลำพูหิน ลำพูทะเล

ไม้ต้น มีรากหายใจรูปร่างคล้ายหมุด ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก รูปไข่กว้างถึงรูปเกือบ
กลม ปลายใบกลม โคนใบตัดหรือกลม สีเขียวเข้ม ขอบใบเรียบ ใบค่อนข้างหนา ดอกเดี่ยวหรือดอก
ช่อ ออกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 6-8 กลีบ ปลายกลีบเลี้ยงมนงอเข้า สีเขียวอ่อน ส่วนฐานของดอกติดกัน
เป็นรูปถ้วย กลีบดอกไม่ปรากฏ ผลเดี่ยว กลมแบน มีสีเขียว มีกลีบเลี้ยงเจริญติดกับผล ปลายกลีบ
เลี้ยงงอติดกับผล และมียอดเกสรตัวเมียติดมาด้วย เมื่อสุกมีสีเขียวอ่อนอมสีเทา เนื้อของผลอ่อนนุ่มมี
กลิ่นหอมเฉพาะ ภายในมีเมล็ดจำนวนมาก

ประโยชน์ แก้ปวด บวม เคล็ดขัดยอก ขับพยาธิ ขับเสมหะ แก้ท้องผูก ห้ามเลือด

เชอร์รี่ไทย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Malpighia glabra* L.

ชื่อวงศ์ MALPIGHIACEAE

ชื่อสามัญ Barbados cherry, Escobillo plant

ชื่ออื่น

เซอร์รี

ไม้พุ่ม แตกกิ่งก้าน ใบเดี่ยว รูปไข่ถึงรูปใบหอก ปลายใบแหลม ใบด้านบนสีเขียว ด้านท้องใบสีอ่อน ดอกช่อ มีทั้งสีขาวและสีชมพู กลีบดอกห้อยกลมพู่เข็ม ผลมีรูปร่างกลมห้อยลง แยกออกเป็น 3 พูใหญ่ เมื่อยังดิบผิวผลสีเขียวอ่อน เมื่อสุกเปลี่ยนเป็นสีแดง ผลนิ่ม มีเมล็ดแข็งๆ 1 เมล็ด เมื่อเริ่มแก่เป็นสีเขียวใส หรือเขียวปนขาวหรือปนเหลือง เมื่อแก่จัดเป็นสีส้ม ส้มอมเหลือง

ประโยชน์ ล้างพิษและขับของเสียออกจากร่างกายได้เป็นอย่างดี รักษาสมดุลของน้ำในร่างกาย และทำให้ระบบการย่อยอาหารทำงานได้ดีขึ้น

กระเจี๊ยบมอญ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Abelmoschus esculentus (L.) Moench

ชื่อวงศ์

MALVACEAE

ชื่อสามัญ

Lady' s Finger/Okra

ชื่ออื่น

มะเขือมอญ กระเจี๊ยบ มะเขือทะวาย มะเขือพม่า มะเขือมีน มะเขือละโว้

ไม้ล้มลุก ลำต้นและใบมีขนหยาบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปฝ่ามือ ใบมักเว้าเป็น 3 แฉก ปลายใบห้อยกลม โคนใบเว้าเป็นรูปหัวใจ มีเส้นใบออกจากโคนใบ 3-7 เส้น ใบมีขนหยาบ ก้านใบยาว ดอกเดี่ยว กลีบดอก 5 กลีบ มีสีเหลือง รูปไข่กลับหรือค่อนข้างกลม โคนกลีบด้านในสีม่วงแดง ผลเป็นผลแห้ง แตกได้ รูปห้าเหลี่ยม

ประโยชน์ ใช้ผลแห้งป่นชงน้ำ กินบำบัดโรคกระเพาะอาหาร

ฝ้ายผี

ชื่อวิทยาศาสตร์

Abelmoschus moschatus Medik. subsp. *moschatus*

ชื่อวงศ์

MALVACEAE

ชื่อสามัญ

Musk mallow, Tropical jewel Hibiscus

ชื่ออื่น

ชะมดตัน เทียนชะมด

ไม้ล้มลุก ส่วนต่างๆ มีขนหยาบกระจาย ใบเดี่ยว ส่วนมากรูปฝ่ามือ 3-7 พู พูรูปใบหอก ปลายใบแหลม โคนใบรูปหัวใจ ขอบใบจักฟันเลื่อย แผ่นใบมีขนกระจายทั้งสองด้าน ดอกเดี่ยว สีเหลืองนวล โคนกลีบด้านในสีม่วงอมน้ำตาลทั้งด้านนอกและด้านใน กลีบรูปไข่กลับ ผลรูปไข่หรือแกมรูปขอบขนาน ปลายแหลม เมล็ดสีน้ำตาลดำ รูปคล้ายไต มีปุ่มเล็ก ๆ เป็นร่างแหกระจาย

ประโยชน์ ใบใช้รับประทานเป็นผัก

ครอบครัววาล

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Abutilon indicum</i> (L.) Sweet subsp. <i>indicum</i>
ชื่อวงศ์	MALVACEAE
ชื่อสามัญ	country mallow, Chinese bell flower, Indian lantern flower, twelve o'clock flower
ชื่ออื่น	ตอปปแตบ มะก่องข้าว ชัดมอญ ครอบครัว ปอบแปบ ปอบแปบ โฝงผาง ฟินสี มะก่องเข้า ก่องเข้า ครอบครัวฟินสี

ไม้พุ่ม ใบเดี่ยว รูปทรงกลม ปลายใบแหลม โคนใบเว้าคล้ายหัวใจ ขอบใบหยัก มีขนนุ่มสีเทาปกคลุมทั้งสองด้าน ดอกเดี่ยว กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลืองหรือส้ม รูปไข่กลับ ปลายมน หรือปลายตัดหรือเว้าบวม ผลรูปครึ่งวงกลม มีลักษณะเป็นกลีบๆ เมื่อแห้งจะแตก มี 15-20 กลีบ เมล็ดขนาดเล็ก รูปคล้ายไต มีขนรูปดาวกระจาย

ประโยชน์ ช่วยขับลม บำรุงเลือด แก้ไอ หูหนวก หูชั้นกลางอักเสบ คอติบ ปวดท้อง ขับปัสสาวะ ริดสีดวงทวาร

ปอกระเจาฝักยาว

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Corchorus olitorius</i> L.
ชื่อวงศ์	MALVACEAE หรือ TILIACEAE
ชื่อสามัญ	Jew's mallow, Tossa jute
ชื่ออื่น	กระเจา ปอกระเจา

ไม้ล้มลุก ใบเดี่ยว เรียงสลับ โคนใบมีติ่งแหลม 1 คู่ ขอบใบจัก ดอก มีขนาดเล็ก สีเหลือง ออกเป็นกระจุก 2-3 ดอก ผล เป็นฝักตั้งตรง เป็นร่อง ปลายแหลม เมล็ด สีเขียวอมน้ำตาล เป็นเหลี่ยม

ประโยชน์ ใบ ตับพิษร้อนภายใน แก้ไข้ แก้ไอ แก้บิด แก้โรคนอนงูใน แก้โรคตับ ขับปัสสาวะ เป็นยารักษา ช่วยเจริญอาหาร เมล็ด แก้ไข้ เป็นยาระบาย

ปอทะเล

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Hibiscus tiliaceus</i> L.
ชื่อวงศ์	MALVACEAE
ชื่ออื่น	ขมิ้นนางมัทรี ฝ้ายก บา ปอนา ปอฝ้าย โปทะเล

ไม้ต้น ใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปค่อนข้างกลม ปลายใบแหลมสั้น โคนใบเว้ารูปหัวใจ ขอบใบส่วนมากเรียบ แผ่นใบมีขนค่อนข้างสาบ ดอกช่อ แบบช่อกระจุกสั้น กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ 5

กลีบ กลีบดอกสีเหลือง (มีชั้นสีม่วงเข้มที่โคนด้านใน) แล้วเปลี่ยนเป็นสีส้มอมแดง กลีบรูปไข่กลับ ผลรูปทรงไข่ถึงรูปทรงกลม แข็ง แตกเป็น 5 ซีก มีขนหยาบแข็งยาวหนาแน่น เมล็ด รูปไต เกลี้ยง
 ประโยชน์ ราก บดเป็นผง เป็นยาทำให้อาเจียน น้ำต้มราก เป็นยาเย็น ดื่มแก้ไข้ ใบ เป็นยา
 ระบายอ่อนๆ แก้ววม แก้อักเสบ ขับเสมหะ คั้นน้ำเป็นยาหยอดหู แก้อักเสบและหูเป็นฝี

ปอคัน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Malachra capitata* (L.) L.

ชื่อวงศ์ MALVACEAE

ชื่ออื่น ปอซีไถ่

ไม้ล้มลุก มีขนรูปดาวและขนสากระจาย ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่กว้างหรือเกือบกลม จักเป็นพู่สั้นๆ หรือรูปฝ่ามือ 3, 5 หรือ 7 พู โคนใบเว้าลึก ขอบใบจัก ดอกช่อ สีเหลืองสด มี 5 กลีบ รูปไข่กลับ กลีบเลี้ยงรูปประฆัง มี 5 แฉก ลึกประมาณกึ่งหนึ่ง ผลรูปชมพู่หัวกลับ เมื่อแก่แตก เมล็ดรูปไข่กลับ

ประโยชน์ ราก แก้วปวดข้อ ใบ ฆ่าพยาธิ

เส้งเล็ก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Melochia corchorifolia* L.

ชื่อวงศ์ MALVACEAE

ชื่อสามัญ Wire bush

ชื่ออื่น ขางปากปุด สะแองใบมน เส้งใบมน

ไม้พุ่ม ลำต้นตรง ตามลำต้นมีขนเล็กๆ เป็นกระจุกคล้ายดาว ใบเดี่ยว เรียงสลับ บางครั้งเกิดเป็นกระจุก 2-3 ใบ ใบรูปหอก ปลายใบแหลม โคนใบกว้าง โค้งมนเข้าหาก้านใบ ขอบใบหยัก ดอกช่อแบบช่อกระจุก ดอกมีขนาดเล็ก สีแดงหรือชมพู ผล กลมเป็นพู่ เมื่อแก่จะแตกออก

ประโยชน์ ใบ ใช้พอกแผลป้องกันพิษงู

หญ้าขัดใบยาว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sida acuta* Burm. f.

ชื่อวงศ์ MALVACEAE

ชื่อสามัญ broomweed, southern sida, spiny head sida

ชื่ออื่น นาคู้ยหมี เนาะคู้ยหมี เนาะเค้ะ ยุงกวาด ยุงปัด หญ้าขัด หญ้าขัดมอน
 หน่อคู้ยหมี

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง ใบเดี่ยว เรียงเวียน ใบรูปหอกเรียวยาว ปลายใบเรียวแหลม ขอบใบหยัก ท้องใบผิวเรียบหรือมีขนสั้นๆ รูปดาวปกคลุมบางๆ ดอกเดี่ยว กลีบดอกที่ส่วนโคนจะเชื่อมติดกัน ปลายหยักเว้า สีเหลืองอ่อน ก้านดอกสั้น ผลเมื่อแก่แห้งแตก

ประโยชน์ ราก ขับปัสสาวะ รักษาโรคทางเดินปัสสาวะ แก้ท้องผูก ใบ แก้ไข้ สิว ตุ่มหนอง ต้นรักษาอาการของกล้ามเนื้อเรียบ

โพทะเล

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Thespesia populnea* (L.) Soland. Ex Corr.
 ชื่อวงศ์ MALVACEAE
 ชื่อสามัญ Cork tree, Portia tree, Rosewood of Seychelles, Tulip tree
 ชื่ออื่น ปอกะหมัดไพร ปอมัดไซ

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก ใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปหัวใจ สีเขียวเข้ม ผิวใบด้านหน้าเรียบเป็นมัน ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม โคนใบเว้าลึก ดอกเดี่ยว สีเหลือง โคนด้านในมีปื้นสีม่วงอมแดง เปลี่ยนเป็นสีแดงชมพูก่อนร่วง กลีบดอกรูปไข่กลับ เบี้ยว ด้านนอกมีขนละเอียดสีน้ำตาลแดง ผลเดี่ยวแห้งไม่แตก มีน้ำยางสีเหลือง รูปทรงค่อนข้างกลม ปลายผลมีติ่งหนามสั้นๆ มี 5 สัน แต่ละช่องมี 4 เมล็ด รูปสามเหลี่ยม โคนมีขนสีน้ำตาลคล้ายไหม

ประโยชน์ ราก เป็นยาระบาย ลำต้น แก้ผิวหนังพุพอง เปลือก รักษาโรคผิวหนัง ขับน้ำเหลืองเสีย แก้บิด

สะเดา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Azadirachta indica* A. Juss. var. *siamensis* Valetton
 ชื่อวงศ์ MELIACEAE
 ชื่อสามัญ Siamese neem tree, Neem
 ชื่ออื่น กะเดา ควินิน จะตัง สะเดา สะเดาอินเดีย สะเลียม

ไม้ต้น ทุกส่วนมีรสขม เปลือกสีน้ำตาลเทา หรือเทาปนดำ แตกเป็นร่องลึก ยอดอ่อนที่แตกใหม่มีสีน้ำตาลแดง ใบประกอบแบบขนนก เรียงเวียน ใบย่อยรูปใบหอก ปลายใบเรียวแหลม ขอบใบหยักฟันเลื่อย โคนใบไม่เท่ากัน

ประโยชน์ ราก แก้ไข้ ทำให้อาเจียน เปลือก แก้ท้องเดิน แก้บิดมูกเลือด ก้านใบ แก้ไข้ ใบและเมล็ด ข่าแมลง ดอก บำรุงธาตุ ผล แก้ปัสสาวะพิการ แก้กิดสีดวง ถ่ายพยาธิ น้ำมันจากเมล็ด รักษา มาลาเรียเรื้อรัง ชิฟิลิส โรคเรื้อน และโรคผิวหนังอื่นๆ

กระท้อน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sandoricum koetjape* (Burm. f.) Merr.

ชื่อวงศ์ MELIACEAE

ชื่อสามัญ Santol

ชื่ออื่น เตียน มะต๋อง มะตั้น ล่อน สติยา สะตุ สะโต สะท่อน

ไม้ต้น เปลือกลำต้นชั้นนอกมีสีเทา มีจุดสีขาวเป็นวงบริเวณลำต้น ผิวเรียบ เปลือกไม่หลุดออก มียางสีแดงหรือสีน้ำตาล ใบประกอบ มีใบย่อย 3 ใบ เรียงสลับ ใบย่อยรูปไข่แกมวงรีแกมขอบขนาน โคนใบกลมหรือมน ปลายใบเรียวแหลม ขอบใบเรียบเป็นคลื่น ผิวใบเป็นคลื่น เมื่อแห้งจะเปลี่ยนเป็นสีส้มแดง

ประโยชน์ ผลรับประทานได้ เปลือกต้นใช้ต้มน้ำดื่มแก้ท้องเสีย

ตะบูนขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Xylocarpus granatum* J. Koenig

ชื่อวงศ์ MELIACEAE

ชื่อสามัญ Cannonball mangrove, Cedar mangrove

ชื่ออื่น กระบูนขาว ตะบูน

ไม้ต้น โคนต้นมีพูพอน รากหายใจแบนคล้ายแผ่นกระดาน เปลือกเรียบบาง ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว ปลายคู่ เรียงสลับถึงเวียนห่างๆ แผ่นใบรูปไข่กลับ ปลายใบมน โคนใบสอบ ดอกช่อ กลีบเลี้ยง ๔ กลีบ กลีบดอก ๔ กลีบ ไม่ติดกัน สีขาวครีมหรือสีนวล ผลรูปทรงกลมค่อนข้างกลม มี 4 พู ผลแก่สีน้ำตาลแดง

ประโยชน์ เปลือกต้น ชะล้างบาดแผล แก้บิด แก้ท้องเสีย ฝาดสมาน แก้อหิวตโรค แก้อาเจียน ผล แก้อหิวตโรค แก้บิด ชะล้างบาดแผล แก้อาเจียน และแก้ลงแดง

ตะบูนดำ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Xylocarpus moluccensis* (Lam.) M. Roem.

ชื่อวงศ์ MELIACEAE

ชื่อสามัญ Orange mangrove

ชื่ออื่น ตะบูน ตะบัน

ไม้ต้น ผลัดใบ ตรงโคนต้นมีพูพอนเล็กน้อย เปลือกขรุขระสีน้ำตาลเข้ม แตกเป็นร่องตามยาว ต้นแก่ เปลือกลอกเป็นแถบแคบๆ เนื้อไม้สีน้ำตาล มีรากหายใจ รูปคล้ายกรวยคว่ำ กลม หรือแบน ปลายมน ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ เรียงตรงข้าม รูปรีถึงรูปขอบขนานแกมรี ปลายใบมน โคนใบ

แหลม ผิวใบเป็นมัน สีเขียวเข้ม และเปลี่ยนเป็นสีส้มอมเหลืองทั้งต้น ก่อนที่จะร่วงหล่น ก้านใบย่อยสั้นมาก ดอกช่อ แบบช่อแยกแขนง กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบ ไม่ติดกัน สีขาวครีม ผลค่อนข้างกลม มีร่องเล็กน้อย มี 7-11 เมล็ด
 ประโยชน์ ทำเฟอร์นิเจอร์และก่อสร้าง

ตะบัน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Xylocarpus rumphii* (Kostel.) Mabb.

ชื่อวงศ์ MELIACEAE

ชื่อสามัญ Nyireh

ไม้ต้น ผลัดใบ เปลือกสีน้ำตาลปนเทา แตกเป็นร่องตื้นตามยาว ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ เรียงสลับ รูปไข่กลับหรือคล้ายรูปหัวใจ ปลายใบมน โคนใบเว้ารูปหัวใจ ขอบใบเรียบ มีสีเขียวเข้ม แผ่นใบมี ดอกช่อ แบบแยกแขนง สีขาว มีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 4 กลีบ ผลแห้งแตก ทรงกลม สีเขียว ผิวมีขนสีน้ำตาล ภายในมีเมล็ดอัดกันแน่นเป็นรูปทรงกลม มีเยื่อบางขาวคั้นระหว่างเมล็ด

ประโยชน์ ปลูกให้ร่มเงา

ย่านาง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Tiliacora triandra* (Colebr.) Diels

ชื่อวงศ์ MENISPERMACEAE

ชื่ออื่น เถาย่านาง จ้อยนาง เถาวัลย์เขียว ยาดนาง

ไม้เถา เถามีลักษณะกลมขนาดเล็ก มีเนื้อไม้ เลื้อยพันตามต้นไม้ หรือกิ่งไม้ มีสีเขียว มีหัวใต้ดิน ลำต้นเหนียว ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่แกมใบหอก ปลายใบแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ ผิวใบเป็นคลื่นเล็กน้อย เนื้อใบคล้ายกระดาษ แข็ง เหนียว

ประโยชน์ ราก แก้พิษเบื่อเมา แก้เมาเหล้า และแก้ไข้ ใบ แก้ฝีดาษ แก้ไข้ เถา ถอนพิษผิดสำแดง แก้ไข้ตัวร้อน แก้ไข้พิษ ไข่กลับไข่ซ่า

ชิงช้าชาลี

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Tinospora baenzigeri* Forman

ชื่อวงศ์ MENISPERMACEAE

ชื่ออื่น จุ่งจะลิงตัวแม่ เครือหางหนู

ไม้เถาเลื้อยพันไม้อื่น เถามีลักษณะกลมและเหนียว มีปุ่มปมเล็กน้อย ทุกส่วนมีรสขม โดยเฉพาะเถาแก่ ใบเดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปไข่กว้างหรือเกือบกลม ปลายใบเรียวแหลม โคนใบหยักเว้ารูปหัวใจ ขอบใบเรียบ หลังใบและท้องใบเรียบ ด้านหลังใบใกล้กับโคนใบมีปุ่มเล็ก ๆ 2 ปุ่มอยู่บนเส้นใบ

ประโยชน์ เถาแก่ใช้ บำรุงธาตุ ช่วยเจริญอาหาร บำรุงกำลัง เป็นยาอายุวัฒนะ แก้มะเร็ง แก้ฝี กาก แก้ไข้มาลาเรีย ใบแก้มะเร็ง แก้ปวด แก้ตีพิการ บำรุงน้ำดี ฆ่าพยาธิ บดผสมน้ำผึ้งทาแผล ใบอ่อนผสมน้ำนมทาแก้ไฟลามทุ่ง

บอระเพ็ด

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Tinospora crispa* (L.) Meirs ex Hook. f. & Thoms.

ชื่อวงศ์ MENISPERMACEAE

ชื่ออื่น เครือเขาฮอ จุ่งจิง เจตมูลหนาม ตัวเจตมูลยาน เถาหัวด้วน ทางหนู

ไม้เถาเลื้อยพัน ขนาดใหญ่ มีปุ่มปมมาก ไม่มีปุ่มใกล้โคนใบ มียางขาว ใส ใบเดี่ยว เรียงสลับ มักเป็นรูปหัวใจ รูปไข่กว้าง หรือรูปกลม โคนเรียวแหลมยาว ปลายจักเป็นรูปหัวใจลึก หรือตื้น ทุกส่วนมีรสขม

ประโยชน์ เถา บำรุงหัวใจ ลดน้ำตาลในเลือด รักษาโรคเบาหวาน เป็นยาอายุวัฒนะ แก้อ่อนในกระหายน้ำ ช่วยเจริญอาหาร แก้ไข้ แก้ผมหงอกก่อนวัย ผล ขับเสมหะ

สะเดาดิน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Glinus oppositifolius* (L.) A. DC.

ชื่อวงศ์ MOLLUGINACEAE

ชื่ออื่น ผักขวง ผักขี้ขวง

ไม้ล้มลุก ลำต้นทอดเลื้อย แตกแขนงแผ่ออกครอบคลุมดิน ใบเดี่ยว เรียงเป็นวงรอบ มีขนาดเล็ก เรียวยาว ออกจากบริเวณข้อของลำต้นข้อละ 4-5 ใบ ขอบใบเรียบ ดอกช่อ มีกลีบดอก 5 กลีบ สีขาวอมเขียว ผลแห้ง เมื่อแก่จะแตกเป็น 3 แฉก ภายในมีเมล็ดสีน้ำตาลแดงจำนวนมาก

ประโยชน์ บำรุงน้ำดี แก้ไข้ แก้อ่อนใน แก้หวัด แก้ไอ ทาแก้ฟกช้ำบวมอักเสบ ใช้แก้โรคผิวหนัง แก้คัน ใช้หยอดหูแก้ปวดหู

สาเก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Artocarpus altilis* (Parkinson ex F. A. Zorn) Fosberg

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่อสามัญ Bread fruit tree, Bread nut tree

ชื่ออื่น ขนุนสำปะลอ

ไม้ต้น นำยางสีขาว ใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปไข่ มีสีเขียวเข้ม ใบใหญ่และหนา มีรอยหยักหรือร่องลึกเกือบถึงก้านกลางใบ

ประโยชน์ ราก แก้มท้องร่วง แก้มบิด เปลือก กระตุ้นกำหนด รักษาบาดแผล แก้มปวดท้อง ใบ แก้ม้ามโต ดอก แก้มปวดฟัน รักษาเหียงอก ผล แก้มไอ เมล็ด แก้มไข้ไทฟอยด์และแก้มไข้

ขนุน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Artocarpus heterophyllus* Lam.

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่อสามัญ Jack Fruit Tree

ชื่ออื่น ขะนู ขะเนอ ซิคีย ปะหน้อย นะยวยชะ นากอ เนน หมักหมี่ หมากกลาง

ไม้ต้น มียางขาวทั้งต้น ใบเดี่ยว เรียงสลับ กลมรี ตรงปลายใบแหลมและสั้น โคนใบเรียว เนื้อใบเหนียวคล้ายหนัง ดอกช่อ ดอกแยกเพศร่วมต้น ดอกเพศเมียจะออกตามกิ่งใหญ่และตามลำต้น ส่วนดอกเพศผู้จะออกที่ปลายหรือง่ามใบ เป็นแท่งยาว มีกาบหุ้มช่อดอกอยู่ 2 กลีบ ผลรวมกลมยาวขนาดใหญ่ ส่วนเนื้อหุ้มเมล็ดมีสีเหลือง ถ้าสุกมีกลิ่นหอม

ประโยชน์ ลำต้น ต้มดื่มแก้มร้อนใน ยอด แก้มให้สตรีหลังคลอดเป็นยาเพิ่มน้ำนม ทั้งต้น ต้มดื่มบำรุงน้ำนม เมล็ด ขับน้ำนมในสตรีหลังคลอด บำรุงร่างกาย

ไทรทอง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ficus altissima* Blume

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่ออื่น กร่าง ลุง ฮ่างขาว, ฮ่างหลวง, ฮ่างเฮือก ไฮคำ

ไม้ต้น ลำต้นเป็นพุ่มน มียางขาวและมีรากอากาศ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ รูปรีหรือรูปไข่แกมรูปขอบขนาน ปลายใบมนเป็นติ่งแหลมสั้น โคนใบมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา

ไทรย้อยใบแหลม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ficus benjamina* L.

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่อสามัญ Golden fig, Weeping fig

ชื่ออื่น ไทร ไทรย้อย ไทรกระเบื้อง

ไม้ต้น กิ่งอาศัยหรือขึ้นบนพื้นดิน น้ำยางสีขาว ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปรีถึงหรือรูปขอบขนาน หรือแกมรูปไข่กลับ แผ่นใบหนา เกือบ

ประโยชน์ ราก ขับปัสสาวะ แก้ปัสสาวะพิการ แก้กระษัย แก้ไตพิการ เปลือก สมานแผล แก้ฝี เปื่อยพัง แก้บวม แก้ตับพิการ แก้แผลที่ฟกช้ำ น้ำยาง รักษา มะเร็ง ดอก แก้ฝีเปื่อยพัง แก้บวม

โพศรีมหาโพธิ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Ficus religiosa</i> L.
ชื่อวงศ์	MORACEAE
ชื่อสามัญ	Bodhi, Pipal tree, Sacred fig
ชื่ออื่น	โพ ย่อง สลี

ไม้ต้น ผลัดใบ แตกกิ่งก้านสาขาออกเป็นพุ่มตรง มียางสีขาว ใบเดี่ยว รูปไข่กว้างหรือรูปหัวใจ ปลายยาวคล้ายหาง โคนตัดหรือรูปหัวใจ

ไทรย้อยใบทู่

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Ficus retusa</i> L. var. <i>retusa</i>
ชื่อวงศ์	MORACEAE
ชื่ออื่น	ไทรเขา ไทรย้อย ไทรย้อยใบแหลม ไทรระโยง ไทรหิน

ไม้ต้น มีรากอากาศ น้ำยางสีขาว ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรี รูปไข่ ปลายใบแหลม ใบอยู่ที่ ด้านล่างมีสีเขียวเข้ม ใบหนาค่อนข้างแข็ง ออกดอกตามลำต้น ผลแบบมะเดื่อ เมื่อสุกสีส้มแดง ถึงดำ

ประโยชน์ ราก ขับปัสสาวะ แก้ปัสสาวะพิการ แก้กระษัย แก้ไตพิการ เปลือก สมานแผล แก้ฝี เปื่อยพัง แก้บวม แก้ตับพิการ แก้แผลที่ฟกช้ำ น้ำยาง รักษา มะเร็ง ดอก แก้ฝีเปื่อยพัง แก้บวม

โพขึ้นนก

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Ficus rumphii</i> Blume
ชื่อวงศ์	MORACEAE
ชื่ออื่น	โพตัวผู้, โพประสาท

ไม้ต้น หรือเป็นไม้พุ่ม น้ำยางสีขาว ใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปรีหรือรูปไข่ ผิวใบคล้ายแผ่นหนัง ไม่มีขนปกคลุม ปลายใบเรียวแหลม โคนใบรูปตัด รูปหัวใจ หรือรูปรี ขอบเรียบหรือเป็นคลื่น

ประโยชน์ เปลือกต้น ใบ ใช้ละลายเสมหะ เปลือกต้น ผล บดละเอียด แก้โรคหืด เปลือกต้น ผสมกับสมุนไพรอื่น ทำเป็นขี้ผึ้งทาขาแก้ปวด ยาง ผสมกับน้ำตาลมะพร้าวขับพยาธิในลำไส้

หม่อน

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Morus alba</i> L.
ชื่อวงศ์	MORACEAE
ชื่อสามัญ	Mulberry tree, White mulberry

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่กว้าง ปลายใบแหลม ขอบใบหยัก ดอกช่อ รูปทรงกระบอก ดอกย่อยมีขนาดเล็กมาก แยกเพศร่วมต้น สีขาวหม่นหรือสีขาวแกมเขียว มีกลีบดอก 4 กลีบ ผลรวม รูปกระสวยป้อม เมื่อสุกสีม่วงแดง

ประโยชน์ ราก ขับพยาธิ เปลือกเป็นยาระบายและขับพยาธิ ใบ แก้ไข้ ตัวร้อน ร้อนในกระหายน้ำ แก้ไอ ระงับประสาท แก้ตาแดง ตาแฉะ ตาฝ้าฟาง ผล ทำให้ชุ่มคอ บำรุงไต

มะรุม

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Moringa oleifera</i> Lam.
ชื่อวงศ์	MORINGACEAE
ชื่อสามัญ	Drumstick tree, Horseradish tree

ชื่ออื่น กาแน่นแดง ผักเนื้อไก่ ผักอีฮิม ผักอีฮุม มะค้อนก้อม เส่ช้อยะ

ไม้ต้น ใบประกอบแบบขนนก 3 ชั้น เรียงเวียน ใบย่อย รูปขอบขนาน รูปไข่ รูปไข่กลับหรือรูปรี ปลายใบมน โคนใบสอบ ขอบใบเรียบ เนื้อใบนุ่มอ่อนบาง ดอกช่อ กลีบดอกสีขาวนวลแกมเหลือง คล้ายรูปดอกถั่ว มี 5 กลีบ รูปใบพาย กลีบหลังตั้งขึ้น 4 กลีบล่างพับงอกลับ ผลแห้งแตก มี 3 ซีก รูปทรงกระบอกเป็นสัน เมล็ดกลมแกมรูปสามเหลี่ยม มีปีกบาง

ประโยชน์ เปลือก ขับลมในลำไส้ พอกแผลห้ามเลือด ใบ ห้ามเลือด ขับน้ำตา ขับน้ำนม ทำให้นอนหลับ รักษาเลือดออกตามไรฟัน ดอก ขับน้ำตา ขับปัสสาวะ แก้ไข้ กระตุ้นกำหนด ผล บำรุงกำลัง ถอนพิษไข้ แก้ซัดเบา แก้โรคตับและม้าม เมล็ด แก้ปวดตามข้อ

ตะขบฝรั่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Muntingia calabura</i> L.
ชื่อวงศ์	MUNTINGIACEAE
ชื่อสามัญ	Bajelly tree, Jamaican cherry, Panama berry, Strawberry tree

ชื่ออื่น ครบฝรั่ง ตะขบ

ไม้ต้น ยอดอ่อนเมื่อจับดูจะรู้สึกเหนียวมือ กิ่งก้าน มีขน ใบเดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปใบหอกหรือขอบขนาน ปลายใบเป็นติ่งแหลม โคนใบเบี้ยว ขอบใบหยัก แผ่นใบมีขนนุ่มปกคลุมทั้งสองด้าน

ดอกเดี่ยว สีขาว กลีบดอก 5-7 กลีบ รูปไข่ ปลายกลีบมนกลม หลุดร่วงง่าย ผลสด รูปทรงกลม เปลือกบางเมื่อสุกสีแดง มีเมล็ดขนาดเล็กจำนวนมาก

ประโยชน์ ราก รักษาโรคผิวหนัง ขับเสมหะ เปลือก เป็นยาระบาย ดอก แก้ปวดศีรษะ แก้ไข้หวัด ขับระดู รักษาโรคตับอักเสบ ผลสุกรับประทานได้

กล้วยน้ำว้า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Musa x paradisiaca* L.

ชื่อวงศ์ MUSACEAE

ชื่อสามัญ Banana, Cultivated banana

ชื่ออื่น กล้วยใต้ กล้วยส้ม กล้วยนาก กล้วยอืออง

ไม้ล้มลุก มีลำต้นใต้ดิน ลำต้นเหนือดินเกิดจากกาบใบหุ้มซ้อนกัน ใบเดี่ยว เรียงสลับซ้อนกัน รอบต้นที่ปลายยอด รูปขอบขนาน แผ่นใบมีขนาดใหญ่ ปลายใบมน โคนใบมน ผิวใบเรียบมัน ท้องใบสีอ่อนกว่า ใบฉีกขาดได้ง่ายจากลม ดอกช่อ เรียกว่าหัวปลี ออกที่ปลายยอดจะห้อยย้อยลงมา ใบประดับหุ้มช่อดอกสีแดงหรือม่วง กลีบดอกสีขาว บาง ผลสด ผลที่อ่อนจะเป็นสีเขียว แต่พอแก่จะเปลี่ยนเป็นสีเหลือง

ประโยชน์ ราก แก้ขัดเบา น้ำยาง ห้ามเลือด ดอก รักษาโรคเบาหวาน ผลดิบ แก้ท้องเสียและแก้บิด ผลสุก บำรุงกำลังและบำรุงโลหิต

หว่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Syzygium cumini* (L.) Skeels

ชื่อวงศ์ MYRTACEAE

ชื่อสามัญ Black plum, Jambolan

ชื่ออื่น ห่าซี่แพะ

ไม้ต้น เปลือกต้นค่อนข้างเรียบ สีน้ำตาลใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรีหรือรูปไข่ ปลายใบแหลมมน หรือกลม โคนใบรูปปลีกว้าง แผ่นใบหนา

ประโยชน์ ใบ แก้บิด ชะล้างบาดแผล รักษาแผลในปาก ผล แก้ท้องร่วง แก้บิด ขับปัสสาวะ รักษาโรคเบาหวาน เปลือก แก้บิด แก้ท้องเสีย รักษาแผลอักเสบในปาก แก้ปากเปื่อย แก้คอเปื่อย และชะล้างบาดแผล

ชมพูแก่มีเหม่ม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Syzygium samarangense* (Blume) Merr. & L. M. Perry

ชื่อวงศ์	MYRTACEAE
ชื่อสามัญ	Java apple, Wax apple, Wax jambu
ชื่ออื่น	ชมพู่กะหลาป่า ชมพู่ขาว ชมพู่เขียว ชมพู่ناق ยามูปะนาวา

ไม้ต้น มีผิวเปลือกลำต้นที่เป็นรอยขรุขระ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปใบหอกเรียวหรือรูปรีแกมรูปขอบขนาน ปลายใบเรียวแหลม โคนใบสอบ ขอบใบเรียบเป็นคลื่นเล็กน้อย แผ่นใบหนาและเหนียว ดอกช่อ แบบช่อกระจุก สีขาว กลีบเลี้ยง 4 กลีบ สีเขียวอ่อนเชื่อมติดกับฐานรองดอกรูปกรวย กลีบดอก 4 กลีบ รูปช้อน ผล รูปทรงระฆังหรือสามเหลี่ยมฐานกว้าง ผิวเกลี้ยงเป็นมัน สีแดงอมเขียว เมื่อสุกสีแดง อมชมพู เนื้อชุ่มน้ำ เมล็ดค่อนข้างกลม สีเทาอมขาวขนาดใหญ่ 1-2 เมล็ดต่อผล

ประโยชน์   อาหาร ผล รับประทานเป็นผลไม้

บัวหลวง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn.
ชื่อวงศ์	NELUMBONACEAE
ชื่อสามัญ	Egyptian bean, Sacred lotus
ชื่ออื่น	สัตตบงกช สัตตบุษย์ อูบล

ไม้ล้มลุก เหง้าใต้ดินยาวและเป็นปล้อง ใบเดี่ยว ก้านใบยาว กลม ชูขึ้นเหนือน้ำ ด้านในมีเส้นใยสีขาว ด้านนอกมีตุ่มกระจายหรือเกลี้ยง ใบเดี่ยว ชูขึ้นเหนือน้ำ รูปเกือบกลม ขอบใบเรียบและเป็นคลื่น ก้านใบติดตรงกลางแผ่นใบ ผิวใบด้านบนมีไขเคลือบ ดอกเดี่ยว สีขาว สีชมพู ก้านดอกยาวชูดอกขึ้นเหนือน้ำ ก้านดอกยาวกว่าก้านใบ ผลกลุ่ม ผลย่อยคล้ายผลแบบเปลือกแข็ง แห้งไม่แตก รูปไข่หรือแกมรูปขอบขนาน

ประโยชน์   เหง้า แก้วร้อนใน ระบายน้ำ บำรุงกำลัง แก่ตีพิการ รักษาแผลพุพอง ไพลวก ใบ บำรุงร่างกายให้ชุ่มชื้น แก้ไข้เปลี่ยนฤดู ดอก แก่ท้องเสีย แก้ไข้ บำรุงกำลัง เกสรเพศผู้ บำรุงหัวใจ บำรุงกำลัง แก้อาการหน้ามืด วิงเวียนศีรษะ

ผักขมหิน

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Boerhavia diffusa</i> L.
ชื่อวงศ์	NYCTAGINACEAE
ชื่ออื่น	ปังแป ผักเบี้ยหิน ผักขมฟ้า ผักปังดิน

ไม้ล้มลุก ตั้งตรงหรือทอดเลื้อยขนานไปตามพื้นดิน ลำต้นกลมสีเขียวปนแดง ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่แกมรูปขอบขนานหรือรูปใบหอก ปลายใบแหลมหรือมน โคนใบกลมหรือตัด ขอบใบเรียบ ตลอดแนว ขอบใบมีต่อมสีแดง ดอกช่อ คล้ายซี่ร่มแยกแขนง ออกที่ซอกใบและปลายกิ่ง สีขาว

ชมพู หรือแดง ก้านดอกสั้นหรือไร้ก้าน ผลรูปทรงกระบอกมี 5 สัน มีต่อมเหนียวกระจายและขน
ประปราย

ประโยชน์ ราก รักษาโรคริดสีดวงทวารหนัก ขับเสมหะ แก้ฟกบวม ใบ ขับเสมหะ แก้ลม ดอก
รักษาริดสีดวงทวารหนัก ขับโลหิต ขับเสมหะ

ผักขมหินตั้ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Boerhavia erecta* L.

ชื่อวงศ์ NYCTAGINACEAE

ชื่ออื่น หญ้าหนวดแมว

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรงหรือทอดเลื้อย ใบส่วนมากอยู่ช่วงล่างของลำต้น ใบเดี่ยว ออกตรงข้าม
รูปไข่หรือคล้ายสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด แกมรูปขอบขนานหรือรูปใบหอก ปลายแหลม โคนกลมหรือตัด
ขอบบางครั้งเว้าเป็นคลื่น แผ่นใบมีขนละเอียดและจุดโปร่งใสกระจาย ดอกช่อ ช่อดอกแยกแขนง
หลายครั้ง แผ่กระจาย ดอกขนาดเล็ก กลีบดอกสีขาว 5 กลีบ ผลรูปกรวยกลับปลายตัด มี 5 สัน
ปลายสันมักแหลม กลี้ยง สีเขียว ผลเมื่อแก่เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลแดง

เฟื่องฟ้า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bougainvillea spectabilis* Willd.

ชื่อวงศ์ NYCTAGINACEAE

ชื่อสามัญ Paper-flower, Great Bougainvillea

ชื่ออื่น ตรุษจีน ดอกกระดาษ ดอกโดม ดอกต่างใบ

ไม้พุ่มกึ่งเลื้อย ลำต้นมีหนามแหลมติดอยู่ห่างๆ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ตรงซอกใบมีหนามแหลม
แผ่นใบรูปรีหรือรูปไข่ ปลายใบเรียวแหลม โคนใบมนหรือตัด ขอบใบเรียบ ดอกช่อกระจุก กลีบ
ประดับมีทั้งแบบชั้นเดียวและซ้อน รูปไข่มีหลายสี ขาว แดง ชมพู บานเย็น และม่วงแดง มี 3 กลีบชั้น
ไป ซ้อนกันเป็นรูปถ้วย ปลายกลีบแหลม โคนกลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นรูปหลอด ปลายแผ่แบน ผล
แห้ง ขนาดเล็กมี 5 พู

ประโยชน์ ปลูกเป็นไม้ประดับ

แสงจันทร์

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pisonia grandis* R. Br.

ชื่อวงศ์ NYCTAGINACEAE

ชื่อสามัญ Lettuce tree, Moonlight tree

ไม้ต้น เปลือกต้นสีเทาหรือสีน้ำตาลอ่อน ค่อนข้างเรียบและอวบน้ำ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรีถึงรูปใบหอกกว้าง ปลายใบแหลม โคนใบมน ขอบใบเป็นคลื่น แผ่นใบบาง สีเขียวอ่อนถึงเหลืองนวล ประโยชน์ ปลูกเป็นไม้ประดับ ใบ ขับปัสสาวะ แก้อักเสบ แก้ฟกช้ำ และบรรเทาอาการโรคเท้าช้าง

บัวเผื่อน

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Nymphaea nouchali</i> Burm. f.
ชื่อวงศ์	NYMPHAEACEAE
ชื่อสามัญ	water lily, lotus lily
ชื่ออื่น	นิโรบล บัวขาบ บัวผัน บัวเผื่อน ป่านดำ ป่านสังกอน ปาลีเป๊ะ

ไม้ล้มลุก เหง้าไม่แตกแขนง ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับกันเป็นกลุ่ม แผ่นใบลอยอยู่บนผิวน้ำ รูปไข่กว้าง ปลายใบพู่ถึงกลมมน ส่วนโคนใบเว้าลึก ขอบใบเรียงถึงหยักตื้น ๆ ใบมีความกว้าง แผ่นใบสีเขียว ท้องใบสีเขียวอ่อนจนถึงสีม่วงจาง ผิวใบเกลี้ยง ดอกเดี่ยว ขึ้นอยู่เหนือน้ำ กลีบดอกจำนวนมาก เรียงซ้อนกันหลายวง สีขาว อมชมพู หรือม่วง รูปขอบขนาน ปลายกลีบแหลม ผลจมอยู่ใต้น้ำหลังจากการผสมเกสรแล้ว

ประโยชน์ ปลูกเป็นไม้ประดับ ก้านดอกใช้รับประทานเป็นผัก

จกกลนี้

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Nymphaea pubescens</i> Willd.
ชื่อวงศ์	NYMPHAEACEAE
ชื่ออื่น	บัวแดง สัตตบรรณ บัวสายสีชมพู โคมุท ลินจง เจตบุตร

ไม้ล้มลุก เหง้ามีก้านใบแห้งหุ้มหนาแน่น ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปรีกว้างหรือกลม โคนใบหยักเว้าลึก ขอบใบจักแหลม ผิวใบอ่อนวางอยู่บนผิวน้ำ แผ่นใบด้านบนเรียบเป็นมัน แผ่นใบด้านล่างมักมีสีม่วงอมแดง มีขนหนาแน่น ดอกสีขาว ชมพู แดง หรือสีม่วง มีหลายสีแดง รูปขอบขนานหรือแกมรูปไข่ ผลสด เมล็ดมีลักษณะกลม จำนวนมาก สีดำ

มะลิ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Jasminum sambac</i> (L.) Aiton
ชื่อวงศ์	OLEACEAE
ชื่อสามัญ	Arabian jasmine, Sampaguita
ชื่ออื่น	ข้าวแตก เตียมูน มะลิขี้ไก่ มะลิซ้อน มะลิป้อม มะลิลำ มะลิหลวง

ไม้พุ่มหรือไม้เถา กิ่งมีขนประปราย ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่ รูปวงรีหรือรูปวงรีแกมขอบขนาน ปลายใบและโคนใบแหลม ดอกช่อ หลอดกลีบดอกสั้น กลีบดอกมีได้ถึง 16 กลีบ รูปรีหรือเกือบกลม กลีบดอกสีขาว มีกลิ่นหอมแรง ผลรูปกลม สุกสีม่วงดำ

ประโยชน์ ลำต้น แก้ไข้ แก้ฝี และแก้คัน ใบ รักษาแผลสด แก้ปวดท้อง ท้องอืด แก้ท้องเสีย แก้ตาเจ็บ แก้ไข้ รักษาโรคผิวหนัง ดอก ประยูรหอม ทำให้จิตใจชุ่มชื่น แก้ไข้

เทียนนา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ludwigia hyssopifolia* (G. Don) Exell

ชื่อวงศ์ ONAGRACEAE

ชื่ออื่น ผักกาดร่อ

ไม้ล้มลุก ลำต้นเป็นเหลี่ยม มักมีสีแดงหรือสีม่วงแดง ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่หรือรูปรีแกมขอบขนาน ปลายใบแหลม โคนใบเรียวสอบ ขอบใบเป็นคลื่น ดอกเดี่ยว กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบ รูปไข่กลับหรือรูปรี สีเหลือง ผลแห้ง รูปทรงกระบอก สีแดง มีขนอ่อนปกคลุม ปลายแยกเป็น 4 แฉก

ตะลิงปลิง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Averrhoa bilimbi* L.

ชื่อวงศ์ OXALIDACEAE

ชื่อสามัญ Bilimbi, Cucumber tree

ชื่ออื่น หลิงปลิง

ไม้ต้น ใบประกอบแบบขนนก เรียงเวียน รูปขอบขนานแกมรูปหอก ปลายใบแหลม โคนใบสอบ มีขนนุ่ม ดอกช่อ ออกที่ลำต้นและกิ่งใหญ่ สีแดงคล้ำ กลางดอกมีสีนวล กลิ่นหอมอ่อนๆ กลีบดอก 5 กลีบ ผลสด รูปป้อมรี ผิวเกลี้ยง ฉ่ำน้ำ เมื่อสุกสีเขียวอมเหลือง รสเปรี้ยว

ประโยชน์ รากแก้พิษร้อนใน กระหายน้ำ ใบ รักษาฝีไส้ใหญ่อักเสบ ไช้ออกเสบ รักษาอาการโรค รักษาสิ่ว แก้คัน แก้คางทูม ดอก แก้ไอ ผล ช่วยเจริญอาหาร ลดไข้ ขับเหงื่อ แก้ปวดกระดูก แก้เลือดออกตามไรฟัน และรักษาริดสีดวงทวาร

ส้มสามตา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Oxalis corniculata* L.

ชื่อวงศ์ OXALIDACEAE

ชื่อสามัญ Creeping woodsorrel, Procumbent yellow-sorrel, Sleeping beauty

ชื่ออื่น ผักแว่น ส้มดิน ส้มสังกา ส้มสามตา ส้มส้ม หญ้าตานทราย

ไม้ล้มลุก ลำต้นทอดเลื้อยไปตามพื้นดิน มีรากตามข้อ ใบประกอบ มี 3 ใบย่อย เรียงเวียน ใบย่อยรูปรีแกมรูปหัวใจกลับ สีเขียวหรือสีม่วงอมแดง ปลายเว้าลึก ดอกช่อ แบบช่อซี่ร่ม กลีบดอกสีเหลืองสด ส่วนโคนกลีบดอกจะเชื่อมติดกันเป็นรูปกรวย ปลายกลีบดอกแยกออกจากกันมี 5 กลีบ ผลเป็นฝักกลมยาว ปลายแหลม มีขน ส่วนผนังติดอยู่กับแกนกลางเมื่อแตก แต่ละช่องมี 5-14 เมล็ด มีเยื่อหุ้มที่ติดเมล็ดออกหลังร่วง

ประโยชน์ ใบ แก้ไข้ ช่วยเจริญอาหาร แก้บิด แก้ไอ พอกแผลอักเสบ แก้ปวดท้อง แก้ผิวไหม้ และแก้แมลงกัดต่อย

ฝิเสื่อ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Oxalis triangularis* A. St.-Hil.

ชื่อวงศ์ OXALIDACEAE

ชื่อสามัญ Purple shamrock, Love plant

ชื่ออื่น ปีกฝิเสื่อ

ไม้ล้มลุก ลำต้นสั้น และมีรากสะสมอาหารอยู่ใต้ดิน ใบประกอบแบบนิ้วมือ มี 3-4 ใบย่อย รูปไข่กลับถึงรูปคล้ายสามเหลี่ยม กลีบแผ่นใบพับขึ้นเล็กน้อย สีม่วงแดง ก้านใบยาวและอ่อนโค้ง ใบจะหุบในเวลากลางคืน ดอกช่อ สีชมพู ขาว หรือม่วงอ่อน กลีบดอก 5 กลีบ สมบูรณ์เพศ

ประโยชน์ ปลูกเป็นไม้กระถาง ไม้แขวนหรือปลูกลงแปลงคลุมดิน

กะทกรก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Passiflora foetida* L.

ชื่อวงศ์ PASSIFLORACEAE

ชื่อสามัญ redfruit, passion flower, wild passionfruit

ชื่ออื่น เถาเงาะ เถาสิงโต กระโปรงทอง ตำลึงฝรั่ง ถลกบาตร

พืชล้มลุก ลำต้นเลื้อยและพันรอบต้นไม้อื่น มีขนปกคลุมทั่วลำต้น ใบเดี่ยว เรียงสลับ แผ่นกว้างขอบใบจักลึกแยกเป็นสามแฉก โคนใบเป็นรูปหัวใจ ปลายใบแหลม ก้านใบยาวและมีขนปกคลุม ดอกเดี่ยว มีกลีบเลี้ยงเป็นร่างแห กลีบดอกสีขาวและสีม่วงที่บริเวณฐาน ผลมีเนื้อ รูปทรงกลม และมีหลายเมล็ด ผลเมื่ออ่อนมีสีเขียว แต่เมื่อสุกแล้วจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองอมส้มและมีใบประดับจักลึกหุ้มผลอยู่

ประโยชน์ ผลใช้รับประทานได้

ว่านตีนตะขาบชื่อวิทยาศาสตร์ *Muehlenbeckia platyclada* Meissn.

ชื่อวงศ์ POLYGONACEAE

ชื่ออื่น ว่านตะเข็บ ว่านตะขาบ เพว ตะขาบป็นกล้วย ต้นตีนตะขาบ

ไม้ล้มลุก ลำต้นมีข้อบวมพอง มีลักษณะเป็นปล้อง ๆ เมื่อลำต้นนั้นสูงขึ้นก็จะกลายเป็นไม้เลื้อย ใบจะออกติดกันเป็นปีกสองข้าง จากโคนต้นจนถึงยอด ดอกคล้ายตะขาบ

ประโยชน์ ปลูกเป็นไม้ประดับ

ลัมกึ่งขนชื่อวิทยาศาสตร์ *Ardisia helferiana* Kurz

ชื่อวงศ์ PRIMULACEAE

ชื่ออื่น ก้างปลา คราม ครามกึ่ง จีนจำ ตาไก่ ตาปลา พระยาราม พุ่มมะราชา แม่ห้าง แม่ฮ้าง

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก กิ่งก้านมีขนปุกปุยหนาแน่น ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปวงรีแกมขอบขนาน มีขนอ่อนนุ่มปกคลุมทั้งสองด้าน ดอกช่อ แบบช่อกระจุกแกมซี่ร่มหรือเชิงหลั่น ดอกย่อยจำนวนมากมีขนปุกปุยหนาแน่น กลีบดอกสีม่วงแกมชมพู มีจุดประสีม่วงเข้ม ผลสด รูปกลม เมื่อสุกสีม่วงเข้ม

ประโยชน์ ใบ แก่ดับพิษาร ผล บำรุงกำลัง

พุทราชื่อวิทยาศาสตร์ *Ziziphus mauritiana* Lam.

ชื่อวงศ์ RHAMNACEAE

ชื่ออื่น มะดัน หนากทัน พุทรานจีน

ไม้ต้น ลำต้นและกิ่งมีหนาม ใบเดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปไข่ถึงรูปรี ปลายใบมน โคนใบเฉียง เบี้ยว ขอบใบหยักถี่ ดอกช่อ มีสีเขียวอ่อนถึงสีเหลือง มีกลิ่นเหม็น ผลสด รูปทรงกลม เปลือกสีเขียว รูปทรงมีทั้งที่เป็นแบบทรงกลมถึงรูปรี ปลายผลรูปร่างกลมถึงแหลม มีหลายขนาด เมื่อสุกสีแดงอมส้ม แก่จัดจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล รสชาติมีทั้งแบบที่หวานสนิท เปรี้ยวอมหวานหรือฝาด มีเมล็ดเดี่ยวอยู่กลางลูก

ประโยชน์ เปลือกและใบ ฝาดสมาน แก่ท้องเสีย แก่จุกเสียด ผล แก่ไข้ ฝาดสมาน ฟอกเลือด ยาระบาย ขับเสมหะ แก่ไอ เมล็ด แก่ซางซึกในเด็ก

ยอ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Morinda citrifolia</i> L.
ชื่อวงศ์	RUBIACEAE
ชื่อสามัญ	Beach mulberry, Cheese fruit, Indian mulberry
ชื่ออื่น	กะมูดุ คูยู่ เควาะ เคะาะขมึ้น ตะเกรย ตะลุมพุก มะตาเสื่อ ยอเถื่อน ยอบ้าน ยอป่า แยะใหญ่ สะกีย สะเกย หัสเกย

ไม้ต้น หน่อรูปไข่ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปวงรีหรือรูปไข่ ปลายใบแหลมหรือมน โคนใบแหลมหรือเรียวสอบ ดอกช่อ ดอกรูปแตรแคบ ๆ หลอดกลีบดอกด้านในมีขนหนาแน่น มี 5-6 กลีบ รูปใบหอกแกมรูปไข่ กลีบดอกสีขาว ฐานดอกอัดกันแน่นเป็นรูปทรงกลม ผลสด เชื่อมติดกันเป็นผลรวม ผิวเป็นตุ่มพอง

ประโยชน์ ราก ระบายท้อง ใบ แก้ท้องร่วง แก้ปวดตามข้อ แก้ไข้ บำรุงธาตุ ผลดิบ ขับโลหิตระดู ขับเลือดลม แก้ลมวิงเวียน แก้คลื่นไส้อาเจียน แก้เหงือกเปื่อยบวม และควบคุมการทำงานของร่างกายให้เป็นปกติ

หญ้าลั่นงู

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Oldenlandia corymbosa</i> L.
ชื่อวงศ์	RUBIACEAE
ชื่อสามัญ	old world diamond flower, two-flower oldenlandia

ไม้ล้มลุก ลำต้นเรียบเกลี้ยงเป็นเหลี่ยมสี่มุม แตกกิ่งก้านสาขาออกมาก ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม แผ่นใบรูปหอก ปลายใบและโคนใบแหลม ขอบใบเรียบ ก้านใบสั้นมาก ดอกช่อ กลีบดอกสีขาวรูปกรวยปลายแยกเป็น 4 กลีบ ด้านนอกมีขนปกคลุม ผลแห้งแตก รูปทรงกลม มีสันสี่มุม เปลือกนอกแข็งไม่แตก เมื่อแก่ปลายผลจะแตกออก ภายในผลมีเมล็ดขนาดเล็ก ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก มีลักษณะเป็นเหลี่ยม ๆ

ประโยชน์ รักษาไข้มาเลเรีย ลำไส้อักเสบ แผลฝีบวม ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก

พริกฝรั่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Rivina humilis</i> L.
ชื่อวงศ์	PHYTOLACCACEAE
ชื่อสามัญ	Blood berry, Coral berry, Rouge plant

ไม้ล้มลุก ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่แกมรูปใบหอก ปลายใบแหลมยาว โคนใบเรียวสอบ มนหรือกลม ขอบใบเรียบหรือจักฟันเลื่อยเล็กน้อย ดอกช่อ แบบช่อกระจະ ดอกสีขาวหรือสีชมพูอ่อน

กลีบรวม 4 กลีบ แฉกเล็กเกือบจรดโคน ติดทน รูปรีหรือรูปขอบขนาน พับงอ เปลี่ยนเป็นสีเขียวและ
ขยายในผลเล็กน้อย ผลสด รูปกลม เมื่อสุกสีแดง มีเมล็ดเดี่ยว รูปกลม
ประโยชน์ ราก เป็นพืช ฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา ต้านไวรัส

ผักกระสัง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Peperomia pellucida* (L.) Humb., Bonpl. & Kunth

ชื่อวงศ์ PIPERACEAE

ชื่ออื่น ชากรูด ผักกูด ผักราชวงศ์ ผักสังเขา ผักฮากกล้วย

ไม้ล้มลุก ลำต้นใส อวบน้ำ เปรอะหักง่าย ใบเดี่ยว เรียงสลับ เรียงตรงข้าม แผ่นใบหนา รูปไข่
กว้างหรือแกมรูปสามเหลี่ยม โคนใบตัดหรือรูปหัวใจ ขอบใบเรียบ ดอกช่อ สีเขียวอ่อนหรือสีครีม ดอก
ขนาดเล็ก ไร่ร้าง ใบประดับรูปรีกว้าง ผลสด รูปกลม เหนียว มีปุ่มกระจาย

ประโยชน์ ใบ แก้กักปิดลักเปิด แก้ไข้ แก้อักเสบ

ข้าพลุ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Piper sarmentosum* Roxb. ex Hunter

ชื่อวงศ์ PIPERACEAE

ชื่ออื่น นมวา ผักปุนา ผักพลุนก พลุลิง

ไม้ล้มลุก เป็นไม้พันอาศัย หรือเถาทอดเลื้อยไปตามพื้นดินปลายยอดตั้งขึ้น ลำต้นสีเขียวมี
ยอดเป็นปม มีไหลงอกเป็นต้นใหม่ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปหัวใจ สีเข้ม ผิวใบมัน มีเส้นแขนงใบชัดเจน
มีกลิ่นหอม และรสเผ็ดเล็กน้อย ดอกช่อ รูปทรงกระบอก ห้อยเป็นสาย มีดอกย่อยขนาดเล็ก แยกเพศ
กลีบดอกสีขาว ผลสด สีเขียว ลักษณะกลม ผิวมัน

ประโยชน์ ใช้ทั้งต้นขับเสมหะ ใบเป็นยาขับลม

พวงชมพู

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Antigonon leptopus* Hook. & Arn.

ชื่อวงศ์ POLYGONACEAE

ชื่อสามัญ Mexican Creeper, Chain of Love

ไม้เถา มีหัวใต้ดิน ใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปไข่หรือรูปหัวใจ ปลายใบแหลม โคนใบมน เว้าเป็น
รูปหัวใจ ขอบใบจักมนไม่แหลม ดอกช่อ ออกตามซอกใบ สีชมพูหรือขาว กลีบรวม 5 กลีบ กลีบนอก
2-3 กลีบ รูปไข่ กลีบในรูปขอบขนาน ผลแห้ง เมล็ดล่อน รูปสามเหลี่ยม มีกลีบรวมที่ขยายหุ้ม เมล็ด
จำนวนมาก ขนาดเล็ก

ประโยชน์   ปลุกเป็นไม้ประดับ

คุณนายตีนทราย

ชื่อวิทยาศาสตร์   *Portulaca grandiflora* Hook.

ชื่อวงศ์   PORTULACACEAE

ชื่อสามัญ   Portulaca, Rosemoss

ชื่ออื่น   แพร่เซียงไฮ้

พืชล้มลุก ลำต้นและใบมีลักษณะอวบน้ำ ใบเป็นแท่งรูปเข็ม สีเขียวอ่อนเป็นมัน ดอกมีหลายสี เช่น ม่วงอ่อน บานเย็น ส้ม แดง ขาว เหลือง ชมพู ออกดอกและบานพร้อม ๆ กัน กลีบดอกบาง มีทั้งดอกชั้นเดียว และดอกซ้อนหลายชั้น

ประโยชน์   นิยมปลุกเป็นไม้ประดับ

ผักเบี้ยดอกเหลือง

ชื่อวิทยาศาสตร์   *Portulaca oleracea* L.

ชื่อวงศ์   PORTULACACEAE

ชื่อสามัญ   Common garden purslane

ชื่ออื่น   ผักเบี้ยใหญ่ ผักตาโค้ง ผักอิหูลู

ไม้ล้มลุก ลำต้นอวบน้ำ สีเขียวปนแดงหรือม่วงแดง ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามหรือเวียนรอบต้น รูปขอบขนาน อวบน้ำ ปลายใบโค้งมน โคนใบเรียวสอบเข้าหาเส้นกลางใบ ก้านใบสั้น ดอกเดี่ยวหรือบางทีออกเป็นช่อ โดยทั่วไปมักออกเป็นกลุ่ม 3-5 ดอก กลีบเลี้ยง 4-5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลือง รูปไข่กลับหรือหัวใจคว่ำลง ปลายกลีบดอกมีรอยเว้าเข้า ผลแห้งแตก มีรูปร่างกลม

ประโยชน์   ลำต้น ใบ แก้วแอมะเร็ง แก้วขัดเบา แก้วกระหายน้ำ รักษาแผลอักเสบบวม เมล็ด ขับพยาธิ

ผักเบี้ยหนู

ชื่อวิทยาศาสตร์   *Portulaca quadrifida* L.

ชื่อวงศ์   PORTULACACEAE

ชื่ออื่น   บานเที่ยง ผักเบี้ยเล็ก

ไม้ล้มลุก ลำต้นอวบน้ำ มักแผ่เป็นผืนใหญ่ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่ ปลายใบแหลม โคนใบเรียวสอบเข้าหาเส้นกลางใบ ขอบใบเรียบ ตัวใบอวบน้ำ ผิวใบเรียบสีเขียว ดอกเดี่ยว สีเหลือง กลีบดอกชั้นเดียวรอบบาง ขอบกลีบดอกหยักเป็นคลื่น

รุ่มชื่อวิทยาศาสตร์ *Bruguiera cylindrica* (L.) Blume

ชื่อวงศ์ RHIZOPHORACEAE

ชื่ออื่น ถั่วขาว ถั่วแดง บรู๊ส ประสักขาว ปรู๊ย โปรง โปรง

ไม้ต้น มีรอยแตกตามแนวยาวของลำต้น มีพุ่มพอน มีรากหายใจเป็นรูปเข่า ใบเดี่ยว แตกตรงข้าม มีรูปรี่ ปลายใบแหลม โคนใบสอบเข้าเป็นรูปเหลี่ยม ขอบใบเรียบ ผิวใบมันเรียบ หลังใบมีสีเขียว ออกเหลือง ดอกช่อ ในช่อหนึ่งมี 3 ดอกย่อย วงกลีบเลี้ยงเป็นรูปประฆัง ปลายแตกออกเป็น 8 แฉก มีกลีบดอกสีขาวจำนวน 8 กลีบ ผลเดี่ยว มีสีเขียวอมเหลือง มีกลีบเลี้ยงหุ้มเอาไว้ ผลงอกออกมาเป็นฝักรูปทรงกระบอก เมื่ออ่อนเป็นสีเขียว พอแก่เป็นสีน้ำตาล ปลายผลแหลม

ประโยชน์ ไม้ ใช้เผาทำถ่าน ใช้ในการก่อสร้าง และนำมาใช้ประกอบเครื่องมือในการทำประมงพื้นบ้านหลายชนิด ผล ขูดเอาผิวออกนำไปนึ่งแล้วคลุกกับมะพร้าวและเกลือ ใช้เป็นขนม

พังกาหัวสุมดอกแดงชื่อวิทยาศาสตร์ *Bruguiera gymnorrhiza* (L.) Savigny

ชื่อวงศ์ RHIZOPHORACEAE

ชื่ออื่น ประสัก ประสักแดง โกงกางหัวสุม พังกาหัวสุม พลัก

ไม้ต้น โคนต้นมีพุ่มพอนสูง มีรากหายใจพุ่งอคล้ายหัวเข่า แตกเป็นร่องตามยาว ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก รูปรี่หรือไข่แกมรี ปลายใบแหลมสั้น โคนใบมน ผิวใบเรียบหนา หูใบแหลมยาว ประกบกันเป็นคู่ที่ปลายกิ่ง สีแดงม่วงง่าย ดอกเดี่ยว ดอกตูม รูปกระสวย กลีบเลี้ยงสีแดงปนเขียว โคนติดกัน ปลายแยกเป็นแฉก กลีบดอก 10-16 กลีบ รูปขอบขนาน สีขาวหรือสีเหลืองอมเขียว ผล รูปลูกข่าง ผิวเรียบ จะงอกตั้งแต่ยังติดอยู่บนต้น ฝักหรือลำต้นใต้ใบเลี้ยงรูปกระสวย เป็นเหลี่ยมหรือมีสันเล็กน้อย สีเขียวเข้มแกมม่วง เมื่อแก่จัดมีสีม่วงดำ

ประโยชน์ ไม้ใช้ทำเสาเรือน เสาโป๊ะ ทำฟืน ถ่าน

โปรงแดงชื่อวิทยาศาสตร์ *Ceriops tagal* (Perr.) C. B. Rob.

ชื่อวงศ์ RHIZOPHORACEAE

ชื่ออื่น ปรง แสม

ไม้พุ่มหรือไม้ต้น เปลือกสีเทาหรือน้ำตาลแดง แตกเป็นสะเก็ดหรือร่องตามยาว มีรากอากาศ ใบเดี่ยว รูปไข่ รูปไข่กลับ หรือรูปขอบขนาน เหนียวคล้ายหนัง ผิวใบเป็นมัน ดอกช่อ ใบประดับย่อยรูปถ้วย กลีบเลี้ยงรูปไข่แกมรูปสามเหลี่ยม บานออกในผล ดอกสีขาวหรือครีม เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล

กลีบรูปไข่กลับหรือแกมรูปขอบขนาน ปลายตัด ผลรูปไข่ ต้นอ่อนใต้ใบเลี้ยงเรียบหรือมีสันคมตามยาว
 ท้อยลง โคนสี่เหลี่ยม

ประโยชน์ ใช้ทำฟืนและถ่านคุณภาพดี เปลือกใช้ทำสีย้อมให้สีดำ

โกงกางใบเล็ก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Rhizophora apiculata* Blume

ชื่อวงศ์ RHIZOPHORACEAE

ชื่ออื่น โกงกาง พังกาใบเล็ก พังกาทวาย

ไม้ต้น บริเวณโคนต้นมีรากค้ำจุน ทำหน้าที่พยุงลำต้น และมักมีรากอากาศ ใบเดี่ยว เรียงตรง
 ข้ามสลับตั้งฉาก แผ่นใบรูปรี หรือรูปขอบขนานแกมรี โคนใบสอบเข้าหากัน คล้ายรูปปลีมี ปลายใบ
 แหลมมีติ่งแหลมอ่อน หูใบที่ปลายยอดสีชมพูหรือแดง ดอกช่อ กลีบเลี้ยงรูปไข่ สีเขียวอมเหลือง 4
 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบ ร่วงง่าย รูปใบหอก สีขาว ผลรูปแปรงกลับ ผิวหยาบ สีน้ำตาลเข้ม จะงอกตั้งแต่
 ผลยังติดอยู่บนต้น ลำต้นใต้ใบเลี้ยงที่เรียกว่า “ฝัก” มีผิวเรียบ สีเขียว มักโค้งงอทางด้านปลายฝัก โคน
 ฝักทู่

ประโยชน์ แก่ท้องร่วง คลื่นเหียน อาเจียน แก้บิดเรื้อรัง บำบัด เบาหวาน ห้ามเลือด แก้อาหาร
 เป็นพิษ ฟกช้ำดำเขียว น้ำเหลืองเสีย ช่วยในการห้ามเลือด ป้องกันเชื้อโรค แก้ไข้ เป็นยาบำรุงกำลัง
 แก้พิษจากปลาทะเล

โกงกางใบใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Rhizophora mucronata* Lam.

ชื่อวงศ์ RHIZOPHORACEAE

ชื่ออื่น กงกอน กงกานอก กงเกง

ไม้ต้น เปลือกหยาบสีเทาถึงดำ รอบๆ โคนต้นมีรากค้ำจุนทำหน้าที่พยุงลำต้น ใบเดี่ยว เรียง
 ตรงข้ามสลับตั้งฉาก แผ่นใบอวบน้ำใหญ่ รูปรีกว้าง หรือรูปรี ปลายใบแหลม มีติ่งแหลม เล็ก และแข็ง
 โคนใบสอบเข้าหากันรูปปลีมี หูใบ ที่ปลายยอด มีสีเขียวอมเหลือง ดอกช่อ กลีบเลี้ยงสีเหลืองอ่อน 4
 กลีบ รูปไข่ กลีบดอก 4 กลีบ ร่วงง่าย สีขาว รูปใบ ผล รูปไข่ ยาว แคบลงทางส่วนปลาย มีสีน้ำตาล -
 เขียว ผิวผลหยาบ งอกตั้งแต่ผลยังติดอยู่บนต้น ลำต้นใต้ใบเลี้ยง หรือ “ฝัก” สีเขียว มีตุ่ม ทัวทั้งฝัก
 ฝักตรง โคนแหลม

ประโยชน์ แก่ท้องร่วง คลื่นเหียน อาเจียน แก้บิดเรื้อรัง บำบัด เบาหวาน ห้ามเลือด แก้อาหาร
 ฟกช้ำดำเขียว น้ำเหลืองเสีย ใบอ่อน ช่วยในการห้ามเลือด ป้องกันเชื้อโรค แก้ไข้ เป็นยาบำรุงกำลัง
 แก้พิษจากปลาทะเล เป็นยาแก้ปวดหลังปวดเอว

เข็มญี่ปุ่นชื่อวิทยาศาสตร์ *Ixora chinensis* Lam.

ชื่อวงศ์ RUBIACEAE

ชื่อสามัญ Yellow santan

ไม้พุ่มขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ใบเดี่ยว ออกตรงข้ามสลับตั้งฉาก ไม่มีก้านใบ แผ่นใบรูปไข่กลับ โคนมน ปลายเป็นติ่งแหลม ขอบเรียบ ดอกช่อ กลีบดอกจำนวน 4 กลีบ โคนเชื่อมเป็นหลอดแคบ ปลายแยก 4 กลีบ มีสีแตกต่างกันไป ผลสด กลม

ประโยชน์ นิยมนำมาปลูกเป็นไม้ประดับ

เข็มแดงชื่อวิทยาศาสตร์ *Ixora coccinea* L.

ชื่อวงศ์ RUBIACEAE

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก หน่อใบรวมปลายเรียวเป็นติ่งแหลม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก รูปหอก ปลายใบแหลม สีเขียวสด ก้านใบเป็นข้อ ดอกช่อ แบบช่อกระจุก ช่อเชิงหลั่น หรือช่อแยกแขนง ออกตามปลายยอดหรือกิ่งข้าง กลีบเลี้ยง 4 กลีบ ติดทน กลีบดอกสีแดงเชื่อมกันเป็นหลอดยาว ปลายหลอดกลีบแยกเป็น 4-6 กลีบ ผลกลม เนื้อนุ่ม ภายในมีเมล็ด 1 เมล็ด เมื่อสุกสีดำ นิยม

ประโยชน์ นิยมนำมาปลูกเป็นไม้ประดับ

เข็มทองชื่อวิทยาศาสตร์ *Ixora javanica* (Blume) DC.

ชื่อวงศ์ RUBIACEAE

ชื่ออื่น เข็ม เข็มแดง เข็มแสด บือเงาะปูโยะ ยาราง อ้อ

ไม้พุ่ม ปลายหน่อเป็นติ่งแหลม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก รูปรีถึงรูปขอบขนาน หรือแกมรูปไข่กลับ ดอกช่อ แบบช่อกระจุกคล้ายช่อเชิงหลั่น ก้านดอกสั้น ดอกสีส้มอมแดงหรืออมเหลือง ดอกย่อยเป็นรูปหลอด ยอดเกสรเพศเมียแยก 2 แฉก ผลสด รูปทรงกลม สีดำ เมื่อสุกมี 2 เมล็ด

ประโยชน์ นิยมนำมาปลูกเป็นไม้ประดับ

เข็มขาวชื่อวิทยาศาสตร์ *Ixora lucida* R. Br. ex Hook. f.

ชื่อวงศ์ RUBIACEAE

ชื่ออื่น เข็มพระราม เข็มปลายสาน เข็มไม้

ไม้พุ่ม น้ำยางใส ใบเดี่ยว ออกตรงข้ามกันเป็นคู่ รูปไข่หรือรูปรี ขอบขนาน ปลายใบมน แแหลม หรือเรียวแหลม ขอบใบเรียบ ผิวใบค่อนข้างหนา ดอกช่อ แบบซี่ร่มขนาดใหญ่ แน่นทึบ ก้านดอกยาวกว่าดอกเข็มชนิดอื่น ๆ ดอกย่อยเป็นรูปหลอด ปลายแยกออกเป็นกลีบ 4-5 กลีบ ดอกสีขาว และมีกลิ่นหอม ผล รูปรี มีเนื้อนุ่ม ผลอ่อนเป็นสีเขียว ผลแก่เป็นสีดำ

ประโยชน์ นิยมนำมาปลูกเป็นไม้ประดับ

ตดหมูตดหมา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Paederia linearis* Hook. F.

ชื่อวงศ์ RUBIACEAE

ชื่ออื่น ตำยานตัวผู้ พังโหม ย่านพาโหม หล้าตดหมา

ไม้เถา มีกลิ่นเหม็นเขียวเฉพาะ มียางสีขาวทั้งต้น ลำต้นเป็นสีเขียว ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปหัวใจหรือรูปไข่ค่อนข้างยาว ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ดอกช่อ แบบช่อกระจุก กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วย ปลายแยกเป็น 5 กลีบ สีเขียว กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายกลีบดอกแยกเป็น 5 กลีบ สีม่วงอมเทาหรือม่วงอมชมพู ผลแห้งแตก รูปไข่ เปลือกบาง ผลอ่อนมีสีเขียว เมื่อแก่เป็นสีน้ำตาล

ประโยชน์ ราก แก้วตาฟาง ตาและ เถาแก้ซาง แก้วธาตุพิการ แก้วท้องเสีย แก้วไข้ ใบ แก้วปวดฟัน แก้วรำมะนาด บำรุงกำลัง ดอกหรือผล ขับน้ำนม แก้วขับสัน ผล แก้วท้องมาน รักษาโรคผิวหนัง

มะนาว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Citrus aurantifolia* (Christm.) Swingle

ชื่อวงศ์ RUTACEAE

ชื่อสามัญ Common lime, Lime

ชื่ออื่น โกรยชะม้ ปะนอเกล ปะโหม่งกลยาน มะนอเกลละ มะเน้าดเล ลิมานี่ปีห์ ส้มมะนาว หมากฟ้า

ไม้พุ่ม ลำต้นเรียบ เกลี้ยง กิ่งอ่อนมีหนาม ใบประกอบ มี 1 ใบย่อย เรียงสลับ รูปไข่ รูปวงรี หรือรูปไข่แกมขอบขนาน เนื้อใบมีจุดน้ำมันกระจาย ปลายใบแหลม โคนใบกลม ขอบใบหยัก ดอกเดี่ยวหรือดอกช่อ กลีบดอกสีขาว รียว ปลายกลีบแหลม กลิ่นหอม ร่วงง่าย ผลสด รูปกลม ฉ่ำน้ำ ผลอ่อนมีสีเขียว เมื่อแก่เปลี่ยนเป็นสีเหลือง ภายในมีเมล็ด ลักษณะกลมรี สีเหลืองอ่อน มีหลายเมล็ด

ประโยชน์ ใบ แก้วปวดศีรษะ แก้วไข้ แก้วไอ และขับลม ผลสด แก้วไอ ขับเสมหะ พอกโลหิต ผิวของผลสด แก้วท้องอืด ท้องเฟ้อ และปวดท้อง น้ำมะนาว ใช้ละลายก้างปลาติดคอ แก้วหวัด ป้องกันเลือดออกตามไรฟัน

มะกรูด

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Citrus hystrix</i> DC.
ชื่อวงศ์	RUTACEAE
ชื่อสามัญ	Leech lime, Makrut lime, Mauritius papeda
ชื่ออื่น	มะขุน มะขุด ส้มกรูด ส้มมั่วผี โกร้ยเขียด

ไม้ต้น ผิวเปลือกลำต้นเรียบ กิ่งก้านมีหนามแหลม ใบประกอบมี 1 ใบย่อย เรียงสลับ ใบค่อนข้างกลม ก้านใบมีครีบขนาดใหญ่เท่าตัวใบ ผิวใบเรียบเกลี้ยง เป็นมัน เนื้อใบมีจุดน้ำมัน มีกลิ่นหอม ดอกเดี่ยวหรือช่อ กลีบดอกสีขาว กลิ่นหอม ผลสด รูปร่างค่อนข้างกลม ผิวขรุขระ มีน้ำมันหอมระเหยมาก ขั้วหุ้มท้ายของผลเป็นกระจุก ผลอ่อนมีสีเขียวแก่ เมื่อสุกจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองสด

ประโยชน์ ใบ ขับลมในลำไส้ ผล ใช้เป็นยาบำรุงผม ขจัดรังแค แก้ไอ ขับเสมหะในลำคอ แก้ปวดท้อง แก้เลือดออกตามไรฟัน ผิว ขับลมในลำไส้ แก้ลมวิงเวียน แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ

หนามพุด

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Azima sarmentosa</i> (Blume) Benth. & Hook. f.
ชื่อวงศ์	SALVADORACEAE
ชื่ออื่น	ซีแฮด ปืดเตาะ พุด

ไม้พุ่มหรือไม้เถา กิ่งมักห้อยลง มีหนามที่ซอกใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรี รูปไข่กว้าง หรือกลม ปลายใบแหลมหรือเป็นติ่งคล้ายหนาม แผ่นใบด้านบนเป็นมันเงา เส้นกลางใบขนานทั้งสองด้าน

ประโยชน์ ราก แก้บวม แก้ลม แก้พิษฝี ตานซาง ดับพิษร้อน ถอนพิษไข้ แก้อ่อนใน เปลือกต้น แก้พิษประดง ผื่นคัน แก้น้ำเหลืองเสีย หนาม แก้ฝีประจำรอย แก้พิษฝี ลดความร้อน แก้ไข้พิษ และไข้กาฬ

โคกกระออม

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cardiospermum halicacabum</i> L.
ชื่อวงศ์	SAPINDACEAE
ชื่อสามัญ	Balloon vine, Heart pea
ชื่ออื่น	โพออม ลูกสืบเครือ วิวี กะคอม

ไม้เถาล้มลุก ลำต้นสีเขียว แยกเพศร่วมต้น มีมือเกาะปลายม้วนงอ ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ ใบย่อยรูปสามเหลี่ยมหรือรูปไข่ ปลายใบแหลม โคนใบรูปลิ้น ขอบใบหยัก

ประโยชน์ เถา แก้ไข้ ใบแก้หืด ขับปัสสาวะ น้ำคั้นจากใบ ขับระดู แก้ไอ ดอก ขับประจำเดือน ผล ตำพอกดับพิษไฟลวก

ละมุด

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Manilkara zapota</i> (L.) P. Royen
ชื่อวงศ์	SAPOTACEAE
ชื่อสามัญ	Chicle tree, Naseberry, Sapodilla
ชื่ออื่น	ชวานิลลอ ละมุดบ้าน ละมุดฝรั่ง

ไม้ต้น เป็นพุ่มทึบ กิ่งก้าน แตกกอกรอบลำต้นเป็นชั้น ๆ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ รูปรีถึงรูปรีแกมขอบขนาน ปลายใบแหลม โคนใบสอบ สีเขียวเข้ม เป็นมัน ดอกเดี่ยว ดอกสมบูรณ์เพศ มีกลีบเลี้ยง 6 กลีบ กลีบดอก 6 กลีบ เชื่อมติดกันเป็นรูปแตร มีสีเหลืองนวล ผลรูปไข่ ยาวรีหรือกลม สีน้ำตาลอ่อน ผลดิบมียางสีขาว ผลสุกเนื้อจะมีสีน้ำตาลแดง เมล็ดสีดำเป็นมัน เปลือกแข็ง ผลหนึ่งจะมีเมล็ดประมาณ 1-6 เมล็ด

ประโยชน์ ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้ ทำไวน์และทำน้ำละมุด

มะเขือเทศ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Lycopersicon esculentum</i> Mill.
ชื่อวงศ์	SOLANACEAE
ชื่อสามัญ	Tomato
ชื่ออื่น	มะเขือ บะเขือส้ม

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง มีลักษณะเป็นพุ่ม มีขนอ่อนๆ ปกคลุม ใบประกอบ เรียงสลับ ใบย่อยมีขนาดไม่เท่ากัน บางใบเล็กเรียวยาว บางใบกลมใหญ่ ปลายใบแหลม ขอบใบหยักลึกคล้ายฟันเลื่อย มีขนอ่อนๆ ดอกช่อหรือดอกเดี่ยว มีสีเหลือง มีกลีบเลี้ยงสีเขียว 5-6 กลีบ ผลเดี่ยว มีขนาดรูปร่างและสีแตกต่างกัน รูปร่างมีทั้งกลม กลมแบน หรือกลมรี ผิวนอกกลีบเป็นมัน ผลดิบมีสีเขียว หรือเขียวอมเทา เมื่อสุกเป็นสีเหลือง สีส้ม หรือสีแดง เนื้อภายในฉ่ำด้วยน้ำ มีรสเปรี้ยว มีเมล็ดจำนวนมาก

ประโยชน์ ช่วยบำรุงผิวพรรณให้ชุ่มชื้น ไม่แห้งกร้าน มีสารต่อต้านอนุมูลอิสระที่ช่วยลดและชะลอการเกิดริ้วรอยแห่งวัย น้ำมะเขือเทศช่วยเพิ่มความสดชื่นให้แก่ร่างกาย ช่วยเสริมคุ้มกันของร่างกายให้แข็งแรง มีวิตามินเอซึ่งมีส่วนช่วยบำรุงสายตา

โหงเทง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Physalis minima</i> L.
ชื่อวงศ์	SOLANACEAE
ชื่อสามัญ	Chinese lantern plant
ชื่ออื่น	หญ้าต้อมต็อก ปุงปิง หญ้าถงแดง

ไม้ล้มลุก ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่ค่อนข้างกลม ปลายใบแหลมสั้น โคนใบโค้งมนสองข้างไม่เท่ากัน ขอบใบหยักเว้าตื้นๆ ดอกเดี่ยว กลีบเลี้ยงเป็นแผ่นสีเขียวบางๆ 5 กลีบ มีขนกลีบเลี้ยงจะเจริญขยายใหญ่ขึ้นมาหุ้มผล คล้ายโคมไฟจีน กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลืองอ่อนหรือสีเขียวอ่อน ผลรูปร่างค่อนข้างกลม ผิวเรียบเป็นมัน ผลแก่มีสีเหลือง มีกลีบเลี้ยงหุ้มผลไว้อย่างหลวมๆ บริเวณสันจะมีสีม่วง คล้ายโคมไฟ

ประโยชน์ รักษาดีซ่าน ไอ หืด หนอง ฝี แก้เจ็บคอ หลอดลมอักเสบ ไขข้ออักเสบ ขับปัสสาวะ เป็นยาระบายอ่อนๆ รักษาแผลในปาก ขับพยาธิ รักษาโรคเบาหวาน

มะเขือยาว

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Solanum melongena</i> L.
ชื่อวงศ์	SOLANACEAE
ชื่อสามัญ	Aubergine, Brinjal, Egg plant, Guinea squash
ชื่ออื่น	มะเขือกระโปกแพะ มะเขือขาว มะเขือจาน มะเขือจาวมะพร้าว มะเขือป้า มะเขือฝรั่ง มะเขือยาว มะเขือห้าม้า มะเข้วัง มะเข้วังคม ยั่งมูไล่ สะกอวา

ไม้ล้มลุกหรือไม้พุ่ม ลำต้นมีขนนุ่มปกคลุมอยู่ทั่วไป ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปทรงรีหรือค่อนข้างกลม ปลายใบแหลม โคนใบเบี้ยว ขอบใบหยักหรือเป็นคลื่น ดอกเดี่ยวหรือออกเป็นช่อ ออกตามซอกใบ ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงสีเขียวหนาแข็งประมาณ 4-5 แฉก โคนเชื่อมติดกันเป็นรูปกรวย กลีบดอกเป็นสีม่วง มีลักษณะเป็นรูปดาว ผลเดี่ยว มีลักษณะทรงกลมเรียวยาว ผิวบางเรียบเป็นมัน ผลมีสีเขียวอ่อน สีม่วง หรือสีขาว มีเมล็ดกลมแบนเล็กๆ อยู่ข้างในจำนวนมาก มีสีน้ำตาล

ประโยชน์ รักษาโรคความดันโลหิตสูง ลักปิดลักเปิด หลอดเลือดแข็งตัว มีอนุมูลอิสระ ช่วยลดคอเรสเตอรอล รักษาโรคหลอดเลือดหัวใจตีบ เลือดออกตามไรฟัน บำรุงกระดูก ฟัน สมอง ช่วยขับเสมหะ รักษาอาการปวดฟัน แก้บิด ช่วยระบบขับถ่าย รักษาแผลในกระเพาะ ขับปัสสาวะ รักษาฝี รักษาโรคหนองใน

มะเข้วังเครือ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Solanum trilobatum</i> L.
ชื่อวงศ์	SOLANACEAE
ชื่อสามัญ	Purple fruited pea eggplant, Thai nightshade
ชื่ออื่น	เข้วังเคียว

ไม้เถา มีหนามตามกิ่งก้าน ใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปไข่กว้างหรือรูปขอบขนาน ขอบใบเว้า มีหนามตามเส้นใบ ผิวใบมีขนนุ่มทั้งสองด้าน ดอกช่อ ดอกย่อยมีกลีบรอง กลีบดอกโคนกลีบติดกัน ปลายแยกออกเป็น 5 แฉก กลีบดอกสีม่วง ผลสด รูปกลม ผลดิบสีเขียว มีลายตามยาว เมื่อสุกสีแดง ประโยชน์ ราก แก้ไอ ขับเสมหะ ขับปัสสาวะ แก่น้ำลายเหนียว ช่วยเจริญอาหาร ผล แก้ไอ ขับเสมหะ แก้เจ็บคอ แก้ไข้ บำบัดโรคเบาหวาน ช่วยลดน้ำตาลในเลือด ขับปัสสาวะ

ผักปอด

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sphenoclea zeylanica* Gaertn.

ชื่อวงศ์ SPHENOCLEACEAE

ชื่อสามัญ Goose weed

ชื่ออื่น ผักกุ่มป่า ผักปุ่มป่า ผักปอดนา ผักปุ่มปลา

ไม้ล้มลุก ลำต้นอวบ ตั้งตรง โคนต้นมีปลอกคล้ายพองน้ำสีขาวหุ้ม ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปรีหรือรูปขอบขนาน ปลายใบหู่ บางครั้งแหลม โคนใบแคบ ขอบใบเรียบ ดอกช่อ อัดแน่นเป็นแท่ง รูปทรงกระบอก กลีบดอกรูปประฆัง สีขาว ผลแห้งแตก รูปทรงกรวยแป้น เมล็ดรูปทรงกลม จำนวนมาก สีเหลืองหรือสีน้ำตาล

ประโยชน์ ราก แก้โลหิตพิการ ขับลม ขับโลหิต แก้ไข้ ลำต้น แก้บาดทะยักปากมดลูก แก้โลหิตพิการ ใบ ขับเสมหะ ขับเหงื่อ แก้ท้องมาน แก้วริดสีดวง ดอก แก้ไข้ ขับโลหิต แก้วริดสีดวงลำไส้

โสมไทย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Talinum fruticosum* (L.) Juss.

ชื่อวงศ์ TALINACEAE

ชื่อสามัญ Philippines spinach, Surinam spinach, Water leaf

ชื่ออื่น โสมเกาหลี โสมคน โสมจีน

ไม้ล้มลุก ลำต้นอวบน้ำ ใบเดี่ยว เรียงเวียน ใบรูปมนรีหรือรูปไข่กลับ ปลายใบมน โคนใบสอบ เรียวแคบเล็กลงจนถึงก้านใบ ดอกช่อ กลีบดอกสีม่วงแดง กลีบดอก 5 กลีบ รูปไข่หรือรูปกลมรี ปลายกลีบแหลม ผลสด รูปทรงกลมรี เมล็ดขนาดเล็ก สีดำ จำนวนมาก

ประโยชน์ ราก บำรุงปอด บำรุงกำลัง แก้อ่อนเพลีย ปัสสาวะขัด เหงื่อออกมาก แก้ปวดศีรษะ ไอเป็นเลือด แก้ไอ ประจำเดือนมาผิดปกติ แก้วท้องเสีย แก้ววมอักเสบมีหนอง และขับน้ำนม

ผกากรอง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Lantana camara* L.

ชื่อวงศ์	VERBENACEAE
ชื่อสามัญ	white sage, large-leaved lantana, cloth of gold, hedge flower, lantana, prickly lantana, tick-berry
ชื่ออื่น	ก้ามกุ้ง เบญจมาศป่า หญ้าสาบแรัง ขะจาย ชี้กา คำชี้ไก่ ดอกไม้จีน ตาปู เบ็ญจมาศ มะจาย ยี่สุ่น สามสิบ ไม้จีน สาบแรัง หญ้าสาบแล้ง

ไม้พุ่ม ลำต้นเป็นเหลี่ยม อาจมีหนามเล็กๆ ชี้ลง หรือไม่มีหนาม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก รูปไข่ ปลายใบแหลม โคนใบโค้ง ขอบใบหยักโค้ง หยักฟันเลื่อย ดอกช่อ แบบช่อกระจุกแน่น กลีบดอกสีเหลือง ส้ม แดง และชมพู อาจมีหลายสีผสมกันในช่อดอกเดียว โคนกลีบเชื่อมกันเป็นหลอด ปลายกลีบแผ่ออก ผลสด รูปทรงกลม เมื่อสุกมีสีม่วงดำ มีเมล็ด 1-2 เมล็ด

ประโยชน์ ราก บำรุงครรภ์ แก้ไข้หวัด แก้ปวดศีรษะ แก้คางทูม แก้ฟกช้ำ แก้ปวดฟัน ใบ แก้บวม แก้ผดผื่นคัน แก้หิด แก้ไข้ ขับเหงื่อ ดอก แก้ไข้ ขับเหงื่อ แก้ไอเสบ ห้ามเลือด รักษาวัณโรค แก้ปวดท้อง แก้ผดผื่นคัน

หญ้าพันงูเขียว

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Stachytarpheta indica</i> Vahl
ชื่อวงศ์	VERBENACEAE
ชื่ออื่น	เดื่อยงู พระอินทร์โปรย สารพัดพิษ สี่บาท หญ้าหางงู

ไม้ล้มลุกหรือไม้พุ่มขนาดเล็ก ลำต้นตั้งตรง ใบเดี่ยว ออกตรงข้าม รูปขอบขนานกว้างแกมรี ปลายใบแหลม โคนใบสอบ ขอบใบหยักเป็นฟันเลื่อย แผ่นใบสาก ดอกช่อ ช่อดอกเป็นแท่งยาวเรียงตั้งขึ้น มีดอกเล็กๆ สีม่วง หยอยบานเป็นกลุ่มๆ จากโคนไปปลายช่อ โคนกลีบดอกเชื่อมกันเป็นหลอด ปลายบนแยกเป็น 5 กลีบ ผลรูปขอบขนาน ขนาดเล็ก แก่แล้วแตก

เถาคัน

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cayratia trifolia</i> (L.) Domin
ชื่อวงศ์	VITACEAE
ชื่ออื่น	เครือพุดสาม เถาคันแดง

ไม้เลื้อย ใบประกอบแบบนิ้วมือ เรียงสลับ ใบย่อยมี 3 ใบ ใบย่อยปลายสุดรูปไข่ หรือรูปไข่กลับ แผ่นใบด้านล่างมีขนเล็กน้อย ขอบใบจักฟันเลื่อย ดอกช่อ แบบช่อกระจุก มีสีเขียวอ่อนทั้งกลีบเลี้ยงและกลีบดอก มีอย่างละ 4 แฉก ผลสด รูปทรงกลม เมื่อสุกสีดำ มีหลายเมล็ด

ประโยชน์ รากและใบ ฝาดสมาน ลดไข้ เถา ขับเสมหะ ขับลม แก้ไข้ใน ฟอกโลหิต แก้ลมวิงเวียน แก้กระษัย ใบ แก้เลือดออกตามไรฟัน แก้ไข้ แก้รังแค รักษาแผลในจมูก แก้ปวดเมื่อย

เพชรสังฆาต

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cissus quadrangularis</i> L.
ชื่อวงศ์	VITACEAE
ชื่อสามัญ	Devil's backbone, Veldt grape
ชื่ออื่น	ขันท้อ สันชะควด สามร้อยต่อ

ไม้เถา ลำต้นรูปสี่เหลี่ยมเป็นครีบก้น ผิวเรียบ มีรอยคอดบริเวณข้อ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปสามเหลี่ยมหรือรูปไข่ ขอบใบหยักมน เนื้อใบค่อนข้างหนา ตรงข้ามใบมีมือเกาะ ดอกช่อ ออกตรงข้ามใบ ดอกย่อยมีขนาดเล็ก กลีบดอกด้านนอกสีเขียวแกมเหลือง โคนกลีบมีแถบสีแดง กลีบด้านในสีขาวแกมเขียว ผลสด รูปกลม

ประโยชน์ ราก รักษากระดูกแตกและหัก เถา รักษาโรคผิวหนัง ทวาร แก้กักปิดลักเปิด แก้ปวดประจำเดือนไม่ปกติ รักษากระดูกแตกและหัก แก้หูดน้ำหนวก ขับน้ำเหลืองเสีย ใบ รักษาโรคกล้ามเนื้อ

หนามกระสุน

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Tribulus terrestris</i> L.
ชื่อวงศ์	ZYGOPHYLLACEAE
ชื่อสามัญ	Caltrops, Devil's thorn, Ground bur-nut
ชื่ออื่น	โคกกระสุน หนามดิน

ไม้ล้มลุก ทอดเลื้อยไปตามผิวดิน จะแตกกิ่งออกรอบลำต้น ใบประกอบแบบขนนก เรียงตรงข้าม ดอกเดี่ยว กลีบดอกสีเหลืองสด ประกอบด้วยกลีบดอก 5 กลีบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ผลรูปทรงกลม มี 5 พู แต่ละพูมีหนามแหลม 2 อัน เมื่อแก่แตก

ประโยชน์ ผล กระตุ้นกำหนด รักษาอาการหย่อนสมรรถภาพทางเพศ

ภาพที่ 16 ผักกูด
Diplazium esculentum (Retz.) Sw.

ภาพที่ 17 ประทัด
Acrostichum aureum L.

ภาพที่ 18 กูดเขากวาง
Ceratopteris thalictroides (L.) Brongn.

ภาพที่ 19 ประ
Cycas sp.

ภาพที่ 20 ว่านน้ำ
Acorus calamus L.

ภาพที่ 21 อเมซอนใบกลม
Echinodorus cordifolius (L.) Griseb.

ภาพที่ 22 บอน
Colocasia esculenta (L.) Schott

ภาพที่ 23 คุณ
Colocasia gigantea Hook. f.

ภาพที่ 24 หมากนวล
Adonidia merrillii (Becc.) Becc.

ภาพที่ 25 เต่าร้าง
Caryota sp.

ภาพที่ 26 มะพร้าว
Cocos nucifera L.

ภาพที่ 27 จาก
Nypa fruticans Wurmb

ภาพที่ 28 พุทธรักษา
Canna indica L.

ภาพที่ 29 ผักปลาบใบกว้าง
Commelina benghalensis L.

ภาพที่ 30 ผักปลาบใบแคบ
Commelina diffusa Burm. f.

ภาพที่ 31 หญ้าไผ่น้ำ
Tradescantia sp.

ภาพที่ 32 หญ้าใบคม
Cyperus compactus Retz.

ภาพที่ 33 กกขนาก
Cyperus difformis L.

ภาพที่ 34 กกทราย
Cyperus iria L.

ภาพที่ 35 กกสามเหลี่ยมเล็ก
Cyperus pilosus Vahl

ภาพที่ 36 กกซี่หมา
Cyperus polystachyos (Rottb.) P. Beauv.

ภาพที่ 37 กก
Cyperus sp.

ภาพที่ 38 แห้วทรงกระเทียม
Eleocharis dulcis (Burm. f.) Trin. ex.
Hensch.

ภาพที่ 39 หญ้าหางหนู
Fimbristylis schoenoides (Retz.) Vahl

ภาพที่ 40 หญ้าหนวดแมว
Fimbristylis sp.

ภาพที่ 41 หญ้าหางหนู
Fimbristylis tristachya R. Br.

ภาพที่ 42 หวายลิง
Flagellaria indica L.

ภาพที่ 43 ธรรมรักษา
Heliconia psittacorum L. f.

ภาพที่ 44 คล้า
Schumannianthus dichotomus (Roxb.)
Gagnep.

ภาพที่ 45 หญ้ามาเลเซีย
Axonopus compressus (Sw.) P. Beauv.

ภาพที่ 46 หญ้าขน
Brachiaria mutica (Forssk.) Stapf

ภาพที่ 47 หญ้าตีนติด
Brachiaria reptans (L.)

ภาพที่ 48 หญ้าขี้ฉား
Cenchrus brownii Roem. & Schult.

ภาพที่ 49 หญ้าสอกระจับ
Cenchrus echinatus L.

ภาพที่ 50 หญ้าร้างนก
Chloris barbata Sw.

ภาพที่ 51 เดือยหิน
Coix lachryma-jobi L.

ภาพที่ 52 หญ้าแพรก
Cynodon dactylon (L.) Pers.

ภาพที่ 53 ตะไคร้
Cymbopogon citratus (DC.) Stapf

ภาพที่ 54 หญ้าปากควาย
Dactyloctenium aegyptium (L.) Willd.

ภาพที่ 55 หญ้านกสีชมพู
Echinochloa colona (L.) Link

ภาพที่ 56 หญ้าตีนกา
Eleusine indica (L.) Gaertn.

ภาพที่ 57 หญ้ากระดูกไก่
Ischaemum rugosum Salisb. var. *rugosum*

ภาพที่ 58 หญ้าดอกขาว
Leptochloa chinensis (L.) Nees

ภาพที่ 59 หญ้ากีนี
Panicum maximum Jacq.

ภาพที่ 60 หญ้าขจรจบดอกเล็ก
Pennisetum polystachion (L.) Schult.

ภาพที่ 61 หญ้าขจรจบดอกเหลือง
Pennisetum setosum (Sw.) L. C. Rich.

ภาพที่ 62 แข่ม
Phragmites karka (Retz.) Trin. ex Steud.

ภาพที่ 63 อ้อย
Saccharum officinarum L.

ภาพที่ 64 ผักตบชวา
Eichhornia crassipes (Mart.) Solms

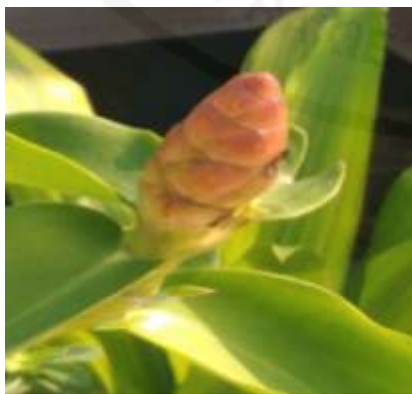
ภาพที่ 65 ธูปฤาษี
Typha angustifolia L.

ภาพที่ 66 ว่านหางจระเข้
Aloe vera (L.) Burm. f.

ภาพที่ 67 ข่า
Alpinia nigra (Gaerth.) B. L. Burtt

ภาพที่ 68 ไพล
Zingiber montanum (J. Koenig) Link ex A.
Dietr.

ภาพที่ 69 เหงือกปลาหมอ
Acanthus ebracteatus Vahl

ภาพที่ 70 ฟ้ายะลวยโจร

Andrographis paniculata (Burm. f.) Wall.
ex Nees

ภาพที่ 71 อ่อมแซบ

Asystasia gangetica (L.) T. Anderson

ภาพที่ 72 ย่าทยา

Asystasia gangetica (L.) T. Anderson
subsp. *gangetica*

ภาพที่ 73 แสมขาว

Avicennia alba BL.

ภาพที่ 74 แสมทะเล

Avicennia marina (Forsk.) Vierh.

ภาพที่ 75 แสมดำ

Avicennia officinalis L.

ภาพที่ 76 เสลดพังพอนตัวผู้
Barleria lupulina Lindl.

ภาพที่ 77 เสลดพังพอน
Clinacanthus nutans (Burm. f.) Lindau

ภาพที่ 78 ใบเงิน
Graptophyllum pictum (L.) Griff.

ภาพที่ 79 ทองพันชั่ง
Rhinacanthus nasutus (L.) Kurz

ภาพที่ 80 ด้อยดิ่งเทศ
Ruellia simplex C. Wright

ภาพที่ 81 ด้อยดิ่ง
Ruellia tuberosa L.

ภาพที่ 82 รางจีด
Thunbergia laurifolia Lindl.

ภาพที่ 83 ผักเบี้ยทะเล
Sesuvium portulacastrum (L.) L.

ภาพที่ 84 ผักเบี้ยหิน
Trianthema portulacastrum L.

ภาพที่ 85 หญ้าพันงูขาว
Achyranthes aspera L.

ภาพที่ 86 ผักเป็ดน้ำ
Alternanthera philoxeroides (Mart.)
Griseb.

ภาพที่ 87 โศกกระสุนเล็ก
Alternanthera pungens Kunth

ภาพที่ 88 ผักเป็ดไทย
Alternanthera sessilis (L.) DC.

ภาพที่ 89 ผักขม
Amaranthus viridis L.

ภาพที่ 90 หงอนไก่ไทย
Celosia argentea L.

ภาพที่ 91 บานไม่รู้โรยป่า
Gomphrena celosioides Mart.

ภาพที่ 92 บานไม่รู้โรย
Gomphrena globosa L.

ภาพที่ 93 มะม่วง
Mangifera indica L.

ภาพที่ 94 มะกอก
Spondias pinnata (L. f.) Kurz

ภาพที่ 95 ทุเรียนเทศ
Annona muricata L.

ภาพที่ 96 น้อยหน่า
Annona squamosa L.

ภาพที่ 97 การเวก
Artabotrys siamensis Miq.

ภาพที่ 98 บัวบก
Centella asiatica (L.) Urb.

ภาพที่ 99 แว่นแก้ว
Hydrocotyle umbellata L.

ภาพที่ 100 ชวนชม

Adenium obesum (Forsk.) Roem. &
Schult.

ภาพที่ 101 รั๊ก

Calotropis gigantea (L.) Dryander ex
W.T.Aiton

ภาพที่ 102 มะม่วงหาว มะนาวโห่

Carissa carandas L.

ภาพที่ 103 ตีนเป็ดทะเล

Cerbera odollam Gaertn.

ภาพที่ 104 ข้าวสารดอกเล็ก

Raphistemma hooperianum (Blume)
Deene

ภาพที่ 105 เครือประสังค์

Streptocaulon juvenas (Lour.) Merr.

ภาพที่ 106 โมกบ้าน

Wrightia religiosa (Teijsm. & Binn.) Benth.
ex Kurz

ภาพที่ 107 ผักปลัง

Basella alba L.

ภาพที่ 108 ปีบ

Millingtonia hortensis L. f.

ภาพที่ 109 เหลืองปริติยาร

Tabebuia aurea (Silva Manso) Benth. &
Hook. f. ex S. Moore

ภาพที่ 110 ทองอุไร

Tecoma stans (L.) Kunth

ภาพที่ 111 คอร์เดีย

Cordia sebestena L.

ภาพที่ 112 หมั่นทะเล
Cordia subcordata Lam.

ภาพที่ 113 หญ้างวงช้าง
Heliotropium indicum L.

ภาพที่ 114 มะละกอ
Carica papaya L.

ภาพที่ 115 ผักเสี้ยน
Cleome gynandra L.

ภาพที่ 116 ผักเสี้ยนสีม่วง
Cleome rutidosperma DC.

ภาพที่ 117 ผักเสี้ยนผี
Cleome viscosa L.

ภาพที่ 118 พุ่มมร

Combretum constrictum (Benth.) M. A.
Lawson

ภาพที่ 119 สะแกนา

Combretum quadrangulare Kurz

ภาพที่ 120 ฝาดดอกขาว

Lumnitzera racemosa Willd.

ภาพที่ 121 หูกวาง

Terminalia catappa L.

ภาพที่ 122 สาบแรังสาบกา

Ageratum conyzoides L.

ภาพที่ 123 สาบเสือ

Chromolaena odorata (L.) R. M. King & H.
Rob.

ภาพที่ 124 ดาวกระจาย
Cosmos sulphureus Cav.

ภาพที่ 125 หญ้าหมอน้อย
Cyanthillium cinereum (L.) H. Rob.

ภาพที่ 126 กะเม็ง
Eclipta prostrata (L.) L.

ภาพที่ 127 ทางปลาช่อน
Emilia sonchifolia (L.) DC.ex Wight

ภาพที่ 128 ป่าช้าเหงา
Gymnanthemum extensum (Wall. ex
DC.) Steetz

ภาพที่ 129 ขี้เหล็กย่าน
Mikania cordata (Burm. f.) B. L. Rob.

ภาพที่ 130 ชลู่
Pluchea indica (L.) Less.

ภาพที่ 131 ผักแครง
Synedrella nodiflora (L.) Gaertn

ภาพที่ 132 ตานหม่อน
Tarlmounia elliptica (DC.) H. Rob., S. C.
Keeley, Skvarla & R. Chan

ภาพที่ 133 ตีนตุ๊กแก
Tridax procumbens L.

ภาพที่ 134 ผักคราดทะเล
Wedelia biflora (L.) DC.

ภาพที่ 135 กระดุมทองเลื้อย
Wedelia trilobata (L.) Hitchc.

ภาพที่ 136 บานชื่น
Zinnia violacea Cav.

ภาพที่ 137 ชมจันทร์
Ipomoea alba L.

ภาพที่ 138 ผักบุ้ง
Ipomoea aquatica Forssk.

ภาพที่ 139 มันเทศ
Ipomoea batatas (L.) Lam.

ภาพที่ 140 ผักบุ้งต้น
Ipomoea carnea Jacq. subsp. *fistulosa*
(Mart. ex Choisy) Austin

ภาพที่ 141 สะอึก
Ipomoea marginata (Desr.) Verdc.

ภาพที่ 142 สะอึก

Ipomoea maxima Don ex Sweet

ภาพที่ 143 สะอึก

Ipomoea obscura (L.) Ker Gawl.

ภาพที่ 144 ผักบุ้งทะเล

Ipomoea pes-caprae (L.) R. Br.

ภาพที่ 145 ขยุ่มตีนหมา

Ipomoea pes-tigridis L.

ภาพที่ 146 คอนสวรรค์

Ipomoea quamoclit L.

ภาพที่ 147 เถาสะอึก

Merremia hederacea (Burm. f.) Hallier f.

ภาพที่ 148 ฆ้องสามย่าน
Kalanchoe integrifolia (Medik.) Kuntze

ภาพที่ 149 ตำลึง
Coccinia grandis (L.) Voigt

ภาพที่ 150 ฟักทอง
Cucurbita moschata Duchesne

ภาพที่ 151 กะดอม
Gymnopetalum chinense (Lour.) Merr.

ภาพที่ 152 ชีกาขาว
Gymnopetalum scabrum (Lour.) W. J. de
Wilde & Duyfjes

ภาพที่ 153 น้ำเต้า
Lagenaria siceraria (Molina) Standl.

ภาพที่ 154 มะระขี้นก
Momordica charantia L.

ภาพที่ 155 มะตาด
Dillenia indica L.

ภาพที่ 156 มะกอกน้ำ
Elaeocarpus hygrophilus Kurz

ภาพที่ 157 ตำแยแมว
Acalypha indica L.

ภาพที่ 158 เปล้าทุ่ง
Croton bonplandianus Baill.

ภาพที่ 159 หญ้ายาง
Euphorbia heterophylla L.

ภาพที่ 160 น้านมราชสีห์
Euphorbia hirta L.

ภาพที่ 161 เบื่อแดง
Euphorbia parviflora L.

ภาพที่ 162 แสยก
Euphorbia tithymaloides L. subsp.
tithymaloides

ภาพที่ 163 ตาตุ่ม
Excoecaria agallocha L.

ภาพที่ 164 สบู่เลือด
Jatropha gossypifolia L.

ภาพที่ 165 มันสำปะหลัง
Manihot esculenta Crantz

ภาพที่ 166 มะยม

Phyllanthus acidus (L.) Skeels

ภาพที่ 167 ลูกใต้ใบ

Phyllanthus amarus Schumach. & Thonn.

ภาพที่ 168 มะขามป้อม

Phyllanthus emblica L.

ภาพที่ 169 ว่านธรณีสาร

Phyllanthus pulcher Wall. ex Müll. Arg.

ภาพที่ 170 ก้างปลาเครือ

Phyllanthus reticulatus Poir.

ภาพที่ 171 ละหุ่ง

Ricinus communis L.

ภาพที่ 172 กระถินณรงค์
Acacia auriculiformis A. Cunn. ex Benth.

ภาพที่ 173 กาทหลง
Bauhinia acuminata L.

ภาพที่ 174 ชงโคดอกเหลือง
Bauhinia tomentosa L.

ภาพที่ 175 หางนกยูงไทย
Caesalpinia pulcherrima (L.) Sw.

ภาพที่ 176 ถั่วกระเป่า
Canavalia cathartica Thouars

ภาพที่ 177 ถั่วคล้า
Canavalia rosea (Sw.) DC.

ภาพที่ 178 ราชพฤกษ์
Cassia fistula L.

ภาพที่ 179 ถั่วลาย
Centrosema pubescens Benth.

ภาพที่ 180 อัญชัน
Clitoria ternatea L.

ภาพที่ 181 ทางนกยูงฝรั่ง
Delonix regia (Bojer ex Hook.) Raf.

ภาพที่ 182 ทับแถบ
Derris trifoliata Lour.

ภาพที่ 183 ทองหลางน้ำ
Erythrina fusca Lour.

ภาพที่ 184 ทองหลางป่า
Erythrina subumbrans (Hassk.) Merr.

ภาพที่ 185 ครามขน
Indigofera hirsuta L.

ภาพที่ 186 กระถิน
Leucaena leucocephala (Lam.) de Wit

ภาพที่ 187 ถั่วผี
Macroptilium lathyroides (L.) Urb.

ภาพที่ 188 ไมยราบ
Mimosa pudica L.

ภาพที่ 189 กระเจดโคก
Neptunia javanica Miq.

ภาพที่ 190 มะขามเทศ
Pithecellobium dulce (Roxb.) Benth.

ภาพที่ 191 ประดู่บ้าน
Pterocarpus indicus Willd.

ภาพที่ 192 สร้อยนกเขา
Sauropus bacciformis (L.) Airy Shaw

ภาพที่ 193 ชะอม
Senegalia pennata (L.) Willd. subsp.
insuavis (Lace) I. C. Nielsen

ภาพที่ 194 ชุมเห็ดเทศ
Senna alata (L.) Roxb.

ภาพที่ 195 ชีเหล็ก
Senna siamea (Lam.) H. S. Irwin &
Barneby

ภาพที่ 196 ชี้เหล็กอเมริกัน

Senna spectabilis (DC.) H.S.Irwin & Barneby

ภาพที่ 197 ทรงบาดาล

Senna surattensis (Burm. f.) H. S. Irwin & Barneby

ภาพที่ 198 แคบ้าน

Sesbania grandiflora (L.) Poir.

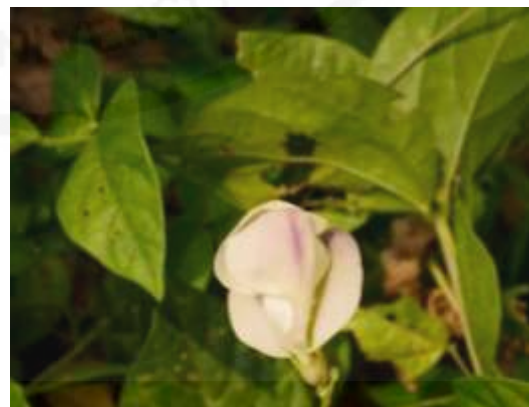
ภาพที่ 199 โสน

Sesbania javanica Miq.

ภาพที่ 200 มะขาม

Tamarindus indica L.

ภาพที่ 201 ถั่วนก

Vigna adenantha (G. Mey.) Maréchal, Mascherpa & Stainier

ภาพที่ 202 กันเกรา
Fagraea fragrans Roxb.

ภาพที่ 203 ไฮเดรนเยีย
Hydrangea macrophylla (Thunb.) Ser.

ภาพที่ 204 กาชะลองเทศ
Clerodendrum longisepalum Dop

ภาพที่ 205 โหระพา
Ocimum basilicum L.

ภาพที่ 206 ยี่หระ
Ocimum gratissimum L.

ภาพที่ 207 กะเพรา
Ocimum tenuiflorum L.

ภาพที่ 208 หญ้าหนวดแมว
Orthosiphon aristatus (Blume) Miq.

ภาพที่ 209 ส้มชะงา
Volkameria inermis L.

ภาพที่ 210 จิกทะเล
Barringtonia asiatica (L.) Kurz

ภาพที่ 211 กาฝากมะม่วง
Dendrophthoe pentandra (L.) Miq.

ภาพที่ 212 อินทนิลน้ำ
Lagerstroemia speciosa (L.) Pers.

ภาพที่ 213 ทับทิม
Punica granatum L. var. *granatum*

ภาพที่ 214 ลำแพน
Sonneratia alba Sm.

ภาพที่ 215 ลำพู
Sonneratia caseolaris (L.) Engl.

ภาพที่ 216 ลำแพน
Sonneratia ovata Backer

ภาพที่ 217 เซอริไทย
Malpighia glabra L.

ภาพที่ 218 กระเจี๊ยบมอญ
Abelmoschus esculentus (L.) Moench

ภาพที่ 219 ฝ้ายผี
Abelmoschus moschatus Medik. subsp.
moschatus

ภาพที่ 220 ครอบจักรวาล
Abutilon indicum (L.) Sweet subsp.
indicum

ภาพที่ 221 ปอกระเจาฝักยาว
Corchorus olitorius L.

ภาพที่ 222 ปอทะเล
Hibiscus tiliaceus L.

ภาพที่ 223 ปอคัน
Malachra capitata (L.) L.

ภาพที่ 224 เสังเือก
Melochia corchorifolia L.

ภาพที่ 225 หญ้าขัดใบยาว
Sida acuta Burm. f.

ภาพที่ 226 โปทะเล

Thespesia populnea (L.) Soland. Ex Corr.

ภาพที่ 227 สะเดา

Azadirachta indica A. Juss. Var.
siamensis Valetton

ภาพที่ 228 กระท้อน

Sandoricum koetjape (Burm. f.) Merr.

ภาพที่ 229 ตะบูนขาว

Xylocarpus granatum J. Koenig

ภาพที่ 230 ตะบูนดำ

Xylocarpus moluccensis (Lam.) M. Roem.

ภาพที่ 231 ตะบัน

Xylocarpus rumphii (Kostel.) Mabb

ภาพที่ 232 ย่านาง

Tiliacora triandra (Colebr.) Diels

ภาพที่ 233 ชิงช้าชาลี

Tinospora baenzigeri Forman

ภาพที่ 234 บอระเพ็ด

Tinospora crispa (L.) Meirs ex Hook. f. &
Thoms.

ภาพที่ 235 สะเดาดิน

Glinus oppositifolius (L.) A. DC.

ภาพที่ 236 สาเก

Artocarpus altilis (Parkinson ex F. A. Zorn)
Fosberg

ภาพที่ 237 ขนุน

Artocarpus heterophyllus Lam.

ภาพที่ 238 ไทรทอง
Ficus altissima Blume

ภาพที่ 239 ไทรย้อยใบแหลม
Ficus benamina L.

ภาพที่ 240 โพศริมหาโพธิ
Ficus religiosa L.

ภาพที่ 241 ไทรย้อยใบทู่
Ficus retusa L. var. *retusa*

ภาพที่ 242 โพฉีนก
Ficus rumphii Blume

ภาพที่ 243 หม่อน
Morus alba L.

ภาพที่ 244 มะรุม
Moringa oleifera Lam.

ภาพที่ 245 ตะขบฝรั่ง
Muntingia calabura L.

ภาพที่ 246 กล้วยน้ำว้า
Musa x paradisiaca L.

ภาพที่ 247 หว้า
Syzygium cumini (L.) Skeels

ภาพที่ 248 ชมพู่แก้มแหม่ม
Syzygium samarangense (Blume) Merr. &
L. M. Perry

ภาพที่ 249 บัวหลวง
Nelumbo nucifera Gaertn.

ภาพที่ 250 ผักขมหิน
Boerhavia diffusa L.

ภาพที่ 251 ผักขมหินตั้ง
Boerhavia erecta L.

ภาพที่ 252 เฟื่องฟ้า
Bougainvillea spectabilis Willd.

ภาพที่ 253 แสงจันทร์
Pisonia grandis R. Br.

ภาพที่ 254 บัวเผื่อน
Nymphaea nouchali Burm. f.

ภาพที่ 255 จงกลนี
Nymphaea pubescens Willd.

ภาพที่ 256 มะลิ
Jasminum sambac (L.) Aiton

ภาพที่ 257 เทียนนา
Ludwigia hyssopifolia (G. Don) Exell

ภาพที่ 258 ตะลิงปลิง
Averrhoa bilimbi L.

ภาพที่ 259 ส้มสามตา
Oxalis corniculata L.

ภาพที่ 260 ฝั่เสื่อ
Oxalis triangularis A. St.-Hil.

ภาพที่ 261 กะทกรก
Passiflora foetida L.

ภาพที่ 262 ว่านตีนตะขาบ
Muehlenbeckia platyclada Meissn.

ภาพที่ 263 ส้มกุ้งชน
Ardisia helferiana Kurz

ภาพที่ 264 พุทรา
Ziziphus mauritiana Lam.

ภาพที่ 265 ยอ
Morinda citrifolia L.

ภาพที่ 266 หญ้าลิ้นงู
Oldenlandia corymbosa L.

ภาพที่ 267 พริกฝรั่ง
Rivina humilis L.

ภาพที่ 268 ฝักกระสัง

Peperomia pellucida (L.) Humb., Bonpl. & Kunth

ภาพที่ 269 ข้ำพูลู

Piper sarmentosum Roxb. ex Hunter

ภาพที่ 270 พวงชมพู

Antigonon leptopus Hook. & Arn.

ภาพที่ 271 คุณนายตื่นสาย

Portulaca grandiflora Hook.

ภาพที่ 272 ผักเบี้ยดอกเหลือง

Portulaca oleracea L.

ภาพที่ 273 ผักเบี้ยหนู

Portulaca quadrifida L.

ภาพที่ 274 ร้อย
Bruguiera cylindrica (L.) Blume

ภาพที่ 275 พังกาหัวสุมดอกแดง
Bruguiera gymnorhiza (L.) Savigny

ภาพที่ 276 โปรงแดง
Ceriops tagal (Perr.) C. B. Rob.

ภาพที่ 277 โกงกางใบเล็ก
Rhizophora apiculata Blume

ภาพที่ 278 โกงกางใบใหญ่
Rhizophora mucronata Lam.

ภาพที่ 279 เข็มญี่ปุ่น
Ixora chinensis Lam.

ภาพที่ 280 เข็มแดง
Ixora coccinea L.

ภาพที่ 281 เข็มทอง
Ixora javanica (Blume) DC.

ภาพที่ 282 เข็มขาว
Ixora lucida R. Br. ex Hook. f.

ภาพที่ 283 ตดหมูตดหมา
Paederia linearis Hook. F.

ภาพที่ 284 มะนาว
Citrus aurantifolia (Christm.) Swingle

ภาพที่ 285 มะกรูด
Citrus hystrix DC.

ภาพที่ 286 หนามพุงดอ

Azima sarmentosa (Blume) Benth. & Hook.

f.

ภาพที่ 287 โคกกระออม

Cardiospermum halicacabum L.

ภาพที่ 288 ละมุด

Manilkara zapota (L.) P. Royen

ภาพที่ 289 มะเขือเทศ

Lycopersicon esculentum Mill.

ภาพที่ 290 โทงเทง

Physalis minima L.

ภาพที่ 291 มะเขือยาว

Solanum melongena L.

ภาพที่ 292 มะแว้งเครือ
Solanum trilobatum L.

ภาพที่ 293 ผักปอด
Sphenoclea zeylanica Gaertn.

ภาพที่ 294 โสสมไทย
Talinum fruticosum (L.) Juss.

ภาพที่ 295 ผกากรอง
Lantana camara L.

ภาพที่ 296 หญ้าพันงูเขียว
Stachytarpheta indica Vahl

ภาพที่ 297 เถาคัน
Cayratia trifolia (L.) Domin

ภาพที่ 298 เพชรสังฆาต
Cissus quadrangularis L.

ภาพที่ 299 หนามกระสุน
Tribulus terrestris L.

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาคความหลากหลายของพรรณไม้ในตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2560 ถึง เดือน มกราคม พ.ศ. 2562

สรุปผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.1 เพื่อศึกษาความหลากหลายของพรรณไม้ในพื้นที่ตำบลคลองด่าน
- 1.2 เพื่อศึกษาลักษณะทางอนุกรมวิธานของพรรณไม้แต่ละชนิด
- 1.3 เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพรรณพืชที่มีอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง

เก็บรวบรวมพรรณไม้ชนิดต่างๆ ในพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้ของตำบลคลองด่าน โดยเก็บส่วนของต้น ใบ ดอกและผล หรือส่วนที่สามารถใช้ในการตรวจพิสูจน์หาชื่อชนิดของพรรณไม้ได้

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

- กล้องถ่ายรูป
- อุปกรณ์ในการเก็บตัวอย่างพืช
- อุปกรณ์ในการตรวจพิสูจน์พรรณไม้

2.3 วิธีดำเนินการ

- เก็บรวบรวมพรรณไม้ตามวิธีของก่องกานดา ชยามฤต
- ถ่ายรูปพรรณไม้ชนิดต่างๆ ที่พบในตำบลคลองด่าน โดยจะเน้นลักษณะนิสัย ที่อยู่อาศัย ตลอดจนรายละเอียดต่างๆ ของพืชแต่ละชนิด

- จัดทำขึ้นส่วนตัวอย่างพรรณไม้แห้ง

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

- ตรวจสอบลักษณะสัณฐานวิทยาของพรรณไม้ที่เก็บมา
- ตรวจสอบพิสูจน์หาชื่อชนิดของตัวอย่างพืช
- บรรยายลักษณะชนิดของพรรณไม้
- สรุปจำนวนชนิดของพืชที่สำรวจพบ

3. เมื่อพิจารณาถึงความหลากหลายของพรรณไม้ในตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ พบพรรณไม้จำนวน 81 วงศ์ 213 สกุล 284 ชนิด สามารถแบ่งพืชได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มพวกผักกูดหรือเฟิร์น (ferns) พบจำนวน 2 วงศ์ 3 สกุล 3 ชนิด
2. กลุ่มพวกไม้สนหรือไม้เมล็ดเปลือย (gymnosperm) พบจำนวน 1 วงศ์ 1 สกุล 1 ชนิด
3. กลุ่มพืชใบเลี้ยงเดี่ยว (Monocotyledons) พบจำนวน 15 วงศ์ 37 สกุล 49 ชนิด
- และ 4. กลุ่มพืชใบเลี้ยงคู่ (Dicotyledons) พบจำนวน 63 วงศ์ 172 สกุล 231 ชนิด (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 กลุ่มของพรรณไม้ที่พบในพื้นที่ศึกษา

กลุ่มพืช	จำนวนวงศ์	จำนวนสกุล	จำนวนชนิด
ผักกูดหรือเฟิร์น (ferns)	2	3	3
สนหรือพืชเมล็ดเปลือย (gymnosperm)	1	1	1
พืชใบเลี้ยงเดี่ยว (Monocotyledons)	15	37	49
พืชใบเลี้ยงคู่ (Dicotyledons)	63	172	231
รวม	81	213	284

ในจำนวนนี้เป็นพรรณไม้ป่าชายเลนจำนวน 16 วงศ์ 22 สกุล 30 ชนิด โดยมีวงศ์โกกงาง (RHIZOPHORACEAE) เป็นวงศ์เด่นในด้านจำนวนชนิด และมีพรรณไม้ป่าชายเลนจำนวน 2 ชนิด ที่ถูกจัดอยู่ในสถานภาพที่ต้องเฝ้าระวังหรือมีความเสี่ยงที่จะสูญหายไปจากธรรมชาติในระดับโลก ตามบัญชีเพื่อการอนุรักษ์ของ IUCN Red List ได้แก่ ลำแพน และ จิกทะเล

อภิปรายผล

จากการศึกษาความหลากหลายของพรรณไม้ในตำบลคลองด่าน พบว่าวงศ์ที่มีความหลากหลายของชนิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ วงศ์ถั่ว (FABACEAE) จำนวน 30 ชนิด รองลงมาคือ วงศ์หญ้า (POACEAE) จำนวน 19 ชนิด และอันดับ 3 ได้แก่ วงศ์ทานตะวัน (COMPOSITAE) และ วงศ์ยางพารา (EUPHORBIACEAE) อย่างละ 15 ชนิด ตามลำดับ โดยพืชวงศ์ถั่วซึ่งพบมากที่สุดนั้นเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญมีทั้งไม้ต้น ไม้พุ่ม ไม้เถาเลื้อย และพืชล้มลุก สำหรับพืชวงศ์ถั่วที่พบในตำบลคลองด่านมี 23 สกุล 30 ชนิด ในจำนวนนี้จัดเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจโดยใช้เป็นแหล่งอาหารหรือพืชอาหารสัตว์ จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ ถั่วคั่ว (*Canavalia rosea* (Sw.) DC.) ถั่วลาย (*Centrosema pubescens* Benth.) กระจิน (*Leucaena leucocephala* (Lam.) de Wit) และเป็นพืชที่มีศักยภาพในด้านสมุนไพร จำนวน 12 ชนิด ได้แก่ กาหลง (*Bauhinia acuminata* L.) ชงโคดอกเหลือง (*Bauhinia tomentosa* L.) หางนกยูงไทย (*Caesalpinia pulcherrima* (L.) Sw.) ราชพฤกษ์ (*Cassia fistula* L.) อัญชัน (*Clitoria ternatea* L.) หางนกยูงฝรั่ง (*Delonix regia* (Bojer ex Hook.) Raf.) ทับแถบ (*Derris trifoliata* Lour.) ทองหลางน้ำ (*Erythrina fusca* Lour.) ทองหลางป่า (*Erythrina subumbrans* (Hassk.) Merr.) ครามขน (*Indigofera hirsuta* L.) ไมยราบ (*Mimosa pudica* L.) มะขามเทศ (*Pithecellobium dulce* (Roxb.) Benth.)

สำหรับพืชที่มีความหลากหลายของวงศ์รองลงมาคือ วงศ์หญ้า สำหรับพืชวงศ์หญ้าที่พบในตำบลคลองด่านมี 16 สกุล 19 ชนิด ในจำนวนนี้จัดเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ใช้เป็นแหล่งอาหารหรือพืชอาหารสัตว์ จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ หญ้าขน (*Brachiaria mutica* (Forssk.) Stapf) หญ้ากีนี (*Panicum maximum* Jacq.) และหญ้าจรจบดอกเล็ก (*Pennisetum polystachion* (L.) Schult.) นอกจากนี้ยังมีพืชที่มีศักยภาพในด้านสมุนไพร จำนวน 6 ชนิด ได้แก่ เตยหิน (*Coix lachrymal-jobi* L.) ตะไคร้ (*Cymbopogon citratus* (DC.) Stapf) หญ้าปากควาย (*Dactyloctenium aegyptium* (L.) Willd.) หญ้าตีนกา (*Eleusine indica* (L.) Gaertn.) หญ้ากระตุกไก่ (*Ischaemum rugosum* Salisb. Var. *rugosum*) และอ้อย (*Saccharum officinarum* L.)

วงศ์พืชที่พบความหลากหลายเป็นอันดับที่ 3 ได้แก่ วงศ์ทานตะวัน และวงศ์ยางพารา โดยพืชวงศ์ทานตะวันที่พบในตำบลคลองด่านมี 14 สกุล 15 ชนิด ในจำนวนนี้มีพืชที่มีศักยภาพในด้านสมุนไพร จำนวน 11 ชนิด ได้แก่ สาบแร้งสาบกา (*Ageratum conyzoides* L.) ตานหม่อน (*Artemisia elliptica* (DC.) H. Rob., S. C. Keeley, Skvarla & R. Chan) สาบเสือ (*Chromolaena odorata* (L.) R. M. King & H. Rob.) ดาวกระจาย (*Cosmos sulphureus*

Cav.) หญ้าหมอน้อย (*Cyanthillium cinereum* (L.) H. Rob.) กะเม็ง (*Eclipta prostrata* (L.) L.) ทางปลาช่อน (*Emilia sonchifolia* (L.) DC.ex Wight) ป่าช้าเหงา (*Gymnanthemum extensum* (Wall. ex DC.) Steetz) ขลุ่ (*Pluchea indica* (L.) Less.) ตีนตุ๊กแก (*Tridax procumbens* L.) ผักคราดทะเล (*Wedelia biflora* (L.) DC.) สำหรับวงศ์ยางพาราที่พบในตำบลคลองด่านมี 8 สกุล 15 ชนิด ในจำนวนนี้จัดเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ใช้เป็นแหล่งอาหาร จำนวน 1 ชนิด ได้แก่ มันสำปะหลัง (*Manihot esculenta* Crantz) และเป็นพืชที่มีศักยภาพในด้านสมุนไพร จำนวน 11 ชนิด ได้แก่ ตำแยแมว (*Acalypha indica* L.) หญ้ายาง (*Euphorbia heterophylla* L.) น้ำนมราชสีห์ (*Euphorbia hirta* L.) แสยก (*Euphorbia tithymaloides* L. subsp. *tithymaloides*) สบู่เลือด (*Jatropha gossypifolia* L.) มะยม (*Phyllanthus acidus* (L.) Skeels) ลูกใต้ใบ (*Phyllanthus amarus* Schumach. & Thonn.) มะขามป้อม (*Phyllanthus emblica* L.) ว่านธรณีสาร (*Phyllanthus pulcher* Wall. ex Müll. Arg.) ก้างปลาเครือ (*Phyllanthus reticulatus* Poir.) ละหุ่ง (*Ricinus communis* L.)

ทางทิศใต้ของตำบลคลองด่านติดต่อกับอ่าวไทยพบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลนที่มีน้ำขึ้นและน้ำลงอยู่เสมอรวมถึงน้ำมีความเค็ม ดังนั้นพรรณไม้ที่พบในบริเวณนี้จึงมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เช่น มีต่อมขับเกลือ เซลล์ผิวใบมีผนังหนา เป็นแผ่นมัน ใบอบวน้ำ ลำต้นมีช่องอากาศ มีระบบรากที่ทำหน้าที่ค้ำจุนลำต้นและช่วยในการหายใจบริเวณโคนต้น มีผลที่งอกตั้งแต่ที่อยู่บนต้นซึ่งมักเรียกว่าฝัก ต้นอ่อนหรือผลแก่ลอยน้ำได้ สามารถทนอยู่ได้ในสภาวะที่มีระดับความเข้มข้นของเกลือไฮเดียมคลอไรด์ในใบสูง [34] จากการศึกษาพรรณไม้ในตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ พบพรรณไม้ จำนวน 85 วงศ์ 213 สกุล 284 ชนิด ในจำนวนนี้เป็นพรรณไม้ป่าชายเลน จำนวน 16 วงศ์ 22 สกุล 30 ชนิด โดยมีวงศ์โกกงาง (RHIZOPHORACEAE) เป็นวงศ์เด่นในด้านจำนวนชนิด พบจำนวน 5 ชนิด ได้แก่ รุ่ย (*Bruguiera cylindrica* (L.) Blume) พังกาหัวสุมดอกแดง (*Bruguiera gymnorrhiza* (L.) Savigny) โปรงแดง (*Ceriops tagal* (Perr.) C. B. Rob.) โกงางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata* Blume) และ โกงางใบใหญ่ (*Rhizophora mucronata* Lam.) รองลงมาคือ วงศ์เหงือกปลาหมอ (ACANTHACEAE) จำนวน 4 ชนิด ได้แก่ เหงือกปลาหมอ (*Acanthus ebracteatus* Vahl) แสมขาว (*Avicennia alba* Bl.) แสมทะเล (*Avicennia marina* (Forssk.) Vierh.) และ แสมดำ (*Avicennia officinalis* L.) สำหรับวงศ์ที่พบความหลากหลายลำดับต่อมามีจำนวน 2 วงศ์ คือ วงศ์ตะแบก (LYTHRACEAE หรือ PUNICACEAE) และวงศ์กระท้อน (MELIACEAE) โดยวงศ์ตะแบกพบพรรณไม้ป่าชายเลนคือ ลำแพน (*Sonneratia alba* Sm.) ลำพู (*Sonneratia caseolaris* (L.) Engl.) และ ลำแพน (*Sonneratia ovata* Backer) ในส่วนของวงศ์กระท้อน ได้แก่ ตะบูนขาว (*Xylocarpus granatum* J. Koenig) ตะบูนดำ (*Xylocarpus*

moluccensis (Lam.) M. Roem.) และ ตะบัน (*Xylocarpus rumphii* (Kostel.) Mabb) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 รายชื่อพรรณไม้ป่าชายเลนในพื้นที่ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

กลุ่ม/วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	แหล่งที่พบ (หมู่ที่)													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
กลุ่มพวกผักกูดหรือเฟิร์น (ferns)															
วงศ์ปรงทะเล (PTERIDACEAE)															
1. <i>Acrostichum aureum</i> L.	ปรงทะเล		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
กลุ่มพืชใบเลี้ยงเดี่ยว (Monocotyledons)															
วงศ์ปาล์ม (ARECACEAE)															
2. <i>Nypa fruticans</i> Wurm	จาก		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
วงศ์หวายลิง (FLAGELLARIACEAE)															
3. <i>Flagellaria indica</i> L.	หวายลิง	/	/		/	/					/	/			
กลุ่มพืชใบเลี้ยงคู่ (dicotyledons)															
วงศ์เหงือกปลาหมอ (ACANTHACEAE)															
4. <i>Acanthus ebracteatus</i> Vahl	เหงือกปลา หมอ						/	/							
5. <i>Avicennia alba</i> Bl.	แสมขาว		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
6. <i>Avicennia marina</i> (Forssk.) Vierh.	แสมทะเล			/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
7. <i>Avicennia officinalis</i> L.	แสมดำ			/	/					/		/			
วงศ์ตีนเป็ด (APOCYNACEAE)															
8. <i>Cerbera odollam</i> Gaertn.	ตีนเป็ดทะเล														/
วงศ์ผักเสี้ยน (CLEOMACEAE หรือ CAPPARACEAE)															
9. <i>Lumnitzera racemosa</i> Willd.	ฝาดดอกขาว						/					/			
10. <i>Terminalia catappa</i> L.	หูกวาง						/	/	/		/				/
วงศ์ทานตะวัน (COMPOSITAE หรือ ASTERACEAE)															

กลุ่ม/วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	แหล่งที่พบ (หมู่ที่)													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
11. <i>Pluchea indica</i> (L.) Less.	ขลุ้		/	/		/	/	/	/			/	/	/	/
12. <i>Wedelia biflora</i> (L.) DC.	ผักคราดทะเล								/	/					
วงศ์ยางพารา (EUPHORBIACEAE)															
13. <i>Excoecaria agallocha</i> L.	ตาตุ่ม					/	/	/		/					/
วงศ์ถั่ว (FABACEAE หรือ LEGUMINOSAE หรือ PAPILIONACEAE)															
14. <i>Derris trifoliata</i> Lour.	ทับแถบ					/	/	/	/	/	/	/		/	/
วงศ์กะเพรา (LAMIACEAE)															
15. <i>Volkameria inermis</i> L.	สามเงา			/				/	/						/
วงศ์จิก (LECYTHIDACEAE)															
16. <i>Barringtonia asiatica</i> (L.) Kurz	จิกทะเล											/			
วงศ์ตะแบก (LYTHRACEAE หรือ PUNICACEAE)															
17. <i>Sonneratia alba</i> Sm.	ลำแพน							/	/	/	/				/
18. <i>Sonneratia caseolaris</i> (L.) Engl.	ลำพู					/	/	/	/					/	/
19. <i>Sonneratia ovata</i> Backer	ลำแพน			/				/	/		/			/	
วงศ์ชบา (MALVACEAE หรือ TILIACEAE)															
20. <i>Hibiscus tiliaceus</i> L.	ปอทะเล		/		/					/					
21. <i>Thespesia populnea</i> (L.) Soland. Ex Corr.	โพทะเล				/	/	/	/	/	/		/	/		/
วงศ์กระท้อน (MELIACEAE)															
22. <i>Xylocarpus granatum</i> J. Koenig	ตะบูนขาว							/	/	/	/				/
23. <i>Xylocarpus moluccensis</i> (Lam.) M. Roem.	ตะบูนดำ												/		
24. <i>Xylocarpus rumphii</i> (Kostel.) Mabb	ตะบัน							/	/				/	/	/

กลุ่ม/วงศ์/ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	แหล่งที่พบ (หมู่ที่)													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
วงศ์ขนุน (MORACEAE)															
25. <i>Ficus retusa</i> L. var. <i>retusa</i>	ไทรย้อยใบทู่	/		/	/			/				/		/	/
วงศ์โก้งกang (RHIZOPHORACEAE)															
26. <i>Bruguiera cylindrica</i> (L.) Blume	รุ่ม							/				/			/
27. <i>Bruguiera gymnorhiza</i> (L.) Savigny	พังกาหัวส้ม ดอกแดง							/	/			/	/		
28. <i>Ceriops tagal</i> (Perr.) C. B. Rob.	โปรงแดง												/		
29. <i>Rhizophora apiculata</i> Blume	โก้งกangใบเล็ก					/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
30. <i>Rhizophora mucronata</i> Lam.	โก้งกangใบ ใหญ่					/	/		/	/	/	/	/	/	/

จากการศึกษาพบพรรณไม้ป่าชายเลนจำนวน 2 ชนิด ที่ถูกจัดอยู่ในสถานภาพที่ต้องเฝ้าระวังหรือมีความเสี่ยงที่จะสูญหายไปจากธรรมชาติในระดับโลก ตามบัญชีเพื่อการอนุรักษ์ของ IUCN Red List ในระดับใกล้ถูกคุกคาม (Near Threatened - NT) จำนวน 1 ชนิด ได้แก่ ลำแพน (*Sonneratia ovata* Backer) และพบพรรณพืชในระดับความเสี่ยงต่ำ (Least concern - LC) จำนวน 1 ชนิด คือ จิกทะเล (*Barringtonia asiatica* (L.) Kurz) [51] เมื่อทำการเปรียบเทียบจำนวนชนิดของพรรณไม้ป่าชายเลนครั้งนี้กับการศึกษาก่อนหน้านี้ของพัชรินทร์ สายพัฒนา และ สิทธิ กุหลาบทอง [20] รวมถึงงานวิจัยของไชศรีและคณะ [22] ในพื้นที่ใกล้เคียงตำบลคลองด่าน พบว่าจำนวนชนิดของการศึกษาครั้งนี้มากกว่าการศึกษาที่กล่าวมา โดยพัชรินทร์ สายพัฒนา และ สิทธิ กุหลาบทอง ได้ทำการศึกษาความหลากหลายชนิดของพรรณไม้ป่าชายเลนในพื้นที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบกบางปู จังหวัดสมุทรปราการ พบพรรณไม้ป่าชายเลน 12 วงศ์ 17 ชนิด สำหรับงานวิจัยของไชศรีและคณะ ได้มีการศึกษาความหลากหลายของพืชท้องถิ่นบริเวณชายฝั่งทะเล อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรปราการ พบพืชท้องถิ่นชายฝั่งทะเลซึ่งเป็นพรรณไม้ป่าชายเลน 14 วงศ์ 24 ชนิด ซึ่งสาเหตุ

สำคัญที่พบจำนวนชนิดน้อยกว่าอาจเนื่องมาจากขนาดพื้นที่ที่ศึกษาและระยะเวลาในการสำรวจแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษาวิจัยทำให้ทราบถึงลักษณะทางอนุกรมวิธานของพรรณไม้แต่ละชนิด ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาบูรณาการสู่การเรียนการสอนในรายวิชา BI 1052 พฤกษศาสตร์ทั่วไปและชีววิทยาเซลล์ สำหรับนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ได้

2. การศึกษาครั้งนี้นอกจากจะได้ข้อมูลความหลากหลายของชนิดของพรรณไม้ในพื้นที่ตำบลคลองด่านแล้วยังทำให้ได้ทราบถึงข้อมูลความหลากหลายของพรรณไม้ป่าชายเลนที่พบถึง 30 ชนิดรวมทั้งทำให้ได้ทราบถึงข้อมูลของพรรณไม้ป่าชายเลนที่ถูกจัดอยู่ในสถานภาพที่ต้องเฝ้าระวังหรือมีความเสี่ยงที่จะสูญหายไปจากธรรมชาติ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลที่มีความสำคัญในการนำไปใช้วางแผนการอนุรักษ์เพื่อให้ทรัพยากรทางธรรมชาติเหล่านี้คงอยู่สืบไป

3. จากข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองด่านที่ระบุว่าตำบลคลองด่านมีปัญหาการกัดเซาะดินบริเวณชายฝั่งทะเล โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ติดชายฝั่งทะเล ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง [51] ที่ระบุว่าจังหวัดสมุทรปราการปัญหาในด้านของการกัดเซาะชายฝั่งที่รุนแรงรวมทั้งได้รับผลกระทบจากกิจกรรมของมนุษย์ทั้งการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ให้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม โรงงานอุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น และจากคุณสมบัติของป่าชายเลนที่มีศักยภาพในการบำบัดน้ำเสียจากชุมชน ช่วยลดค่าความสกปรก เพิ่มปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ ช่วยป้องกันการพังทลายของชายฝั่ง ช่วยกักเก็บโคลน เป็นแหล่งอาหาร เป็นที่พักอาศัยของสัตว์น้ำและที่อนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนนานาชนิด จึงควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันดูแล จัดให้มีระบบน้ำระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดของเสีย เพื่อรักษาสภาพป่าชายเลนและคุณภาพสิ่งแวดล้อม [52]

4. จากผลการศึกษานี้ทำให้ทราบชนิด ลักษณะทางสัณฐานวิทยา จำนวนชนิดของพรรณไม้ที่พบในพื้นที่ศึกษา จากข้อมูลดังกล่าวสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการที่จะใช้ประโยชน์จากพรรณไม้ได้ในหลายด้าน เช่น อาหาร ยาสมุนไพร เป็นต้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงเพิ่มเติมซึ่งจะทำให้ทราบความหลากหลายของพรรณไม้ในท้องที่ และใช้ในการวางแผนการจัดการทรัพยากรชุมชนต่อไป

บรรณานุกรม

- 1) ทวีศักดิ์ บุญเกิด และ ต่อศักดิ์ ลีลานนท์. ความหลากหลายทางชีวภาพของกลุ่มพืช. ใน: กำธร ธีรคุปต์, สมศักดิ์ ปัญหา, ทวีศักดิ์ บุญเกิด, ต่อศักดิ์ ลีลานนท์, ทศนีย์ เอี่ยมกมล, อัญชลี เออาผล และคณะ, บรรณาธิการ. ความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ; 2545. หน้า 45-76.
- 2) ข้อมูลตำบลคลองด่าน อำเภอบางปะอิน สมุทรปราการ.[อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 3 กพ. 2560]. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaitambon.com/tambon/110205>.
- 3) สำนักโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.[อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 2 พค. 2560]. เข้าถึงได้จาก <http://www.rspg.or.th/information/index.htm>
- 4) จรรย์ มากน้อย. การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการทางพฤกษศาสตร์ หลักสูตรอนุกรมวิธานพืชเบื้องต้น รุ่นที่ 8 เรื่อง ความหมายและความสำคัญของอนุกรมวิธาน. เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยและพัฒนาสง่า สรรพศรี องค์การสวนพฤกษศาสตร์; 2558.
- 5) จรรย์ มากน้อย. การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการทางพฤกษศาสตร์ หลักสูตรอนุกรมวิธานพืชเบื้องต้น รุ่นที่ 8 เรื่อง ความสำคัญของการเก็บตัวอย่างพรรณไม้และพิพิธภัณฑ์พืช. เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยและพัฒนาสง่า สรรพศรี องค์การสวนพฤกษศาสตร์; 2558.
- 6) สมบุญ เตชะภิญญาวัฒน์. พฤกษศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ริ้วเขียว; 2537.
- 7) กำธร ธีรคุปต์ และ สมศักดิ์ ปัญหา. ความหลากหลายทางชีวภาพของกลุ่มสัตว์. ใน: กำธร ธีรคุปต์, สมศักดิ์ ปัญหา, ทวีศักดิ์ บุญเกิด, ต่อศักดิ์ ลีลานนท์, ทศนีย์ เอี่ยมกมล, อัญชลี เออาผล และคณะ, บรรณาธิการ. ความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ; 2545. หน้า 77-94.
- 8) อ้อพร เผือกคล้าย, ฉัตรชัย เงินแสงสรวย และ สมราน สุดดี. ความหลากหลายของกล้วยไม้ในอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง. วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 2554;3(2):147-61.
- 9) วลัยภรณ์ เสริมงคลนิมิต และ ฉัตรชัย เงินแสงสรวย. อนุกรมวิธานของกกสกุล *Cyperus* L. ในอุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 2556;5(ฉบับพิเศษ):1-10.
- 10) ประภัสสร อารยะกิจเจริญชัยและฉันทนา สุวรรณธาดา. สันฐานวิทยาเรณูของพืชสกุลว่านสีทิด (*Hippeastrum*) 6 พันธุ์ปลูก. วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 2556;2(2):101-10.

- 11) โองการ วณิชชีวะ. ความหลากหลายทางพันธุกรรมของพุทธรักษาวิเคราะห์โดยเครื่องหมายอาร์เอพีดี. วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 2555;4(1):47-57.
- 12) ปรัชญา ศรีสง่า และคณะ. พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวอาข่า หมู่บ้านห้วยหยวกป่าโซ อำเภอแม่ฟ้าหลวงและหมู่บ้านใหม่พัฒนา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 2554;3(1):93-114.
- 13) อัญชลี น่วมมี และคณะ. พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของม้ง บ้านปางช้าง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน. วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 2555;4(2):177-211.
- 14) กาญจนา คงเอียด, จรัล ลีรติวงศ์ และ ประกาศ สว่างโชติ. ความหลากหลายของพืชมีเมล็ดในป่าชายน้ำตามแนวคลองศก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 2554;3(1):63-78.
- 15) พิมพ์ดี พรพงศ์รุ่งเรือง, ณัฐวุฒิ ไตรยุทธชัย และ ชีระวัฒน์ ศรีสุข. ความหลากหลายชนิดของพืชดอกในป่าชายน้ำบริเวณลำห้วยหญ้าเครือและห้วยพรมแล้ง อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 2558;7(2):97-110.
- 16) จรรย์ มากน้อย และ ชาญวิทย์ แสงสร้อย. พรรณพืชเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ถ้ำผาทำพล. องค์การสวนพฤกษศาสตร์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. เชียงใหม่: บริษัท ทรีโอ แอดเวอร์ไทซิง แอนด์ มีเดีย จำกัด; 2560.
- 17) เมธินี ตาพุมาศสวัสดิ์. พรรณไม้หายหาย. พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักงานหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2552.
- 18) ชีระ ธรรมวงศา วรพล ดีปราสัย และ อมรรัตน์ ประจักษ์สูตร. ไม้ล้มลุกบริเวณหินข้างสี่ อุทยานแห่งชาติน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 2557;6(2): 115-23.
- 19) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองदान. ประวัติความเป็นมาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองदान. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 3 กพ. 2560]. เข้าถึงได้จาก <http://klongdanlocal.go.th/history.html>
- 20) พัชรินทร์ สายพัฒนา และ สิทธิ กุหลาบทอง. ศึกษาความหลากหลายชนิดของพรรณไม้ป่าชายเลนในพื้นที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบกบางปู จังหวัดสมุทรปราการ. Veridian E-Journal Science and Technology Silpakorn University 2557;1(1):13-18.
- 21) จิณนา เผือกนาง และคณะ. การปลูกพรรณไม้ในถิ่นที่อยู่อาศัย กรณีศึกษา : การปลูกต้นไม้ตามบ้านของคนไทยเชื้อสายมอญที่บ้านทรงคะนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. กลุ่มงานนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมป่าไม้ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 3 กพ. 2560]. เข้าถึงได้จาก <http://www.dnp.go.th/environment/01/fileloadbase/4906.pdf>

- 22) ไชศรี เปี่ยมสุภทรัพย์ และคณะ. การศึกษาความหลากหลายของพืชท้องถิ่นบริเวณชายฝั่งทะเล อำเภอยะนิง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อการอนุรักษ์พันธุ์กรรม. วารสารเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี[อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 1 กพ. 2560]. เข้าถึงได้จาก http://research.dru.ac.th/e-journal/index.php?url=abstract.php&abs_id=129&jn_id=18
- 23) วรดลต์ แจ่งจำรูญ. คู่มือการจำแนกชนิดพรรณไม้แบบลักษณะเด่นเฉพาะ. กรุงเทพฯ: สำนักงานหอพรรณไม้สำนักพิมพ์วิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช; 2558.
- 24) จำลอง เพ็งคล้าย. ความหลากหลายและการเรียนรู้ เรื่องชนิดป่าและพรรณพืชเมืองไทย. โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช [อินเทอร์เน็ต]. 2546. [เข้าถึงเมื่อ 11 ต.ค. 2562]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.rspg.or.th/articles/series2/forest5.htm>
- 25) ราชบัณฑิตยสถาน. อนุกรมวิธานพืช สนวนลิขสิทธิ์ ๒๕๕๘ โดย สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิต; 2558.
- 26) ก่องกานดา ชยามฤต. คู่มือจำแนกพรรณไม้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท ประชาชน จำกัด; 2545.
- 27) วงศ์สถิต ฉั่วกุล พร้อมจิต ศรีลัมภ์ รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล และ วิชิต เปานิล. สวนสมุนไพรสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี เล่มที่ 3 “สวนไพรไทย มรดกไทย”. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน); 2540.
- 28) พร้อมจิต ศรีลัมภ์ และคณะ. สวนไพรสวนสิริรุกขชาติ. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด; 2534.
- 29) พงษ์ศักดิ์ พลเสนา. พืชสมุนไพรในสวนป่าสมุนไพรเขาหินซ้อน ฉบับสมบูรณ์. ปราจีนบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจตนารมณณ์ภัณฑ; 2550.
- 30) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. ความหลากหลายทางชีวภาพพืชสมุนไพรในประเทศไทย ๑. กรุงเทพฯ: บริษัท เอกพิมพ์ไท จำกัด; 2558.
- 31) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. ความหลากหลายทางชีวภาพพืชสมุนไพรในประเทศไทย ๒. กรุงเทพฯ: บริษัท เอกพิมพ์ไท จำกัด; 2558.
- 32) ดวงพร สุวรรณกุล และรังสิต สุวรรณเขตนิคม. วัชพืชในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2544.
- 33) มั่นทนา นวลเจริญ. พรรณไม้ป่าชายหาด. ปทุมธานี: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และ

- เทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี; 2552.
- 34) ชัยสิทธิ์ ตระกูลศิริพาณิชย์ และคณะ. พันธุ์ไม้ป่าชายเลนในประเทศไทย (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2555.
- 35) Christopher B. The royal horticultural society a-z encyclopedia of garden plants. London: Doring Kindersley Limited.
- 36) Michael Jensen. TREES AND FRUITS OF SOUTHEAST ASIA An Illustrated Field Guide. Bangkok: Orchid Press; 2005.
- 37) Patrick D. McMakin. Flowering Plants of Thailand A Field Guide. Bangkok: White Lotus Co., Ltd; 2009.
- 38) Michael G. Simpson. Plant Systematics. California: Elsevier Inc; 2006.
- 39) ราชบัณฑิตยสถาน. อนุกรมวิธานพืช อักษร ก ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: หจก. อรุณการพิมพ์; 2547.
- 40) ลาวัลย์ ชัยวิรัตน์กุล และชุมศรี ชัยอนันต์. การศึกษาอนุกรมวิธานของพรรณไม้ในมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. สมุทรปราการ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ; 2544.
- 41) ก่องกานดา ชยามฤต. ลักษณะประจำวงศ์พรรณไม้. โครงการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้และสัตว์ป่าแบบบูรณาการ เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2548.
- 42) ก่องกานดา ชยามฤต. ลักษณะประจำวงศ์พรรณไม้ 2. โครงการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้และสัตว์ป่าแบบบูรณาการ เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: บริษัท ประชาชน จำกัด; 2549.
- 43) ก่องกานดา ชยามฤต. ลักษณะประจำวงศ์พรรณไม้ 3. โครงการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้และสัตว์ป่าแบบบูรณาการ เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2551.
- 44) องค์การสวนพฤกษศาสตร์. ฐานข้อมูลพรรณไม้. [อินเทอร์เน็ต]. 2556. [เข้าถึงเมื่อ 1 ก.ค. 2562]. เข้าถึงได้จาก: www.qsbg.org

- 45) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. ระบบฐานข้อมูลกลางและมาตรฐานข้อมูลทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 13 พ.ค. 2562]. เข้าถึงได้จาก:
<https://km.dmcr.go.th/th>
- 46) Medthai. รายชื่อสมุนไพร. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 5 มิ.ย. 2562]. เข้าถึงได้จาก:
<https://medthai.com>
- 47) สำนักงานอุทยานแห่งชาติ. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพรรณพืช. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 7 มิ.ย. 2562]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.dnp.go.th>
- 48) สำนักงานความหลากหลายทางชีวภาพ กรมป่าไม้. ระบบจัดการฐานความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 19 ก.ค. 2562]. เข้าถึงได้จาก:
<http://biodiversity.forest.go.th>
- 49) Peter R. Bell. GREEN PLANTS Their Origin and Diversity. Hong Kong: Colorcraft Ltd; 1992.
- 50) Rodolphe ES, Vincent S, Murielle, Daniel J. Systematic Botany of Flowering Plants. New Hampshire: Science publishers, Inc; 2004.
- 51) ชัยสิทธิ์ ตระกูลศิริพาณิชย์ และคณะ. ความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชายเลน 1 ทศวรรษทรัพยากรชีวภาพในป่าชายเลน (พ.ศ.2549-2558). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2559.
- 52) อุดม เขยกิจวงศ์. ป่าชายเลน. กรุงเทพฯ: แพลนพรีนซ์ตีง; 2555.

ภาคผนวก

ประวัติย่อผู้วิจัย

คณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการ

ชื่อ-นามสกุล

นางสาวยุคลธร สถาปนศิริ

ประวัติการศึกษา

วท.บ. (ชีววิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วท.ม. (พันธุศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถานที่ติดต่อ

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

โทรศัพท์ 02-312-6300 ต่อ 1208

ผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล

นางสาววิภาพรรณ ชนะภักดิ์

ประวัติการศึกษา

วท.บ. (ชีววิทยา) มหาวิทยาลัยศิลปากร

วท.ม. (พฤกษศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถานที่ติดต่อ

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

โทรศัพท์ 02-312-6300 ต่อ 1208

ผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล

นางสาววัลวิภา เสืออุดม

ประวัติการศึกษา

วท.บ. (สัตววิทยา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วท.ม. (กายวิภาคศาสตร์) มหาวิทยาลัยนเรศวร

สถานที่ติดต่อ

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

โทรศัพท์ 02-312-6300 ต่อ 1208

ประวัติย่อผู้วิจัย (ต่อ)

ผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล นางสาวสุพิชชา วัฒนะประเสริฐ
 ประวัติการศึกษา วท.บ. (เทคโนโลยีชีวภาพ)
 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
 วท.ม. (เทคโนโลยีชีวภาพ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 วท.ด. (เทคโนโลยีชีวภาพ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 สถานที่ติดต่อ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
 โทรศัพท์ 02-312-6300 ต่อ 1208

ผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล นางสาวรัมภ์รดา มีบุญญา
 ประวัติการศึกษา วท.บ. (ชีววิทยา) มหาวิทยาลัยศิลปากร
 วท.ม. (พฤกษศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 ปัจจุบันกำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก (พฤกษศาสตร์)
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 สถานที่ติดต่อ 10/132 หมู่ 3 ตำบลสวนพริกไทย อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
 12000